

Ю. Ф. МАХМУДОВ

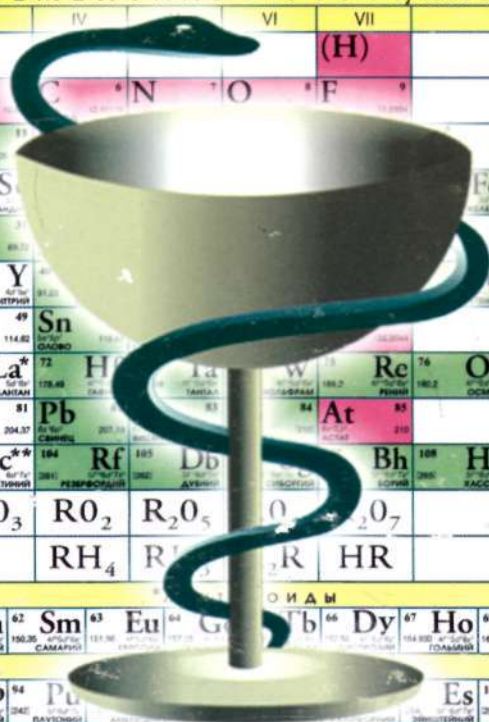
ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

(қизиқарли савол-жавоблар
ва маълумотлар)

ЗАКОВАТ КАЛУТИ

4

Э Л Е М Е Н Т Л А Р Г У Р У Х Л А Р И																
II		III		IV		V		VI		VII		VIII				
										(H)						
Be бериллий 9,0122	B бор 10,811		C углерод 12,011		N азот 14,007		O кислород 15,999		F фтор 18,998							
Mg магний 24,312	Al алюминий 26,981		Si кремний 28,086		P фосфор 30,974		S кислотасиз 32,06		Cl хлор 35,453		Fe темир 55,845	Co кобальт 58,933		Ni никель 58,69	Cu мис 63,546	
Ca кальций 40,08	Sc скандий 44,956		Ti титан 47,88		V ванадий 50,942		Cr хром 51,996		Mn марганец 54,938							
Zn цинк 65,38	Ga галлий 69,723		Ge германий 72,630		As арсен 74,9216		Se селен 78,96		Br бром 79,904		Rb рубидий 85,468		Sr стронций 87,62		Y иттрий 88,906	
Sr стронций 87,62	Y иттрий 88,906		Zr цирконий 91,224		Nb ниобий 92,906		Mo молибден 95,94		Tc технеций 98,906		Ru рутений 101,07		Rh родий 102,905		Pd палладий 106,42	
Cd кадмий 112,411	In индий 114,818		Sn олово 118,710		Sb сурьма 121,757		Te теллур 127,60		I йод 126,905		Xe ксенон 131,29		Ba барий 137,327		La лантан 138,905	
Ba барий 137,34	La лантан 138,905		Ce селендий 140,12		Pr прмийдий 140,908		Nd неодимий 144,24		Pm прометий 144,913		Sm самарий 150,36		Eu европий 151,964		Gd гадолиний 157,25	
Hg ртуть 200,59	Tl таллий 204,37		Pb свинец 207,2		Bi висмут 208,980		Po полоний 209		At астат 210		Rn радон 222		Fr франций 223		Ac актиний 227	
Ra радий 226	Ac актиний 227		Th тораий 232,038		Pa пактийдий 231,036		U уран 238,029		Np нептуний 237,048		Pu пуланийдий 244,064		Am амерсийдий 243,061		Cm куренийдий 247,070	
R0		R2O3		R02		R2O5		0		2O7		R04				
		RH4		R		2R		HR								
O I Δ bl																
60 Nd неодимий 144,24	61 Pm прометий 144,913	62 Sm самарий 150,36	63 Eu европий 151,964	64 Gd гадолиний 157,25	65 Tb тербий 158,925	66 Dy диббий 162,50	67 Ho гольмий 164,930	68 Er эрбий 167,26	69 Tm тербий 168,933	70 Yb йtterбий 173,054	71 Lu лютеций 174,967	72 Hf гафний 178,49	73 Ta тантал 180,948	74 W вольфрам 183,84	75 Re рений 186,207	
92 U уран 238,029	93 Np нептуний 237,048	94 Pu пуланийдий 244,064	95 Am амерсийдий 243,061	96 Cm куренийдий 247,070	97 Bk беркелийдий 247,070	98 Cf калфорнийдий 251,08	99 Es езерийдий 252,083	100 Fm фермийдий 257,10	101 Md менделеевий 288,10	102 No нобелийдий 289,10	103 Lr лоренсийдий 260,10	104 Rf рифенийдий 261,10	105 Db дубнийдий 262,10	106 Sg сегундийдий 266,10	107 Bh бергелийдий 264,10	

Ю. Ғ. МАҲМУДОВ

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

(қизиқарли савол-жасавоблар ва маълумотлар)

ТОШКЕНТ – 2013

УЎК: 61:54(075)

КБК: 24.1

М-32

Табобатда кимё ва биология : (қизиқарли савол-жавоблар ва маълумотлар) / -Т.: DIZAYN-PRESS, 2013. 280 б.

УЎК: 61:54(075)

КБК: 24.1

Ушбу қўлланмада тиббиёт, кимё, биология фанлари интеграциясига доир 2220 та қизиқарли савол-жавоб ҳамда донишмандларнинг табобатга оид 782 та маслаҳатлари берилган.

Мазкур қўлланма умумий ўрта, ўрта махсус ва касб-хунар, олий таълим муассасалари ўқувчи — талабаларига, профессор-ўқитувчиларга, илмий изланувчиларга, шунингдек кўп сонли китобхонларга мўлжалланган.

Масъул муҳаррирлар: Х. ЗИЁЕВ – кимё фанлари доктори,
профессор;

Х. Т. ОМОНОВ – педагогика фанлари
доктори, профессор.

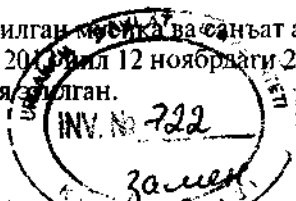
Тақризчилар: А. АБДУШУКУРОВ – кимё фанлари доктори,
профессор;

Ш. ХУРРАМОВ – биология фанлари доктори,
профессор;

Н. РУСТАМОВА – Республика ихтисослаштирилган
мусиқа ва санъат академик лицейи-
нинг олий тоифали кимё ўқитувчиси.

Республика ихтисослаштирилган мусиқа ва санъат академик лицейи педагогик Кенгашининг 2013 йил 12 ноябрдаги 2-сонли баён-номасига асосан нашрга тавсия қилинган.

ISBN 978-9943-20-135-4

© "DIZAYN-PRESS" МЧЖ нашриёти. 2013

КИРИШ

Мазкур қўлланмани "Табобатда кимё ва биология" деб номланиши бежиз эмас. Моддий оламдаги энг буюк ва мукамал ўзгаришлар силсиласидан ҳаёт деб аталадиган мўъжиза содир бўлади. Жонли ва жонсиз табиатнинг диалектик алоқаси соат механизмидек созланган тизим бўлиб, унда ҳаёт гултожи сифатида қадрланадиган инсон геобиоерархик шажара шоҳсупасининг энг олий пиллапоясига кўтарилган.

Афсуски, шундай олий даражадаги жонзот ҳали-ҳануз ўзини ва уни ўраб турган муҳитни тўла англаб етмагандек туюлади. Тириклик аталмиш мўъжизага энг катта зарар айнан инсон томонидан етказилмоқда. Ҳозирги даврда шаклланган кескин экологик вазиятга одамзот билан боғлиқ антропоген омил бош сабабчи. Инсониятнинг экологик савияси, онги, тафаккури ва маданияти айни дамларда ҳам талаб даражасида эмас.

Буюк мутафаккир, ғазал мулкининг султони Алишер Навоий бундан беш аср муқаддам "Эл нетиб топгай мениким, мен ўзимни топмасам", деганда ҳақ эди. Дарҳақиқат, энг аввало, инсон ўзини, ўзлигини, ўзининг ботиний ва зоҳирий дунёсини англаб етсагина унинг яшаш ва турмуш тарзини таъминловчи ташқи дунё қадрига етиши мумкин.

Маълумки, ҳар қандай организм учун бажарилиши шарт бўлган 4 та ўта муҳим талаб мавжуд:

1) атроф-муҳит билан бўладиган, ўлим содир бўлгунича бетўхтов, узлуксиз давом этадиган модда ва энергия алмашинуви (ассимиляция — диссимиляция, анаболизм — катаболизм); 2) ўсиш (миқдор ўзгаришлари); 3) ривожланиш (сифат ўзгаришлари); 4) кўпайиш (насл қолдириш).

Ер атмосферасидаги ҳаёт элементлари тарқалган зона — биосфера дейилиб, унинг массаси 10^{13} — 10^{15} т ни ташкил этади (қуруқ модда ҳисобида). Биосферадаги туғилиш, ўлиш, кўпайиш, ўсиш, ривожланиш, мутация (ирсий ўзгарувчанлик), анаболизм (ассимиляция — тўплаш, ўзлаштириш, қабул қилиш), катаболизм (парчалаш, ўзгартириш, қайта қуриш,

чиқариш), метаболизм (оралиқ модда ва энергия алмашинуви); фото — ва хемосинтез, ачиш, бижғиш, чириш (секин оксидланиш) ва ёниш (тез оксидланиш) жараёнлари эвазига кенг кўламдаги модда ва энергия миграцияси (кўчиши, силжиши), қайта ўзгариши (трансформацияси) ва тўпланиши (аккумуляцияси) содир бўлиб туради. Масалан, ўсимликлар ҳар йили атмосферадан $6,5 \cdot 10^{11}$ т карбонат ангидридни ўзлаштиради ва атмосферага $3,5 \cdot 10^{11}$ т кислород чиқаради. Шундай ўзгаришлар асносида тупроқдан $5 \cdot 10^9$ т га яқин азот, 10^9 т га яқин фосфор ва $1,5 \cdot 10^{10}$ т атрофида турли минерал моддалар ўзлаштирилади. Айнан шу ўзгаришлар давомида қуруқ модда ҳисобидаги $3,8 \cdot 10^{11}$ т биомасса ҳосил қилинади.

Тупроқда эркин ҳолда яшовчи ва азот ўзлаштирувчи ҳамда туганак бактериялар ҳар йили атмосферадан 10^8 т молекуляр азотни боғлаб берадилар. Ҳар 2000 йиллик муддатда атмосферадаги жами кислород Ер сайёрасидаги тирик моддалар орқали ўзлаштириб ўтказилади. Ҳар куни Ер кулласида 10^9 т органик бирикмалар сув ва карбонат ангидридгача утилизация қилинади. Қуруқликдаги биомасса ҳар 200 йилда тўла янгиланиб улгуради.

Тирикликнинг энг оддий бирлиги бўлмиш ҳужайрада бир неча минг турдаги модда мавжуд бўлиб, улар бетўхтов ўзгаришларга учраб турадилар. Оддий бактериал ҳужайрада $3 \cdot 10^8$ га яқин сондаги ва $5 \cdot 10^3$ га яқин номдаги органик бирикмаларнинг, чексиз миқдордаги сув ва минерал моддалар (туз ва ионлар)нинг молекулалари учрайди.

Антропоген ва техноген, демографик ҳамда урбанизацион, цивилизацион ва аграр-иқтисодий омиллар эвазига тугаб бўрувчи захира (ресурс)ларга қирон келтирилмоқда, флора ва фаунага ўрнини тўлдириб бўлмайдиган даражада зарар етказилмоқда, чучук сув захираси тугаб бормоқда, тупроқ, ҳаво ҳамда сув каби моддий қадриятларга даволаб бўлмайдиган ўлчамда озор берилмоқда. Маълумотларга кўра, дунё ўрмонининг учдан бир қисми йўқ қилинди, тупроқ эрозияси 25 фоиздан ортиб кетди, шўрланиш 30 фоиздан юқорига

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

кўтарилди, етиштирилган ҳосилнинг тўртдан бир қисми аҳоли дастурхонига етиб келмасдан нобуд бўлмоқда, дунё аҳолисининг 10 фоиздан ортиғи очарчилик шароитида яшашмоқда, 25 фоиздан кўпроғи тўйиб овқатланишмайди, 40 фоиздан зиёд қисми тўлақонли озуқа рационига, 60—70 фоиз аҳоли ичиш учун яроқли сув манбаига эга эмас.

Шундай вазиятда оммавий экологик, тиббий, иқтисодий, табиий-илмий саводхонликни ошириш ўта зарур. Обьектив оламдаги энг зарурий ва муҳим омилларни англаб олиш, сабаб — оқибатли ўзгаришларнинг туб мазмун-моҳиятини тушуниб етиш, ўз-ўзини ва теварак-олам, атроф-муҳит ҳамда жонли ва жонсиз табиат вакиллари ўртасидаги алоқадорлик, ўзаро таъсир механизмини энг содда даражаларигача билиб олиш учун миллий ва умумбашарий маърифат лозим.

Масала, агар ана шундай призматик таҳлил қилинса, ушбу ўқув-услубий қўлланмадаги маълумот ва материаллар қанчалик даражада муҳимлиги ўз-ўзидан аён бўлади. Ўқув-услубий қўлланмадаги бой ва хилма-хил жамғарма кўпчилик китобхонлар учун фойдали ҳамда қизиқарли бўлиши шубҳасиз.

МАСЛАҲАТ ВА ТАВСИЯЛАР

1. Абу Али ибн Сино узоқ яшаш хусусида фикр юритиб, инсон қуйидаги қоидаларга эътибор бериб яшаши зарурлигини айтган:

а) гўзал табиатга ошнолик;

б) ўз вақтида овқатланиш, таомларни мижозига кўра танлаб ейиш, ичиш;

в) танани чиқиндилардан тозалаш, ойда сано ичиш, ҳафтада ҳаммомга бориш;

г) қадди-қоматни тўғри тутиш ва тўғри юриш;

д) кийимни тоза ва яхшисини кийиш, тор кийим киймаслик;

е) бурун орқали тоза ҳаводан нафас олиш;

ё) ҳар доим жисмоний ва руҳий ҳаракатда бўлиш;

ж) кенг ва озода хонада яшаш;

з) тўйиб ухлаш, ўзини тетик тутишга ҳаракат қилиш, бадан тарбияси билан шуғулланиш;

и) меҳр-оқибатли қариндош бўлиш;

й) суҳбат қилиш учун солиқ дўстларнинг бўлиши;

к) инсоннинг ўзи ахлоқли, иродали, сабр-тоқатли бўлиши.

2. Абу Али ибн Сино игир ўсимлиги илдизпоясидан тайёрланган қайнатмани пешоб ҳайдовчи дори сифатида тавсия қилади. Қайнатма тайёрлаш учун идишга 3 стакан сув қуйиб, устига 15 г майдаланган игир ўсимлигининг илдизпоясидан солинади ва 15 дақиқа қайнатилади. Совигач, докада сузиб, кунига 3 маҳал чорак стакандан ичилади.

3. Абу Али ибн Сино рўян илдизидан тайёрланган қайнатмага озгина асал қўшиб сариқ касали (жигар, талоқ ва қора жигар) шишларига ҳамда сийдик ҳайдовчи дори сифатида тавсия қилган. Қайнатма тайёрлаш учун оғзи ёпиладиган идишга бир стакан сув қуйиб, устига майдаланган рўян

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

илдизидан бир чой қошиқ солинади, 10 дақиқа қайнатилади, сўнгра асал қўшиб, кунига 4 маҳал ярим стакандан ичилади.

4. Абу Али ибн Сино: рўян илдизи қайнатмасига узум сиркаси қўшиб, темираткига қўйилса, уни тузатиб, теридаги турли доғларни йўқотади.

5. Абу Али ибн Сино каврак ўсимлигининг елим-смоласини жигар, сариқ, талоқ, меъда, буйрак касалликларида ҳамда сийдик ҳайдовчи сифатида беморга ҳаб дори шаклида кунига 3 маҳал берган.

6. Абу Али ибн Сино беданани озиқлантириш ва семиртириш учун сариёғ суртиш кераклигини айтади.

7. Абу Али ибн Синонинг аниқлашича, анжир шарбати эмизикли аёллар сутини қўлайтиришга ёрдам берар экан. Шарбат тайёрлаш учун 15–20 г анжир мева қоқиси олиниб, 200 г қайноқ сувда 20 дақиқа дамланади. Шу дамламадан кунига 3–4 маҳал 1–2 стакандан ичилади.

8. Абу Али ибн Сино: шотут баргининг суви билан оғиз чайилса, тиш оғриғи қолади.

9. Абу Али ибн Сино айтадики, "Наъматакнинг барча хиллари тозаловчи ва суюлтирувчидир ҳамда турли тикилмаларни очувчи, томоқдаги ва бодомсимон безлардаги шишлар учун фойдалидир, қусишни ва ҳиқчоқни тўхтатади. Айниқса, унинг ёввойи тури яхши" деб таъкидлайди.

10. Абу Али ибн Сино уйқусизликда ва безовта бўлганда ошқовоқнинг қайнатмасига асал қўшиб, ярим стакандан ичишни тавсия этган.

11. Абу Али ибн Синонинг айтишича, ялпиз қиздирувчи ва буриштирувчи кучга эга. Ялпиз меъдани мустаҳкамлайди, ҳиқчоқни тўхтатади, овқатнинг ҳазм бўлишига ёрдам беради, юракни бақувват қилади. Ярим литрли чойнакка 4 та ялпиз барги солиниб, устига озгина қора чой солиб дамланади. Шу дамлама чойга ўхшатиб ичиб турилади.

12. А витамини етишмаслиги шабкўрликнинг содир бўлишига олиб келади. А витамини сабзи, помидор, кўк нўхат, қовун, апельсин ва сут маҳсулотлари таркибида кўп учрайди.

13. Абу Али ибн Сино шундай дейди: укроп-шивит совуқ хилтларни пиширувчи, оғриқларни тинчлантирувчи ва

елларни ҳайдовчидир. Укроп шишларни пиширади, дамламаси малҳам сифатида ишлатилади.

14. Абу Али ибн Сино итузумнинг шишларни қайтариш хусусиятини билганлиги боис қуритилмаган ўсимликни майдалаб эзиб, шишган жойларга боғлашни тавсия этган.

15. Абу Али ибн Сино гулхайри илдизи, барги ва уруғидан тайёрланган дамламани малҳам сифатида шишга қўйган.

16. Абу Али ибн Сино шиллиқли шишлар, қонталаш ва кўкарган жойларга тоғрайҳон уруғини асал билан қўшиб суртишни тавсия этган.

17. Абу Али ибн Синога кўра: агар инсонда орқа тешик ёки эркаклар олати шишса, қуйидаги муолажани қилиш керак: алоэни олиб эзиб узум шарбати ёки асал билан тенг миқдорда аралаштириб, шишган жойларга суртилса, яхши фойда қилади.

18. Абу Али ибн Сино бўйимодаронни бел оғриғи, эт узилиши, лат ейиш сингари ҳолатларда ишлатган.

19. Абу Али ибн Сино сийдик йўлидаги ва қовуқдаги яраларда, ўсма, шиш ва бошқа касалликларни даволашда 0,07 г мумиёни мева шарбатига аралаштириб, кунига бир мартадан бир ой давомида ичишни тавсия этган.

20. Абу Али ибн Сино шундай дейди: мурчни ёғ билан тенг миқдорда қўшиб увишган жойга суртиб турилса, увишиш тез кунда қолади.

21. Абу Али ибн Сино эслаш қобилиятини кучайтиришда ва ақлни яхшилашда занжобил ўсимлигини ишлатган. Уни майдалаб туйиб, бир чой қошигини 0,5 л совуқ сувга солиб, 5 дақиқа қайнатиб, сўнгра устига озгина қора чой солиб, қанд, асал билан чойга ўхшағиб ичилади.

22. Абу Али ибн Сино юраги хасталарга тухумнинг саригини пишириб ёки илитиб истеъмол қилишни буюради.

23. Абу Али ибн Сино лимонўт ўсимлигини юрак фаолиятини яхшилаш учун ишлатган.

24. Абу Али ибн Сино юраги оғриб юрадиган кишиларга уч кун бир маҳалдан зирани майдалаб ярим чой қошиқдан ичирган. Шу тариқа бемор юраги бақувват бўлган.

25. Абу Али ибн Сино қора андизни юракка куч бағишловчи омил сифатида тавсия этган. Бунинг учун қора андиз

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

илдизидан 100 г олиб, бир л сувга солиниб, 15 дақиқа қайнатилади. Ушбу қайнатма чой ўрнида ичилади.

26. Абу Али ибн Сино яраларни даволашдан олдин жароҳатни йиринглаштириш, кейин йирингдан тозалашни тавсия этади. Бунинг учун энг аввало, баданни сафродан тозалаш, ошқовоқ, арпа сувларидан ичишни буюради.

27. Абу Али ибн Сино шундай дейди: одам битиши қийин бўлган оғиз ёки бурундаги яраларга алоэни эзиб, кунига 3 маҳалдан суртса, тез кунда шифо топгай.

28. 5 г майдаланган ёнғоқ барги бир стакан қайнаб турган сувда дамланади. Шу дамламалан докага шимдириб яраларга қўйилади. У йирингни тозалаб, ярага шифо бўлади.

29. Абу Али ибн Сино шундай дейди: агар одам танасида қонталаш бўлса, турп уруги майдаланиб, ун қилиб хамир қилинади. Ушбу малҳам қонталашган жойларга суртиб турилса, киши шифо топади.

30. Абу Али ибн Сино қанд касали бор беморларни қуйидагича даволашни маслаҳат беради: Эчки, қўй сутини ивитиб қатигидан зардоби ажратилади, кейин бир қайнатиб олиб совитилади ва салқин жойда сақланади. Ундан ҳар кун кўнгил тусагунча ичилади. Бир ой ичида бемор ўзини анча тетик сеза бошлайди.

31. Абу Али ибн Сино ўрик мевасига дарахт танасидан ажраладиган елимни аралаштириб, ундан дамлама тайёрлаб чой сифатида қанд касаллигида мунтазам ичиб юришни тавсия этади.

32. Абу Али ибн Сино салқин жойда қуритилган қовун пўчоғининг дамламаси буйрак ва қовуқдаги тошларни майдалаш хусусиятига эга эканлигини айтган. Шу билан бир қаторда паришонхотирлик, диққинафаслик, бод, беланги, сил, камқонлик, турли жигар касалликларини даволашда ҳам унинг фойдаси борлигини маълум қилади. Даволаш мақсадларида ишлатиладиган қовун дориланмаган бўлса, янада яхши бўлади.

33. Абу Али ибн Сино нўхатни ивитиб, чалалигида уни яхшилаб эзиб, шундан 2—4 ош қошиғини олиб чойнакка солиб,

аччиқ қилиб дамлаб, қовуғида тош бор беморга тошини майдалаб тушириш учун ичишни тавсия этган.

34. Абу Али ибн Сино равоч ўсимлиги илдизи ва мевасидан дамлама гайёрлаб қизамиқ чиққан болаларга ичишни тавсия этган.

35. Абу Али ибн Сино шўр сувни кўтир ва қичмага фойдали хисоблайди.

36. Абу Али ибн Сино қулоғи шанғиллаган кишиларга, шунингдек қулоғида йиринг ва сув пайдо бўлганида, пиёзни қирғичдан ўтказиб, унинг сиқиб олинган сувини қулоққа томизишни буюрган.

37. Абу Али ибн Сино итузумнинг қуритилмаган баргини қулоқ остидаги ва миядаги шишларга боғлашни тавсия этган. Қулоқ ичидаги шиш ва яраларга эса, барғни майдалаб эзиб, шираси қулоққа томизилса шифо бўлишини айтган.

38. Абу Али ибн Сино тоғрайхон ўсимлигидан аччиқ қилиб дамлаб, қулоқ оғриғига қўйилса ё томизилса яхши шифо бўлади, деб айтган. Дамлама тайёрлаш учун 2 чой қошиқ майдаланган тоғрайхон олиниб, 400 г қайноқ сувда дамланади, 10–15 дақиқадан сўнг шу дамлама докада сузиб олиниб, кун давомида қулоққа 3 маҳал 3–4 томчидан томизилади.

39. Абу Али ибн Сино беҳини астма касаллигини даволашда қўллаган. Беҳи уруғининг бир қошигидан тайёрланган махсус дамлама балғам кўчиришда ва енгил нафас олишга яхши ёрдам беради. Беҳи мевасининг уруғини олиб ташлаб, ичига думба ва асал солиниб, қопқоғи ёпилиб, қоғоз пакетга солиниб, газ духовкасида паст оловда 20–30 дақиқа пиширилади. Тайёр беҳи иссиқлигида истеъмол қилинади, ажралиб чиққан ширасини ҳам ичиш зарур. Истеъмолдан кейин чуқур нафас олиш керак, балғамлар пишиб кўчиши осонлашади. Муолажани 10 кун такрорлаш лозим.

40. Абу Али ибн Сино "Ҳар куни нонуштада йигирма бир дона майиз еб турилса, танадаги балғамни тезда даф қилишини унутма" деган.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

41. Абу Али ибн Сино "Агар тутни қайнатиб асал билан қўшиб еб турилса, оғзидан сув келишини йўқотади ҳамда балғамни кетказади" деган.

42. Абу Али ибн Сино аччиқ бодомнинг уруғи ва мойини йўталда, астмада, ўпка силида, қон тупуришда ишлатган.

43. Абу Али ибн Сино эрмон (аччиқ шувок)нинг ер устки қисмидан тайёрланган дамламасидан аёлларда тўхтаб қолган ҳайзни келтирувчи дори сифатида фойдаланган. Эрмон ўсимлигидан дамлама тайёрлаш учун оғзи ёпиладиган идишга 2 стакан қайнаб турган сув қуйилади, устига қуритилган ва майдаланган ер устки қисмидан бир чой қошиқ солиб дамланади. Сўнгра докада сузиб, кунига 3 маҳал овқатдан ярим соат олдин чорак стакандан ичилади.

44. Абу Али ибн Сино "қорақант (барбарис)ни қўйиб боғласа, иссиқ шишларга фойда қилади", дейди.

45. Абу Али ибн Сино бўйимодароннинг ер устки қисми қайнатмасига ўтирилса, ҳайз қонини юриштиради, бачадондаги яраларга фойда қилади, дейди.

46. Абу Али ибн Сино олма билан бел оғриғини ёки сурункали бодни даволаган. Фойдаланиш усули: агар бел оғриғи буйракдаги тошлардан бўлса, 3—5 тадан олмани кунига 3—4 маҳал истеъмол қилиб турилади ёки олма шарбати ва дамламасини кунига 3—4 маҳал 1 стакандан ичиб турилади. Бунинг натижасида буйракдаги ва сийдик йўлидаги майда тошлар кетади, бир ҳафтада бел оғриғи шифо топади.

47. Абу Али ибн Сино бели оғриганда шолғомни гўшт билан қайнатиб пишириб, эзиб иссиқлигида белга қўйиб, уни қиздириб шифо топган.

48. Абу Али ибн Сино "Майизли дамлама буйрак ва қовуқ хасталикларида ичиб турилса, яхши шифо бўлиб, фойда қилади" дейди. Дамлама тайёрлаш учун ярим литрли чойнакка кичкина қошиқ куруқ чой устига ярим стакан майиз солиб, қайноқ сув қуйилади, сочиққа ўраб 5—7 дақиқа дам едирилади. Сўнгра шу дамламадан 1—2 пиёладан овқатдан олдин ичиб

туриш тавсия этилади. Бир ой ичиб турилса, буйракдаги шамоллаш қайтади.

49. Абу Али ибн Сино маслаҳатича, седана дамламасига асал қўшиб ичилса, буйрак, пешоб йўлларидаги тошни майдалайдиган дорига айланади. Хусусан, унинг тозалаш хусусияти бўлиб, у буйрак ва қовуқ тошларини чиқаради. Дамлама тайёрлаш учун ярим литрли чойнакка бир чой қошиқ қора ёки кўк чой, устига 25—35 дона седана солиб, қайноқ сув қуйиб, чўгда 3—4 дақиқа дамланади. Сўнгра ширинликлар билан ичилади, агар асал қўшилса, янада фойдали бўлади.

50. Абу Али ибн Сино хантал уруғи билан бўғим касалликларини даволаган. Янчилган хантал уруғини асалга аралаштириб оғриган жойга малҳам сифатида суртишни буюрган.

51. Абу Али ибн Сино чаён ва қорақурт чаққан кишига ва ундан заҳарланганга дарҳол шу ҳашаротлар чаққан жойга анжирнинг баргини юлиб, ундан оқаётган сути суртилса фойда беради ва заҳарланиши камроқ бўлади, чаён ва қорақурт заҳарини қайтаради, деган. Анжирнинг энг фойдалиси оқи, сўнгра қизили, ундан кейин қора ранглигидир.

52. Абу Али ибн Сино чилонжийда мевасини буйрак ва сийдик пуфаги касалликларини даволаш учун ишлатган.

53. Абу Али ибн Сино сариқ беданинг кукунига кунжут ёғи ёки ўзини аралаштириб тенг миқдорда карам баргини ёки ўзини майдалаб эзиб, бўтқа бўлгунча аралаштирилиб, ана шу бўтқани бўғимлар оғриган жойга малҳам сифатида суртиб туришни буюрган.

54. Абу Али ибн Сино турпнинг пиширилганини ва шарбатини шамоллаб, бронхит касалига чалинган беморларга тавсия этган.

55. Абу Али ибн Сино тоғ жамбили қайнатмасига асал қўшиб истеъмол қилинса, ўпкани тозалайди, балғамни кўчиришга ёрдам қилади, қон тупуришни тўхтатади, дейди.

56. Абу Али ибн Сино кашнич уругидан аччиқ қилиб дамлаб бурунга томизилса, оқиб турган қон дарҳол тўхтайди, деган.

57. Абу Али ибн Сино бурундан қон оққанда, қон тупуришда, бурунда қийин битадиган хавфли яралар ва шишларни зубтурумнинг дамламаси билан даволаган.

58. Абу Али ибн Сино зубтурум барги билан қийин битадиган ва хавфли жигар, ўт пуфаги касалликларини даволаган ҳамда қон оқишни тўхтатувчи дори сифатида ишлатган.

59. Абу Али ибн Сино сачратқи ўсимлиги билан мойчечакнинг тенг миқдордаги аралашмасидан тайёрланган қайнатмани жигар, талоқ касалликларида ичириб даволаган ҳамда бундай беморларга сачратқи илдизи қайнатмасига қандарус (рум буғдойи)дан бўлган ундан патир қилиб едирган.

60. Абу Али ибн Сино жигардаги тўқималарни яхшилаш, ошқозонни мустаҳкамлаш учун лимонли чойни кенг қўллаган. Айниқса, сариқ касалида битта лимонни сиқиб, ширасига бир кичкина чой қошиқда чой содаси солиб, 3 кун наҳорда беморга ичирилса, сариқ касали йўқолади.

61. Абу Али ибн Сино тут меваси ва унинг шираси билан оғиз яллиғланиши, оғиз бўшлиғи тошмаларини даволаган.

62. Абу Али ибн Сино инсон организми тўқималари ва аъзоларини иссиқ ва совуққа бўлган, масалан: юрак, жигар, ўпка, талоқ, буйрак, шоҳ томир, тери ва кафтни иссиқ аъзолар деб атаган. Оёқ совуқ, бош эса иссиқ ҳисобланади. Шу боис бошдан совуқ ўтмасин десанг, оёғингни иссиқ сақла, деган гапда жон бор.

63. Абу Али ибн Сино қанд касаллиги аниқлаш учун беморнинг пешобини сопол ликобчага солиб, қуёшга қўяди, пешоб буғланиб, ликобчага арилар қўна бошлайди, бориб қараса ликобчада майда (кристаллар) заррачалар ҳосил бўлган, шунда табиб беморга у қанд касаллигига чалинганлигини айтган.

64. Абу Бакр ар-Розий сарамас ярасига сирка, кофур (камфора, гул ёғи, анжир елимини суркашни, қўрғошин упасини сепишни, қон олдириш)ни тавсия этган. Ҳар куни анор суви ва арпанинг ивитилган сувидан ичиб туришни буюрган.

65. Агар одам наҳорда оч қоринга исириқ уруғидан ютса, у ошқозон, жигар хасталиклари, ичак яллиғланиши, қорин дам бўлиши, балғам ва бавосилдан фориг бўлади.

66. Агар турпни қайнатиб, уни асал билан қўшиб еб турилса, оғиздан сув келишини йўқотиб, балғамни йўқ қилади.

67. Агар овқат егандан кейин қусиб ташлаш билангина тўхтайдиган оғриқ бўлса, унда ҳар куни овқатдан олдин бир оз асал ейиш керак.

68. Агар киши кўнгил айнишдан қийналса, аввалдан шакар солиб қўйилган ялпиз баргини ичиш, ялпиз истеъмол этиш танани балғамдан фориг қилади.

69. Агар кишининг тиши оғриси, курбақа жигари тишга босилса, ўша заҳотиёқ тиш оғриғи қолади.

70. Агар тиш оғриғи кучайиб кетса, бодринг илдизи тиш остида тутиб турилса, фойда қилади.

71. Агар хурмо ғўраси билан оғиз чайқалса, тиш илдизидан қон келишини тўхтатади.

72. Агар одамнинг тиши чириётган бўлса, у ҳолда шафтоли баргини қуригиб, оғизда чайнаб бир оз тутиб туриш керак, шунда чириш йўқолади.

73. Агар инсоннинг бир аъзоси оғриб шиш пайдо бўлса, кашнич солинган сирка билан артсин, хасталик чекинади.

74. Агар одамда пешоб тугилиб, унинг ранги қора бўлса, унда қора андиз дамламасидан ичиш керак. Дамлама тайёрлаш учун бирор идишга бир стакан қайнаб совитилган сув қўйилади, устига 2 чой қошиқ қора андизнинг майдаланган илдиз ва илдизпояси аралашмасидан солиб, 8 соат қўйиб қўйилади, сўнгра докада сузиб, кунига 4 маҳал овқатдан 20 дақиқа олдин чорак стакандан ичилади.

75. Агар пешоб тугилса, беш мисқол ёнғоқнинг қобиғи, беш мисқол сариқ чечак ўт, беш мисқол арпабодиён, беш мисқол совуқўт уруғи, беш мисқол қовун илдизини жам қилиб, қайнатиб ичилса, тугилган пешоб ҳайдалади.

76. Агар киши сийдик туголмаса, шивит уруғидан бир ош

қошиқ олиб, бир стакан қайноқ сувда дамлаб, шу дамламани бир йўла ичиб юбориши керак.

77. Агар қишда киши сийдик тутолмаса, унда шакар билан исириқни тенг миқдорда олиб, ҳар доим истеъмол қилиб туриш керак.

78. Агар ёзда киши сийдик тутолмаса, 3 г кашничга 12 г шакар қўшиб, туйиб истеъмол қилиш тавсия этилади.

79. Агар йўғон ичак (орқа тешик) шишиб кетган ва қаттиқ огриши кузатилса, таги тешик челака исириқни дудлатиб, дудига ўтириш лозим. Юмшатовчи дорилардан ёғма қилиб, масалан: листа, равоч, сариқ бош, зубтурумларни сувда қайнатиб, касални ўтқазиш ёки уни орқасига куйиш ҳам шифо қилади.

80. Агар кишининг ич кетиши қора ёхуд сариқ ёки ахлат қуруқ бўлса, беш дона ёнғоқ мағзини эчки сутида қайнатиб истеъмол қилсин, шифо топади.

81. Агар кўкрак саратонига учраган аёлга курбақа тутиб турилса даво бўлади.

82. Агар саримсоқнинг пўсти зиғир ёғи билан соч ва соқолга суртилса, улар қораяди.

83. Агар бинафша билан ҳалилани қўшиб соч-соқолга суртилса, қорайтиради.

84. Агар олма, ўсма, хина сувларининг ҳаммаси бир қилиб сочга суртилса, қорайтиради.

85. Агар кўнгил овқат талаб қилса, кўк сигирнинг сутидан (у бўлмаса, бошқа рангдаги сигир сути ҳам бўлаверади) қайнатиб, қирқ бир марта шопириб, сув қўшмасдан, ширмой нон қўшиб истеъмол қилинса, шамоллашни олади.

86. Агар юзда, бошда темиратки касали бўлса, уни даволаш учун от чопганда танасидан чиқадиған тер кўпигини темираткига суртиш керак.

87. Агар юзда, бошда ҳўл ёки қуруқ темираткининг бошқа хили (экзема) бўлса-ю, сочлар ҳам тўкила бошласа, унда ҳафтада бир марта юзни ва бошни юиб, ўша жойларни ош тузи билан яхшилаб ишқалаш керак. Бу муолажани бир неча

марта такрорлаш керак. Шунда соч тўкилиши тўхтаб, яра тез битади.

88. Агар юзга ва бўйинга чипқон чиқаверса, унда ёнғок, кунгабоқар ва каноп ёғида пиширилган таомларни кўпроқ истеъмол қилиш тавсия этилади.

89. Агар юзда ҳар хил доғлар, сепкиллар бўлса, унда қуёш нурида қизиган қум маскasi қилиб турилса, юздаги асабларнинг шамоллашига даво бўлибгина қолмасдан, балки юздаги бошқа касалликларга ҳам яхши шифо қилиб, териси ёшариб кетади. Кўз остидаги ва бошқа ажинлар текисланади, киши ёшаради.

90. Агар юз ёғлироқ бўлса, бодринг қирғичдан ўтказилиб, унга твороғ аралаштирилиб юзга суртилади, сўнгра 20–25 дақиқадан кейин илиқ сувда ювилади. Бундан юз тиниқлашиб, чиройига чирой қўшилади.

91. Агар одамга темиратки тушса, унда тамакини қайнатиб, қайнатмага ўчоқ қурумани қўшиб касал жойга суртилса, тез тузалади (қуёшга тобланса ҳам яхши).

92. Агар қўл-оёқда, бармоқлар орасида ва тананинг бошқа жойларида иллатли яра бўлса (грибок), қўлда бўлса, қаҳвани аччиқ қилиб дамлаб, кунига 4–5 маҳал қўлни ичига тиқиб туриш керак. Агар оёқда бўлса, яхшилаб оёқни ювиб, кейин узум сиркасига бир оз солиб, сўнгра тоза пайпоқ кийиб ётиш керак.

93. Агар қулоқ қаттиқ оғриётган бўлса, унда бир парча гўштни олиб, кабоб сингари пиширилади ва унинг иссиқ сели қулоққа томизилса, оғриқ бир оздан кейин қолади.

94. Агар қулоқда қуртлар пайдо бўлса ёки бошқа бирор ҳашарот кириб қолса, у ҳолда ялпиз билан шафтолининг баргини тенг миқдорда олиб, аччиқ қилиб дамланади ва қулоққа томизилади.

95. Агар одамнинг қулоғи чийилласа, унда ажгон ўсимлиги ишлатилади. Шу ўсимликдан бир чой қошиқ олиб, сафроўтдан бир ош қошиқ ҳамда седанадан бир ош қошиқ олиб, уларни аралаштириб, бўйни тор, жўмраги узун кўзага солиб, оловга

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

қўйилади, қайнаш даражасига етказилади, қулоқни жўмрак тўғрисиға (тағига) тутилади. яхши шифо қилади.

96. Агар аёл кишининг юзи сарғайган бўлса, айниқса юзининг лунжлари, унинг бачалони шамоллаганда, бундай аёл жимо пайтида кўп терлайди.

97. Агар ҳавоси салқин, нам ҳамда қуруқ ва водопровод сувлари мавжуд бўлса, қора чой ичиш тавсия этилади.

98. Агар иссиқ, қуруқ иқлимли шароитларда, тоғ ва дарё сувлари мавжуд жойларда кўк чой ичган маъкул.

99. Агар бўғим лўқиллаб, оғриқ тўхтамаса, унда турп уруғини ҳовончада майдалаб, ун шаклига келтириб, уни иссиқ қайнатилган сувда хамир қилиб қорилади, шу хамир иссиқ ҳолича оғриётган бўғимларга тез-тез боғлаб турилса. яхши шифо қилади.

100. Агар ангуза сирка ва мурч билан қўшиб ичилса, "тулки касаллиги"га фойда қилади. Ейиладиган нарсалар билан истеъмол қилинса, рангни чиройли қилади ва михсимон сўғалларни кўпоради.

101. Агар боқила пўстидан тайёрланган қуюқ суртма боланинг қовуғига суртилса, мўй чиқармайди. Шунингдек, у тарашланадиган ерга қайта-қайта суртилганда ҳам мўй чиқармайди.

102. Агар боқила пўсти билан ишлатилса, юздаги доғни, сепкилни ва қизил қонталашни кетказади ҳамда рангни яхшилади.

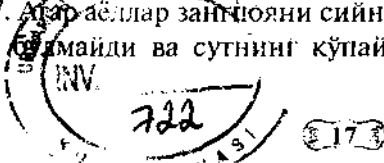
103. Агар турп мастик уни билан аралаштирилиб ишлатилса, "тулки касаллиги"да мўйни чиқаради.

104. Агар турпни асал билан қориштириб кўз остидаги қонталашга қўйилса, изларни кетказади.

105. Агар турп ҳаммомда етмак билан қўшиб суртилса, бадан (аъзолар)даги оқ доғни кетказади.

106. Агар зангноя мўйи олинган жойга суртилса, ўзининг совитиш хусусияти билан мўйни қайта чиқармайди.

107. Агар аёллар зангнояни сийнасиға қўйиб боғласа, сийнаси катта бўлмайди ва сутнинг кўпайишини камайтиради.

108. Агар сепкил бор жойни сода билан ювиб, кейин лавлаги барги қўйиб боғланса, сепкилни кетказади. Баргидан сиқиб олинган суви сўгалларни кўчиради ва битларни ўлдиради.

109. Агар зифт билан аралаштирилиб ишлатилса, чўл типратиканининг куйдирилган териси "тулки касаллиги"га фойда қилади.

110. Агар гут. ток ва қора анжир баргларини ёмғир сувида қайнатиб ишлатилса, сочни қорайтиради.

111. Агар толнинг кулини сирка билан қўшиб суртилса, сўгалларни кўчиради.

112. Агар "тулки касаллиги" билан оғриган одамга эчки туёғини куйдириб, кулини сирка ёки шароб билан аралаштириб суртилса, фойда қилади.

113. Агар уд дарахти чайналса ёки қайнатмаси билан оғиз чайқалса, оғиздаги ёмон ҳидларни кетказади. Ундан талқон тайёрлаб баданга суртилса, уни хушбўй қилади. Уд дарахтидан олинган тутатқи кундур ўрнида ишлатилади.

114. Агар қуён қорни ичидаги нарсалар билан бутунлигича товада қовурилиб куйдирилса ва янчиб гул ёғи билан истеъмол қилинса, сочни ўстиради.

115. Агар бир дона шолғомни олиб, ичини ўйиб ва унга мум билан гул ёғини солиб, қўрга кўмиб эритилса, у эскирган "тулки касаллиги"га фойдали.

116. Агар одам организмида безлар бўлса, бундай ҳолда витаминларга бой маҳсулотларни кўпроқ истеъмол қилиш керак. Бундай таомлар бўлка нон, гуручли овқатлар, жўхори гўжа, мол жигари.

117. Агар одам организмидаги безлар безовта қилса, ёнғоқ баргини чой қилиб, бир кунда бир маҳал оз-оздан ичиб туриш яхши натижа беради. Ёнғоқ барги гаркибида каротин, аскорбин кислота, В витамин гуруҳига бой бўлиб, хасталанган безларга яхши таъсир қилади. Дамлама тайёрлаш учун бир ош қошиқ қуритилган ва майдаланган ёнғоқ барги олинади, устига 200 г қайноқ сув қуйиб 30 дақиқа дамланади, шу дамламадан кунига 2 маҳал 1–2 ош қошиқдан ичиб турилади.

118. Агар одамнинг жигарида оғриқ бўлса, туянинг ўпкасини ейиш керак.

119. Агар одам организмида B_2 витамини миқдори камайиб кетса, унинг тинкаси қурий бошлайди. Бунда B_2 витаминига бой неъматларни кўпроқ истеъмол қилиш керак бўлади. B_2 витамини хамиртурушда, қўй гўштида, тухумда кўп бўлади.

120. Агар милклар оғриб, бўшашиб қолган бўлса, халқ табобатида ачиган карамни чайнаш тавсия этилади, анор гули ва анор уруғини аралаштириб сиқиб шарбатини оғизда бир оз вақт ушлаб турилса, қонаши таққа тўхтайди.

121. Агар нафас нотекис бўлиб, кўкракдан хириллаш эшитилса, қора қўй думбаси ва пиёздан шўрва қилиб, 3 кун ичиш лозим.

122. Агар киши овози бўғилса, қўй сути билан 5–6 марта ғарғара қилса, овози очилади. Бундан ташқари, бўғилган оғизни қўй ўти билан ғарғара қилинса ҳам овоз очилади.

123. Агар меъда оғриси, от сутидан уч мисқол, яъни 12,75 г қайнатиб ичилса, ошқозон оғриғи қолиб, меъда соф бўлади.

124. Адороқий сепкилга фойда қилади.

125. Аёл бачадонида сариқ сув тўпланган бўлса ёки шиш бор бўлса, бундай аёл жимо пайтида оғриқдан қийналади.

126. Аёлларнинг жинсий аъзолари шамоллаганда унни 1,5 ош қошиқ асал ва олма сиркаси билан қориштириб, кулча тайёрланади. Кулчани кечаси ухлашдан аввал баданга қўйиб, устидан дока ёпиб, иссиқроқ нарса билан ўраб қўйилади. Бу усулни ўсма касали бўлганлар бажармасинлар. Ўсма касали бор кишилар эса ўша дорига ун билан қичитқи ўт уруғидан тенг миқдорда аралаштириб, уни баданга қўйгач, дока боғлаб ўраб қўйсалар, кифоя.

127. Аёлларда шахват заифлиги бўлса, ҳинд уди, кашнич уруғи, турп уруғи ва шолғом уруғининг ҳар биридан тенг оғирликда, туйиб олиб, оқ пиёз ва тоза асалдан хамир қилинади. Бир дирҳам оғирликда хаблар (юмалоқ дори таблетка) боғланади. Уч кунгача ҳар куни наҳорда бир донадан (0,495 г) сувга эзиб аёлга берилади. Аёл шахвати шу даражада

ҳаяжонга келадики, ихтиёрсиз талабга гушади. Агар шу юмалоқ доридан (хабдан) бир озини лимон суви билан бирга аёлларнинг жиңсий азсосига томизилса, шаҳват аёл устидан бутунлай ҳоким бўлади.

128. Айиқ ва ғоз ёғлари "тулки касаллиги"га, эшак ёғи тери устидаги доғларга фойдали, ғоз ёғи юз ва лаб ёрилганига фойда қилади.

129. Айтишларича, бир кафт тут битта уколнинг ўрнини босар экан, чунки тут ўта ҳосиятли неъмат.

130. Алоэ баргларининг ширасига канакунжут мойи аралаштириб, ундан ҳар куни тўғри ичакка уч-тўрт маҳал суртиш тавсия этилади. Мазкур мойни суртишдан аввал орқа чиқарув аъзолари яхшилаб ювилади. Шундан сўнг суртилган малҳам ижобий натижа беради.

131. Аллергия дардига чалинган кишиларга ўз пешобини ёки соғлом қора молнинг пешобидан ичиш тавсия этилади. Ичиш меъёри катталарга 60–100 г дан, 10 ёшгача бўлган болаларга 20–50 г дан кунига икки маҳал овқатдан 30 дақиқа аввал ичиш тавсия этилади.

132. Алп гунафшада, агар уч мисқолни, лекин ундан ортиқ эмас, шароб ёки суюлтирилган асал суви билан ичилса, сариқни тузатади. Бунда касални ёнбошига ётқизиб, устини қалин ўраш керак, токи у яхшилаб ўт рангли тер чиқарсин. Илдизи бадан сиртини тозалайди, сепкилни кетказди. Унинг қайнатмаси совуқдан ёрилганга фойда қилади. Шунингдек, илдизи ичини ковлаб, зайтун ёғи солиб, иссиқ кулда қиздирилса ҳам шундай таъсир кўрсатади.

133. Ал-Азҳар университети олимлари олиб борган илмий изланишлари натижасида саратон касалининг олдини олиш хусусиятларига эга бўлган 40 хил озиқ-овқат маҳсулотлари мавжудлиги аниқланган. Булардан биринчи ўринда кўк чой, саримсоқ, пиёз, райҳон ва қизғиш гуруч туради, улар таомноманинг асосини ташкил этади. Уларга яна баъзи қўкатлар ва дон маҳсулотлари қўшилса, саратон касалига қарши табиий тўсиқ қўйилади.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

134. Анжир қон айланишини раво қилади.

135. Анжирнинг хомини, шунингдек баргини, хол, сўғал ва буларнинг ҳар хил турларига суртилса, тез кунда натижа беради, яъни хол ва сўғални йўқотади.

136. Анжир тўтисимон ўсмаларни, унинг баргидан олинган суви одам баданидаги сунъий нақш изларини кетказди; мумли суртма билан қўшиб ишлатилса, совуқдан ёрилганда фойда қилади.

137. Анзиратгўштхўрни доимо ичиш, хусусан қариларда ялтироқ калликка олиб келади.

138. Анор гули милк қонашида шифо.

139. Анор, беҳи, лимон, шунингдек ошқовоқ, нилуфар, кашнич ва отқулоқ каби шифобахш ўсимликлардан тенг миқдорда олиниб, қайнатиб ва ҳосил бўлган қуюқ шарбатни ҳар куни бир ош қошиқдан оч қоринга истеъмол қилинганда киши ўзини бардам сезади, мадорсизлик ҳолати йўқолади.

140. Арпа сепкилга қарши иссиқ суртма шаклида ишлатилади.

141. Арека пальмасининг данаги доғни кучли кетказди.

142. Арча таркибидаги эфир мойидан ажаратиб олинган "цедрол" қисми бактерияларнинг ўсишини тўхтатади ва яранинг битишини тезлаштиради.

143. Асал қўшилган рўян илдизи қайнатмаси сариқ касаллигида дори сифатида ичилади.

144. Асал майвизак зарних билан қўшиб ёмон тирноқларга қўйилса, уларни қўпоради.

145. Асалга омихта қилинган турп уруғи меъда касалига қор қилади.

146. Аччиқтошни зифтнинг сув билан аралашмасига қўшиб бош кепакланишида, битлаганда, оғиз ҳидланишида ҳамда қўлтиқ тагида ёмон ҳидларда ишлатилади.

147. Аччиқбодом сепкил, нуқтали қонталаш излар ва офтобдан қорайишга қарши қўлланилади. У юздаги ажинларни ёзиб юборади.

148. Аччиқбодом дарахтининг илдизи қайнатиб қўйилганда сепкилга қарши кучли восита бўлади.

149. Аччиқбодом ёғи асал билан, айниқса мурр, гулсафсар илдизи ва эритилган мум билан ишлатилса, юздаги буришиш, сепкил, яра излари ва бошқаларга фойда қилади.

150. Аччиқбодом сепкил ва офтобдан қорайишга қарши қўлланилади.

151. Аччиқбодомни шаробга қўшиб юз ювилса, юздаги ажинларни ёзади.

152. Ақоқийё – араб акациясининг шираси ёки елими сочни қорайтиради, рангни яхшилайти ва совуқдан сақлайди.

153. Баданда оқ доғ касаллигига чалинган кишилар енгил ҳазм бўладиган овқатларни истеъмол қилишлари керак. Сув ичишдан сақланишлари керак, ичадиганлари шифобахш неъматлардан дамламалар қўшиб, оз-оздан ичишлари керак.

154. Бақбақадаги хол – омади юришганлик ва қатта давлатдан нишона.

155. Бағир ўртасидаги хол – ўртамиёна ҳаёт белгиси.

156. Бодринг ниқоб теридаги тешикчаларни торайтиради.

157. Бодом ёғини ажратиб олиб, қулоққа томизиш яхши фойда беради.

158. Болаларда учрайдиган ич кетишини тўхтатиш учун жийда ва унинг дамламасини ичириш тавсия қилинади.

159. Бола ухлаётганда чалқанча, кифти билан ҳамда қорни билан ётмасдан, ёнбошлаб ётса, сийиб қўйишининг олди олинади.

160. Болалар уйқу олдидан кўп суюқлик ичмасликлари керак, бунинг ўрнига зубтурум баргидан тайёрланган дахлама ичилса, яхши фойда беради.

161. Болгариялик башоратчи Ванганинг айтишича, суяклари қақшаб оғриган киши ўша ерига машина мойини суртиб силаса ва қуёшга тобланса, тез кунларда оғриқлари батамом қолар экан.

162. Башоратчи Ванганинг айтишига қараганда, тирноқлари моғор касалига чалинган одам куюқ қаҳва қайнатиб, қўлларини 2–3 марта ўшанга солса кифоя.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

163. Башоратчи Ванганинг айтишича, тумов бўлган киши бир чой қошиқ асалга ярим чой қошиқ хом лавлаги ширасини қўшиб, уни бурун тешикларига тўрт маҳал беш томчидан томизса, кечаси пайпоққа хантал кукунидан солиб, уни кийиб ётса, тезда шифо топади.

164. Башоратчи Ванганинг айтишича, томоқ касалида 1—2 маҳал нашатир спиртининг 1—2 томчисини 2 ош қошиқ эритилган қаҳва сувига аралаштириб томоқ чайилса ёки ғарғара қилинса, яхши фойда беради.

165. Башоратчи Ванга юрак хасталиklarининг олдини олиш учун ҳар бир одамга йилига 4 марта тўрт кундан кўк дўлана гулининг дамламасини ичишни маслаҳат беради.

166. Башоратчи Ванга асаб бузилиши натижасида юрак урушидан шикоят қиладиган аёлларга 0,5 кг лимон шарбатини асал билан аралаштириб эрталаб ва кечкурун бир ош қошиқдан ичишни тавсия этади.

167. Башоратчи Ванга жигар тўқималари беркилганда (циррозда) беморга аёллар кўкрак сутига оқ ун солиб атала қилиб, бир ош қошиқдан эрталаб наҳорга ва кечкурун ухлаш олдида бериб туришни буюрган.

168. Башоратчи Ванга камқонлик ёки оқ қон касали билан оғриган беморга гулхайри ўсимлиги иллизини ивитиb, шарбатини ичишни маслаҳат беради.

169. Башоратчи Ванга камқонлик касаллиги билан касалланган ёш болаларга гулхайри мевасининг шарбатини ичишни тавсия қилади.

170. Башоратчи Ванганинг айтишича, чипқон чиққанда сули унидан бўлган нонни сут ва сариёғга аралаштириб ётиш олдида чипқонга қўйилса, эрталабгача чипқонни фасодини қолдирмай тортиб олади.

171. Бош бармоқни шаҳодат бармоқ билан босиб муштини тутса, иродасизлик, ожизлик аломати. Чақалоқлар учун бу одатий хол. Лекин катталарда бу одат ажал талвасаси ҳисобланади.

172. Бурундаги хол таърифи — улуғвор келажакка эга, сафари мойил, эҳтиросли киши.

173. Бурун ичидаги хавфли ярани даволаш учун итузум ширасидан бурунга томизилса, 3—4 маротаба муолажадан кейин яра битади.

174. Бўйимодарон ўсимлигининг ўзини шикастланган жойга малҳам сифатида қўйиш билан бирга унинг дамламасидан кунига овқатдан олдин 3—4 маҳал ичиб туриш тавсия этилади. Дамламани тайёрлаш учун бир чойнакка ўсимликнинг устки қисми уқаланмасидан бир ош қошиқ миқдорида солиб, устидан қайноқ сув қўйилади, бир соатда дамлама тайёр бўлади. Дамлама докадан сузиб ўтказилгандан кейин истеъмол қилиниши мумкин.

175. Бавосилни даволашда Шарқ табобатида янтоқни саримсоқ билан тенг миқдордаги аралашмасини ёнларига лой суртилган тешик челака солиб, уни тутатиб дудига ўтириш тавсия этилган. Ҳар куни шу усулни 10—15 дақиқа қўллаш ушбу касалликни даволашда ёрдам беради.

176. Бавосил касалини даволаш учун орқа чиқарув тешиги яхшилаб ювилиб, 35 дақиқа 30° С ҳароратли сувда ванна қилинади. Кейин ётиш олдидан картошкани кесиб қаламча шаклида орқа чиқарув тешигига 30 дақиқага қўйилади. Бир-икки марта картошка билан даволанса, бавосил касали тез қайтади ва яхши шифо беради.

177. Балғам кўпайганда 3—4 кунда бир марта ҳаммомга тушиб, терлаш керак.

178. Балғамнинг мижози совуқдир. Совуқ мижозли бемор майиз, ёнғоқ ва бошқаларни истеъмол қилишлари тавсия этилади.

179. Баҳмон семиртиради.

180. Балозур сўғални, песни, теридаги нақшларни кетказади ва балғамли "тулки касаллиги"ни тузатади.

181. Бақлажон рангни бузади, яъни юзни қорайтириб, рангни сарғайтиради. Бақлажоннинг майдаси пўчоқдан иборат бўлиб, сепкил пайдо қилади.

182. Беҳи барги билан пўстлоғи дамлаб ичилса, қанд касаллигида яхши даво бўлади. Бунинг учун беҳи барги ва

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

пўстлоғи олиниб, салқин жойда қуритилади, кейин ҳовончада янчиб, шундан бир ош қошиғини ярим чойнакка солиб, устидан қайнаб турган сувдан 0,5 л қуйилади, икки соат дамлаб қўйилади. Дамламадан кунига 5–6 маҳал ярим стакандан ичиш тавсия этилади.

183. Бон дарахтининг меваси қора ва қизил қонталашларга, сепкил, доғ ва яралардан қолган изларга фойда қилади, ёғи ҳам шундай.

184. Боқила пўстидан куюқ суртма қилиб, сочга суртилса, уни юмшоқ қилади.

185. Болгариялик башоратчи Ванганинг айтишича, агар одам бармоғининг тирноғи тагида йирингли яра бўлса, унга кечкурун қизил аччиқ қалампирни олиб, уруғидан тозалаб, эрталабгача бармоққа боғлаб қўйилса (агар қаттиқ оғриқ бериб, бемор чидай олмаса ҳам 4–5 соатга чидаши керак) шунда шиш қайтиб, йиринги ҳам қолмасдан, тез шифо топади.

186. Болгариялик башоратчи Ванга айтадики, агар танада куйгандан қолган яра бўлса, унда 6 дона тухум саригини олиб, 6 чой қошиқда янги куйдирилган мол ёғи билан яхшилаб аралаштирилади. Аралашма майонезга ўхшаб қолади. Ушбу қоришмани докага шимдириб, ярага ёпиштириш керак.

187. Болгариялик башоратчи Ванга қанд касали бор беморга парма ўсимлигини дамлаб ичишни тавсия қилади.

188. Болгариялик башоратчи Ванга соф тупроқдан компресс қилишни буюрган. Компресс қилиш учун соф тупроқ олинади, унга олма сиркасини қўшиб бўтқа қилинади, шу бўтқани қаттиқ матога қўйиб кечкурун ётиш олдиан, оғриган жойга бойлаб ётилади.

189. Болгариялик башоратчи Ванга юз асаблари шамоллаганда ва ҳар хил хасталиклар пайдо бўлганда, нинани оловда қиздириб, унинг учини енгил-енгил юз терисининг ҳар жой ҳар жойига тикиб, терини енгил куйдириш керак экан. Нинадан куйган тери тезда йўқолиб кетади. Шу билан бирга юз асабининг шамоллашига шифо қилади, деган.

190. Бозулбанг ўсимлиги дамламаси қон ивишини тезлатиш

ва қон босимини пасайтириш таъсирига эга. Дамлама тайёрлаш учун 1 ош қошиқ майдаланган гулини 2 стакан қайноқ сувда дамлаб, кунига 3 маҳал 1 ош қошиқдан ичилади.

191. Бош оғриғини тузатишда, ошқозон ва ичакларни тозалашда, гижжани туширишда беморга 10 донa исириқ уруғини бериб даволаш тавсия этилади.

192. Бош оғриганда бир сиқим шафтоли баргидан олиб, чойнакка солинади ва устига қайноқ сув қуйилади, бир оз фурсат ўтгач, шу дамламадан бир пиёла таом олдидан ичилса, терлаш натижасида бош оғриғи тезда тузалади. Дамламани фақат бош оғриган вақтда ичиш керак бўлади.

193. Бош оғриғини қолдириш учун артилган хом картошкани қирғичда қириб, шарбатини сиқиб олиб, шу шарбатдан ярим стакан ичиб туриш яхши натижа беради. Агар 2—3 марта ичилса, бош оғриғи таққа тўхтайд.

194. Бош оғриганда 0,15 г мумиёни қора андиз қайнатмасига қўшиб ичиш шифо бўлади.

195. Бош айланишида кашнич уруғини ҳовончада туйиб истеъмол қилинса, таққа тўхтайд.

196. Буйраги оғриган беморга ошқовоқ уруғини дамлаб бир ҳафта давомида ичиш тавсия этилади.

197. Буйраги оғриган кишига чилонжийдадан дамлама қилиб ичиш тавсия этилади.

198. Бунк терини тозалайди, унинг тагидаги рутубатларни шимади. Баданни хушбўй қилади ва нуранинг ҳидини кесади.

199. Бурчоқ доғ, сепкил, нуқтали қизил қонгалаш, ярачақаларнинг изларини кетказиш учун суртиладиган восита бўлиб, рангни чиройли қилади.

200. Бурчоқдан талқон қилиб озгин кишиларга бир ёнғоқ оғирлигида бериб гурилса, озгинликни кетказади. Қайнатмаси совуқдан ёрилган жойларга, совуқдан бўлган қичималарга, сутли тошмаларга қўйилса тузатади.

201. Бақа жўхориси, сассиқтол саранга қўшиб оқ доғ ва пелларга қарши суртилса, фойда қилади.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

202. Балиқ елими оғиз касалликларида ва пестга қарши ишлатиладиган дорилар таркибига киради.

203. Бетел нафасни хушбўй қилади. Оғиздаги ёмон ҳидни кетказди ва тишларни қизартиради. Япроғининг шираси шаробга қўшиб ишлатилса, доғларни кетказди.

204. Болаларни мис идишга сийдириб, олинган сийдик тузи ҳам доғни кетказди, сепкилни тозалайди.

205. Бугдой ва унинг уни юзни доғдан тозалайди. Бугдойнинг уни ва крахмали, айниқса заъфарон билан ишлатилса, сепкилга дори.

206. Бўйимодароннинг куйдирилгани "тулки касаллиги"га фойда қилади, айниқса канакунжут ёғи, турп ёғи ва зайтун ёғи билан ишлатилса.

207. Бўйимодарон ўзининг оқувчанлиги сабабли, агар уни баъзи ёғлар билан бирга қайнатиб суртилса, сепкил ўсадиган соқолларнинг ўсишига фойда қилади. Шунингдек, у милкларни буруштиради.

208. Бўғимлар оғриганда С витаминига бой бўлган ўсимликлардан фойдаланиш зарур. Бундай ўсимликлар таркибига картошка, карам, булғор қалампири, қулупнай, апельсин, лимон ва ош кўклари киради.

209. Варс қора нуқтали қонталаш, сепкил ва қизил нуқтали қонталашга фойда қилади. Ичилса, оқ доғга фойдали.

210. Вабо билан касалланган беморга бузоқ гўшtidан тайёрланган яхна ва енгил гўшtlарга мева ҳамда сирка қўшиб бериш тавсия этилади. Кушларнинг ичига турли сабзавотларни тиқиб сирка қўшиб пишириб едириш мақсадга мувофиқ.

211. Газакўтни сода билан қўшиб оқ доғ, сўғал ва тут шаклли сўғалларга қўйилади. Саримсоқ ва пиёз ҳидини кетказди, "тулки касаллиги"га фойда қилади.

212. Галбан елими ясмиқсимон сўғалларни кетказди.

213. Гандано, пюрей пиёзини татим билан қўшиб ишлатилса, сўғални кетказди.

214. Гентиана илдизи, айниқса шираси доғни кетказди.

215. Гултожихўроздан қадимда қизамиққа қарши дамлама

тайёрлаб ичиришган. Бир стакан қайнаган сувга 2 ош қошиқ гултожи солиб дамлаб қўйилади.

216. Гулхайрининг уруғига сирка қўшиб тайёрланган малҳамни офтобда ўтириб темираткига суртилса, касалликдан фориғ бўлади.

217. Гулхайри яра-чақани юмшатиш, пишириш, оғрик қолдириш хусусиятига эга бўлган шифобахш ўсимлик.

218. Гулхайри сирка билан қўшиб доғларга суртилади ва касал ўтқазиб қўйилади. Бу жиҳатдан унинг уруғи кучли.

219. Гулсафсар илдизи оғирлиги баробарича ҳарбаҳ билан қўшиб ишлатилса, сепкил ва нуқтали қонталашларни кетказadi. Ўзи ишлатилганда ҳам шундай таъсир қилади. У билан юз ювилса, тозалайди, ялтиратади ва ажинларни кетказadi.

220. Гижжаси бор одамга карам уруғини аччиқ қилиб дамлаб ичиш тавсия этилади ва 2—3 кунда тушиб кетади.

221. Дармана кулини зайтун ёғи, бодом ёғи билан қўшиб "тулки касаллиги"га суртиш фойдали. Дармананинг ёғи секин ўсадиган ва тўкилиб кетаётган соқолни ўстиради.

222. Дашт анжирининг (ёввойи ҳолда даштларда ўсади) қурилган илдизини туйиб наҳорга бир чой қошиқдан ичилса, мохов касалига ижобий таъсир этади.

223. Дафна дарахти доғга шароб билан суртилади.

224. Денгиз пиёзи зайтун ёғи ва ротиёниж (санавбар елими) билан сўғалларга суртилса, уларни кўпорали. "Тулки касаллиги" ва "илон касаллиги"га суртилса ва ишқаланса, сочили ўстиради.

225. Денгиз пиёзи, айниқса хомининг мағзи товон ёрилганда фойдали. Сиркаси рангни чиройли қилади.

226. Денгиз суви совуқдан ёрилишларга, улар ярага айланиб кетишдан олдин ишлатилса, фойда қилади. Битларни ўлдиради. Тери остида ивиб қолган қонларни шимилтиради. Олтингугуртли сув доғ ва пес учун фойдали.

227. Денгиз қисқичбақасининг саполи қуригучи бўлган ҳолда сепкил ва нуқтали қонталашларни тозалайди.

228. Дискуридуснинг айтишича, денгиз қуёни қонининг ўзи ёки қичитқи ўт билан бирга қўшиб боғланса, сочили батамом туширади.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

229. Дорчин, долчин сепкил ва ясемиқсимон қора доғга ҳамда сирка билан қўшиб сутли тошмаларга суртилади.

230. Дўмбоқ ва чиройли қўллар яхшилик ва узоқ умр кўриш белгисидир.

231. Доимо чумчуқ гўштидан еб, сув ўрнига сут истеъмол қилган одамнинг олати маҳкам, манийси зиёда бўлади.

232. Етмак ични суради, сийдик ҳайдайди ва тошни майдалайди.

233. Етмак пес, доғ ва сепкилни кетказади.

234. Ёнғоқ барги дамлаб ичилса, қондаги қанд миқдорини камайтиради. Лекин бунда унинг қонни тез ивитиши ва буруштириш хусусияти борлигини унутмаслик керак.

235. Ёввойи сано уруғи, долчин семиртиради ҳамда юз рангини ва бадан тусини чиройли қилади.

236. Ёввойи бодрингнинг ўзидан, илдизидан ва баргларида олинган шира сариққа фойда қилади. Унинг уруғидан қилинган талқон битган яра ўрнидаги қора изларни йўқотади ва юз чирklarини тозалайди.

237. Ёввойи пиёз сепкилга офтоб (қуёш)да суртилса, фойда қилади. Шунингдек, яралардан қолган изларни ҳам йўқотади. Ёввойи пиёз танглай ва тилни дағаллайди. Тухумнинг сариғи билан сўгалларга ва сиканжубин билан сутли яраларга суртилади.

238. Ёввойи арпанинг хоссаларидан бири — бу "тулки касаллиги"ни кетказиши.

239. Ёввойи занжабил семиртирувчи бўлиб, шароб, саримсоқ ва пиёз ҳидларини кетказади.

240. Ёввойи зайтун япроғи милк учун яхши. Бу билан бадан ишқаланса, терни тўхтатади. Ёввойи зайтун ёғи кўп жиҳатдан гул ёғидек. Мўйни сақлайди, ҳар куни ишлатилса, мўйнинг тез оқаришини тўхтатади.

241. Ёввойи гул ҳамишабаҳор япроғидан куюқ суртма қилиб, баданнинг пес жойига 6 соатча суртиб қўйилса, ижобий натижа беради. Бундан кейин арпа уни истеъмол қилиниши яхши самара беради. Янчилган гул ҳамишабаҳорни офтобда

догга чаниб қуригунча қўйилса, сўнг уқалаб ташланса, уни тузатади.

242. Ёввойи эшакнинг ёғи сепкилга суртилса, фойда қилади. Семиз ўрдакнинг ёғи ҳам шундай.

243. Ёнғоқ меvasининг пўстлогини хомлигича эзиб, шираси экзема бўлган жойга суртилса, шифо бўлади.

244. Ёнғоқ баргининг шираси сиқиб олиниб, қулоққа томизилса, эшитиш қобилияти яхшиланади. Бундай усулдан қулоқ йирингланганда ҳам фойдаланиш мумкин.

245. Ёнғоқ меvasи гўрлигида олиниб, гўшт майдалагичда майдалаб, унга тенг миқдорда асая ёки шакар қўшиб, шиша идишга солиб, қопқогини маҳкам беркитиб, салқин, қоронғи жойга қўйиб қўйилади, бир ой ўтгач, ишлатса бўлади. Шу аралашмадан кунига 3 маҳал овқатдан олдин бир чой қошиқдан еб турилади. Бу шифобахш неъмат ўпка, жигар, буйрак касалликларида яхши шифо бўлади, бундан ташқари, агар бир йил ичилса, бошқа тери касалликларидан шифо топади, буқоқ касаллигини ҳам тузатади.

246. Ётиш олдидан боланинг киндигидан бошлаб оёғининг учигача қўй ёғи суркаш яхши фойда беради. Бунинг учун 3 ёшли кўчқорнинг 400 г картдумба ёғини хом эритиб (жиззани сарғайтирмай) олиб, ундан ҳар куни 1—2 чой қошиғини иситиб суркалади. Уни ишқалаб танага сингдириб юборилади. Боланинг боши ва юзига офтоб гуширмаган ҳолда, баданини офтобда тоблаш лозим. Бунинг учун яланғочлаб қовуғини офтобга тутиш зарур.

247. Жароҳатланган, эти узилган жойларга бўйимодарон ўсимлиги малҳам сифатида қўйилади.

248. Жайроннинг ўтини олиб шаробга аралаштириб, хамир қорилади. Бу дори офтобда қурилади. Сўнгра буни аралашган сирка билан юмшатиб, қон оқаётган бавосилга суртилса, қонни шу заҳотиёқ тўхтатади ва яхши шифо бўлади.

249. Жудаям узун бармоқлар лоқайдлик, тепса-тебранмаслик, совуққонликни акс эттиради.

250. Жуда узун қўллар, яъни ўрта бармоқ тиззагача етадиган

ТАБОБАТДА КИМЕ ВА БИОЛОГИЯ

қўллар соҳиби бағри кенг, мардонавор, ҳимматлидирлар, улар жиддий ҳаракат қилишга, ҳокимиятга, салтанатга эришишлари мумкин.

251. Жингак, агар хом набат жингаги билан сўғаллар қаттиқ ишқаланса, уларни, албатта кетказади.

252. Жувона ичилса ва суртилса, рангни сарғиш қилади. Доғ ва песга қарши ишлатиладиган дориларга қўшилади. Асал билан қориб ишлатилса, ҳар қаерда бўлган қонталашни кетказади.

253. Зиғир, гулхайри ва карам уруғларини солиб қайнатиб, шу қайнатма билан илиқ ҳолича йўғон ичакни ювиб туриш тавсия этилади.

254. Зубтурумнинг қуритилган баргидан бир сиқим олиб эзилади ва бир ош қошиқ шакар билан аралаштириб, иссиқ жойга 3 ҳафта қўйиб қўйилади. Ажратилган ширалан ўпка ва меъда саратони касаллигида 10—15 кун давомида кунига 3—4 қошиқдан ичилади. 15 кун дам олиб, яна 15 кун ичилади.

255. Зулукни қуришиб, туйиб алоэ билан тенг миқдорда аралаштириб, бавосил ярасига 5—8 марта қўйилса, касаллик йўқ бўлади.

256. Зўриқиб боши оғриган беморга ҳар куни овқатдан олдин бир чой қошиқ асал билан бир чой қошиқ олма сиркасини истеъмол қилиб туриш буюрилади.

257. Зирних мўйни тақир туширади. Ротиёнаж (санавбар) билан қўшиб "тулки касаллиги"га ишлатилади.

258. Заъфарон ичиш рангни чиройли қилади.

259. Зазвор, айниқса унинг думалоқ хили доғга фойда қилади. Тишларни ялтиратади, кирини кетказади, рангни тозалайди.

260. Захра сочни ёзади, соч қазноқлашига қарши яхшидир.

261. Зиранинг суви билан юз ювилса, тиниқ қилади, унинг олинishi ва истеъмол қилиниши маълум миқдорда бўлиши керак. Агар кўп истеъмол қилинса, юзни сарғайтиради.

262. Илон истеъмол қилиш моховга зўр фойда қилади. Шунингдек, "тулки касаллиги"да фойдаси катта.

263. Илмий табобатда қорандиз ўсимлигининг қайнатмаси балғам кўчирувчи дори сифатида ишлатилади ҳамда йўтални қолдиради.

264. Индовнинг суви сигир ўти билан яра илдизларини кетказиш учун ишлатилади. Уруғи ёки суви қора доғ ва сепкилни кетказади.

265. Игир рангни тозалайди, доғ ва песга фойда қилади.

266. Иссоп, ҳиссопни ичиш рангни чиройли қилади. Суртмасини суртиш эса юздаги яра изларини кетказади.

267. Иссиқдан оғриси тишинг ногаҳон, сиркага гулоб қўш, чайқа ўша он. Ичиш учун қидир сиканжубанни, ейишинг мош, қовоқ бўлсин ҳар замон.

268. Исириқни талқон қилиб, сувга аралаштириб темираткига суртилса, касаллик чекинади. Талқонидан малҳам қилса ҳам бўлади.

269. Икки пакетча зигир донини ҳовончада туйиб куюқ қилиб аралаштириб, буйрак оғриган жойга чаплаб туриш тез оғриқ қолдирувчи ҳисобланади.

270. Инсон танасида радионуклеидларни чиқарувчи фойдали восита бу — тухум пўчоғи. Ундан радиация билан зарарланган жойларда фойдаланиш мумкин. Чунки унинг таркибида организм учун керакли бўлган барча микроэлементлар, шу жумладан мис, фтор, гемир, фосфор, олтингугурт, кремний ва бошқа ҳаммаси бўлиб, 27 та кимёвий элемент мавжуд. Ҳар кун тухум пўчоғини ҳовончада янчиб, ундан ёшга қараб 1,5 г дан 3 г гача тановул қилиш тавсия этилади.

271. Иссиқ мижозли кишилар эса аксинча мол ва эчки гўштидан тайёрланган таомларни, турп, карам, қовун ва тарвуз каби полиз маҳсулотларини кўпроқ истеъмол қилишлари зарур.

272. Иссиқ ва ҳўл одам баданига кашнич ва ялпиз тавсия қилинади.

273. Иссиқлиги ошган одам баданига лимон, апельсин, олча истеъмол қилиб туриш лозим.

274. Итузум заҳарли бўлса-да, меваси пишганда зарарсиз бўлиб, уни бош оғриғида эзиб бериш мумкин.

275. Йўталнинг давоси. Йиғма дори. Янги сариёғдан 2 ош қошиқ, 2 та тухум сариғи, бир чой қошиқда ун, 2 чой қошиғида асал олиниб, ҳаммаси яхшилаб аралаштирилади,

ТАВОБАТДА КИМЕ ВА ЭИОЛОГИЯ

ҳар куни бир чой қошиқдан бир неча марта ичилади. Бошқа йиғма дори. Бодом мойи, ҳовун шарбати, ушум, анжир, чилонжийда меваларини меъёрида истеъмол қилиб туриш йўтал давоси.

276. Йўталнинг давоси. Ўн дона пиёз, бир дона саримсоқ бўлаги олиниб майдаланади, тўғралади, уни юмшагунча сутда қайнатилади, бир оз ялпиз шираси ва асал қўшилади. Кун бўйи ҳар соатда бир ошқошиқдан ичиб турилса, яхши шифо топади.

277. Йўгон ичакдаги саратон ярасига – техаслик олимларнинг ва Андерсон клиникасининг илмий тадқиқотларидан маълум бўлишича, саримсоқ қарши восита экан. Бунинг учун саримсоққа озгина сирка ва асал қўшиб, ҳар куни истеъмол қилиш кифоя экан.

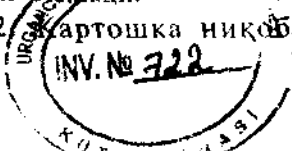
278. Йўгон ичак касалланган вақтда кишининг ахлати суяқ бўлиши учун озгинадан сурги дори ичиб туриши лозим. Бунинг учун дорихоналарда сотиладиган сано ўсимлигини дамлаб ичиш, киши ичини яхши юмшатишга фойда беради.

279. Камқонликда бемор бир ҳовуч майизни бир пиёла қайноқ сувга солиб қўйиб, эрталаб майиз шарбатини сибириб, майизни еб олса, тез кунда қувватга киради. Бундан ташқари, кундуз кунлари шолғом, сабзи, лавлагини тенг миқдорда олиб, майдалаб шарбатини олиб тиндириб, ичиб турилса, киши куч-қувватга киради, қондаги гемоглобин кўпаяди. Муолажа 2–3 ой давом этса, камқонлик бартараф бўлиб, одам нормал ҳолга қайтади.

280. Камқонликда одам силласи қуриб бедармон бўлса, унда 200 г ёнғоқ мағзи, тоза асал, қора майизни ҳовончада янчиб, шу омихтадан овқатдан олдин 2–3 чой қошиқдан истеъмол қилиб турилса, тез кунда дармонга кириб, шифо топади.

281. Қарафс илдизи ва баргидан тайёрланган дахлама овқат ҳазм қилишни яхшиловчи, ел, сийдик ҳайдовчи сифатида тавсия этилади.

282. Картошка ниқоб юздаги ажинларни йўқотади.

Картошкани қайнатинг ва эзиб, унга озгина сут қўшинг, сўнгра юзга суртинг.

283. Калта, озгин қўлларнинг эгалари сергап, зикна бўладилар.

284. Канакунжут ёғини, илдиз сувларини фалаж киши ичиши жуда фойдали.

285. Канакунжут ёғи қора доғ ва сепкилга яхши.

286. Каноп ёғига овқат пишириб ейиш чипқон чиқмасликка ёрдам беради.

287. Касалнинг тутқаноғи тутган вақтда оғзи юмилиб қолмаслиги учун тишлари орасига қошиқ тиқиш лозим.

288. Кашнич, бинафша, қизил гулдан тенг миқдорда 3 г дан учаласини аралаштириб, туйиб мия қаттиқ оғриганда ундан истеъмол қилиш тавсия этилади.

289. Кашнич ширасини тенг миқдорда асал ва майиз билан қўшиб, эшак елига малҳам сифатида қўйиш ва ундан икки ош қошиқ миқдорида истеъмол қилинувчи кашнич ёқимли ҳиди руҳ жавҳарига мустаҳкамлик берувчи ўсимлик сифатида тан олинган бўлиб, уни истеъмол қиладиганларда юрак касали кам учрайди.

290. Киши ойда бир марта лимон шарбати билан бошини артиб турса, у бош терисидаги қон томирларининг фаолиятини яхшилаб, соч толасини мустаҳкамлайди.

291. Киши танасида ҳўллик устун келса, исириқ ва седана уруғини туйиб, унга бирор ширинлик қўшиб ва ҳаммомга кириб, шу аралашмани баданга ва бармоқлар орасига яхшилаб суртиш тавсия этилади.

292. Кимки кўп ейишдан сақланса, кўп дори ичишдан озод бўлади.

293. Кўпайган сафрони бадандан ҳайдаш ва сўндириш учун, энг аввало, сурги-маккаи сано ичиб, тозаланиш керак.

294. Кунгабоқар истеъмол қилиш чипқон ярасига қарши ёрдам беради. Кунига 50–100 г писта истеъмол қилиш зарур.

295. Кўнгил беҳузур бўлганда қайноқ сувга қаттиқ нон тўғраб ивитиб, сўнг докадан сузиб ичилса, кўнгил айнаши ёзилиб кетади.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

296. Кўзнинг чекка томонидаги хол — камтарлик, тежамкорлик, мўътадил феълдан нишона.

297. Кангор суртилса, "тулки касаллиги"га фойда қилади. Ивитмаси билан бош ювилса, битларни ўлдиради. Ўзидаги хоссаси билан сассиқ сийдикни ҳайдаб, қўлтиқ ҳидини йўқотади.

298. Кофур, камфорани кўп истеъмол қилиш мўйни тез оқартиради.

299. Касило семиртиради, юз рангини ва бадан тусини чиройли қилади.

300. Келин тилининг янгисини уруғи билан янчиб, юздаги доғларга, сепкилга ва эскирган нуқтали қизил қонталашга суртилса, уларни кетказadi.

301. Кир, чирк, яъни қулоқ кири милкка фойда қилади. Лаб ёрилганига ҳам қарши ишлатилади.

302. Кийикпанжа доғларни кетказишда яхши шифолик қилади.

303. Кесак бўшашган гўштни маҳкамлайди.

304. Қончўп тирноқлардаги оқ доғларни кетказadi.

305. Кундур елими асал билан қўшиб қўйилганда милкакни кетказadi. Пўстлоқлари яраларнинг изини кетказишга яхши дори. Сирка ва зифт билан қўшиб суртилганда мартиқие деб аталадиган оғриққа фойда қилади. Бу оғриқ натижасида бадан чумоли юргандагидек жимиллайди ва баданда сўғалга ўхшаш нарсалар пайдо бўлади.

306. Куйдирилган кўрғошин, глет бадан ва қўлтиқ ҳидини яхшилайди, сон шишининг олдини олади, сепкилни, қора доғларни, қонталашларни кетказadi. Айниқса унинг ювилгани шундай. Чечак илдизларини ҳам кетказadi ва тозалайди.

307. Крахмал, нашоста заъфарон билан қўшиб сепкилга қарши ишлатилади.

308. Кунор дарахтининг меваси мўй тўкилишига тўсқинлик қилади ва уни узайтиради, кучли-ю майин этади. Сидрда бош қасмоғи ва кепагини кетказадиган, мўйни қизартирадиган елим бор.

309. Кунжут урилишдан пайдо бўлган кўкаришни ва қотиб қолган қонни шимилтиради. Савдойи касалликка учраган кишилар баданидаги ёрилиш ва дағалликка қарши ичилса ва суртилса, фойда қилади.

310. Кунжут пўсти сочни узайтиради, айниқса пояси ва баргининг шираси сочни юмшатади ва қазғоқни кетказади.

311. Кунжут ёғида миртни қайнатиб ишлатилса, сочни тўкилишдан сақлайди, уларни қувватли ва пишиқ қилади.

312. Куйдирилган мўй (соч) чиркли ва юмшоқ яраларни кучли қуритади.

313. Куйдирилган туз тишни тошлардан тозалайди, суртилса, ҳар бир ерда бўлган қонгалашни кетказади. Туз асал билан истеъмол қилинса, рангни яхши қилади. Кўнчиларнинг татими сочни қорайтиради.

314. Лайлак ёғи билан сигир ёғини олиб тенгма-тенг ҳажмда, аниқроғи оғирликда аралаштириб заҳарланган одамга берилса, тез таъсир қилиб заҳарни қайтаради.

315. Лимонўт оғизни жуда хушбўй қилади.

316. Ликий ширасининг Ҳиндистондан чиқадиған хили мўйни қизартиради ва кучли қилади. Сепкилни кетказади, ликийнинг ҳамма хили милкакка фойда қилади.

317. Ладан мўйни ўстиради, қуюқ қилади, кўпайтиради, сақлайди, айниқса лирга ёғи ва шароб билан ишлатилганда шундай қилади. У латиф, чуқур сингувчи, эритувчи ва бузуқликни тозаловчи, мўй учун яроқли моддани таратувчи бўлгани учун шундай таъсир кўрсатади, лекин тўхтатишга қарши кучли фойда қилади.

318. Ладан "тулки касаллиги"га дори бўла олади, чунки "тулки касаллиги" моддасининг кучидан устунроқ, унинг кучидан латифроқ ва буруштирувчан.

319. Ложувард сўғалларни тушириб юборади.

320. Лак одамни жуда қаттиқ оздиради.

321. Лавлаги ва баргининг қайнагмаси совуқдан ёрилганга ҳамда "тулки касаллиги" га фойда қилади.

322. Лола ёнғоқ пўчоғи билан аралаштирилиб ишлатилса,

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

сочни қорайтиради; барг ва шохчалари шундайлигича ёки қайнатиб ишлатилса, сочни қорайтиради.

323. Лаблардаги хол — саодатмандлик, таъсирчанлик намунаси.

324. Лимоннинг сувини сиқиб, у билан юз ювилса, сепкилни кетказadi.

325. Лимон қобиғидан сиқиб ёғи олинади ва унга вазелин қўшиб (4/1 стакан), фалаж бўлган жойларга суртилса, яхши фойда қилади.

326. Лимон вабо касали ривожланишини тўхтатиб қўяди.

327. Лимон шарбати янгилигида инсон организмида вабо, саратон (рак) ҳужайраларини ўсимтага, чиришга айлантирадиган заҳарли канцероген моддаларини йўқотиб юбора оладиган хусусиятга эга.

328. Ловияни пўстлоғи билан янчиб, уни экзема устига сепиш лозим. Чунки унинг таркибида мис миқдорининг кўплиги шифобахшлик хусусиятини янада оширади.

329. Меъда фаолияти бузилиб, ич кетганда кунда уч маҳал қаттиқ нон еб, кетидан бир пиёла қатиқ ичиб юборилса, касаллик таққа тўхтайди.

330. Меъдада қаттиқ оғриқ юз берса, шафтолининг қуритилган ёки қуритилмаган баргидан дамлаб, ярим соатдан ичилса, дамламани ичган бемор 10—15 дақиқадан кейин терлайди ва ошқозон оғриғи таққа тўхтайди.

331. Меъдада оғриқ бўлиб, ел (дам) бўлса, ич кетса, халқ табobatiда олабутанинг ер устки қисмидан дамлама тайёрлаб, бир ош қошиқдан овқатдан олдин ичиш фойда беради.

332. Мижоз кишининг ёшига, руҳиятига, еб-ичишига ва ҳатто фаслларга қараб ўзгариб туради. Ёшларда 30 ёшгача ва балоғатга етганда 40 ёшгача иссиқ ва совуқ мижоз устун туради. Кексаларда 60 ёшдан ошгандан сўнг аксинча, қуруқлиги ва совуқлиги ошган бўлади. Шу боис унинг мижозига суяқ, иссиқ овқат тўғри келади, сутли таомларни талаб қилади. Бундан ташқари, фасл ўзгариши, яшаш учун иқлими бошқа ерларга бориш, иш шароити ҳам мижозга таъсир қилади.

333. Милк қонаганда икки ҳисса эман дарахти пўстлоғига бир ҳисса унинг гулини қўшиб, бир қошиқ асал аралаштириб, чой каби дамлаб ичиш тавсия этилади.

334. Милк оғриганда милкка хом саримсоқ палласи босилса, оғриқ қолади.

335. Милклар қочиб бўшашганда қаттиқ нонни чайнаш керак.

336. Милклар бўшашиб кетганда, қизил гул ёки анор гулини гуйиб, ҳар куни милкларга босиш тавсия этилади.

337. Миср аёлларининг таъкидлашича, агар юзда ҳар хил сепкил ва доғлар бўлса, улар мунтазам равишда қум маска қилиб турсалар, юздаги сепкил, доғлар кетиб, юз териси ёшарар, кўз остидаги ва бошқа ажинлар текислашиб йўқолар экан. Куёш нурида қизиган қумдан фойдаланиш керак.

338. Мия оғриганда оз ейиш, оз ичиш, айниқса шаробни оз ичиш, жинсий алоқани қилмаслик ва кўп ухлаш керак.

339. Мия шамоллаганда, киши ғам-ғуссали ҳолатга тушганда, ёмон туш кўрганда, арпабодиён ўсимлигидан чой қошиқда дамлаб ичилади.

340. Мия оғриганда жўка гулидан тайёрланган дамба терлагувчи восита сифатида ишлатилади. Дамба тайёрлаш учун бир стакан қайноқ сувга бир қошиқ жўка гули солинади ва 0,5 стакан ичилади.

341. Мия лорсиллаб оғриганда, одам ўз пешобини кунига 2—3 маҳал, катталарга 50—100 г дан, болаларга 30—50 г дан ичиши тавсия этилади.

342. Мол миясини мум билан тенг миқдорда аралаштириб суртиш яхши натижа беради, яраларнинг ривожланишига йўл қўймайди.

343. Мохов касалига афъю илонидан тайёрланган шўрва яхши фойда беради. Боши ва думи кесилиб, ичи тозаланади, унга укроп, нўхат ва бир оз туз солиниб, гўшти титилиб кетгунча қайнатилади, суяқларини олиб ташлаб, гўштини тозалаб, истеъмол қилинади.

344. Мохов касалига чалинган беморга енгил ҳазм бўладиган, овқатлар (қуш гўшtidан шўрва, янги балиқ, арпа нон, суяқ

ошлар, ҳўл сабзавотлар, сут, асал, майиз, узум, анжир) тавсия қилинади.

345. Мохов касалига девчечак ўсимлиги қайнатмаса яхши шифо бўлади. Бунинг учун бир сиқим девчечак ўсимлиги 2 стакан сувда қайнатилиб, кунига 0,5 стакандан ичирилади.

346. Мохов касали тўғрисида табиб Шаҳобий шундай дейди: Ўзи осон дори ва лекин қиммат. Дашт анжири томирини топиб, пўстини олиб, қуритиб, бир идишга солиб, сабабчи ўсимлиги билан қўшиб ундан наҳорда ичилса, мохов касалига шифо бўлмай.

347. Мохов касалига чалинган одамга жинсий алоқа қилишга рухсат этилмайди.

348. Мохов касалининг энг биринчи таъсир этувчи аъзоси жигар бўлиб, бунда қон куйиб савдога айланади ёки бутун бадан мижозининг бузилишига сабаб бўлади. Бундай пайтда бақлажон, туя гўшти, от гўшти, қуритилган гўшт, тузланган балиқ истеъмол қилиш ман этилади. Агар организм тозаланмаса, мохов, пес, қора доғ, темиртки, бавосил, қора жигар шишлари ва шуларга ўхшашлар хавф солади.

349. Мохов касали билан оғриган беморга денгиз пиёзи сиқиб шарбати ичирилса, шифо топади.

350. Мошнинг илдизидан сиқиб олинган шираси юзга суртилса, сепкилни кетказди.

351. Мурчни асал билан тенг миқдорда қўшиб бемор танглайига суртиб турса, томоқ оғриғига яхши фойда қилади ҳамда ўпкани тозалайди.

352. Мутлақ дорилардан бўлмаса-да, лекин юракни қувватлантириш жиҳатидан шубҳасиз дахли бор. Бунда тустовуқ, товук, қирғовул, каклик каби қушлар тухумининг сариғи назарда тутилади. Бу тухумларнинг сариғи мўътадил мижозлидир. Бунда уч нарса жамланган бўлиб, биринчидан, тез қонга айланади; иккинчидан, қонга айланмайдиган чиқиндиси оз; учинчидан, бундан ҳосил бўлган қон юракни енгил озиқлантирувчи қон жинсидан бўлганлиги учун у юракка тезлик билан боради ва қалбдаги қондан иборат қадимдан

бўлган касалликлар келтириб чиқарувчи фасод бу билан тамоман йўқолади.

353. Маккажўхори попуги қайнатиб суви ичирилади, бу қайнатма қовуқдаги тошни майдалаб тушириш хусусиятига эга. Қайнатма тайёрлаш учун 3—4 ош қошиқ маккажўхори попуги олиб, бир идишга солинади унинг устига 1,5 стакан сув солиб, 30 дақиқа паст оловда қайнатилади. Шу қайнатмадан ҳар куни 3—4 соатда бир марта 1—3 қошиқдан ичиб турилади.

354. Маний ва шаҳват қувватини оширадиган овқатларга: сузма, бузоқ ва товуқ гўшти, нўхат, боқила, занжабил, товуқ тухумининг сариғи билан ўзаро тайёрланган қўшма овқат бу соҳада кучлироқдир.

355. Маний ва шаҳват қувватини оширишда шолғом, сабзи, қовун уруғлари мағзидан бир қисмдан олиб, буларни майдалаб элакдан ўтказиб, тоза сут билан ҳар куни наҳорда 10 г дан (бир чой қошиқ тўла) ичиб турилади.

356. Меъда ва ичак ярасида анор гулидан бир сиқим олиб, чойнакка аччиқ қилиб дамлаш ва ундан кунига уч маҳал овқатдан олдин ярим пиёладан ичиш буюрилади. Бу дахлама меъда ва ичак яраларининг тезда асоратсиз битишига ёрдам беради.

357. Мингдевонанинг илдииз олди барги оғриқ қолдирувчи сифатида ишлатилади.

358. Мия оғриганда олма шарбатини тез-тез ичиб туриш яхши натижа беради.

359. Мумиё бод асоратларини, бўғимлар оғриғини йўқ қилади ва умуман мускуллар, бўғинлар ва суяклар касалланиб қолганида яхши фойда беради.

360. Марсин ёғи, шираси ва қайнатмаси сочнинг илдизини кучли қилади, гўкилишига монеъ бўлади. Шунингдек, сочни узайтиради ва қорайтиради.

361. Марсин уруғининг зайтун ёғидаги қайнатмаси терлашни тўхтатади ва терлашдаги тери ҳолатини тузатади.

362. Марсиннинг қуриган япроғи қўлтиқ ва бут орасидаги

ҳидланишга қарши ишлатилади. Кули тўтиёнинг ўрнига ўтади ва сепкилни кетказadi.

363. Момақалди роқ сепкилга фойда қилади ва мўътадиллик билан тозалайди.

364. Мингдевона қонни ивитиш ва қотириш хусусияти борлиги сабабли семиртирадиган дорилар таркибига киради.

365. Маска ёғи баданни озиқлантириш ва семиртириш учун суртилади.

366. Меҳригиёҳнинг япроғи билан, айниқса ҳўл япроғи билан теридаги қора нуқталар бир ҳафта ишқаланса, у нуқталарни яра қилмасдан кетказadi. Одамгиёҳнинг сути нуқтали қизил қонталашларни ва сепкилни куйдириб, ачиштирмасдан кўчиради.

367. Мутк овқатга тушса, оғизни бадбўй қилади.

368. Мастаки тишни тозаловчи дориларга, пардоз мойларига кўшилади ва хусндор қилади.

369. Мозариюннинг ҳамма тури доғ, пес ва нуқтали қонталашга қарши сиртдан сургит масҳам қилинади, гоҳо унга олтингугурт ҳам аралаштирилади.

370. Муғос одамни семиртиради.

371. Марказит, пиритни сирка билан аралаштириб, доғ, пес ва нуқтали қизил қонталашга суртилса, фойда қилади. Тери тагида қамашиб қолган рутубатларни шимдиради, сочни майинлаштириб, жингалак қилади.

372. Мирра (қатрон) мирт ва ладан ёғи билан кўшиб суртилса, сочнинг қувватини ва куюқ бўлишига ёрдам беради. Яраларнинг изини кетказadi, оғизда тутилса, оғиз ҳидини яхши қилади, ёмон ҳидини кетказadi. Шароб ва аччиқ тош билан кўшиб қўлтиқларга сурилса ҳидни кетказadi. Асал билан цейлон долчинини кўшиб, сўгалларга кўйилади.

373. Муррий оғиз ҳидини яхши қилади.

374. Мис мўйни қорайтиради.

375. Малобатор тил тагида олиб турилса, оғизни хушбўй қилади, ўйилишига йўл кўймайди.

376. Маҳсар сепкил ва доғни тозалайди.

377. Мозанинг суви ва у ювилган сув сочни қорайтиради.

378. Маймунжоннинг шохлари билан барги қўшиб қайнатилган суви сочни бўййди.

379. Мурч натрун билан ишлатилса, бадандаги доғни тозалайди. Шунингдек, натрун билан қўшилса, оздиради.

380. Мастакни олтингугурт билан қўшиб доғларга суртилса, фойда қилади.

381. Мажнунтол ёғочининг кулини сирка билан сўгалга қўйилса, қурилади. Осилган ва осилмаган бўлса ҳам уни кўчириб туширади. Пўстлоғи сочни бўййдиган бўёқлар таркибига киради.

382. Нўхатни ейиш ва ундан малҳам қилиб суртиш нуқтали конталашларни кетказди ва рангни яхшилади.

383. Назла ўти зайгун ёғи билан аралаштирилиб суртилса, терлатади.

384. Наргис илдизи тикан ва ўқ учларини чиқариб ташлайди, айниқса мастак уни асал билан қўшилганда шундай қилади.

385. Наргис сепкилни ва доғни кетказди. Айниқса, сиркага қўшилганда унинг илдизи ана шундай таъсир кўрсатади. Илдизи яна "тулки касаллиги"га ҳам фойда қилади.

386. Нил ўсимлиги сепкилни, доғни кетказди ва "тулки касаллиги"га фойда қилади.

387. Нилуфар илдизи сув билан қўшиб, доғни йўқотиш учун қўйилади. Бунда, айниқса қора нилуфар ва унинг илдизи фойдали. Уни зифт билан қўшиб, "тулки касаллиги"га, айниқса қора нилуфар ва унинг уруғини қўядилар.

388. Навшати нок қоқиси ивителиб ярага боғланса, ярани тузатади.

389. Нафас йўллари шамоллаганда, аллергия, бронхит, ларингит ва бошқа шу каби касалликларда энг фойдали даволаш усули буғ билан ингаляция қилиш.

390. Нафас йўллари яллиғланганда бир пиёла сут ва бир ош қошиқ майдаланган маврак ўти бирга қайнатиб, совитилади, кейин яна қайнатилади ва бу қайнатмани жуда иссиқ ҳолда кечқурун уйқудан олдин ичиш тавсия қилинади.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

391. Нафас қисишда, шунингдек бир литр сув қайнатилиб, қайнаб турган сувга 400 г кепак солинади, уни тиндириб, докадан ўтказилгач, новвот қўшиб кун давомида ичилади.

392. Нўхат жинсий қувватни оширишда бошқа овқатлардан кучлироқдир, чунки унинг озиқлиги кўп. Нўхатни сувда қайнатиб истеъмол қилинса, жинсий заиф одамнинг мақсадини ҳосил қилади. Агар ўзини истеъмол қилса, жинсий қувватини оширади.

393. Нонни сутга ботириб ейилса, пешоб йўлларидаги ачишишга барҳам беради.

394. Нўхат ейиш ва ундан малҳам тайёрлаб юзга суртилса, юздаги қонталашларни кетказadi ва юз терисини тозалайди.

395. Овоз бўғилганда карамни майдалаб шираси сиқиб олинади, унга озгина кунжут ёғи қўшилади. Тайёрланган қоришма билан томоқ чайилса (ғар-ғара қилинса), овоз очилиб, нафас олиш енгиллашади.

396. Овқатга тоғ ялпизи ишлатилса, одамнинг меъдаси бақувват, ўзи кучли бўлади. Ҳеч қачон зардага учрамайди, "ҳаромқон" кўпайиши деган дарддан қийналмайди.

397. Одам очликдан ўлмайди. Илмий асосдаги парҳезга амал қилинса, одам ўзига ёшлигини қайтаради ва кўп хасталиклардан фориғ бўлади.

398. Ошқовоқнинг хом эти экзема бўлган жойга суртилса, фойдали.

399. Ошқозон хасталикларида ўрик чой, олма чой, майизли чой, ялпизли чой, лимон чой, дала чой, мурчли чой, қалампирмунчоқли чой, бодиёнли чойдан фойдаланилади. Шулардан бирини ҳар ким ўз мижозига тўғирлаб, танлаб ичиш тавсия этилади.

400. Оғиз қуриб қолса, саримсоқни турп ва туз билан истеъмол қилинг.

401. Оғриган тиш ковагига озгина майда қалампир қўйиш фойда беради.

402. Одам танасидаги қичима тошмаларга узум сиркаси суртилса, унга яхши шифо қилади.

403. Одам организмда безларнинг хасталигини даволаш ва

уларнинг бир ой ичида ўз фаолиятига қайтариш учун пешоб билан даволаниш яхши натижа беради. Ҳар ким ўзининг пешобини саҳарда оч қоринга 15–20 кун давомида 60–100 г дан ичиш тавсия этилади, болаларга 30–60 г дан.

404. Одам организмда безлар хасталигини даволашда мева ва сабзавотлар шарбатларини кўпроқ истеъмол қилиб туриш, шунингдек узум шарбатини кўпроқ ичиш фойда қилади.

405. Одам оғзи таъми аччиқ ва шўр бўлса, бу сафродандир. Сафро эса куруқ иссиқ мижоздан далолат беради. Сафрони даф қилиш учун эса аччиқ ва чучук анорни гулоб билан омихта қилиб, эрталаб нонуштага ичиш тавсия қилинади.

406. Одамнинг оғзидан сув келиб, соч-соқоли барвақт оқарса, қорни куруқ огриса, табиб бу иллатлар сабабчиси балғам эканлигини таъкидлайди.

407. Олхўрининг майдаланган ёки бутун барглари буғда юмшатилиб, баъзи бир фасодли, йирингли яраларга қўйилса, яраларни тезда тузатади.

408. Олатни қаттиқ қиладиган, шаҳватни кўзғатадиган нарсалар: говмиш сути, байтал сути, туя сути, қўй сути ва ёғи, каклик, чумчук, кабутар, қўй гўшти, буғдой дони, нўхат, шолғом, пиёзни қанда қилмасдан истеъмол қилиб турилса, одамнинг жинсий қуввати ошади.

409. Очиқ яранинг битиши учун хина, заъфарон (шафран), тухум оқини олиб, улар хамир қилиб, ярага боғланса, у тез битади.

410. Омила соч илдизини қувватли қилиб, уни қорайтиради.

411. Озоддарахти япроғининг суви битни ўлдиради. Озоддарахт илдизи узум шароби билан истеъмол қилинганда сочни узайтиради.

412. Одамнинг эрлик уруғи доғни кетказди.

413. Одамнинг ахлати оқ доғга фойда қилади.

414. Олма таркибида темир элементи бўлганлиги боис у киши аъзоларида қон ҳосил бўлишига ёрдам бериб, камқонлик касалидан қутилишда беқиёс фойдали.

415. Олтингугурт пес касаллигига қарши ишлатиладиган

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

дорилардан. Айниқса, олов тегмагани шундай. Сақич билан аралаштирилганда тирноқдаги изларни кетказadi. Сирка билан кўшиб доғларга ишлатилади.

416. Олакуланг суртилса, сўғални кўчиради. Ундан мумли суртма тайёрлаб, тирноққа боғланса, тезда кўчириб туширади. Агар сирка билан аралаштирилиб суртилса, доғ ва песни кетказadi.

417. Олакулангни майдалаб янчиб, хардал билан кўшиб суртилса, сочни ўстиради. Зайтун ёғи билан қуюлгунича қайнатилгани ҳам шундай таъсир қилади.

418. Оқ қон касали бор киши ўз пешобини 50–100 г (катталар), 30–50 г (болалар)дан ҳар куни эрталаб ва кечқурун ичиши керак.

419. Оқ туз зеҳни ўткирлаб, бўшашган тиш милкларини мустаҳкамлайди.

420. Панжангуштда рангни тозалаш хусусият бор.

421. Пиёз юзни қизартиради. уруғи доғни кетказadi. "Тулки касаллиги"да мўйи тўкилган ерга ишқаланса жуда фойдали. Уруғи туз билан кўшиб ишлатилса, сўғалларни кўпоради.

422. Парсиёвушон кули сирка ва зайтун ёғи билан "тулки" ва "илон" касалликларида қуюқ суртма бўлади. Мирт ёғи шароб билан ишлатилса, сочни ўстиради, унинг тўкилишини йўқотади.

423. Панжангушт рангни тозалайди.

424. Парпи, буванани суртиш ва базаржамий деб аталган жуворишдан ичиш песни кетказadi. Шунингдек, моховга ҳам фойдали.

425. Парпи сичқон ва унинг тарёки пес ва моховга фойда қилади.

426. Пион гул, саллагул теридан қора доғларни кетказadi.

427. Пишлоқ суви савдо хилтини тозаловчи даволар билан биргаликда ишлатилса, сепкилга фойда қилади. Янги пишлоқ ўз оғирлигича шароб билан анор қобиғида ярми қолгунча қайнатилса, юз тиришиш касалини йўқотади. Тузланган эски пишлоқ ориқлатади (оздиради).

428. Петрушка, сельдерей ёввойи "тулки касаллиги", тирноқларининг ёрилиши, сўгаллар ва совуқдан бўладиган ёрилишларда ишлатилади. Боғда ўсадигани оғиз ҳидини яхшилади.

429. Писта баргини йиғиб ундан қайнатма тайёрланади. 200 г сувга 10 г барг солиниб, 15 дақиқа қайнатилади, совигач, докада сузиб бачадондан қон кетганда ва шамоллаганда кунига 3 маҳал овқатдан кейин бир ош қошиқдан ичилади.

430. Панжалари узун ва кенг бўлса, соҳиби айёр, ёвуз бўлади.

431. Парманчик хўжағат, булдурун, малинанинг шамоллашда мураббоси фойдали. Бундан ташқари, уларнинг барглари ва шохларидан тайёрланган қайнатма яхши терлатади.

432. Парманчик хўжағат, булдурун, малина баргларида тайёрланган қайнатма нафас йўллари яллиғланганда, томоқ оғриганда, шунингдек балғам кўчиришда фойдали.

433. Пешоб йўлларида тош бўлса, уни ҳайдаш учун кийик ўтли чой, долчинли чой, райхонли чой, олма чой ва ўрик чойларини ичиб, пешобни ҳайдаш билан барча тошни ҳайдаш мумкин. Бу чойлар ичида кийик ўтли чой кучли ҳайдайди.

434. Пешоб ичириш усулини эшак емида қўллаш мумкин. Пешобни ҳар куни оч қоринга икки маҳал (катталарга 60–100 г дан, болаларга эса 20–50 г дан) ичириш керак. Ичилгандан сўнг 4–5 кун ўтгач, баданда ўзгаришлар бошланади. Терида кичкина, тез йўқолувчи тошмалар пайдо бўлади. 10 – 15 кундан сўнг эшак еми йўқолиб, киши ўзини яхши сеза бошлайди.

435. Петрушка пешобни ҳайдаб, танга фойда келтиради.

436. Петрушканинг янгисини олиб, сиқиб шарбати юзга суртилса, юздаги доғ ва сепкиллارни кетказади.

437. Пешонанинг ўнг томонидаги хол – ақл, обрў, омад белгиси.

438. Пешонанинг чап томонидаги хол – иродаси бўшлиқ, ланжлик белгиси.

439. Пиёз уруғини туз билан қўшиб янчиб сўгалга қўйилса, уни қўпоради.

440. Пиёз барглари ёрилган терига ва қадоққа қўйилади.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

441. Пиёзнинг суви 1–2 томчидан ҳар кун 2 маҳал қулоққа томизиб турилса, қулоқни очади ва эшитиш яхшиланади.

442. Пиёз уругини янчиб ун қилиб, атала шаклида кунига бир маҳал юзга суртилса, юздаги доғ ва сепкиллари кетказади.

443. Помидор юрак хасталигини даволашда фойда беради, чунки унинг таркибида қанд моддаси, органик аминокислоталар, турли хил витаминлар, шунингдек калий, кальций, магний, фосфор каби кимёвий элементлар ҳамда темир тузлари ва бошқа моддалар бўлиб, юрак касалликларини даволашда фойда беради. Қўпроқ помидор истеъмол қилган кишиларда юрак хасталиклари камроқ учрайди.

444. Помидор истеъмол қилинганда, уятчанлик йўқола боради, чунки унинг таркибида кўз ва бошқа органларга шифо бағишловчи моддалар билан бирга серотонинга ўхшаш руҳиятга таъсир қилувчи моддалар борлиги инсонда фаоллик пайдо қилишига сабабчи экан.

445. Помидор ниқоб юз териси ёғли аёлларга тавсия этилади.

446. Рус табиблари томонидан саратонни даволашда янги усул ўйлаб чиқилди. Бу усулга кўра саратон касалини даволаш учун шишга чўяннинг микро заррачалари киритилади, бу ўша шишни қиздириш имконини беради. Ҳарорат баланд бўлиб, шиш бор жойда ҳарорат $43,5^{\circ}\text{C}$ га кўтарилади. Натижада, саратон ҳужайралари 100 фоизгача ҳалок бўлади. Бу усулга 1991 йили ноябрда патент берилган.

447. Рўян дамламаси теридаги шўрлашларни кетказади.

448. Рўян ўсимлигининг илдизи буйрак касалида тош ҳайдовчи сифатида фойдаланилади.

449. Равоч илдизини сиркага қўшиб суртилса ва у билан сурги қилинса, сепкил ва теридаги қолган илдизларга фойда қилади.

450. Сассиқ каврак гавда ҳидини ўзгартиради. Зайтун ёғи билан малҳам қилиб қўйилса, кўз остидаги қонталашни тез кетказади.

451. Ситрондан сиқиб олинган сув рангни тозалайди, сепкилни кетказади. Қобиғининг куйиндиси песга

суртиладиган яхши дори. Қайнатмаси оғизда тутиб турилса, ҳидини кетказади.

452. Сигиркўйруқ ёввойисининг олтин рангли гули сочни қизартиради.

453. Семизўт билан сўгалларни қирадилар.

454. Семиз кўзичоқнинг куйдирилган гўшти доғга суртма қилинади.

455. Смола тирноқлардаги оқ доғларни кетказади. Аъзоларга қонни тортиб, уларни семиртиради. Айниқса, кўл марта ёпиштириб, бирданига шиддат билан кўчирилса, яхши бўлади. Товон ва бошқа аъзолар ёрилганда уларни тузатиш учун суртилади. Бунинг қуюқ суртмаси "тулки касаллиги"да мўйни ўстиради.

456. Санавбар бужури семиртиради.

457. Сақич дарахтининг меваси юзни доғлар ва сепкиллардан тозалайди. Сақич юзнинг ёрилганига ҳам фойда қилади.

458. Самоъий лойи гавдани тиниқ ва чиройли қилиб, юзни ярақлатади.

459. Сутли ўтлар гут шаклидаги сўгални ва умуман, сўгалларни, холларни, тирноқлар атрофидаги ортиқча эгларни кўпоради. Сутини мўйли ерга, айниқса офтобда суртса, мўйни тарашлайди, кейин чиқадиган мўй заиф бўлади. Агар суртиш такрорланса, сира чиқмайдиган бўлади.

460. Сувни сирка, Миср боқиласи билан қайнатиб, сўнг тирноқларга суртилса, ундаги доғларни кетказади. Барги доғни кетказади, мўйни қорайтиради.

461. Сусморнинг қумалоғи сепкилни кетказади.

462. Сусмор тезаги нуқтали қонталаш ва сепкилда фойда қилади.

463. Сақамумиё пес, доғ ва сепкилни кетказади.

464. Садаф чиганоқнинг паллалари ва пўслари куйдирилса, доғни кетказади. Шунингдек, ўзича ишлатилса, катта ўқ учларини ҳам чиқаради. Агар гунафша рангли садафни зайтун ёғида қайнатиб сочга суртилса, сочни тўкилишдан сақлайди.

465. Сабур, алоэ асал билан қўшиб урилишдан қолган изларга

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

қўйилади. Яраланадиган милкакни битиради. Шароб билан қўшиб тўкилаётган сочга қўйилса, унинг тўкилишини тўхтатади.

466. Седана осилиб турувчи сўгалларни, холларни, доғларни, айниқса песни кетказади.

467. Саримсоқни тоғ ялпизининг қайнатмаси билан қўшиб ичилса ёки баданга ишқаланса, бит ва сиркаларни ўлдиради. Агар унинг қулини асал билан қўшиб доғга ва кўз остидаги қонгалашларга суртилса, фойда қилади. Чириган моддалардан пайдо бўлувчи "тулки касаллиги"да фойдали.

468. Сиркани асал билан қўшиб қонгалаш ерларга суртилса, фойда қилади, аммо кўп ишлатиб юборилса, сарғайтириб қўяди.

469. Сабзили ниқоб — ҳуснбузарли, рангсиз ва сўлиган терига фойдали.

470. Сабзи, лимон, апельсин пўчоқларини яхшилаб ювиб, қирғичдан ўтказиб, юзга чаплаб, бир-икки соат турса, юз дам олади ҳамда ёшариб очилади.

471. Сабзавотлардан: турп, қарам ва саримсоқ тез-тез истеъмол қилиб турилса, юздаги доғлар йўқолиб, ёшаради.

472. Санчувчи ўсимлигининг устки қисмидан бир сиқими олиниб, чойнакка дамланади ва кунига 2 маҳал 15 томчидан ичилади. Бу эшитиш қобилятининг тикланишига ёрдам беради.

473. Сариқ касалида, асосан жигарнинг тўқималари зарарланиб, беркилиб қолади. Оқибатда, жигар кенгайиб шишади, жигарга келган қонга жигар тиқилмалари қўшилиб, натижада фермент деб аталадиган тиқилмалар кўпаяди ва жигардаги ўт ўз йўли беркилгани туфайли ичакка бормасдан қон орқали танага тарқалади. Шу боис беморнинг териси, юзи, кўзининг оқи сарғаяди, ахлати оқаради.

474. Сариқ бўлган кишига шароб ичиш рухсат этилмайди, лекин сув аралаштирилган шароб ичиш мумкин.

475. Сариқ бўлган одам тез ҳазм бўладиган гўштларни истеъмол қилиши зарур, шу билан бир қаторда уйқусизликдан,

ғазабланишдан, кўп ҳаракат қилишдан ва ҳаммомда чўмилишдан сақланиши керак. Сарик касалликда сарик нарсаларга қараш яхши фойда беради, чунки бу нарсалар табиатни савлоли моддаларининг ҳаммасини териға қараб ҳайдашға кўзғатади ва шу билан даволаш иши енгиллашади.

476. Сарик бўлган одам жигари тиқилмаларини очадиган дорилар: силибумнинг катта уруғидан 3 дирҳам (бир дирҳам 2,975 г), уруғи олинган майиздан 5 дирҳам, олтингугуртдан ярим мисқол, девчечак, тоғ петрушкасининг уруғи, қора нўхат ва оқ кундир елимининг ҳар биридан 2 дирҳамдан; ҳар гал шу тартибда 1,5 дирҳамдан, яъни 4,5 г дан олиб арпабодиён суви билан бир неча кун истеъмол қилинади.

477. Сарик касалини даволаш учун сабзи стаканга ўхшатиб ўйилади, ичига ҳар куни бола сийдиги қуйиб турилади, сийдикдаги сув буғланиб охири қуруқлаб, унинг қолган заррачалари (кристаллари) беморға берилади. Кунига 3–4 маҳал ярим мисқолдан ичиб турилади, 4–5 кунда сарик касали тарқаб кетади, одам шифо топади.

478. Сарик касаллигида анорнинг қобиғи, пўстлоғи ва гулидан Абу Али ибн Сино тенг миқдорда олиб, дамлама тайёрлашни ва кунига 3 маҳал ярим стакандан ичишни буюради.

479. Сарик ингичка ва қуруқ сочға аччиқ қилиб дамланган чой ва пиёз дамламаси суртилса, соч жилоланибгина қолмасдан, балки унинг илдизи ҳам мустаҳкамланади. Агар бу вақти-вақти билан такрорланиб турилса, соч янада қўнғир тус олади.

480. Саримсоқнинг икки бўлакчасидан сиқиб олинган сувини ўшанча миқдордаги олма сиркаси ва бир неча томчи асал билан аралаштириб, ҳар куни кечқурун юздаги хуснбузарлар тошган жойға суртилса, 2 ҳафтада юз тозаланади.

481. Седанадан етти дона олиб, уни аёл сутида бирор соат ивитиб, ундан бурунга томизилса, сарик касаллиги ва кўз сариклигига яхши фойда қилади.

482. Сепкил ва қора доғлар ҳомиладор аёлларда учраганда,

доғларни кетказиш учун кўпроқ редиска, сут истеъмол қилиш керак.

483. Синган суяклар турли муддатда бирикади. Масалан: бурун суяги 10 кунда, қовурға суяги 20 кунда, билак ва унга яқин жойлардаги суяклар 30 кундан 40 кунгача, сон суяги 50 кунда бирикади, баъзан бирикиши 3—4 ойга ва ундан кўпроқ муддатга чўзилади.

484. Ситрондан сиқиб олинган сув рангни тозалайди, сепкилни кетказади. Қобигининг куйиндиси несга суртиладиган яхши дори. Қайнатмаси оғизда тутиб турилса, хидини кетказади.

485. Сигир сариеғидан бир ош қошиқ (ёки таъбга қараб кўпроқ) олиб, уч кун давомида эрталаб иситиб, ширмой нон билан ейилса, у совуқ тер чиқариб, кўп ўтмай йўтални қолдиради, шамоллашга шифо бўлади.

486. Сигиркуйруқ ёввойисининг олтин рангли гули сочи қизартиради.

487. Сийдирувчи нарсалар: тоғ петрушкасининг уруғи, ёввойи сабзи уруғи, коврак елими, ёввойи укроп илдизи, тоғ сумбули илдизи, игир. Буларнинг ҳаммасига турп суви, арпабодийён шираси кўшиб ичилса, яхши фойда қилади.

488. Совуқ елдан бўладиган меъда оғриғида тарик қиздирилиб оғриган жойга боғланса, оғриқни тўхтатади.

489. Совуқ мижозли кишилар мошли овқатларни зира, қора мурч ва қалампир аралаштириб есалар бош оғриғига шифо бўлади ва яхши самара беради.

490. Совуқ ва қуруқ одам организмига шафтоли ейиш тавсия этилади.

491. Совуқлиги ошган одам организмига майиз, асал, бодом, ёнғоқ истеъмол қилиш тавсия этилади.

492. Сохта каштан ва қарафс ўсимликлари қулоқ хасталикларида даво сифатида ишлатилади.

493. Сочнинг соғлом бўлиши учун кўпроқ мева-сабзавотлардан истеъмол қилиш керак.

494. Соч тўкилган жойга куйдирилган саримсоқ пўстини

зайтун мойига қўшиб малҳам тайёрлаб суртиш ижобий натижа беради.

495. Соч барвақт оқариб кетганда, қизил лавлагини қайнатиб оқарган соч-соқолга суртилса, уни қорайтиради.

496. Соч-соқолни, кўзни бўяш, киши зийнати.

497. Сочлар оқариб кетаётган, тўкилаётган бўлса, уларга бўлка нон, гуручли овқат, жўхори, жигар ёрдам беради.

498. Соч хом ёнғоқ пўстлоқларидан тайёрланган дамлама билан ювилса, у кўнғир тусга киради, жилоланади.

499. Сув гарчи бўлса ҳам ширину зилол, ортиқча ичилса, келтирар малол.

500. Сузмадан ҳар куни 100 г истеъмол қилган киши атеросклероз, юрак ва жигар касалликларига учрамайди.

501. Суяклар чириши хасталиги, асосан, сил касаллигида кузатилади. Сил таёқчалари танадаги айрим аъзоларни чиритибгина қолмай, суякларни ҳам чиритади.

502. Суяклар шиқиллашида оғриган бўғимларни иссиқ қилиб туриш керак. Бунинг учун парафин, озокерит, балчиқ қўйиш мумкин.

503. Сўгал қайта-қайта қарам шарбати билан артилса, у тезда йўқолади.

504. Сут шакар билан ичилса, юзнинг рангини, айниқса аёлларни чиройли қилади.

505. Сангвиник одамларга совуқ мижозли овқатлар, ичимликлардан: лимон, ўрик шарбатлари, дўлана, олхўрининг ўзини ёки шарбатларини бериш керак. Шунингдек, олма, сузма, кўк чой, ширин қандли сув, кийик ўтида ва петрушкадан дамлама бериб туриш мақсадга мувофиқ.

506. Савдо кўпинча суякда, терида, мияда, гўшт оралигида, тана ичидаги аъзоларда ва бошқа жойларда йиғилади.

507. Санчувчи ўсимлиги қанд касаллигини даволашда ижобий роль ўйнайди. Бу ўсимликдан бир сиқим олиб, чойнакка солинади ва устига 200 г сув қуйиб, 10—15 дақиқа давомида дамланади. Кейин қайта-қайта докадан сузиб олинади. Тайёрланган дамламадан кунига 2 маҳал 15 томчидан

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

ичилади. Бу ўсимлик қондаги қанд миқдорини камайтиради.

508. Табиблар қадимдан ўт ва пешоб ҳайдовчи неъмат сифатида беморларга тарвуз ейишни тавсия қилганлар. Чунки тарвуз витаминларнинг барчасига бой неъмат.

509. Танадаги яраларга бурган, далачай, зубтурум, келинтили, ковул, ачамбити, бўйимодарон, равоч, откулоқ, қўйतिकан, тугмагул, собарға жийда ўсимликлари қўлланилганида шифо топади.

510. Токнинг баргини олиб яхшилаб ювиб қуригилади. Сўнгра майдалаб ун шаклига келтирилади. Бачадондан қон кетганда, қон тўхтатувчи дори сифатида 2–3 г дан ичиб турилади.

511. Ток мевасининг доривор (ампулада чиқадиган натуроза) кўп қон йўқотиш, қон томирлар тонуси ўзгариши натижасида қон айланишининг бирданига сусайиши туфайли юз берадиган ҳолатларда буюрилади.

512. Токнинг баргини олиб яхшилаб ювиб қуригилади, сўнгра майдалаб ун шаклига келтириб, бачадондан қон кетганда, қон тўхтатувчи дори сифатида 2–3 г дан ичиб турилади.

513. Торимдори ўсимлигининг илдизи ва илдиз олди пояси барги билан йиғилади ва соя ерда қуригилади. Сўнгра майдаланиб, кукунидан бир чой қошиқ ярим стакан сувда 10 дақиқа қайнатилади ва бел оғриганда овқатдан олдин ярим стакандан ичиб турилади.

514. Тоғ арчасининг ёш новдаларидан олиб қуригилади, кейин янчилиб, бош оғриғида кукунни ҳидлаб турилса, оғриқ тўхтайд.

515. Тоғ олчани узоқ қайнатиб кунора 2–3 пиёладан ичиб туриш керак, бир пиёласи билан бошни эмланг (суртинг). Ҳар куни бир боғ кўк пиёз, бир боғ кашнич ва 100 г карамни майда тўғраб, сузмага қориштириб истеъмол қилиш зарур.

516. Турп уруғидан бир неча дона еб турилса, одам қичимадан қутулади.

517. Турп уруғи янчилиб унга тенг миқдорда асал қўшиб

ёмон, сўгалли яраларга суртилса, яралар шифо топади. Агар янчилган турп уруғига учдан бир қисм узум сиркасидан қўшилса, шу билан гангреноз яраларга суртиб турилса, бемор бутунлай соғайиб кетади.

518. Турпнинг қайнатиб пиширилгани шамоллашга қарши, балғам кўчирувчи, томоқ ва ўпка касалликларига даво сифатида едирилади.

519. Турп шарбатини асал ёки шакар билан аралаштириб, гижжаси бор одамга берилса, гижжаларнинг йўқолишига ёрдам қилади.

520. Тактақнинг уни билан 3–4 кун юз ювилса, сепкил ва бошқа доғларни кетказади, темираткини ҳам йўқ қилади.

521. Тактак ўсимлигини майдалаб, талқони атала шаклида юзга суртилса, юздаги доғларни кетказади.

522. Талоғи касал одамнинг ранги қораяди.

523. Тери шўрланганда А витаминга бой бўлган сабзи, помидор, кўк нўхат, қовун, апельсин ва бошқа турли сабзавотлар ҳамда сут маҳсулотларини кўпроқ истеъмол қилиш тавсия этилади.

524. Тез-тез тиш қамашса, оғизни семиз ўт дамламаси билан чайқаш лозим.

525. Темираткида олхўри, анжир, келинтили, чақалуғлардан фойдаланиш яхши натижа беради.

526. Темираткига бир мисқол дарё кўпигига эски сирка аралаштириб суртилса, яхши натижа беради.

527. Тил касалланса, бот-бот пиёз, ялпиз, сули истеъмол қилинг.

528. Типратикан гўшти, шўрваси мохов касалига яхши ёрдам беради.

529. Типратиканнинг қуриштиб, сўнг майдалаб туйилган талқони мохов касалини даволашда фойдаланилади.

530. Типратикан гўштини тузлаб, керакли дорилар билан қўшиб, фалаж бўлган беморга берилса, бемор шифо топади.

531. Типратиканнинг куйдирилган териси ва тиканлари шароб билан ичилса, фалажликка яхши фойдадир.

532. Типратикан гўшти 5–6 марта қайнатилиб сўнг истеъмол

қилинса, бу эски бош оғриғи қийнаётган беморлар учун айна муддао бўлади.

533. Тирноқлар юмшаб тушиб кетадиган бўлиб қолса, А витаминга бой бўлган маҳсулотларни кўпроқ истеъмол қилиш лозим. Бу маҳсулотларга: сабзи, помидор, кўк нўхат, қовун, апельсин, жигар ва сут маҳсулотлари киради.

534. Тирноқ тушиб кетса ёки юзларига, бўйнига чипқон чиқса, бундай ҳолатда кўпроқ ёнғоқ, кунгабоқар, каноп ёғи истеъмол қилинса, одам тез орада бу касалликлардан шифо топади. Бунинг учун ёнғоқ мағзини олиб, унга тенг миқдорда писта (кунгабоқар)нинг мағзи қўшилади ва ҳовончада бирга туюлади, уларга каноп ёғидан қўшиб, аралаштириб сўнг юмшаб кетган ҳамда тушиб кетаётган тирноқларга ва чипқон чиқаётган ерларга суртилади. Бундай вақтда кўпроқ ёнғоқ ва писта истеъмол қилиш керак.

535. Тирноқ ёнидаги тери тиришишдан шикоят қилган одамга асалари уясини кукун бўлгунча туйиб, унга эрмон ва ароқ аралаштириб, оғриган тирноқ ёнидаги терига суртиш тавсия этилади.

536. Тирноқни шанба куни олиб бўлмайди, бахтсизлик келтиради.

537. Тирноқ пайшанба куни олинса, яхши бўлади.

538. Тиш оғриғини даволаш мақсадида сиканжумбинни тайёрлаш учун 100 мисқол шақар қуюқлашгунча қайнатилади, унга 30 мисқол узум сиркаси қўшилиб, 2—3 марта қайнатилади. Уни ҳар куни эрталаб бир чой қошиқдан сувга аралаштириб ичилади.

539. Тиш оғримаслиги учун унинг тубига сўлакҳайдар талқонидан қўйиш лозим.

540. Тиш оғриганида сирка ва асал аралашмасига саримсоқ бўлакчасини бир кеча бўктириб қўйиб, сўнгра оғриётган тишга камида бир соат қўйилса, оғриқ қолади.

541. Тиш остидаги гўштнинг шиши қондан юз берса, белгиси: оғриқ оғизнинг ширин бўлиши, сафродан юз берса, ачишиб лўқиллаши, балғамдан пайдо бўлса, шишнинг оқлиги ва

юмшоқлиги, совуқдан бўлса, шишнинг қоралиги ва қаттиқлиги билинади.

542. Тиш оғриганда келинтели ўсимлиги чайнаб турилса, шифо бўлади.

543. Тиш оғриганда гишга укроп уруғини қўйиш ҳам фойда.

544. Тиш касалида ялпиз, қовоқ, қовун, совуқўт, сигирқуйруқ, қоқигул, атиргул ва пешоб фойдали ҳисобланади.

545. Томоқ оғриганда, айниқса томоқ бўғилганда, қўй сути билан кунига 3—4 маҳал фарғара қилинса, кишининг овози ўз ҳолига қайтади. Муолажани 10—15 кун такрорлаш керак.

546. Томоқ оғриғида қизил лавлагининг суви яхши ёрдам беради. Бунинг учун бир чой қошиқ асалга 3 ош қошиқ лавлаги суви аралаштирилади ва уни ҳар кун 3—4 маҳал шу аралашмадан бурун катакчаларига бир неча томчидан томизиб турилади.

547. Томоқ оғриганда ўсимлик мойи иситилиб компресс қилинса, фойдали ҳисобланади. Бу усул бир неча бор такрорланса, томоқ оғриғи қолади.

548. Томоқ оғриганда лимонли чой, кийик ўтли чой, қўй ёғли чой, исмалоқ, пиёз, саримсоқ, шолғом, қовоқ, итузум, чучукмия ва қоқигулларни дамлаб, ҳидлаб, оғизни чайиб туриш фойдали ҳисобланади.

549. Томоқдаги хол — бой-бадавлат никоҳ, кибру ҳаво белгиси.

550. Тузни қайнатилган сувда намақоб қилиб, оғиз бўшлиғида тиш оғриган томонда 5—6 дақиқа ушлаб турилса, тиш оғриғи қолади, милқлар мустаҳкам бўлади.

551. Туз қўйиш чечакни етилтиради ва қуришиб тезда туширади.

552. Тузни асал ва майиз билан қўшиб чипқонга қўйилса, уни даволайди.

553. Тумовнинг тўртта белгиси бор бўлиб, улардан 1—белги юрак безовталанади; 2—белги йўтал пайдо бўлади; 3—белги ҳарорат баданда кўтарилади ва ниҳоят 4—белги бош оғрийди.

554. Тумов хуруж қилаётганини сезиб қолсангиз, бир бош

пиёз ёки саримсоқни тез-тез искаб туринг, шунда дард зўрайишининг олди олинади.

555. Тутқаноғи бор одамларга енгил ҳазм бўладиган овқатлар: балиқ, барча ҳайвон гўштларидан парҳез қилиб, уларга жўжа, бедана, мусича, чумчуқ гўштлири берилиши лозим.

556. Таратезак, индовни суртиш мўй тўкилишини тўхтатади.

557. Тоғ жамбил сўғалларни йўқотади.

558. Темир занги шароб билан бирга милкакка қўйилади.

559. Ток суви чумолисимон сўғалларга дори. Ёввойи симон суви сепкил ва нуқтали қонталашни кетказади. Хонакиси кучсиз бўлади. Ёввойисининг суви, айниқса янги шохларидан олинган зайтун ёғи билан қўшиб ишлатилганда, баъзан сочни тўкади. Ёғи барча ёғларнинг энг кучлиси.

560. Тофсиё мўйларни ўстиради ва "тулки касаллиги"га фойдали. Шунингдек, қонталашга, ярадан қолган изларга, сепкилга ва песга ҳам фойда қилади.

561. Тоғ райҳонининг суви қатикқа солиниб, қон олинган жойга қўйилса, тилиб олингандан кейин оқ из пайдо бўлишининг олдини олади. Қуруғини асал билан қўшиб қонталаш ва кўкарган жойга, айниқса кўз тагидагиларга суртилади.

562. "Тоғ майизи" — испарак битларни ўлдиради, хусусан зарних билан қўшилиб, эскирган "тулки касаллиги"га суртилса, фойда қилади.

563. Тирноқгул, озаргулнинг сиркада эзилгани "тулки касаллиги"да фойда беради.

564. Танакор сочга сепилса, сочни ярақлатади. Қуюқ суртмаси баданга суртилса, қонни баданнинг сиртига тортиб, рангни яхшилайдди. Ориқ (озғин)ликда фойда беради. Лекин кўп ейиш тусни қорайтиради.

565. Тизимгулнинг қайнатмаси сочни қорайтиради.

566. Тунбош сепкил ва доғларни кетказади, у ейилса ва қўйиб боғланса, оқ доғга қарши энг фойда шифо бўлиб, уни 4—5 кунда йўқ қилиб юборади.

567. Тўтиё қўлтиқ бадбўйлигига фойдали.

568. Тухумнинг оқи юзга суртилса, қуёшнинг тери рангини

қорайтиришига тўсқинлик қилади, қорайганини (доғини) кетказади. Сариги қовурилиб, асал билан эзилса, сепкил ва офтобдан қорайганга қарши суртма бўлади.

569. "Тулки касаллиги"да олдин ўша жойни юнг латта билан ишқаб, кейин сирачнинг кулини қўйиб боғланса, сочни ўстиради. Агар оқ доғни офтобда латта билан ишқаб, сўнгра сирач илдизини сирка билан чапилса, доғни йўқотади.

570. Турп уруғи аъзоларда пайдо бўлган қизғиш қонталашга ва бошқа ёт рангларга, зарбанинг изларига, сепкилга фойда қилади.

571. Тўпалоқ рангни чиройли қилади, тез ҳидни яхшилайти. Ҳинд тўпалоғи мўйни тўқади.

572. Узун қўлли аёлларнинг тўлғоқ дардлари оғир кечади.

573. Узун суякли ва йўғон қўллар яхшилик белгиси эмас, унинг соҳиби золимлик хусусиятларига эга, жанжалкаш ва одамга эликмайдиган, чиқишмайдиган бўлади.

574. Узум терини намлантиради ва юмшатади.

575. Узум сиркасини одам танасидаги қичима тошмаларга суркаса, унга яхши шифо қилади.

576. Уйқуда сиймоқлик бўлса одатинг, парҳез қил, кам бўлсин овқатинг.

577. Уйқусизликда ҳар куни бир пайтда ётиш керак. Ётишдан олдин қўштирноқ гули, гирноқгул, унга кийикўти қўшиб, ҳар биридан 50 г дан олиб дамлаб, шу дамлама билан бутун баданни чўмилтириш тавсия этилади.

578. Уйқусизликда халқ табobatiда 50 г шивит уруғини олиб, 500 г мусаллас қўшилади ва 15–20 дақиқа қайнатилади, бир соат бўлгандан сўнг доқада сузиб, уйқудан олдин 50–60 г дан ичилади.

579. Уйқусизликда бир ош қошиқ асални бир стакан қайноқ сувга аралаштириб уйқудан олдин ичилса, яхши фойда қилади.

580. Уйқу олдидан одам олма еса, уйқуси тинч бўлади.

581. Ухлатувчи шифобахш ўсимликларга: кашнич, эрмон, нилуфар, бангидевона, бодом, мингидевона, лимон киради.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

582. Фалаж кишиларга игирнинг мураббоси фойдали ҳисобланади.

583. Фалаж беморга даволаётган кунларида икки ёки уч марта сурги дори ичириш керак, токи ичакларида зарарли хилтлар қолмасин, бунинг дориси маккаи сано.

584. Фалаж аъзони у тугал тузалгунча уқалаш керак.

585. Фалажлик баъзан юқори ҳарорат, қаттиқ қичқириқ таъсиридан ҳам тузалиши мумкин.

586. Фалажга мумиё ҳам даво, уни мошдек қилиб, кунига бир маҳал ичиш тавсия этилади.

587. Фундук, ўрмон ёнғоғининг куйиндиси сочни бўяйди.

588. Филзахра, ликий сочга суртилса, уни қувватли қилади.

589. Халила рангни тоза қилади.

590. Хипаш етмак суви билан кўшиб сочга чапилса, уни қизартиради.

591. Хавлинжон оғизнинг бадбўй ҳидини яхши қилади.

592. Халқ табобатида саримсоқнинг кулини асал билан кўшиб, кўз остидаги қонгалашларга суртилса, тезда фойда қилади.

593. Халқ табобатида жамбил сўғални йўқотишда ишлатилади.

594. Хурмо суви билан илон пўстини аралаштириб, сўғал устига кўйилса, тез кунда сўғал тушиб кетишига ёрдам беради.

595. Халқ табобатида пол-пола кучли сийдик ҳайдовчи восита сифатида ишлатилади.

596. Халқ табобатида одам тумов бўлганида седанали чой ичиш тавсия этилади, чунки у яхши фойда қилади. Седанали чойни дамлаш учун 1 литрлик чойнакка бир чой қошигида қора ёки кўк чой солиб, устига 20–25 дона седана солиб, устига қайноқ сув қуйилади-да, 3–4 дақиқада чўғда дам едирилгандан сўнг чой ўрнида асал билан ичилади.

597. Халқ табобатида қора андиз ўсимлигининг илдиз ва илдизпоясидан қайнатма тайёрлаб териға суртилади, қайнатма тайёрлаш учун бирор идишга 1 л сув қуйиб, устига қора андиз ўсимлигининг майдаланган илдиз ва илдизпоясидан

аралаштириб 100 г солинади, бир оз қайнатиб, 4 соат қўйиб қўйилади. Сўнгра докадан сузилади. Бу қайнатмани тери шўрланганда ва бошқа тери касалликларида матога шимдириб суртиб қўйилади.

598. Халқ табобатида зўриқиб тиш оғриганда мавракни аччиқ қилиб дамлаб, дамламани иссиқроқ қилиб оғизга олиб бир оз ушлаб, кейин туфлаб ташлаб, яна олиб чайқаб тиш оғриган жойда кўпроқ ушлаб, совигунча шу усулни ярим соат ичида 5—6 марта такрорлаш керак. Шундан сўнг оғриқ қолади.

599. Халқ табобатида шолғом уйқусизликда яхши фойда беради. Фойдаланиш учун 2 ош қошиқ майдаланган шолғом устига бир стакан қайноқ сув қўйиб, 15 дақиқа қайнатилади ва ундан чорак стакандан ичилади.

600. Халқ табобатида умумий тана ва юз фалажида терлатувчи восита сифатида райхон дамламаси ичирилади. Дамлама тайёрлаш учун ярим л лик чойнакка 2 чой қошиқ ўсимликнинг ер устки қисмидан солинади, устига 400 г қайноқ сув қўйилади. Бир оз дам егач, ушбу дамламадан кун давомида ичиб турилади.

601. Халқ табобатида ҳикичоқ тутадиган кишиларга наъматакнинг ёввойи туридан тайёрланган дамлама ичиш тавсия этилади.

602. Халқ табобатида шамоллашда саримсоқ бўлакчасини тиш орасида ушлаб туриш тавсия этилади. Бу муолажадан бир неча соат ўтиши билан шамоллаш ўтиб кетади.

603. Халқ табобатида келинтили ўсимлигидан тайёрланган қайнатма билан теридаги шишган жойларни ва тошмаларни ювиш бўлориянган.

604. Халқ табобатида сариқ ҳалила (бошқача номи "ҳалиман заррин" бўлиб, тропик мамлакатларда ўсувчи доривор дарахт)нинг хом меваси қуритилгани эслаш қобилятини кучайтиришда ва ақлни яхшилашда ишлатилади.

605. Халқ табобатида юрак тез урганда, юрак ўйнайдиган бўлиб қолганда маврак ўсимлигининг пишган мевасини қовуриб, чой қошиқнинг учдан бир қисмчаси олиниб, кунига 3—4 маҳал истеъмол қилинади.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

606. Халқ табобатида юрак хасталикларига райҳонли чой, ширчай, кийикўгли чой, қорақандли чой ичиш тавсия этилади.

607. Халқ табобатида лимонўт ўсимлигининг юқори қисми олинади-да, майдалаб салқин жойда қуригилади. Шундан кейин дамлама тайёрлаб, юрак касалликларига, камқонликда, овқат ҳазм бўлишининг бузилишида оғриқ қолдирувчи дори сифатида ишлатилади. Дамлама тайёрлаш учун қуритилган ўсимликдан бир ош қошиқ олиб, ярим литрли чойнакка солиб, устидан 0,5 л қайнаб турган сув қуйиб 10 дақиқа дамлаб, сўнггра чойга ўхшатиб ичилади, бу юрак касалига шифо бўлади.

608. Халқ табобатидан маълум бўлишича, лимонни сиқиб олинган суви юзга суртилса, у рангни тозалаш, доғ ва сеппилларни кетказди.

609. Халқ табобатида қанд касалига йўлиққан одамга ўз пешобини ҳар куни икки маҳал, катталарга 60—100 г дан, болаларга 30—50 г дан ичиш тавсия этилади.

610. Халқ табобатида бодом пўчоғини қайнатиб қизамиқ чиққан болаларга ичириш тавсия этилади.

611. Халқ табобатида, агар яра меъда ва ичакда бўлса, қорақанд ўсимлигининг мева шарбатини ичиб туриш тавсия этилади.

612. Халқ табобатидан маълум бўлишича, арпани янчиб ун қилиб, танадаги қичима бўлган жойга суртилса, одам тез кунда даво топади.

613. Халқ табобатида қичимага йўлиққан беморга наъматак қайнатмасини ичиш буюрилади. Қайнатма тайёрлаш учун оғзи ёпиладиган идишга икки стакан сув солиб, унинг устига бир ош қошиқ тозаланган наъматак уруғидан солиниб, 10 дақиқа қайнатилади. Қайнатмани доқада сузиб, кунига 3 маҳал ярим стакандан ичилади, 3—4 кунда қичима қолади.

614. Халқ табобати тавсиясига кўра равон уруғидан талқон тайёрланиб, ҳаммомда уни иссиқ баданга ишқаланса, қичима йўқолади.

615. Халқ табобатида оқ олабўтанинг майдаланган ер устки қисмига сигир ёғидан аралаштириб, суртма дори тайёрланади.

Бу дорини қўтир қичимада ва терига бирор нарса тошганда суртилади, 3–4 кунда яхши даво қилиб, бемор тузалади.

616. Халқ табобатида хом ошқовоқдан қовуқдаги тошларни туширишда ва қовуқ фаолиятини яхшилашда фойдаланиб келинган. Ошқовоқни қирғичда қириб, ҳар куни оч қоринга 3–4 маҳал 3–4 ош қошиқдан истеъмол қилиш яхши шифо бўлиб, тез кунда тошларни туширади.

617. Халқ табобатида бўғакўзнинг тилсимон гулидан тайёрланган дамлама қовуқ касалликларида, қорин оғриганда ичирилади. У пешоб ҳайдовчи, терлатувчи восита сифатида ҳам ишлатилади. Дамлама тайёрлаш учун унинг майдаланган тилсимон гулидан бир чой қошиқ олиб, бир стакан қайноқ сувга солиб, бир соат дамлаб қўйилади. Сўнгра докадан ўтказилиб, ҳар куни уч маҳал чорак стакандан ичилади.

618. Халқ табобатида боғ гулхайрисининг барглари, шохлари қовуқдаги оғриқни қолдириш учун ишлатилади. У сийдик ҳайдаш хусусиятига эга. Дамлама тайёрлаш учун идишга бир стакан қайнаб турган сув қуйиб, устига ўсимликнинг майдаланган гуллари, барглари ёки шохларидан бир ош қошиқ солинади, 2 соат дамлаб қўйилади. Сўнгра докадан сузилиб, озроқ қанл қўшилади-да, тайёрланган дамламадан кунига 3–4 маҳал 1–2 ош қошиқдан ичилади.

619. Халқ табобатида чилонжийда мевасидан тайёрланган дамлама қон босимини пасайтирувчи дори сифатида ишлатилади.

620. Халқ табобатида қорақант мевасидан тайёрланган дамламани қон босими бор беморларга ичиш тавсия этилади. Дамлама тайёрлаш учун бир идишга қорақант баргидан ёки мевасидан бир ош қошиқ солиб, устига бир стакан қайнаб турган сув қуйилади ва 1–2 соат дамланади. Докада сузиб олиниб, кунига 2–3 маҳал ярим стакандан шакар қўшиб ичилади.

621. Халқ табобатида зирали чой қон босими ошганларга тавсия этилади. Дамлама чойни тайёрлаш учун 0,5 л ли чойнакка бир чой қошиғида тўла зира ва шунча чой солиб, устига қайноқ сув қуйилади, 5–7 дақиқа дам едирилади. Сўнгра

чой ўрнида ичилади, 1—2 ой ичида бемор яхши бўлиб қолади.

622. Халқ табобатида кийик ўт дамламасини қон босим кўтарилганда тавсия этилади.

623. Халқ табобатида укроп дамламаси юрак уришини тезлатувчи (чарчаб қолган ҳолларда), қон томирини кенгайтирувчи, қон босимини туширувчи таъсирига эга. Мевасидан дамлама тайёрлаш учун оғзи ёпиладиган идишга 2 стакан қайнаб турган сув қуйиб, устига 2 чой қошиқ майдаланган укроп мевасидан солинади ва 10 дақиқа дамлаб қўйилади. Сўнгра докадан сузиб, бу дамламадан кунига 3 маҳал овқатдан олдин ярим стакандан ичилади.

624. Халқ табобатидан маълум бўлишича, қовоқнинг шираси, айниқса қизил гул ширасини ёғи билан қўшиб қулоққа томизилса, тезда оғриқни босади.

625. Халқ табобатида узоқ вақтлардан бери ишлатилиб келинаётган шифобахш ўсимлик — бу итузум.

626. Халқ табобатида эрмон ўсимлиги қулоқ касалликларида қўлланилиб келинган. Бунинг учун қулоқ орқаларидаги шишларга, қулоқ оғриғида ва қулоқдан рутубутлар оқишида, эрмон ўсимлигини олиб илдиз олди баргларини қулоқ атрофига боғланса, шифо бўлади.

627. Халқ табобатида қизил арча қулоқ касалликларида ишлатилади. Арчанинг навдаси ва гудда мевасини майдалаб, кунжут мойига аралаштириб, қулоғи яхши эшитмайдиган беморларнинг қулоғига томизилади.

628. Халқ табобатида зубтурум баргидан тайёрланган дамлама ёки барг шираси билан йўғон ичак яллиғланиши, бавосил, сўзак ва куйдирги касалликлари даволанган. Дамлама тайёрлаш учун оғзи ёпиладиган идишга бир стакан қайнаб турган сув қуйиб, устига бир ош қошиқ қуритилган ва майдаланган зубтурумнинг барги солинади ва 1 соат дамлаб қўйилади. Сўнгра докадан сузиб, овқатдан ярим соат олдин бир ош қошиқдан 5 маҳал ичилади.

629. Халқ табобатида совунўт ўсимлигининг ер устки қисмидан тайёрланган дамлама истисқо, буйрак тошини туширишда ва буйрак касалликларини даволашда ичирилади.

Дамламани тайёрлаш учун совунўтнинг ер устки қисмидан ярим чой қошиқ олиб идишга солинади. Устига бир стакан қайнаб турган сув қуйилади-да, 10 дақиқа дамлаб қўйилади. Сўнгра докада сузиб олиниб, кунига 3—4 маҳал 2 ош қошиқдан ичилади.

630. Халқ табобагида олма шарбати билан буйрак, сийдик қончасидаги ва йўлидаги тошлар туширилган. Буйракдаги тошни тушириш учун олма шарбатидан наҳорга 240 г ичилади, соат 10⁰⁰ да 480 г, соат 14⁰⁰ да 480 г, соат 16⁰⁰ да 480 г, 18⁰⁰ да 480 г, 20⁰⁰ да 480 г ичиб турилади. Ўша кун ич нарса истеъмол қилинмайди, овқат ҳам ейилмайди. Эртаси ҳам худди шундай қилиб қайтариш лозим. Агар одамнинг ичи келмаса, ичини юргизиш учун бир пиёла маккаи санодан ичиб, ичини юргизиш лозим.

631. Халқ табобатида мурчли чой шамоллаб йўталганда, бронхитда кўкрак оғриганда терлатувчи дори сифатида қўлланилади.

632. Халқ тиббиётида наъматак мева қайнатмаси ёки дамламаси бачадондан қон кетишини тўхтатувчи ва иситма қолдирувчи дори сифатида ишлатилади.

633. Халқ табобатида тоғ жамбили гижжа ҳайдовчи сифатида ишлагилади.

634. Халқ табобатида тарвуз уруғини янчиб, сут билан аралаштириб истеъмол қилинса, йўғон ичакдаги қон кетишини тўхтатади, уни йўғон ичакка юборса ҳам бўлади, яхши шифо қилади.

635. Халқ табобатида тиш ва милklar шамоллаб оғриганда, оғиз тузли қайнатма билан чайилади ва оғриқ таққа тўхтайди. Бундай қайнатма тайёрлаш учун бир ош қошиқ оқ туз, бир чой қошиқ қора чой ярим л сув билан обдон қайнатилади, шу қайнатмадан оғизга олиб бир оз турилади, уни ташлаб яна хўплаб олинади, токи милklar лўқилламагунча буни такрорлаш керак. Лўқиллаш милklarдаги майда (капилляр) қон томирларнинг кенгайганини билдиради, қон юришиб кетгандан кейин шамоллаш барҳам топади.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

636. Халқ табобатида карам ширасиғи олиб, мия қаттиқ оғриганда 3—4 томчидан бурунга томизилса, мияни тозалайди, оғриқ қолади.

637. Халқ табобати тавсиясига кўра равоч уруғидан талқон тайёрлаб, ҳаммомда уни иссиқ баданга шиқаланса, қичима йўқолади.

638. Халқ табобатида лимон меvasи ҳамда баргидан тайёрланган дамлама қон босими кўтарилган ҳолларда уни пасайтирувчи омил сифатида ичилади.

639. Холестистит билан оғриган одам иложи борица оғирлигини ўртача ҳолатга етказиши, озиб кетишдан кўркмаслиги керак. Парҳезни яхши сақлаган бемор жигар касалликлари дардини кўрмайдиган бўлиб кетади.

640. Хунук ва озғин кўллар ёмонлик, кам умр кўриш белгиси.

641. Чап қошдаги хол — омадсиз никоҳ белгиси.

642. Чап оёқдаги хол — тақдирдаги машаққат.

643. Чап елкадаги хол — иқтисодий камбағалликдан.

644. Чайналган бугдой чипқонга қўйилса, уни тез пиширади.

645. Чечакдан, агар шароит кўтарса, шошилинич равишда етарли даражада қон олиш керак.

646. Чечак тошган кишиларга хурмо гулидан овқатга қўшиб берилади, ёғли овқатлар берилмайди.

647. Чечак касалини яхшилаб ўраб, кўрпа ёпиб терлатиш яхши фойда беради.

648. Чечак касаллигининг охирида ич суришдан эҳтиёт бўлиш керак.

649. Чечак оғирлашганда ва етти кундан ўтиб енгиллашганлиги кўринса, тилла игна ёрдамида эҳтиёткорлик билан ярани тешиб, рутубатни пахтага шимдириб олиш тўғри тадбирлардан ҳисобланади.

650. Чечак етилганда ва уни қуритишга киришилганда, чечак тошган кишини гуруч, арпа, тарик ёки боқила унларининг устига ётқизиш фойдали.

651. Чипқон ҳали қаттиқ бўлса, чумчуқ ва товуқ ахлатини аралаштириб, унга ёғ қўшиб малҳам қилинса, чипқон пишади, фасодни чиқариб юборади.

652. Чипқонни тағ-туғи билан йўқотиш учун унга камфора мойи 2—3 кун 3—4 маҳал суртилади. тез кунда чипқон йўқолиб кетади, кейин қайтиб чиқмайди.

653. Чучук олма юрак қон томирларига яхши даво.

654. Чойнинг хосиятлари: аъзоларни ва руҳиятни қувватли қилади, кайфиятни кўзғатади, мустаҳкамлайди ва кўтаради, герлатади, пешоб ҳайдайди, совуқдан келиб чиқадиган бош оғриғини қолдиради, қонни, мияни тозалайди, юрак ўйноқини босади, руҳий толиқишга барҳам беради.

655. Чумчуқ миясини каптар тухумига аралаштириб, жинсий заифликда уч кун истеъмол қилиш тавсия этилади.

656. Чумчуқ гўштини сигир ёғида қовуриб, пиёз, зира ва туз қўшиб, пишгандан кейин 10 дона товук тухуми саригини унинг устига чақиб, чала пишгач қозондан олиб, аъло навли ундан қилинган нон билан ейилади. Эркакнинг қуввати ошади, мустаҳкам бўлиб, кўнглида хурсандчилик бўлади.

657. Чаёнўт, филўт жингалак хилининг илдизи сепкилни, доғни ва нуқтали қонталашларни кетказди. Айниқса, асал билан аралаштирилганда шундай таъсир қилади. Уни шароб билан қўшиб, совуқдан бўлган ёрилишларга суртадилар.

658. Чигиртка оёқлари сўгалларни кўпоради.

659. Чинор қобиғи тозалаш ва қуриштиш қувватига эга. Шу боис кўпинча песга қарши фойда қилади.

660. Чўкма, куйқа куйдирилган ротиёнаж билан биргаликда оқарган тирноқларга ишлатилади ва уларни тузатади.

661. Чўл қуёнининг қони сепкилни кетказди.

662. Чўл қуёни калласи (боши)нинг кули "тулки касаллиги" учун даво, айниқса денгиз қуёниники.

663. Чўл қуёнининг қорни ичидаги нарсалар билан бутунлигича товада қовуриб куйдирилса ва янчиб гул ёғи билан истеъмол қилинса, сочни ўстиради.

664. Чўл типратиканининг тузлангани филлик касалига фойда қилади. Шунингдек, гўшти шимдириш ва қуриштиш хусусиятга эга бўлганидан мохов касалига ҳам даводир.

665. Чўл қовоғи, "тиканли оқ ток"нинг илдизи ёввойи ясмиқ ва сариқ йўнғичқа билан қўшилса, бадан сиртини яхшилаб тозалайди ҳамда силлиқ қилади, сепкилни, яралардан қолган қора изларни кетказadi. Агар зайтун ёғида титилиб кетгунча, қайнатилса ҳам шундай таъсир қилади. шунингдек кўз тағидаги қондалашларни ҳам йўқотади.

666. Шабкўрликда, агар қон кўпайган бўлса, қифол томиридан ва кўзининг бурчағидаги томирдан қон олиш лозим.

667. Шамоллаганда лимонли асал чой, қорақандли чой, райхонли чой, ширчой, мурчли чой, қўй ёғли чой, анжирли чой ичиб туриш тавсия этилади.

668. Шафтоли терини силлиқлаштиради ва юмшатади.

669. Ширин ва нордон олмалар юрак фаолиятини яхшилаб, қувват бахш қилади.

670. Шишга сачратқи талқонидан озгина боғланса, шиш қайтади.

671. Шолғомни қайнатиб пиширилгани, шунингдек унинг шарбати диққинафас, кўксов касаллигида, изтиробли йўтал пайдо бўлганда, ўткир ларингитда, шамоллаш натижасида овоз йўқолганда, уйқусизликка яхши фойда беради. Бунинг учун шолғом шарбатидан кунига 3—4 маҳал 1 ош қошиқдан ичиш буюрилади.

672. Шиша ўсимлиги тишларни ялтиратади, уни занбақ (оқ гулсафсар) ёғи билан суртилса ёки у билан ювилса, мўйни ўстиради.

673. Шамбала, сариқ йўнғичқанинг мирт билан тайёрлангани мўй ва яра илдизларига фойдали. Рангни яхшилади. Оғиз, бадан ва тер ҳидларини кетказadi.

674. Шақудиснинг янгисини шароб билан қўшиб доғга қарши суртилади.

675. Шафтоли япроғини эзиб баданга суртилса, оҳакнинг баданда қолган ҳидини йўқотади.

676. Эрман рангни тозалайди "тулки касаллиги"га ва "илон касаллиги"га фойда қилади.

677. Эрман кўз ости ва бошқа ерларда бўладиган гунафша рангли изларни йўқотади.

678. Эрманнинг зайтун ёғи билан аралаштирилгани пашша ва чивинларнинг баданга қўнишига тўсқинлик қилади.

679. Эрманнинг суви сиёҳга қўшилса, бу сиёҳ билан ёзилган китобга сичқон тегмайди.

680. Эрон кавраги истеъмол қилинса, у рангни яхшилайти.

681. "Эшак коҳуси" доғ ва сариқ касалликларга суртилса, фойдали.

682. Эшак коҳуси сирка билан қўшиб суртилса, доғни тузатади, пўст ташлаш касаллигини кетказади.

683. Эман пўстлоғи ва гулларидан тайёрланган дамлама билан милк қонаганда оғиз чайилса, яхши фойда қилади.

684. Эмизикли аёл сутини кўпайтириш учун нилуфар гулини дамлаб, унга арпа дамламасидан қуйилади ва уни кунига 3—4 маҳал 1—2 стакан ичилади.

685. Эмизикли аёлларнинг сутини кўпайтириш учун райхонли чой, арпабодиёнли чой, седача чой ва бодиёнли чойларни ичиш тавсия этилади.

686. Эрманнинг илдиз олди барглари майдаланиб, эт узилган жойларга оғриқ қолдириш учун малҳам сифатида боғланади.

687. Эчки жигарини пичоқ билан ёриб, чўғ устига тутиш орқали олинган сел (суяқлик) кўзга суртилса, шабқўрликка даво бўлади ёки жигардан оққан селни олиб, унга озгина ҳинд гузи, мурч сепилади ва кўзга суртилади.

688. Эрманнинг ер устки қисмини майдалаб хина ёғи билан қўшиб мумли суртма қилиниб, шу суртмадан бел оғриган жойига боғланса, оғриқлар меъдаданми, жигарданми, белданми барибир барҳам топади.

689. Эрлик уруғига зарар ва нуқсон етказадиган нарсалар қуйидагилар: қовуқда юз берган иллат, ҳаммомда кўп ўтириш, кўп терлаш, кечалари кўп ухлмаслик, кўп қусиш, сурги қилиш, ёнбошлаб ётиб жинсий алоқа қилиш, аччиқ нарсаларни кўп ейиш, кўп оч ва ташна юриш. Ҳар бир одам бу ҳолатдан ўзини имкон қадар (иложи борича) сақлаши лозим.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

690. Эркакларнинг жинсий заифлигида шаҳват қувватини ошириш, уруғнинг кучини яхшилаш учун фойдали таомларни истеъмол этиш даркор. Бунда, асосан, тоза бугдой унидан қилинган патир нон, жўжанинг гўшти ва шўрваси, каптар боласининг гўшти, тоза балиқ гўшти, товук тухуми, тоза сут, пишган сабзи, шолғом, саримсоқ, пиёз, боғ ялпизи, асал, мол ёғи, хандон писта, бодом, оқкунжут, янги хурмо, ҳолвайтар, ширгуруч, янги анжир ва бошқалар кирази. Булар эрлик қувватини оширади ва уруғини кучли қилади.

691. Эфедра бод касаллигида, подаграда, сариқ бош бавосил, чипқонда ва яраларда, тери касалликларида ишлатилади.

692. Энг оғир ўтадиган аллергия — бу дори аллергияси.

693. Юз тиниқ бўлиши учун нўхат, илитилган тухум, гўшт сели ва анжир истеъмол қилиш керак.

694. Юз рангини тиниқлаштириш учун ноннинг ушоқларини сувда ивитиб, тухумнинг оқи билан ивиган ушоқларини сизиб олинганига қўшиб аралаштириб юзга суртилади.

695. Юзга ҳар хил доғлар ва ажин тушишдан сақлашда қуйидаги муолажа қилинади: 1 ош қошиқ сузма, 1 та тухум оқи ва бир ош қошиқда ўсимлик ёғи яхшилаб аралаштирилиб, юзга қалин суртилади ва 20—25 дақиқадан кейин илиқ сувда ювилади.

696. Юз фалажига учраган кишига бир ойгача ҳар кун ирталаб ва кечқурун ёнғоқ, занжабил ва игирни озгина асал билан қориб ичиши фойдали.

697. Юз фалажига учраган киши юзини узум сиркаси билан ювиши ва юзига хантални эзиб солинган сиркани суриши фойдали.

698. Юзни оқартириш учун териси қуруқроқларга бир бойлам шивитни 10—15 дақиқа сувда қайнатиб, уни докадан ўтказиб, салқин жойда сақлаш лозим. Шу қайнатма билан ҳар кун юз артиб турилади. Юзда шўрлаш бўлса, у кетади, юз силлиқлашиб оқаради, ўз ҳолига келади.

699. Юракни кучли ва хурсанд қилишда, айниқса иссиқ мижозлиларда кашнич даволовчи восита ҳисобланади.

700. Юрак хасталигига қарши чой қайнағатганингизда саримсоқ бўлакчаларини ва олма сиркасини асал билан қўшиб юборинг. Бундай чой сизни юрак хасталигидан ҳимоя қилади. Ажойиб таъмли бу ичимликни ҳар куни ичиб турсангиз танадаги ортиқча ёғлардан артерияни ҳимоялаб, юракни мустаҳкамлайди.

701. Юлғун, губулғу қайнатмаси битларни ўлдириш учун баданга қўйилади.

702. Ясминнинг ҳўли ва қуруғини янчиб, у билан ҳаммомда юз ювилса, юздаги сепкилни йўқотади, кўп ҳидланса юзни сарғайтиради.

703. Яман долчини оғизни хушбўй қилади.

704. Янги буғдойдан тайёрланган нон одамни тез семиртиради.

705. Яра шишса, унга сиркали мис тузидан жиндай сепилса тузалади.

706. Янги униб чиққан кашнич сувини қизамиқ касаллигини даволашда қўллаш мумкин. Ундан тайёрланган қайнатма ҳам фойдали. Қайнатмани тайёрлаш учун бир стакан қайноқ сувга 3 чой қошиқ кашнич солинади ва 15 дақиқа дамлаб қўйилади, кейин докада сузиб, кунига овқатдан олдин 2 ош қошиқдан ичилади.

707. Ўрдак ёғи рангни тоза қилади, гўшти семиртиради.

708. Ўрик уруғи (мағзи)ни қуритиб ҳовончада янчиб ун шаклида ярим чой қошиқ миқдорда 4–5, ҳатто 6–8 маҳал истеъмол қилиш тавсия этилади.

709. Ўрик туршагини қайнатиб ичиб туриш, айниқса қиш фаслида беморлар учун фойдали ҳисобланади.

710. Ўлдирилган симоб қизил гул ёғи билан бит ва сиркага қарши даво.

711. Ўнг қошдаги хол – бахтли эрта қурилган турмуш.

712. Ўнг ёноқдаги хол – шахсий ҳаётдаги бахт.

713. Ўнг елкадаги хол – омад.

714. Ўтмишда ўтган табибларнинг ёзишича: киши тумов иллатига йўлиқса, бунинг сабаби тўрт нарса: *биринчиси* – совуқ

ҳаводан таъсирланиши; *иккинчиси* — кўкрак шамоллаши; *учинчиси* — барча аъзоларининг, яъни бошдан оёққача шамоллаши; *тўртинчиси* — қизиб турган меъдага совуқ сув, совуқ мевалар ва ичимликнинг тушиши, бунинг натижасида меъда ҳароратининг пасайиши.

715. Қадимий табобатда айтишларича, қанд касаллиги, асосан, олов сингари иссиқликдан пайдо бўларкан. Шу боис беморни совуқ мижозли сабзавотлар; мевалар ва қуритилган ширалар билан совитиш, ҳўллаш орқали ҳамда совуқ ва ҳўл ҳавода ором олдириш, совуқ ваннада кўкариб совуқ қотгунча ўтказиш билан даволанади.

716. Қанд касаллиги билан оғриган киши икки соат ерга қараб, икки соат осмонга қараб ётиш керак (куз офтоби энг фойдали ва шифобахш).

717. Қанд касаллиги билан оғриган кишиларнинг ичадиган нарсалари нордон айрон, бу қанча қуюқ бўлса, шунча яхши, қўй сути қатигидан бўлгани яхшироқ.

718. Қанд касаллиги билан хасталанганлар қовурилган қовоқ суви, бодринг шираси, аччиқ анор суви, тут суви, ояҳури сувини ичишлари керак. Боғ ялпизининг қуюқ шираси ҳам фойдали. Сийдик ҳайдайдиган таомлардан парҳез қилиш керак.

719. Қариқиз ўсимлигининг илдизи йиғилиб, салқин жойда қурилади. Сўнгра ҳовончада янчиб ун шаклига келтириб суртма дори тайёрланади. Бел оғриганда, бод касалида оғриган жойга шу суртмадан суртиб турилади.

720. Қичима бўлган киши саримсоқни еса фойдали. Саримсоқ палласини ёғда қовуриб тановул қилишса, танада қичима йўқолади.

721. Қовуқ ва буйракдаги тошларни тушириш учун шафтоли данагидан 24 г, қовун ва турп уруғларининг ҳар биридан 24 г дан олиб, яхшилаб туйилади ва унга 16 г асал, 20 г шакар қўшиб қоришма тайёрланади. Ушбу қоришмадан ҳар куни наҳорда истеъмол қилиш тавсия этилади.

722. Қовуғида тош бор одам ҳар доим седана чой, ширчай

(тоғчой, чилонжийдали чой), мумиёлардан ичиб туриши тавсия этилади.

723. Қон босими кўтарилиб турадиган беморга қуйидаги табиат неъматларидан дори тайёрлаб ҳар доим ичиб туришлари тавсия этилади. Бир стакан қизил лавлаги шарбати, бир стакан сабзи шарбати, бир дона лимоннинг сиқиб олинган шираси, турпдан сиқиб олинган бир стакан шира ва бир стакан асалнинг ҳаммаси яхшилаб аралаштирилади. Ушбу аралашмадан кунига уч маҳал бир ош қошиқдан овқатдан бир соат кейин ичилади. Муолажани 2 ой давомида қилиш керак.

724. Қон баданда кўпайганда парҳез қилиш яхши натижа беради.

725. Қора зиркдан тайёрланган 5 фоизли спиртдаги тиндирма қон босими кўтарилганда уни тез тушириш учун кунига 3 маҳал 1 ош қошиқдан ичилади.

726. Қора шотут меваси, барги, пўстлоғи шифобахш ҳисобланиб, юрак, қон томирлар фаолияти бузилганда, қон босими ошганда аччиқ қилиб дамлаб, чойга ўхшатиб ичилса, қон босими ўз ҳолига келиб, одам шифо топади.

727. Қулоғи кўп шанғиллаб туришидан безовталанадиган кишилар, икки дона анжирни бир пиёлага сиқиб, унга хантал ўсимлигини қайнатиб, ҳосил бўлган кўпикдан аралаштириб, аралашмадан ҳар кун кулоққа 2—3 томчидан томизиш тавсия этилади.

728. Қулоқ карлигига ва яра бўлганида 0,035 г мумиёни атиргул мойига аралаштириб, устига яна гўра узум сувидан кўшиб қулоққа томизилади.

729. Қалампирмунчоқдан чой дамлаб ичиш шабқўрликка даво.

730. Қисқа ва дўмбоқ бармоқли панжалар ялқовлик, енгил табиатлик, эҳтиётсизлик белгиси.

731. Қора зирадан тайёрланган дамлама ел ҳайдовчи дори сифатида тавсия этилади. Дамлама тайёрлаш учун қора зирадан 1—2 чой қошиқ олиб, бир стакан қайноқ сувда 2 соат дамлаб кўйиб, сўнгра ичилади.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

732. Қора андиз ўсимлигининг барги ва илдизи темиртки, экзема ҳамда бошқа турли хил тери касалликларига қарши даво сифатида ишлатилади. Қора андиз илдизини майдалаб, ундан 100 г солиб, 1 л сувда 15 дақиқа қайнатилади ва бу дамламадан ванна қилишда фойдаланилади.

733. Қоқигул баргини майдалаб, унга узум сиркаси қўшиб, сўғалга ҳар куни суртиб турилса, 3–4 кунда уни йўқотади.

734. Қулупнай терини намлантириб, соғломлаштиришга йўл очади.

735. Кулоқдаги хол — фикрsizликдан далолат.

736. Кулоқ ва бўйин терласа рўмолча билан артиб туриш лозим. Асли ўзингизни шамолга тутманг, шунда касалликнинг олди олинган бўлади.

737. Қўл-оёқ тирноқларини олиб бўлгач, қуруқ ерга ташлаш керак. "Айтадиларким тирноғинг намдадур, дилинг ғамдадур".

738. Қўллардаги хол — шуҳрат келтирувчи тугма қобилият.

739. Қўл-оёқ шишса, сиркалаб қўйилган кашнич суриш керак.

740. Қовун терини тозалайди, айниқса уруғи ва ичидаги бошқа нарсалар сепкил, доғ ва бошнинг кепакланишида фойда қилади. Шунингдек, ичидагисини қандай бўлса, шундайлигича бугдой уни билан хамир қилиб, офтобда қуритилса, юқоридаги таъсирни беради.

741. Қора йўнғичқа, қора беданинг ёввойи, шунингдек экиладигани сепкилга қарши ишлатилади.

742. Қайрағоч туганагидаги рутубати юздаги қора доғларни кетказади. Хўллигида қобиғи сирка билан бирга песни йўқотади.

743. Қайроқ тошни ишқалаганда чиққан майда кукуни сийна ва мояклар катта бўлиб кетмаслиги учун қўйилади.

744. Қайқахун яра илдизини тезда тозалайди. Унинг оздириш хусусияти ҳам бор.

745. Қалампирмунчоқ оғиз ҳидини ёқимли қилади.

746. Қамиш пўсти ва илдизи "тулки касаллиги"да фойда қилади, бадан чирklarини тозалайди, илдизи ёввойи пиёз билан ишлатилса, ўқ учларини тортади.

747. Қатрон, смола бит ва сиркага қарши ишлатилади, ҳатто улар ҳайвонларда бўлсалар ҳам фойда қилади ва уларни ўлдиради.

748. Қизилгул ҳаммомда ишлатилса, тер ҳидини йўқотади.

749. Қизил гулни майда янчиб ишлатилса, ҳамма хилдаги сўғалларни кўпоради.

750. Қизил пиёзнинг чалароқ пиширилгани бавосилга малҳам сифатида ётиш олдидан қўйилса, 4—5 кунда шифо бўлади.

751. Қирққулоқ саситиш ва ўткирлик хусусияти сабабли мўйни сийрак қилади, тарашлайди ва тўкади.

752. Қичи (горчица) юзни тозалайди, қонгалаш ва қоннинг изини кетказди. Унинг ёввойиси доғларга қўшиб боғланадиган яхши дори, тилни қуритади, "тулки касаллиги"га фойда қилади.

753. Қора харбаҳни сирка билан қўшиб, доғ, шунингдек оқ доғга суртилади.

754. Қора харбаҳ сўғалларни кўчиради, унинг ёрдами билан ични бўшашишга ҳамда песга фойда қилади.

755. Қуст суви асал билан суртилса, сепкилни кетказди.

756. Қўйнинг қумолоғини сирка билан қўшиб, чумолисимон, жуводдизсимон ва тутсимон сўғалларга суртилади.

757. Қурбақа гўштининг куйдирилгани "тулки касаллиги"га қарши ишлатилади.

758. Қўйпечак, чирмовиқгул сути сочни тўкади, битларни ўлдиради.

759. Қўзиқорин, қўрғошин, симобдан заҳарланган киши дарҳол нокни тўйиб тановул этиши лозим ёки тўйиб нок сувидан ичсалар ундан ҳам яхши. Чунки нок заҳарни олиш қобилиятига эга, пешобни тез ҳайдайди, жигарда ҳам тикилмаларни тез очади ва ични яхшилайди. Ҳамда нок меъда мушакларини мустаҳкамлайди. Нок ҳатто ичбуруғни ҳам қолдиради.

760. Ғофит "тулки" ва "илон" касалликларининг бошланғич пайтида фойда қилади.

761. Ҳабб ус-салотини, ҳабб ул-мулк ични бўшатади, сочнинг қоралигини сақлайди.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

762. Ҳабб уз-залам одамни семиртиради.

763. Ҳали чипқон пишмаган бўлса, гулхайрини қатикқа аралаштириб сурилса, чипқон уч беради ва фасодни чиқаради.

764. Ҳар кимнинг томоғи оғриб, овози тутилса (бўғилса), кўй ўти билан гар-ғара қилса, овози очилади. Агар ҳар ердаги жароҳатларга суртса, жароҳат шифо топади.

765. Ҳар куни ярим пиёла янги соғилган сут ичилса, оғир нафас олишда фойда беради. Сутли бўтқа ҳам ана шундай шифобахш хусусиятга эга.

766. Ҳирдун ва вараннинг тезағи рангни чиройли қилади.

767. Ҳиқичоқни тўхтатиш учун қултумлаб сув ичиш, нафасни бир оз тўхтатиб туриш керак.

768. Ҳиқичоқ тутган заҳоти одам чуқур нафас олиб, маълум муддат уни чиқармай туриши керак.

769. Қаҳва (кофе) юрак учун жуда кучли таъсир қилувчи стимулятор. Қаҳвада юракнинг тез уришига мажбур қиладиган, керагидан ортиқ безовта қиладиган наркотик — кофеин бор. Бундан ташқари, кофедан смола ва бошқа юракка қон томирлари деворларига ёпишиб қолувчи заҳарли моддалар бор. Имкон қадар қаҳва ичманг.

770. Чойда танин, ватинин ва бошқа заҳарли моддалар бор. Шу боис қонингизни чой билан заҳарламанг.

771. Юрак мускули сўргич, унинг ҳаётдаги вазифаси бир умр тўхтамасдан бутун организмни қон айланиши билан таъминлаб туриш. Қоннинг асосий вазифаси тўқималарни кислород ва керакли озуқалар билан таъминлаш. Аввал кислород ҳаводан ўпкага ўтади, сўнгра кислород билан тўйинган қизил қон юрак орқали бутун организмни кислород билан таъминлайди. Кислородга тўйинмаган қон зангори рангда бўлиб, юрак орқали яна ўпкага ҳайдалади.

772. Асосий артериялардан бири вақтинча тўхтаса, спазма (оғриқ) ҳосил бўлади. Бу ҳолатнинг ўзи стенокардия дейилади. У кўкракда қаттиқ оғриқ ҳосил қилади. Бахтга, бу оғриқ жуда қисқа вақт, яъни атиги бир неча секунд, баъзан 3–4 дақиқа, жуда кам ҳолларда 15–20 дақиқа давом этади. Агар юрак

спазмаси (оғриғи) ярим соатдан ошса, бу жиддий масала. Бунда коронар тикилиб қолиш эҳтимоли бор.

773. Бош миянинг қайсидир қисмига қуюқ қон тўлиб, қон йўлини тўсиб қўйса, аппоплексик хуружга ёки инсультга шароит туғилади. Бунда тананинг бош миянинг шу бўлаги билан назорат қилинадиган қисми паралич, яъни фалаж бўлади (ишламайди).

774. Қонда холестериннинг юқори бўлиши жуда хавфли, масалан, Америка халқида бу кўрсаткич жуда юқори бўлиб, дунёда биринчи ўринда туради. Асосан, АҚШни коронар касалликлари эпидемияси ўчоғи, дейишади. Бугунги кунда ҳар икки кишидан бири қаримасдан олдинроқ юрак хуружидан ўлмоқда.

775. Қонда холестерин миқдори 200 бирликдан ошиб кетмаслиги керак, аммо АҚШда бу кўрсаткич 230—240, меъёр 120—180 гача бўлиши мақсадга мувофиқ.

776. Очлик — бу қондаги холестерин миқдорини камайтиришнинг энг осон ва енгил услуби. Очлик юракка дам беради.

777. Кальций элементининг етишмаслиги тиш билан суякларнинг жиддий камчилигига олиб келади. Кальций асабларга ҳам керак. Кальций етишмаслиги боис одам оёқлари увишиб қолади. Кальций қонни қуюқлаштиради. Агар қонда кальций бўлмаса, бармоқни нина билан жароҳатлаганда бутун қон оқиб кетади. Юракнинг мускуллари бақувват бўлишига қарамай яхши ишлаши учун кальций меъёрида бўлиши керак. Америкаликларнинг 85 фоизи организмида кальций етишмовчилигидан азиат чекишади.

778. Туз организмда парчаланиб, сингиб кетиши мумкин эмас. Туз озукалик даражага эга эмас, у витаминлар ва органик моддаларга эга эмас. Туз буйракларга, сийдик қопчасига, юракка, артерияга, веналарга, қон айланиш тизимига жуда катта зарар келтиради. Туз организмда ушлаб туришга мажбур қилиб, ошиқча халтачалар ҳосил қилади. Туз юракка заҳар қатори таъсир кўрсатади, у асабларнинг қўзғалувчанлигини оширади. Туз "шарофати" билан организм кальцийдан маҳрум

бўлади. У ошқозондаги суюқликни ва ичакларни доимо безовта қилиб туради.

779. Уйку — соғлом юрак асоси, овқатдан ҳам кераклироқ. Одам бир неча кун давомида оч юриши мумкин, лекин уйқусиз атиги 3—4 кун юриши мумкин. Қадимги Англияда ўлимга ҳукм қилганларни ухлатмай ўлдиришган. Хитойда жинойтчини сўроқ қилишда энг ёмон жазо уйқудан маҳрум қилиш бўлган. Бундай жазога маҳкум бўлганлар ақлдан озиб ўлганлар.

780. Юрагингиз соғлом бўлсин десангиз фақат ёғсиз, қоврилмаган (қайнатиб, дамланиб пиширилган) гўштни тановул қилиб, ёғини олиб ташланг. Ҳафтасига 2—3 марта гўшт ейиш билан чекланинг, тўйинмаган сабзавот оқсилларидан баҳраманд бўлинг. Масалан: соя, кунгабоқар мағзи, ошқовоқ уруғи, ёнғоқлар — бодом, ўрмон ёнғоқлари, грек ёнғоғи, кавказ ёнғоғи. Сут маҳсулотларини истеъмол қилманг, чунки сут маҳсулотларида юқори даражада тўйинган ёғ бор. Агар жуда хоҳласангиз ҳафтасига 2—3 донна тухум енг. Кундалик овқатингизнинг 50 фоизи ҳўл мева ва сабзавот ёки уларнинг енгилгина қайнатиб пиширилгани бўлиши керак. Консерваланган, қанд ўрнини босувчи егуликларни еманг, чунки улар заҳарли химикатлардан тайёрланган. Қанднинг ўрнини тоза асал билан тўлиқ алмаштиринг.

781. Ҳафтасига 24 соат давомида оч юринг. Бу юракка ва бошқа аъзоларга физиологик дам бериб, артериядаги ўлим хавфини келтирувчи холестеринни камайтиришга ёрдам беради.

782. Буйракдаги касалланган қон томирлари водянка (организмда сув тўпланиб қолиши) ёки Брайт касаллигини вужудга келтиради. Бунинг белгиларидан бири — оёқнинг шишиб кетиши. Маълумки, оёқлар водянкаси Брайт касаллигининг асорати. Қон кўчкисининг юракдами, бош миядами, буйракдами бўлишининг фарқи йўқ, чунки ҳаммаси бир хил касаллик. Тиббиётда уни атеросклероз дейишади. Бу дегани қон юрадиган артериялар холестерин билан тикилиб қолди, дегани.

Веналарда қоннинг димланиши, варикоз касаллигининг олдини олиш, оёқларда пайдо бўладиган оғриқларни даволани учун ушбу чора-тадбирларни кўриш лозим:

1. Қон оқимининг юза веналардаги ҳаракатини камайтириш учун уларни қисиш керак. Бунинг учун эластик пайпоқ ва колготкалардан фойдаланилади. Пайпоқ эрталаб вертикал ҳолатга ўтгунга қадар кийилади, бунда веналар ҳали қон билан тўлмаган бўлади. Ёзда эса бошқа воситалар қўлланилади.

2. Нотўғри овқатланиш, меҳнат қилиш, дам олиш, зарарли одағларга ружу қўйиш (спиртли ичимликлар ичиш, тамаки, нос чекиш ва ҳоказо), семириб кетиш ва бошқалар веналарнинг варикоз кенгайишига олиб келишини унутманг.

3. Қуёш нури ва қаттиқ уқалаш (массаж) томири кенгайган бемор учун зарарли ҳисобланади.

4. Бемор кўпроқ витаминларга, минерал моддаларга ва микроэлементларга бой озиқ-овқат маҳсулотлари: сут, қатиқ, творог, қўл мева, сабзавот, ошқўқлар, шарбатлар, айниқса анжир, ўрик, карам, қизил лавлаг, шотут, қулупнай, ошқовоқ, тарвуз, бодринг, сабзи, топинамбур истеъмол қилиб юриши фойдали.

5. Сабзавотлардан тайёрланадиган салатларга, маринадларга бир неча томчи сирка қўшиб истеъмол қилинса, тромблар пайдо бўлишидан сақлайди.

6. Узоқ вақт вертикал ҳолатда бўлинса ёки стулларда узоқ вақт ўтириш ҳам оёқларда ва бошқа аъзоларда қон димланишини ҳосил қилади. Агар сиз ишда кўп юрсангиз, 20–30 дақиқа ўтиринг ёки ётиб олинг, бунда оёқларингиз тос суягидан юқори бўлиши керак.

7. Тургандан ёки ўтиргандан кўра юрган яхши, чунки юрганда оёқ мускуллари димланган қонни маълум даражада ҳайдаб туради.

8. Узоқ вақт бир жойда туриб ишлайдиган кишилар оёқларини бир оз очиб, товон ва учини галма-галдан оёқ кафтини худди тикув машинасини ҳаракатлантирадиган каби ҳаракатлантириши керак.

9. Шифокор тавсияси бўйича турли маз, кремлардан, настойка ва бальзамлардан фойдаланиш яхши натижа бериб, улар қувватбахш таъсирдан ташқари, оғриқни қолдирувчи хусусиятга ҳам эга.

10. Бир ош қошиқ қуруқ майдаланган крапива (газанда ўт) барглари билан бир стакан (200 г) қайнатган сувга солиб, сув ҳаммомда 15 дақиқа ушланг, докдан ўтказинг, 1/3 стакандан (65 г) овқатдан 15 дақиқа аввал кунига 3 маҳал қабул қилинг.

11. Карам барглари билан тухум оқи билан аралаштирилиб, кечаси компресс шаклида зарарланган жойларга қўйиш керак.

12. Ишдан кейин яқинроқ масофага секин юриб бориш оёққа анча дам беради, бадантарбия ҳам яхши наф келтиради.

13. Оёқни тез-тез илиқ сувда совунлаб ювиб туриш керак. Сувда ялангоёқ юриш ҳам қон юришини яхшилайдиган ва томирларда қон тўхтаб қолишини камайтиради.

14. Мойчечак гули — 2 қисм, уч рангли бинафшанинг, ер устки қисми — 1 қисм, қирқбўғиннинг, ер устки қисми — 1 қисм, далабойнинг, ер устки қисми — 2 қисм, бўйимодароннинг, ер устки қисми — 1 қисм, тирноқгул гули — 2 қисм, эман пўстлоғи — 1 қисм. Юқоридаги тартибда дамлама тайёрланиб, дамлама билан бир неча кун шикастланган жойларни ювиш ёки дамламага докани ҳўллаб жароҳат устига қўйиш керак.

Гипертония — қон босими кўтарилишининг

олдини олиш ва даволашнинг

чора-тадбирлари:

1. Қон босими паст юрадиган кишилар вақтида овқатланиб, меҳнат қилиб ва дам олиб юришлари, суткада 8—9 соат ухлашлари, ётган жойдан тез туриб кетмасликлари, энг аввал, 3—4 марта чуқур нафас олиб, қўл-оёқларини қимирлатиб, сўнгра аста-секин туришлари керак.

2. Яхши дамланган қора чой ичиб туриш, витаминларга, минерал моддалар ва микроэлементларга бой мева, сабзавот, кўкатларни ва овқатларни истеъмол қилишлари лозим.

3. Узум, наъматак, бўйимодароннинг шарбат, дамлама, қайнатмаларидан ичиб туриш керак. Вақти-вақти билан қимиз ичиб туриш тавсия этилади.

4. Кўпроқ узум, майиз, ёнғоқ, новвот, қовун истеъмол қилиб юриш керак.

5. Спиртли ичимликларга, тамаки, нос чекишларга ружу қўймаслик, ҳар куни эрталаб гимнастика машқларини бажариш, тоза ҳавога сайрга чиқиш зарур.

6. Кун исиган пайтдан бошлаб намланган сочиқ билан баданни ҳар куни белгача артиб туриш ва вақти-вақти билан душда, дарёда, кўлларда чўмилиб туриш тавсия этилади.

7. Шифокор назоратида жень-шень (олтин илдиш, хитой лимони) настойкасидан кунига уч маҳал 20–30 томчидан истеъмол қилиш тавсия этилади.

Демак, ўз ишини яхши ташкил қилган, жисмоний иш ёки бадантарбия билан мунгазам равишда шуғулланувчи ва тўғри овқатланувчи одамлар бу касалликка дучор бўлмайдилар. Энг муҳими — истеъмол қилинадиган овқатларнинг қувватини сарф қилиб туриш керак. Чунки овқат қуввати кам сарфланиб, маълум қисми йилма-йил баданда тўпланиб бориши ҳам қон босими касаллигини келтириб чиқарадиган сабаблардан бири.

Юрак-қон томир хасталиклари олдини олишнинг айрим чора-тадбирлари:

1. Ҳар бир касалликни даволашдан кўра унинг олдини олмоқ анча енгил. Бунинг учун соғлом ҳаёт кечириш тарзини тўғри ташкил қилиш лозим (овқатланиш, меҳнат қилиш, дам олиш, бадантарбия, спорт ва саёҳат).

2. Умумий ва шахсий санитария-гигиена қонун-қоидаларига амал қилиб юриш зарур. Зарарли одатлардан мутлақо воз кечиш лозим (алкоголизм, кашандалик, гиёҳвандлик ва бошқалар).

3. Ёғли, шўр, аччиқ, ширин таомларга (қазии-қартали, тузланган, қовурилган) ружу қўймаслик керак.

4. Юрак-қон томир, невроз, диабет хасталиғи бор семиз ва кекса кишилар парҳез таомларга ўтиши мақсадга мувофиқ.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

Ортиқча ёғли овқатлар емасдан, кўпроқ тоза ҳавода сайр қилиш, сариеғ, пишлоқ, қаймоқ, тухум, ёғли гўшт емаслик, кўпроқ ҳаракат қилиш, очиқ-тоза ҳавода юриш керак. Улар кўпроқ ўсимлик маҳсулотларидан тайёрланган таомларни истеъмол қилиб, кўп суюқлик ичмасликлари тавсия этилади.

5. Ёз фаслининг витаминларга, минерал моддаларга, микроэлементларга бой меваларидан, айниқса ўрик, нок, анор, анжир, шафтоли, олча, узум, наъматақ, қуритилган мевалар ва сабзавотлардан — карам, сабзи, картошка, қовоқ, помидор, пиёз, саримсоқ, бодринг, қовун, тарвуз, укроп, кашнич сингари кўкатлардан мумкин қадар кўп истеъмол қилиш кони фойда.

6. Саратонда енгил овқатлар: қайнатма шўрва, мастава, лағмон, ширчай, сабзавотлар солиб тайёрланган дамламалар ва ҳоказоларни истеъмол қилиб юриш тавсия этилади.

7. Юраги, асаби касал кишилар ҳамиша тезкорлик билан шифокорга мурожаат қилишлари шарт.

8. Бехудага ҳаяжонланманг — асабни асранг!

9. Кўпчилик хасталикларнинг асл сабаби замирида асаб бузилиши ётади. Юраги, жигари, буйраги ёки ўпкаси касал одамларнинг ҳаёти нотинч, асаби бузуқ бўлса, уларни даволаш жуда қийин бўлади.

10. Хушхулқ, одоб-ахлоқли, босиқ, ширинсўз одамлар бошқалар дилига озор бермайди. Кўнглини кўтаради, айни вақтда ҳам сиқилмайди, кўнгли хотиржам бўлади.

11. Юрак уриши маромининг бузилиши ҳолларида тинчлантирувчи дорилар — карволол, валериан, валидол яхши ёрдам беради.

12. Стенокардия, нафас сиқиши, юрак уришининг бирданига бузилиши, гипертоник танглик, хушдан кетиш беморга тез ёрдам беришни талаб қиладиган касалликлар эканлигини унутманг.

13. Юракка ҳаво (нафас) етишмовчилиги мавжуд беморларга ош тузи миқдори қисқартирилади (кунига 5 г гача). Бемор ичаётган суюқлик миқдори кўп бўлиши керак эмас, аммо оз-оздан, тез-тез ичиб туриши мақсадга мувофиқ.

14. Меъёрида, тўғри, турли-туман витамин ва минерал моддаларга бой таомларни истеъмол қилиш, жисмоний машқ, саёҳат, организмни чиниқтириш, ҳар қандай вазиятда ҳам ўз-ўзини бошқара билиш — ҳар бир кишининг юрагини, қолаверса, бутун соғлигини сақлашнинг муҳим шарти ҳисобланади.

15. "Ози шифо, кўпи жафо", деган гапни баъзилар унутиб, касаллари зўрайишини, гоҳи ёмон оқибатлар келтиришини ўйламайдилар. Шунинг учун ҳамиша, айниқса юраги касал кишилар шифокор маслаҳатига амал қилишлари шарт.

СОҒЛИҚНИНГ ЎН СИРИ

1. Ўз танангизга ҳаётнинг энг буюк инъоми сифатида муносабатда бўлинг.

2. Табиий бўлмаган ҳар қандай овқат ва сархуш қилувчи ичимликлардан ўзингизни тия билинг.

3. Фақат сифатли, табиий ишлов берилган овқатларни истеъмол қилинг.

4. Ҳаётингизни табиат гўзаллигини севишга ва инсонларга яхшилик қилишга бағишланг.

5. Жисмоний фаолликни дам олиш билан уйғунлаштириб, ўз организмнингизни тикланг.

6. Тоза ҳаво ва қуёш нури билан тўқималарни ва қонингизни тозаланг.

7. Турли касалликларга чалинган чоғингизда ҳар қандай таомдан воз кечинг.

8. Ҳис-ҳаяжонсиз, секин ўйланг ва гапиринг.

9. Табиат ҳақидаги билимларингизни гўлдилинг ва уларни ҳаётда қўлай билинг, ўз меҳнатингиз маҳсулидан роҳатланинг.

10. Табиат қонунларига бўйсунинг ва бошқаларни ҳам шунга ўргатинг.

ЎЛЧОВ БИРЛИКЛАРИ

1. 1 арузза = 0,0186 г (қадимги Осиё мусулмон мамлакатларида қўлланилган).

2. 1 борцилло = 2,34 г (қадимий ўлчов бирлиги).

3. 1 динор = 4,464 г.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

4. 1 дирҳам = 2,975 г.
5. 1 донақ = 0,495 г.
6. 1 ёнғоқ = 38,25 г.
7. 1 истор = 17 г (Беруний ва ибн Сино асарларида берилган).
8. 1 карат = 0,2 г (Парижда).
9. 1 мисқол = 4,25 г.
10. 1 пайса = 33,2 г (Тошкентда).
11. 1 ритл = 340 г.
12. 1 тассуж = 0,14 г.
13. 1 унция = 27,166 г (қадимги Римда).
14. 1 уқия = 29,75 г.
15. 1 фундуқ = 3,186 г.
16. 1 қадах = 409,5 г.
17. 1 ҳабба = 0,071 г.

СИРЛИ РАҚАМЛАР

Қадимги донишмандлар ҳар бир сайёра (тебраниши)нинг қуввати қуёшга, кунларнинг айланишига боғлиқ деган қоидага амал қилишган.

Одатдаги етти кунлик ҳафта бунинг ёрқин мисолидир.

Сайёраларнинг ҳафта кунлари билан қуйидаги жадвалда боғлиқлиги, шунингдек ўша даврлардаёқ маълум бир сайёра ҳафтанинг қайсидир куни билан боғлиқ ижобий ва салбий хусусиятлар намоён бўлишига таъсир қилиши аниқланган эди.

Жадвал

Т/р.	Ҳафта кунларининг номлари	Сайёралар
1.	Душанба	Ой (Ернинг табиий йўлдоши)
2.	Сешанба	Марс
3.	Чоршанба	Меркурий
4.	Пайшанба	Юпитер
5.	Жума	Зуҳра
6.	Шанба	Сатурн
7.	Якшанба	Қуёш

ТУФИЛГАН КУН РАҚАМИ

Энг аввало, диққатни туғилиш рақами (куни)га қаратиш керак.

1 рақами (1, 10, 19, 28 – кунлари туғилганлар)

10 $1+0=1$; 19 $1+9=10=1+0=1$;

28 $2+8=10=1+0=1$.

Туғилган куни 1, 10, 19, 28 рақамлардан бирига тўғри келган одамлар ўз мақсадларини аниқ билишадиган, қайсар ва қатъиятли, феъл-атворли шахсиятпарастлар. Бундай одамлар ўзлари қўл уришган ҳар бир ишга ижодий ёндашишади.

Ойнинг 1-кунида туғилган одамларга бетакрорлик, мустақиллик, етакчилик фазилатлари хос.

Ойнинг 10-кунида таваллуд топган одамларда орият, яратувчанлик, ғоявийлик кучли намоён бўлади.

Ойнинг 19-кунида туғилган кишиларда турли масалаларга қарашларида мустақиллик кучли даражада бўлади.

Ойнинг 28-кунида дунёга келган одамларда ҳаёлпарастлик, орзуларга берилиш камдан кам ҳолатларда бўлса-да, кузатилади. Аммо шу билан бирга улар кучли иродага эга бўлишади.

2 рақами (2, 11, 20, 29-кунлари туғилганлар)

11 $1+1=2$; 20 $2+0=2$;

29 $2+9=11=1+1=2$;

29 $2+9=11=1+1=2$.

Бундай кунларда туғилган одамлар романтик бўлишади, уларга бой фантазия, тасаввур ато этилган. Лекин улар ўз кучларига унча ишонишмайди. Шу бонс улар ўз мақсадларига эришиш ёки ғояларини ҳаётга татбиқ этишда етарли даражада қатъиятли эмасдирлар.

Ойнинг 2-кунида туғилган кишиларга ҳиссиётга берилиш, ўта сезувчанлик хос. Бундай одамлар гуруҳларда ишлашни яхши билишади.

Ойнинг 11-кунида таваллуд топган одамларга илҳом, ҳис-ҳаяжонлилик хос хусусиятлар. Уларда яхши экстрасенслик қобилиятлар мавжуд.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

Ойнинг 20-кунида таваллуд топган кишилар жуда сертакаллуф бўлишади. Уларда дипломатик қобилиятлар яхши ривожланган.

Ойнинг 29-кунида туғилган одамларни бошқалардан ажратиб турувчи хусусият шуки, улар ўз иродаси ва ҳукмини бошқаларга ўтказа олишади. Аммо шу билан бир вақтда улар орзу-хаёллarga берилувчан бўлишади.

3 рақамли (3, 12, 21, 30-кунлари туғилганлар)

$$12 \rightarrow 1+2=3;$$

$$21 \rightarrow 2+1=3;$$

$$30 \rightarrow 3+0=3.$$

Бундай рақамли кишилар жуда шуҳратпарастдирлар. Улар кимгадир бўйсуниллари керак бўлса, шахсиятларига тегиб кетади. Ўзларининг мақсадга интилишлари ва тўсиқларга тўғри бориш қобилиятлари туфайли улар кўпинча жамиятда юксак мавқега эришишади.

Ойнинг 3-кунида туғилган одамлар артистлар каби ўз ишларини моҳирона бажаришга қодирдирлар, ҳазил-мутойиба ҳиссига эгадирлар, улар интеллектуал қобилиятларини яхши намоён қила олишади.

Ойнинг 12-кунида дунёга келган кишиларга интизомлилик, ҳаётий амалиётга эғалик, тadbиркорлик ва кучли ҳис-ҳаяжонлилик хос.

Ойнинг 21-кунида таваллуд топган одамлар ҳар томонлама ривожланишга аҳамият берувчи шахслар. Улар сал нарсага асабийлашаверишади. Бундай одамлар жамоатчилик учун уюштириладиган барча тadbирларда иштирок этишга интилишади.

Ойнинг 30-кунида туғилган одамларга воқеа ва ҳодисаларни олдиндан сеза билиш, артистлик, яхши тасаввур қила олиш хусусиятлари хос. Лекин шунга қарамай, улар оғир меҳнат билан шуғулланишни ёқтиришмайди.

4 рақами (4, 13, 22, 31-кунлари туғилганлар)

$$13 \rightarrow 1+3=4;$$

$$22 \rightarrow 2+2=4;$$

$$31 \rightarrow 3+1=4.$$

Бу рақам ўзгалар фикрига қарам қилдириб қўяди. Бундай кишилар жуда таъсирчан бўлиб, сал нарсага хафа бўлаверишади. Агар бу рақамли одамлар муваффақият қозонишса, муваффақият тезда уларни издан чиқаради, ғамгин ва эзилган ҳолатга гушириб қўяди.

Ойнинг 4-кунида туғилган одамлар ҳаддан зиёд тартибли ва қайсардирлар. Лекин бир вақтнинг ўзида бошқалар таъсирига тушиб қолаверишади. Ростгўй кишилар иш фаолиятларида ишнинг майда-чуйда жараёнига берилиб кетиб, яқуний натижани унутишади.

Ойнинг 13-кунида туғилган одамлар оғир меҳнатдан кўрқисмайди. Улар ҳаддан зиёд нафсониятлидирлар, аммо кўп ҳолларда ўзларига ишонишмайди. Улар орасида пессимистлар жуда кўп.

Ойнинг 22-кунида туғилган кишиларга ҳис-ҳаяжонга берилиш ва асабийлашиш хос. Шу билан бирга уларда воқеа ва ҳодисаларни олдиндан пайқай олиш, сезиш (интуиция) яхши ривожланган.

Ойнинг 31-кунида туғилган кишиларда ташкилотчилик қобилияти мавжуд бўлиб, улар ҳаракатчан ва ўз зиммаларига масъулият юклашдан чўчишмайди. Бундай кишилар бизнес соҳасида катта муваффақиятларга эришишлари мумкин.

5 рақами (5, 14, 23-кунлари туғилганлар)

14 $1+4=5$;

23 $2+3=5$.

Бундай рақамли кишилар жуда идрокли ва тез қарор қабул қила олишади, улар пулни енгил йўллар билан топишга интилишади. Ўз ҳаракатларини ташқи таъсирларга берилиб бажаришлари мумкин. Шу билан бир вақтла феъл-атворлари етарли даражада мослашувчан ва бошқалар таъсирига тушиб қолишлари ҳеч гап эмас.

Ойнинг 5-кунида туғилган одамлар кўпқиррали ва интеллектуал шахслар бўлишиб, улар ўзларини унутадиган даражада меҳнат қилишга қодирдирлар.

Ойнинг 14-кунида дунёга келган кишиларга иккиюзламачилик ва ҳис-туйғуларга ортиқча берилиш одатлари хос.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

Ойнинг 23-кунида таваллуд топган одамлар кўпгина масалаларни ҳал қилиш уйдасидан чиқишади. Уларда фикрлаш тезлиги юқори. Бундай одамлар орасида манфаатпарастлар жуда кўп.

6 рақами (6-15, 24-кунлари туғилганлар)

$$15 \rightarrow 1+5=6;$$

$$24 \rightarrow 2+4=6.$$

Бу рақам одамларга ранг-барангликни ваъда қилади. Ўз хоҳишу истакларидан қатъи назар, улар бошқа одамларни ўзларига жалб қила олишади. Бундай одамлар ўз режаларини амалга оширишда қайсар ва собитқадам бўлишади.

Ойнинг 6-кунида туғилган кишилар ўз уйларини яхши кўришади. Улар жамиятда машҳур бўлиб, ишларига содиқдирлар. Бундай одамлардан яхши ходимлар етишиб чиқади. Ишдан бўш вақтларида улар мусиқа билан шуғулланишни яхши кўришади. Уларнинг мусиқий қобилиятлари яхши ривожланган бўлади.

Ойнинг 15-кунида туғилган одамлар қайсар ва жиззаки, шуҳратга ўч, етакчи бўлишади. Лекин шунга қарамай кўпинча бошқаларнинг таъсирига тушиб қолишади. Қизиққон, сал нарсага туюқиб кетишади.

Ойнинг 24-кунида таваллуд топган одамлар баъзида ўзларининг зарарига бўлса ҳам атрофдагилари ҳақида ғамхўрлик қилишади. Уларга одамшавандалик хислати хос. Бироқ шу билан бирга уларнинг иродаси жуда суст бўлади.

7 рақами (7, 16, 25-кунлари туғилганлар)

$$16 \rightarrow 1+6=7;$$

$$25 \rightarrow 2+5=7.$$

Бу рақам уларнинг эгаларига мистик соҳа билан шуғулланиш учун қобилият, воқеа-ҳодисаларни олдиндан сеза олишни ёки юксак интуиция ҳиссини беради. Бу одамларнинг сирли жозибадорлиги бошқаларга кучли таъсир қилади.

Ойнинг 7-кунида туғилган одамларга ёрқин ифодааланган шахсиятпарастлик, ҳаддан зиён қайсарлик хос.

Ойнинг 16-кунида туғилган кишилар ақли таҳлилга кўпроқ мойил бўлади. Уларда жазавага тушиш, тушкунликка

берилишга мойиллик ва артистлик маҳорати яққол кўзга ташланиб туради.

Ойнинг 25-кунида таваллуд топган одамлар романтик бўлишади. Улар тез-тез ўзгаришлар қилиб туришга мойил бўлишади. Бундай одамларда воқеа-ҳодисаларнинг қандай бошланиб, қандай тугашини олдиндан пайқай билиш ҳисси ривожланган бўлади.

8 рақами (8, 17, 26-кунлари туғилганлар)

$$17 \rightarrow 1+7=8$$

$$26 \rightarrow 2+6=8.$$

Бундай кишилар феъл-атворида индивидуаллик, ўзига хослик кучли бўлади. Улар анча жўшқин феъл-атворга эга бўлсалар-да, бошқалар уларни кўпинча тушунаверишмайди. Шу боис бундай кишилар ҳамма нарсани ичларига ютиб, одамови, қалбларининг туб-тубида ёлғизланиб қолишади.

Ойнинг 8-кунида таваллуд топган одамлар мутлақ маънода йўқ нарсадан пул қилишга усталар. Улар ҳар қандай шароитга тезда баҳо беришади ва буни ўз фойдаларига ҳал қила олишади. Улар феъл-атворидаги икки хиллик тез-тез учраб туради.

Ойнинг 17-кунида дунёга келган кишилар бизнесда фойда олиш ёки зарар кўриш мумкин бўлган томонларни яхши пайқашади. Улардан яхши тижоратчи чиқади. Бундай одамларга бир жойда ўтирмаслик, ўзидан мамнунлик ва баъзида ўзгарувчанлик хос.

Ойнинг 26-кунида дунёга келган одамларда яхшигина ташкилотчилик қобилиятлар бор, лекин шу билан бирга ҳис-ҳаяжонга берилиш ҳам мавжуд. Бундай одамларга ҳокимият керак эмас. Улар ўринбосарлик ролини афзал билишади.

9 рақами (9, 18, 27-кунлари туғилганлар)

$$18 \rightarrow 1+8=9;$$

$$27 \rightarrow 2+7=9.$$

Бундай кунларда туғилган одамлар орасида бошқаларга меҳр-мурувват кўрсатувчилар кўплаб топилади. Уларда худбинликдан асар ҳам йўқ. Бундай одамлар ўзаро алоқа ўрнатишни билишади.

Ойнинг 9-кунида дунёга келган одамларга тангилик, мустақиллик ва бир оз тоқатсизлик, мурасасизлик хос.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

Ойнинг 18-кунида таваллуд топган одамлар ўта нафсониятли ҳамда эмоционал жиҳатдан беқарордирлар. Улар орасида иқтидор эгалари, бошқалар дардини туйишга ва уларга эътибор, яъни ғамхўрлик кўрсатишга қодир шахслар кўплаб топилади.

Ойнинг 27-кунида туғилган одамларда вақт ўтиши билан катта ҳаётий куч пайдо бўлади. Улар ҳаяжонга берилувчан ва асабийроқ бўлишади.

ТУҒИЛГАН ОЙ РАҚАМИ

Туғилган ой рақами одамларнинг ҳис-туйғулари, эмоционал ҳолатлари ва уларнинг қувватлиликларига таъсир қилади. Уни тўғри ҳисоблаб топиш учун биринчи тўққиз ой (январь – сентябрь)ни ўзгартиришсиз олиш, ўнинчи ой – октябрдан бошлаб ойга кирувчи рақамларни қўшиш керак. Масалан, 11-ой ноябрь $1+1=2$ бўлади. Демак, ноябрда туғилган одамларнинг икки рақами таърифига ўз диққатларини қаратишлари керак.

1 рақами

Бундай одамларда кузатиладиган ҳис-ҳаяжон бирдан бошланиб, кучли кечади. Уларнинг кайфияти осон ва тез-тез ўзгариб туради. Назокатли ва нафис туйғулар ўрнига кескин тарзда қуруқ, ҳатто қўпол муомалага ўтиш бундай одамларга хос ҳислат. Агар уларнинг йўлида қандайдир муаммолар пайдо бўлса, бундай кишиларнинг бошқаларга муомаласи совийди, уларнинг ўзи ўзларини ҳамма нарсадан, жамиятдан четроқда тутишга уринишади. Бундай кишилар руҳан, маънан кучли, улар бошқаларни босиб, ўзларининг йўриқларига солишни яхши кўришади, лекин ўзлари бировлар ўтказадиган босимга чидаб тура олишмайди.

2 рақами

Сокинлик, уйғунлик билан йўғрилган шароитларда бундай кишиларнинг ҳис-ҳаяжонлари намоён бўлади.

Февраль ва ноябрь ойларида туғилган одамлар жуда сезгир ва таъсирчандирлар. Улар бошқалар кайфиятининг барча нозик томонларини сезишади. Уларнинг туйғуларига тегиб

кетмаслик, уларга руҳий азоб бериб қўймаслик учун жуда эҳтиёткор бўлиш лозим. Акс ҳолда улар бундай одамларга ишонмай қўйишади.

Бундай кишилар босиқликлари, чидамлиликлари билан ажралиб туришади, осонликча бошқалар таъсирига тушиб қолишади. Улар бўлар-бўлмас нарсага хафа бўлаверишади. Бу, айниқса уларга нисбатан қўпол муомалада бўлинганида ва босим ўтказилганида намоён бўлади. Бунинг оқибатида улар инжиқ, асабий бўлиб қолишади.

3 рақами

Март ёки декабрь ойида таваллуд топган одамларнинг эмоционал ҳолатини олдиндан айтиб бўлмайди. Чунки улар сертакаллуф, зийрак, қувноқ, ҳаётдан завқ ола биладиган, ҳар қандай таъсирга жавоб бера оладиган, ҳиссиётли бўлишлари мумкин. Шу билан бирга бирдан ўз устларидан назоратни йўқотиб қўйишлари, сал нарсага тутатиб кетадиган, тажовузкор одамларга айланиб қолишлари мумкин. Шундан сўнг улар тўсиқлару, муаммоларни ҳал қилиш йўлида учраган ҳамма нарсани супуриб ташлаб, мақсадлари сари тикка боришади. Жаҳллари, ички зиддиятларни бўшатиб олгандан кейингина совишади. Бу нисбатан тез содир бўлади. Бунинг натижасида уларнинг қуввати тез заифлашади, шунингдек тезда тикланади ҳам.

4 рақами

Ўз туйғуларини ошкор қилишда бундай одамлар анча эҳтиёткор ва босиқдирлар. Уларнинг ўзларини қандай тутишлари кўпинча атрофидаги одамлар фикрига боғлиқ. Бундай кишиларга фақат битта маслаҳат бериш мумкин. Улар ўз ҳис-туйғуларини, айниқса шериклари ёки суҳбатдошлари буни қандай қабул қилишларини билмаганларида ёки қабул қилишларига унча ишонишмаган ҳолларда ошкор қилмасликка ҳаракат қилишлари лозим.

Апрель ойида туғилганларнинг баъзиларида салбий ҳиссиётлар йиғилиб қолса, асабийлик бошланиши мумкин. Бундай одамларни раҳбарлик лавозимларига тайинлаш мақсадга мувофиқ эмас. Чунки улар икир-чикирлардан ҳам

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

асабийлашиб, ўзларига бўйсунувчи ходимлар билан қўпол муомалада бўлишади.

5 рақами

Май ойида дунёга келган одамлар ўз ҳис-ҳаяжонларини осон ва юзаки ифода этишади. Булар ҳаётдан мамнун ва қувноқ кишилар бўлиб, ўзларининг ҳақорат қилинишларига ҳам қулиб қарайдилар, буни оғир олишмайди, баъзида эса, аҳамият ҳам беришмайди. Агар уларнинг эркинлигини кичкина, арзимас бир нарсада ҳам чекласангиз улар тазда тежанг, тажовузкор, вайсақи ва ҳиссиётларини ташқарига чиқармай, ўз қобикларига ўралиб олишадиган одамларга айланиб қолишади. Воқеа ва вазиятларга шу тарзда жавоб қайтариб, бундай кишилар кўпинча ўзлариники каби яқинларининг ҳаётини ҳам заҳарлашади.

6 рақами

Июнь ойида таваллуд топган одамлар ўз туйғуларини доимо самимий изҳор қилишади. Улар ўта ҳиссиётга берилувчанликлар билан бошқалардан ажаралиб туришади. Уларнинг туйғулари кўпинча романтик, чуқур ва чин юракдан бўлади.

Барча ҳаётий вазиятлар, атрофларидаги одамларнинг хатти-ҳаракатлари, ўзларини тутишларига ҳаяжон билан жавоб қайтаришар экан, бундай кишилар ўзларига ҳам ана шундай муносабатда бўлишларига умид қилишади. Агар бундай бўлмаса, изтироб чекишади, кўпинча ўз қобикларига ўралашиб, ғамгин одамга айланишади.

Июнь ойида туғилган одамларнинг қуввати кўп ҳолатларда заифлашган ва улар атрофида юзага келган шароитга боғлиқ бўлади.

7 рақами

Июлда туғилган одамларнинг хулқ-атвори ташқаридан қараганда уларнинг ички ҳолатларини ҳар доим ҳам акс эттиравермайди. Улар мутлақ ҳиссиётсиз, бефарқ ва совуқ кўринишлари мумкину, аслида эса ўзларига ёпирилиб келган туйғулардан ёнаётган бўлишлари эҳтимолдан холи эмас.

Бундай кишиларга ўзларининг туйғуларини ифодалашга

ёлгон уятчанлик ёки кулгига қолиш қўрқуви халал беради. Улар ўта таъсирчан бўлиб, тез хафа бўлишади. Стресс ҳолатларга осонгина гушиб қолишади. Улар ўзларини кувноқ ва хотиржам қилиб кўрсатишга жуда устадирлар.

8 рақами

Бундай кишилар ўзларининг доимо "жўшқин", "қайноқ" ва "алангали" туйғуларини ҳеч қачон яширишмайди. Бундай қилиш учун зарурат сезишмайди.

Август ойида туғилган одамлар хушмуомала, меҳрибон ва баодобдирлар. Ўз яқинлари учун кўп нарсадан воз кечишга тайёрдирлар. Улар ўзларига қарата айтилган ҳақоратларни ҳеч қачон ёдларидан чиқаришмайди, камдан-кам ҳолатларда келишув, мурасага кўникишади ва ҳар доим қасос олишга тайёр туришади. Улар жуда кучли одамлардир.

9 рақами

Сентябрь ойида туғилган одамлар анча таъсирчан ва ҳаддан зиёд ҳис-туйғуларга берилувчан бўлишади. Уларнинг кўнгилларини ҳаттоки, романтик воқеа ёки кинофильмни сўзлаб бериш билан ҳам бузиш мумкин. Лекин шунга қарамасдан уларнинг ички туйғуларини ошкор этишга мажбур қилиш осон эмас.

Уларнинг туйғулари ва ҳис-ҳаяжонларини таҳлил қилиш жуда қийин. Бундай кишилар ўзлари ҳурмат қилган инсонларгагина илиқлик, романтиклик каби туйғуларини изҳор қилишади. Лекин уларни кимлардир, нима учундир хафа қилиб қўйишса, ҳеч афсусланмасдан бундай кишилар билан ўз алоқаларини узишади.

ТУҒИЛГАН ЙИЛ РАҚАМИ

Туғилган йил рақами инсон фикри ва шу фикрлар йўналишига таъсир қилади.

Уни ҳисоблаб чиқиш учун туғилган йил рақамларини қўшиб чиқиш зарур.

Масалан, 1976 йил – $1+9+7+6=23$.

$2+3=5$.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1 рақами

Бундай рақамли йилда туғилган кишиларнинг фикрлари мустақилликка, бошқаларнинг фикрларига боғланиб қолмасликка, ўзгалардан ажралиб туриш истагига эришишга, фаол ҳаёт кечиришга ва ҳеч қандай шароитда ҳам ҳеч кимга, ҳеч нарсага бўйсунмасликка йўналтирилган.

2 рақами

Туғилган йили 2 рақами билан боғлиқ бўлган кишиларнинг ҳаёли атрофидагиларга, дўстларига, оилаларига ёрдам беришга йўналтирилган.

Бундай одамлар ҳар қандай қурбон беришга тайёрдирлар. Чунки улар ўз яқинларининг иш ва муаммоларини шахсий ишларига қараганда муҳимроқ деб ҳисоблашади. Севилганлари ва жигаргўшаларининг яхши кўришлари, яқин одамлари учун таянчу суянч бўла олишларига амин бўлганларидагина ўзларини бахтиёр ҳисоблашади.

3 рақами

Туғилган йили 3 рақамли кишилар ҳеч қандай ғаму ташвишсиз, фаол, қувноқ ҳаёт ҳақида орзу қилишади. Бундай одамларнинг фаолияти ижодий қобилиятларини кўрсатишга, машҳурликка эришишга йўналтирилган. Бутун умри давомида улар бошқаларга шодлик улашиб яшашга интилишади.

4 рақами

Туғилган йили 4 рақамига тенг бўлган кишилар тинч ва хотиржам ҳаёт ҳақида орзу қилишади. Улар содир бўлиши мумкин бўлган, кутилмаган ҳолатлар олдини олиб, ўз ҳаётларини олдиндан режалаштиришга уринишади. Бундай кишилар ўз ҳаётларини кескин ўзгартиришлари амри маҳол. Олган барча билимларини амалиётда қўллашади.

5 рақами

5 рақами билан боғлиқ йилда таваллуд топган одамлар ўзларига заррача босим ўтказилишига чидай олишмайди. Улар босим ўтказилишининг ҳар қандай ҳолатини четлаб ўтишга ҳаракат қилишади.

Бундай кишилар фаол, қизиқарли ҳаёт кечиришга интилишади ва хизматлари жамият томонидан қадрланади деб умид қилишади.

6 рақами

Туғилган йили рақами 6 бўлган кишилар муҳаббатни жуда қадрлашади, улар доимо уйғунлик, оиланинг аҳил бўлиши ва атрофдагиларининг хайрихоҳлик билан муносабатда бўлишлари ҳақида орзу қилишади.

Агар оила ва ишдан бирини танлашни тақозо этувчи вазият вужудга келса, улар пайсалга солинмасдан касбий кўтарилиш имкониятларини иккиланмай қурбон қилишиб, ўзларини оилаларига тўлиқ бағишлашади.

7 рақами

Туғилган йили ҳисоби 7 рақамига тенг одамларга баландпарвоз ва идеалистик орзуларга берилиш хос. Кўпчилик бундай кишиларга ёруғ дунёдаги нарсалар унча муҳим эмас, чунки улар реал ҳаётдан ўзларини тўсиб олиб, ўзларини ўйлаб топган, орзуларида яратган дунёда яшашиди деб ҳисоблашади.

Улар ҳамма бўш вақтларини ёлғизликда ўтказувчилардир. Шунингдек, яшашларидан кузатилган ҳақиқий мақсад ва ҳаёт мазмунини тўғрисида фикрловчи, мушоҳада юритувчи ёлғиз одамлар эркинлиги, шубҳасиз. Бундай кишилар бир умр янги билимлар олишга интилишади.

8 рақами

Таваллуд топган йили рақами 8 бўлган кишиларга шухратпарастлик, орзуларга берилиш хос.

Улар доимо ўзлари ва бошқалар олдида ўзларининг ким эканликларини кўрсатиб қўйишга, шахсларини ҳамма тан олишига интилишади. Улар моддий жиҳатдан мустақил бўлишга ва жамиятда яхши мавқни эгаллашга бор кучлари билан ҳаракат қилишади.

9 рақами

Туғилган йили рақами 9 бўлган одамларнинг фикрлари кўпинча инсоният ҳаёт тарзини ўзгартириб, яшаш шароитларини яхшилашга қаратилган бўлади. Бунинг учун улар ўзларида бор бўлган ҳамма нарсалар: моддий бойликлари, бўш вақтлари ёки ўзларини қурбон қилишлари мумкин. Бунинг оқибатида бундай кишилар ўзлари ва яқинларини мутлақ унутиб қўйишади.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

САЙЁРАЛАР ХУСУСИЯТИ

Куёш

Феъл-атворнинг ижобий хусусиятлари:

- ғайратлик;
- мустақиллик;
- оригиналлик, ўзига хослик;
- ҳақиқатгўйлик.

Феъл-атворнинг салбий хусусиятлари:

- худбинлик;
- ғаразгўйлик;
- жанжалкашлик;
- шуҳратпарастлик.

Ой

Феъл-атворнинг ижобий хусусиятлари:

- юмшоқлик;
- сажмўйлик;
- мулозаматлилиқ;
- босиқлик;
- муросасозлик.

Феъл-атворнинг салбий хусусиятлари:

- ўзига ишонмаслик;
- ўз камчилигидан ийманиш (қисиниш);
- мавҳумлик.

Марс

Феъл-атворнинг ижобий хусусиятлари:

- самимийлик;
- дўстоналик;
- ўткир ақллилик;
- дўстона муносабатга мойиллик;
- сезгирлик.

Феъл-атворнинг салбий хусусиятлари:

- ҳис-ҳаяжонга берилиш;
- рашк;
- сабрсизлик;
- эзмалик.

Меркурий

Феъл-атворнинг ижобий хусусиятлари:

- киришимлик;
- муътадиллик;
- ташкилотчилик;
- меҳнатсеварлик;
- ишончлилилик;
- топқирлик.

Феъл-атворнинг салбий хусусиятлари:

- беғамлик;
- майда гаплик;
- масъулиятсизлик;
- шошқалоқлик.

Юпитер

Феъл-атворнинг ижобий хусусиятлари:

- мустақиллик;
- билим олишга интилиш;
- сахийлик;
- таъсир ўтказиш;
- мақсадга интилувчанлик.

Феъл-атворнинг салбий хусусиятлари:

- ўз-ўзини бошқара олмаслик;
- суеткашлик;
- иккиюзламачилик;
- ваъдасига, ўз сўзига амал қилмаслик.

Зуҳра

Феъл-атворнинг ижобий хусусиятлари:

- очиклик;
- ҳалоллик;
- ҳаётдан завқланиш;
- ишончлилилик;
- содиқлик.

Феъл-атворнинг салбий хусусиятлари:

- ўзига ўта даражада ишонч билдириш;
- дангасалик;
- ўзини юқори баҳолаш;
- ишқибозлик;
- беҳудага сарф-харажат қилишлик.

Сатурн

Феъл-атворнинг ижобий хусусиятлари:

- тахминий фикрлаш;
- тиришқоқлик;
- ички куч;
- донишмандлик.

Феъл-атворнинг салбий хусусиятлари:

- ҳар хил таъсирларга тушиш (берилиш);
- зиқналик;
- эзилганлик;
- умидсизлик;
- тушкунлик;
- қизиққонлик, жаҳлдорлик.

Уран

Феъл-атворнинг ижобий хусусиятлари:

- оригиналлик, ўзига ҳослик;
- тўсиқлар билан курашишга тайёрлик;
- кўрқмаслик;
- ҳаракатчанлик;
- тadbиркорлик.

Феъл-атворнинг салбий хусусиятлари:

- ғайриодатийлик, ғалатилик;
- ўзидан кўрқиш;
- зўрлашга мойиллик;
- ишончсизлик.

Нептун

Феъл-атворнинг ижобий хусусиятлари:

- иқтидорлилик;
- олдиндан билиш имкониятининг бойлиги;
- ўзини қурбон қила олиш;
- руҳи баландлик;
- ўзгаларни тушуниш;
- сабр-тоқатлилик;
- ҳамдардлик.

Феъл-атворнинг салбий хусусиятлари:

- амалий ҳаётга мосланмаганлик;
- алдамчилик ва ўз-ўзини алдаш;
- янглишиш;
- айёрлик;
- фикрлар бетартиблиги.

Плутон

Феъл-атворнинг ижобий хусусиятлари:

- куч ва иродани тўплай олиш;
- сифат жиҳатдан яхши томонга ва яхши кўринишга қайта ўзгара олиш имконияти.

Феъл-атворнинг салбий хусусиятлари:

- ўзини оқлайдиган таваккалчилик;
- яратмай туриб бузиш, бепарволик ва уйғунликни тартибсизликка айлангириш;
- маънавий бузқўлик.

Прозерпина

Феъл-атворнинг ижобий хусусиятлари:

- ички куч;
- руҳий имкониятлар;
- илҳом;
- ҳодисаларни олдиндан пайқай олиш.

Феъл-атворнинг салбий хусусиятлари:

- ўз иродаси билан бошқаларга босим ўтказиш;

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

- ноинсофлик;
- худбинлик;
- жиззакилик;
- мақсадсизлик.

Вулқон

Феъл-атворнинг ижобий хусусиятлари:

- универсаллик;
- мантиқийлик;
- интизом;
- ишчанлик, меҳнатга қобилият.

Феъл-атворнинг салбий хусусиятлари:

- босиб янчишга мойиллик;
- бефарқлик;
- мақтанчоқлик;
- ўзида қандайдир ҳиссиёт, журъат етишмаслигидан

норозилик;

- тақдирда ортга қайтариш мумкин бўлмаган ўзгаришлар мавжудлиги.

КИМЁ ЎЗГА ФАНЛАР ХИЗМАТИДА

1. Абужаҳл тарвузи илдизида нималар бор? Глюкозидлар, крахмал, ошловчи моддалар, смола, мочевино, олма кислотасининг тузлари мавжуд.

2. Авокадо ўсимлиги таркибида қандай моддалар неча фоизгача бўлади? 30 фоизгача мой, 1,5–4 фоизгача оқсил моддалар бор.

3. Агар паррандаларга бериладиган овқат таркибида марганец элементи етишмаса, улар организмида қандай ўзгариш содир бўлади? Паррандаларнинг қаноти деформацияланиб, пати синувчан бўлиб қолади.

4. Агар ўсимлик баргида темир элементи етишмаса, унда қандай ўзгариш кузатилади? Барги саргайиб ўсмай қолади, ривожланмайди.

5. Агар бор элементи тупроқ таркибида бўлмаса, у ҳолда ўсимлик тақдири нима бўлади? Ҳалок бўлади.

6. Агар атмосфера ҳавосида озон бўлмаганда нима бўлар эди? Барча ҳайвонлар туғилиши билан кўр бўлиб қолар эди. Чунки ерга етиб келаётган қуёш нурлари таркибидаги ультрабинафша нурларни фақат озон қатлами тутиб қолади. Ультрабинафша нурлари эса кўзнинг тўр пардасига жуда зарарли таъсир кўрсатади. Одатдаги шароитда ультрабинафша нурлари кўз гавҳарида тўлиқ ютилади.

7. Агар атмосферада озон (концентрацияси) кўпайса, инсонларда қандай белгилар пайдо бўлади? Кўнгил айниши, бурундан қон кетиши, юрак мушакларининг сиқилиши ва ўлимга олиб келадиган белгилар пайдо бўлади.

8. Агар одам организмида молибден элементининг миқдори кўпайса, нима бўлади? Модда алмашинуви бузилади, суяк ривожланмайди. Подагра касаллигига чалинади.

9. Агар нафас олаётган ҳавонинг 1 л га 5–7 мг ис гази тўғри келса, одам неча дақиқада ҳалок бўлиши мумкин? 5–10 дақиқада.

10. Аденозин рангсиз кристалл модданинг кимёвий формуласи қандай ифодаланади? $C_{10}H_{35}N_5O_4$.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

11. Аденозин моддаси ($C_{10}H_{35}N_5O_4$) одамнинг қайси аъзоси фаолиятини кучайтиради? **Юрак фаолиятини кучайтиради.**

12. Аденозин моддаси ($C_{10}H_{35}N_5O_4$) қандай хоссага эга? **Кучсиз ишқорий хоссага эга.**

13. Азот элементи бирикмалари кам бўлган тупроқда қайси ўсимликлар яхши ўсади? **Дуккакдош ўсимликлар.**

14. Азот элементи одам организмнинг неча фоизини ташкил этади? **3 фоизини.**

15. Азот элементи наркозига сабаб нима? **Ғаввослар, чуқур сув остида иш олиб боровчи ишчилар сиқилган ҳаводан нафас олганларида маст ҳолатдаги кишилар сингари бошлари айланиши, ҳаракатларининг номутаносиблиги, фикрларининг чалкашиб кетиши кузатишган. Уларга сиқилган ҳаво ўрнига кислород-гелий аралашмасини ҳидлатганда бундай ҳолат тезда ўтиб кетганлиги маълум. Азот наркозига организм тўқималарида ёғлар ва организм суюқликларида эриган азот элементи миқдорининг ошиб кетиши сабаб бўлади.**

16. Азот қандай элемент ҳисобланади? **Макробиоген элементлардан бири.**

17. Айиқўтнинг туганакларида қандай моддалар неча фоиз бор? **5 фоиз смола, 0,5—0,6 фоиз каучук бўлиб, смола таркибида учувчан заҳарли модда мавжуд.**

18. Айрим лишайниклар қайси саноатда, нималар тайёрлашда фойдаланилади? **Баъзи лишайниклар атир-упа саноатида, лакмус ва бўёқ тайёрлашда ишлатилади.**

19. Актинидия ўсимлигининг қайси турларидаги мевалари таркибида С витамини кўп? **A. kolomicta, A. arguta мевалари таркибида.**

20. Актинидия ўсимлиги таркибида неча фоизгача қанд, органик кислоталар ва бошқа моддалар бор? **9,8 фоизгача.**

21. Аломат чой (сарик чой) ўсимлигининг ер устки қисмидан неча фоизгача нималар ажратиб олинади? **1,5 фоизгача флавоноидлар (рутин, гиперозид), 11 фоизгача қанд моддалари, 0,1 фоиз атрофида эфир мойлари, талайгина С витамини, шунингдек урсолат кислота, ошловчи моддалар, сапонинлар ажратиб олинади.**

22. "Алеатико" навли винобоп узум таркибида қанд неча фоиз? **25–26 фоиз.**

23. Александрия мускати таркибида неча фоиз қанд бўлади? **24–26 фоиз.**

24. Алкалоидларнинг умумий миқдори актинидия пояси ва баргларида туганагида неча фоизгача етади? **Пояси ва баргларида 1,77 фоиз, туганагида 1,64 фоизгача бўлиши мумкин.**

25. Алкалоидларнинг умумий миқдори актинидиянинг ер устки қисмида (гуллаш даврида), илдизида, уруғида неча фоиз бўлади? **Ер устки қисмида (гуллаш даврида) – 2,5 фоиз, илдизида – 0,95 фоиз, уруғида – 2,74 фоизга етади.**

26. Алканна ўсимлиги илдизи ва қобиғидан қандай ранг-бўёқ олинади? **Қўнгир – бинафша ранг бўёқ олинади.**

27. Алоэ баргларида қандай моддалар ва витаминлар мавжуд? **Гликозидлар, антрацен бирикмалари, аччиқ моддалар, витаминлар ва фитонцидлар.**

28. Алоэ баргларида олинадиган сабур таркибида қандай моддалар бор? **Антрацен ҳосилалари (алоин, наталоин, изоэмодин) смолалар, эфир мойи ва бошқа моддалар.**

29. Алоэ таркибида қандай моддалар бор? **Антрагликозид моддалари бўлади.**

30. Алқор ўсимлигининг уруғи, гули ва барглари қандай мойларга бой? **Эфир мойларига.**

31. Ушбу ўсимликда эфир мойи неча фоизни ташкил этади? **1,67 фоизни.**

32. "Амири" навли қовун таркибида қанд миқдори неча фоизгача бўлади? **12 фоизгача.**

33. Анжабор ўтининг ер остки органларида қандай моддалар неча фоиз бор? **12,1–12,7 фоиз ошловчи моддалар, 28,4–32 фоиз экстрактив моддалар ва оксиметилантрохинонлар юқи бор.**

34. Анжабор ўсимлиги таркибида неча фоиз ва қандай моддалар бор? **23–25 фоиз ошловчи (таннин) ва бошқа моддалар бор.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

35. Анжабор ўсимлиги таркибида терини ошлашда қўлланиладиган қандай модда бор? Таннин моддаси бор.

36. Анжир қандай хусусиятга эга? Суюлтирувчи ва эритувчи хусусиятга.

37. Анжир қандай моддалар, витаминлар, органик кислоталар, минерал тузларига бой? Қанд моддалари (қоқисида 78 фоизгача қанд бор), турли витаминлар (V_1 , V_2 , C_2 , E, PP витаминлари) билан каронинга, органик кислоталар (оксалат, лимон, олма, сирка кислоталар)га, минерал тузларга сероб.

38. Анжир меваларида яна нималар бор? Оқсиллар, ўсимлик ферментлари – фицин, амлаза, протеаза мавжуд.

39. Анжир ўсимлигининг ҳамма қисмларида қандай моддалар учрайди? Фурукумаринлар – ксорален ва бергантен, гликозидлар бўлади.

40. Анжир уруғларида мой неча фоизни ташкил этади? 29,4 фоиз.

41. Анжир таркибида қандай кимёвий элемент учрайди? Калий элементи бор.

42. Анжир таркибида қандай витаминлар, тузлар ва моддалар кўп? А, В, С витаминлари, тузлар, фруктоза ва глюкоза моддаларига бой.

43. Анжир қоқиси таркибида қанд миқдори неча фоиз? 71–78 фоиз.

44. Анжир шафтоли таркибида қанд, кислота неча фоизни ташкил этади? Қанд 14,7 фоиз, кислота 0,26 фоизни.

45. Анор танасининг пўстлоғида, баргларида қандай кислота бор? 0,15 фоиз бетулинат кислота, баргларида урсолат кислота бўлади.

46. Анор пўстлоғи таркибида неча фоиз қандай алкалоидлар, кислота ва моддалар бор? 0,25 фоиз алкалоидлар (пельтерин, изопельтерин ва бошқ.), смола, бетулинат кислотаси, ошловчи ва бошқа моддалар мавжуд.

47. Анорнинг мева пўстида қандай модда, кислоталар, витамин бўлади? Ошловчи модда (28 фоизгача), урсол кислота, ейиладиган қисмида қанд, лимон, олма кислоталар, С витамини бор.

48. Анор таркибидаги модда ва кислота миқдори неча фоизни ташкил этади? Қанд моддаси 14–21 фоиз, кислота 3–6,9 фоизни.

49. Анордан қарларда кенг фойдаланилади? Кондитер саноатида ва тиббиётда.

50. "Аравакаш" навли қовун таркибида неча фоизгача қанд бўлади? 10 фоизгача.

51. Аралиядошлар илдизида қайси моддалар бўлиб, настойкасида қандай мақсадда фойдаланилади? Сапонин, эфир мойи ва бошқа бирикмалар бўлиб, настойкаси организм тонусини кўтариш учун қўлланилади.

52. Аралиядошлар илдизида қандай моддалар ва бирикмалар бор? Сапонин, эфир мойи ва бошқа бирикмалар.

53. Арника пальмадошларнинг катеху номли тури уруғидан қандай модда олинади? Доривор алкалоид – оренонин моддаси.

54. Арпа донида қандай моддалар неча фоиздан бўлади? Крахмал (45–67 фоиз), оқсил (7–26 фоиз), пентозалар (7–11 фоиз), сахароза (1,7–2 фоиз), ёғ (2–3 фоиз), кул (3–5 фоиз), клетчатка (3,5–7 фоиз) бор.

55. Арпадан олинган эфир мойининг спиртдаги эритмаси қайси касалликда тананинг оғриган ерига суртилади? Бод касаллигида.

56. Арпабодиён меваси ва эфир мойи қайси саноатда ишлатилади? Озиқ-овқат саноатида фойдаланилади.

57. Арпабодиённинг меваси таркибида қандай моддалар неча фоизгача бўлади? 3,2 фоиз, баъзан 6 фоизгача эфир мойи, 28 фоизгача бошқа мойлар, шунингдек эфир мойи таркибида 90 фоизгача анетол мавжуд.

58. Арпабодиён меваларида мойлар неча фоизгача? Эфир мойи неча фоизгача мавжуд? 8–24 фоизгача, 1,2–3,2 фоизгача, баъзан 6 фоизгача мавжуд.

59. Арпабодиён меваларидаги эфир мойи таркибида қандай моддалар ва кислота неча фоиз бўлади? Анетол (85–90 фоиз), метил хавинол (10 фоиз), арпабодиён альдегид, кетони ва арпабодиён кислотаси.

60. Арпагон ўсимликлари таркибида қандай моддалар неча фоизгача учрайди? 12–14 фоизгача протейн ва 24–27 фоиз клетчатка бўлади.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

61. "Арзами" навли ўрик таркибида қанд ва кислота неча фоизни ташкил этади? **Қанд 11–13 фоиз ва кислота 0,8 фоизни.**

62. Артишок ўсимлиги уруғида неча фоизгача мой бўлади? **30 фоизгача.**

63. Артишок ўсимлиги таркибида қандай моддалар неча фоиздан учрайди? **Қанд, оқсил (2,5–3 фоиз), углевод (7–15 фоиз), каротин, В₂, В₁, С (0,4 мг фоиз) витаминлари.**

64. "Арқоний" навли қовун таркибида қанд неча фоизгача? **9,1 фоизгача.**

65. Архарбийорғун ўсимлиги қаерларда ўсади? **Бухоро вилоятида ва Қорақалпоғистон Республикасининг шўрланган қумларида, нам, шўрхок ерларида, шағалли ерлар ва тоғ жансларида ўсади.**

66. Арслонқуйруқ ўсимлигининг ер устки қисмида қандай моддалар бор? **Ҳар хил алкалоидлар, эфир мойи, ошловчи моддалар, сапонинлар, қатронлар, аччиқ моддалар бор.**

67. Астарагалнинг Туркменистон ва Копетдоғда ўсадиган турлари қаерларда қўлланилади? **Тиббиётда, қандолат саноатида ва техникада.**

68. Астрагалнинг айрим турлари ер устки қисми таркибида нималар бор? **Глицеризин моддаси, флавоноидлар ва микроэлементлар бор.**

69. "Асл қора" навли узум таркибида неча фоиз қанд бўлади? **27 фоиз.**

70. "Асоти" навли қовун таркибида қанд миқдори неча фоизгача бўлади? **10 фоизгача.**

71. Астат элементи одам организмининг қайси органида бўлади? **Қалқонсимон безларида.**

72. Атмосферадаги кислород билан озоннинг ўзаро нисбати қанчага етса, одамда чарчаш, бош айланиш каби белгилар пайдо бўла бошлайди? **1:100000 га етса.**

73. Ауксинлар қандай моддалар? Ҳозир ауксинларнинг неча хили маълум? **Ўсимлик организмида пайдо бўладиган, унинг ўсиши учун зарур физиологик фаол модда. Ҳозир ауксинларнинг уч хили маълум.**

74. Аччиқ бодом таркибида алкалоид неча фоиз? **0,5–1,12 фоиз.**

75. Аччиқ бодом танасида ва илдиз пўстида неча фоиз бўёқ модда мавжуд? Танасида **3–5 фоиз**, илдиз пўстида **бўёқ модда 27–30 фоиз.**

76. Аччиқмия уруғида ва поясида неча фоиз алкалоид бўлади? Алкалоид (асосан, пахикарпин, сафокарпин, алоперинлар) **2,5–3 фоиз.**

77. Аччиқмия, талхак, оқ какра ўсимлигининг ўтида, уруғларида, илдизларида неча фоизгача ҳар хил алкалоидлар бўлиб, улардан қандай алкалоидлар ажратиб олинади? Ўтида **3 фоизгача**, уруғларида **4 фоизгача**, илдизларида **3 фоизгача** ҳар хил алкалоидлар бўлиб, улардан пахикарпин, сафокарпин, сафорамин, пахикарпиндин ва бошқа алкалоидлар ажратиб олинади.

78. Аччиқмия ўсимлиги уруғида неча фоизгача мой бўлади? **5,5 фоизгача.**

79. Аччиқмия ўсимлигидан неча фоизгача органик кислоталар ажратиб олинади? **12,6 фоизгача.**

80. Аччиқмия ва ширин бодом мағзида неча фоизгача амигдалин гликозиди, сахароза, эмульсин ферменти бор? **62,3 фоизгача.**

81. Аччиқ ва ширин бодом мағзида қандай моддалар, витамин, оқсил моддалар бор? **Гематин, оқсил моддалар, В₂ витамини бор.**

82. Аччиқ ва ширин бодом мағзидан олинadиган мойнинг деярли 90 фоизи қандай кислотадан иборат? **Омикат кислотадан.**

83. Аччиқмиядан қайси алкалоид олинади? **Пахикарпин алкалоиди.**

84. Аччиқ тарвуз меваси таркибида қандай модда бор? **Гликозид моддаси.**

85. Ақлий меҳнат билан шуғулланadиган катта ёшдаги одам организмнинг азот элементига бўлган эҳтиёжи қанча? **100 г.**

86. Ақоқиё тиббиётда, саноатда нималар тайёрлашда

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

қўлланилади? Эмульция, таблетка, ҳабдори; саноатда газламаларни оҳорлаш, турли бўёқлар тайёрлашда.

87. Бадан ўти илдири ва поясида қанча миқдорда ошловчи моддалар бўлади? **28 фоизгача.**

88. Бадан ўтида-чи? **Арбутин, глюкоза ва бўёқ моддалари бор.**

89. "Байтқўрғоний" навли қовун таркибида қанд неча фоиз? **7,3—9,4 фоиз.**

90. Банан эти таркибида неча фоиз қандай моддалар бор? **75—76 фоиз сув, 15—20 фоиз қанд, 5—8 фоиз крахмал, 1,5 фоиз оксил, 0,3—0,6 фоиз мой бўлади.**

91. Бангидевонанинг таркибида алкалоидлар (скополамин, гиосциамин ва бошқ.) неча фоизни ташкил этади? **0,15—0,83 фоиз.**

92. Бангидевонанинг пишиб етилмаган хом меваси ва уруғидан қайси алкалоид олинади? **Скополамин алкалоиди.**

93. Бангидевондан олинadиган алкалоид қайси препарат таркибига кирази? **Аэрон препарати таркибига кирази.**

94. Бангидевона дейилишига сабаб нима? **Бу ўсимликни истеъмол қилганлар маст ҳолда девонага ўхшаб юришлари сабаб.**

95. Бангидевона таркибида бўладиган қайси алкалоидлар турли безлар фаолиятини сусайтириб, нафас марказини қўзғатади, силлиқ мускулли органлар тонусини пасайтиради? **Гиосциамин, атропин алкалоидлари.**

96. Бангидевонанинг барги ва ёш наваларидан қандай модда олинади? **Танин моддаси.**

97. "Баян — Ширей" навли узум таркибида қанд миқдори неча фоиз? **18—20 фоиз.**

98. Баля, гамбо ўсимлиги мевасида ёғ, углеводлар, пишган уруғи таркибида мой неча фоиз бўлади? **Оксил 3 фоиз, ёғ 0,5 фоиз, углеводлар 8 фоиз, пишган уруғи таркибида мой 18 фоиз.**

99. Баргизуб баргида нималар бор? **Глюкозид, лимон кислота, ферментлар, калий тузлари, 9,97 фоиз шилимшиқ модда сақланади.**

100. Барча антибиотиклар табиий моддалар сифатида, микроорганизмларни нима қилади? Бу моддалар таркибида қандай кимёвий элемент бор? **Ўлдиради. Азот элементи.**

74. Аччиқ бодом таркибида алкалоид неча фоиз? **0,5–1,12 фоиз.**

75. Аччиқ бодом танасида ва иллиз пўстида неча фоиз бўёқ модда мавжуд? Танасида **3–5 фоиз**, иллиз пўстида бўёқ модда **27–30 фоиз.**

76. Аччиқмия уруғида ва поясида неча фоиз алкалоид бўлади? Алкалоид (асосан, пахикарпин, сафокарпин, алоперинлар) **2,5–3 фоиз.**

77. Аччиқмия, талхак, оқ какра ўсимлигининг ўтида, уруғларида, иллизларида неча фоизгача ҳар хил алкалоидлар бўлиб, улардан қандай алкалоидлар ажратиб олинади? Ўтида **3 фоизгача**, уруғларида **4 фоизгача**, иллизларида **3 фоизгача** ҳар хил алкалоидлар бўлиб, улардан пахикарпин, сафокарпин, сафорамин, пахикарпидин ва бошқа алкалоидлар ажратиб олинади.

78. Аччиқмия ўсимлиги уруғида неча фоизгача мой бўлади? **5,5 фоизгача.**

79. Аччиқмия ўсимлигидан неча фоизгача органик кислоталар ажратиб олинади? **12,6 фоизгача.**

80. Аччиқмия ва ширин бодом мағзида неча фоизгача амигдалин гликозиди, сахароза, эмульсин ферменти бор? **62,3 фоизгача.**

81. Аччиқ ва ширин бодом мағзида қандай моддалар, витамин, оқсил моддалар бор? **Гематин, оқсил моддалар, В₂ витамини бор.**

82. Аччиқ ва ширин бодом мағзидан олинadиган мойнинг деярли 90 фоизи қандай кислотадан иборат? **Омикат кислотадан.**

83. Аччиқмиядан қайси алкалоид олинади? **Пахикарпин алкалоиди.**

84. Аччиқ тарвуз меваси таркибида қандай модда бор? **Гликозид моддаси.**

85. Ақлий меҳнат билан шуғулланadиган катта ёшдаги одам организмнинг азот элементига бўлган эҳтиёжи қанча? **100 г.**

86. Ақоқиё тиббиётда, саноатда нималар тайёрлашда

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

қўлланилади? Эмульция, таблетка, ҳабдори; саноатда газламаларни оҳорлаш, турли бўёқлар тайёрлашда.

87. Бадан ўти илдизи ва поясида қанча миқдорда ошловчи моддалар бўлади? **28 фоизгача.**

88. Бадан ўтида-чи? **Арбутин, глюкоза ва бўёқ моддалари бор.**

89. "Байтқўрғоний" навли қовун таркибида қанд неча фоиз? **7,3—9,4 фоиз.**

90. Банан эти таркибида неча фоиз қандай моддалар бор? **75—76 фоиз сув, 15—20 фоиз қанд, 5—8 фоиз крахмал, 1,5 фоиз оксил, 0,3—0,6 фоиз мой бўлади.**

91. Бангидевонанинг таркибида алкалоидлар (скополамин, гиосциамин ва бошқ.) неча фоизни ташкил этади? **0,15—0,83 фоиз.**

92. Бангидевонанинг пишиб етилмаган хом меваси ва уруғидан қайси алкалоид олинади? **Скополамин алкалоиди.**

93. Бангидевондан олинадиган алкалоид қайси препарат таркибига киради? **Аэрон препарати таркибига киради.**

94. Бангидевона дейилишига сабаб нима? Бу ўсимликни истеъмол қилганлар маст ҳолда девонага ўхшаб юришлари сабаб.

95. Бангидевона таркибида бўладиган қайси алкалоидлар турли безлар фаолиятини сусайтириб, нафас марказини кўзғатади, силлиқ мускулли органлар тонусини пасайтиради? **Гиосциамин, атропин алкалоидлари.**

96. Бангидевонанинг барги ва ёш навдаларидан қандай модда олинади? **Таннин моддаси.**

97. "Баян — Ширей" навли узум таркибида қанд миқдори неча фоиз? **18—20 фоиз.**

98. Баляя, гамбо ўсимлиги мевасида ёғ, углеводлар, пишган уруғи таркибида мой неча фоиз бўлади? **Оқсил 3 фоиз, ёғ 0,5 фоиз, углеводлар 8 фоиз, пишган уруғи таркибида мой 18 фоиз.**

99. Баргизуб баргида нималар бор? **Глюкозид, лимон кислота, ферментлар, калий тузлари, 9,97 фоиз шилимшиқ модда сақланади.**

100. Барча антибиотиклар табиий моддалар сифатида, микроорганизмларни нима қилади? Бу моддалар таркибида қандай кимёвий элемент бор? **Ўлдиради. Азот элементи.**

101. Барча ҳайвон организмлари ва ўсимликларда ўрта ҳисобда неча фоиз темир элементи бўлади ва бу элемент, асосан нима учун зарур? **0,02 фоиз. Кислород алмашинуви ва оксидланиш жараёнлари учун керак.**

102. "Бастардо" навли винобоп узум таркибида неча фоиз қанд бўлади? **28–32 фоиз.**

103. Батонг ўсимлиги таркибида қандай моддалар бор? **24–28 фоиз азотсиз экстрактив моддалар, 42 фоизгача қуруқ модда мавжуд.**

104. Багуён пиёзи таркибида қайси витамин кўп? **С витамини.**

105. "Бахтиёрий" навли узум таркибида неча фоиз қанд сақланади? **18–19 фоиз.**

106. Бақла ўсимлиги уруғи таркибида оқсил неча фоизни ташкил этади? **24–30 фоизни.**

107. "Бекзода" навли қовун таркибида қанд миқдори неча фоиз? **7,1–9,3 фоиз.**

108. Белладонна ўсимлигининг қайси қисми алкалоидларга бой? **Ҳамма қисми.**

109. Белладонна ўсимлигидан қандай алкалоидлар олинади? **Атропин, гиосциалин, скополамин ва бошқа алкалоидлар.**

110. "Бемуруғ" жайдари навли қовун таркибида қанд миқдори неча фоиз бўлади? **12–12,5 фоиз.**

111. Берсим, Миср себаргаси ўсимлиги таркибида неча фоиз қандай моддалар бор? **9,3 фоиз протеин, 2,4 фоиз ёғ, 46 фоиз углевод.**

112. "Бертон" навли кечки серҳосил олхўри таркибида қанд миқдори неча фоиз? **11,5 фоиз.**

113. "Бертон" навли олхўри мевасидан нималар тайёрланади? **Шарбатлар, жем, мураббо тайёрланади.**

114. Беҳ ўти илдизидида неча фоиз сапонин бўлади? **10–30 фоиз.**

115. Беҳ ўти илдизидан тайёрланган экстракт модда қаерларда ишлатилади? **Қандолатчилик, бинокорлик, тўқимачилик саноатида ва халқ хўжалигининг бошқа тармоқларида фойдаланилади.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

116. Беҳ ўти таркибида неча фоиз қандай моддалар учрайди? 74,7–83,5 фоиз сув, 8,5–15,2 фоиз қанд, 0,2–1,5 фоиз кислота, шунингдек ошловчи моддалар ва тош хужайралар бор.

117. Беҳи уруғларида неча фоизгача қандай моддалар бор? 2 фоизгача шилимшиқ, 0,53 фоизгача амигдалин гликозиди, 8 фоиздан кўпроқ мой, ошловчи ва бошқа моддалар мавжуд.

118. Беҳи мевалари таркибида неча фоиз қандай моддалар, органик кислоталар, мойлар, витамин, кимёвий элементларнинг тузлари бор? 10 фоиздан кўпроқ қанд, жумладан 6,2 фоизгача фруктоза, 0,6 фоизгача ошловчи моддалар, 5 фоиз атрофида гектин моддалар, 3 фоиздан ортиқроқ органик кислоталар (олма, сирка, лимон кислоталари), эфир мойлари, С витамини, темир ва мис тузлари бўлади.

119. Беҳи таркибида қайси кимёвий элементларнинг тузлари бор? Темир ва мис тузлари бор.

120. "Беҳишти" навли узум таркибида неча фоиз қанд бўлади? 18–20 фоиз.

121. Биогардия ўсимлиги баргидан қандай мойлар олинади? Турли эфир мойлари.

122. Бир суткада одам организми неча г фосфор элементини талаб қилади? 2,94 г.

123. Биоген элементлар тирик организмлар ҳаётий жараёнларидаги аҳамиятига кўра неча гуруҳга бўлинади? 3 гуруҳга.

124. Биринчи бўлиб қайси ўсимлик таркибида алкалоидлар мавжудлиги аниқланган? Парпи ўсимлиги таркибида.

125. Бодрезак мевасида неча фоизгача қанд, қандай витамин, моддалар бор? 32 фоизгача қанд, С витамини, ошловчи моддалар бор.

126. Бодом мағзи таркибида неча фоиз ёғ, оксил, қанд, елимсимон моддалар бор? Мағзи таркибида 35–67 фоиз ёғ, 25 фоиз оксил моддалар, 5 фоиз қанд, 3 фоиз елимсимон моддалар мавжуд.

127. Бодом гулларида қандай мойлар топилган? Эфир мойлари.

128. Бодом гулларидаги эфир мойлари таркибида қандай бирикмалар бор? **Эвгенол, гераниол ва бошқа бирикмалар.**

129. Бодринг таркибида неча фоизгача оксиллар, қанд моддалари ва кислоталар бор? **0,8 фоизгача оксиллар, 2 фоизгача қанд, клетчатка, крахмал моддалари, шунингдек органик кислоталар сақланади.**

130. Бодринг таркиби қайси макроэлементларга бой? **Каллий, кальций, натрий, магний ва бошқа микроэлементларга бой.**

131. Бодринг мевасида неча фоиз ва қандай элементлар бор? **92,7–97,7 фоиз сув, 1,1–3,7 фоиз қанд ва линсерас тузлари бор.**

132. Бодрингда қандай витаминлар бор? **В гуруҳ витаминлари, С, Б, РР витаминлари мавжуд.**

133. Бозулбанг, бангидевонанинг гуллаш даврида пояси ва баргларида нималар бўлади? **Лагохимин, стахидрин, смола, эфир мойи, ошловчи модда, қанд, органик кислоталар флавингликозидлар, каротин, С, К витаминлари, кальций ва темир тузлари.**

134. Бойхалча пояси ва баргларида, туганак илдизида қандай моддалар бор? **Пояси ва баргларида алкалоидлар, туганак илдизида сапонин моддалари.**

135. Болқурай ўсимлиги сутида қандай моддалар бор? **Эфир мойи, смола ва камедь (елим) моддалари.**

136. Бор элементининг етишмаслиги ўсимлик ҳаётида қандай оқибатларни келтириб чиқаради? **Ўсимликнинг ўсиши секинлашиб, гуллаши ва мева тутиши тўхтаб қолади.**

137. Бор элементи нисбатан қайси экинларда кўп учрайди? **Лавлаги ва брюква (шолғомсимон сабзавот)да кўп.**

138. Боржоқда қайси алкалоидлар бор? **Эфедрин ва псевдоэфедрин алкалоидлари.**

139. Бояличнинг яшил қисмида неча фоиз лимон кислота, алкалоидлар бор? **Бояличнинг яшил қисмида 1,5 фоиз лимон кислота, 0,03 фоиз алкалоидлар бор.**

140. Бояличда неча фоиз қандай моддалар бор? **20,1 фоиз кул, 9,1 фоиз протейн, 1,8 фоиз ёғ, 21,9 фоиз клетчатка, 47,9 фоиз азотсиз экстракт моддалар.**

141. Боқда уруғи таркибида оксил неча фоиз? **24–30 фоиз.**

ТАБООБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

142. Боржоқ поясида қандай моддалар бор? **Ошловчи (таннин) моддалар бор.**

143. "Босволди" навли қовун таркибида қанд миқдори неча фоиз бўлади? **7—8,6 фоиз.**

144. Бошоғрикўтдан нима олинади? **Табиий камфора.**

145. Бошқа ўсимликларга қараганда, картошкада кўпроқ қандай модда бор? **17,5 фоиз крахмал моддаси бор.**

146. Бриониянинг Ўзбекистонда учрайдиган тарвузпалак (*B. dioica*) тури таркибида қайси моддалар бор? **Бриомарид, бриодулькозид ва бошқа моддалар.**

147. Брусника мевасида қандай модда ва кислоталар бор? **10,33 фоизгача қанд, органик кислоталар ва вакцинин гликозиди бор.**

148. Брусника баргида қандай моддалар учрайди? **Арбутин гликозиди, гидрохинон, гиперозид, ошловчи ва бошқа моддалар.**

149. "Будешури" навли узум таркибида қанд неча фоиз? **17—19 фоиз.**

150. "Будешури" навли узум таркибида кислота неча фоизни ташкил этади? **4—5 фоизни.**

151. Булдуруқ ўт илдизпоясида қандай моддалар бор? **Крахмал, шакар ва эфир мойлари.**

152. Булғор қалампири билан аччиқ қаламбир ёнма-ён экилса нима бўлади? **Бунда булғор аччиқ, аччиқ қаламбир эса булғор сингари хусусияти ўзгариб қолади.**

153. Бузовбош ўсимлиги барги ва мевасида неча фоиз қандай моддалар бор? **Барги ва мевасида 10,6 фоиз протеин, 20—25 фоиз клетчатка ва 20 фоиз яқин кул моддалари мавжуд.**

154. Буғдой донида неча хил витаминлар, қанча минерал, фермент ва бошқа моддалар бор? **Ўн хилдан ортиқ.**

155. Буғдой таркибида алмаштириб бўлмайдиган қандай кислоталар бўлади? **Аминокислоталар.**

156. Бўйимодарон ўтининг барглари ва гулларида нималар бор? **Эфир мойи, алкалоидлар, каротин, бир оз миқдорда холин, флавоноидлар, аспаргин, аниотинат ва бошқа кислоталар, қатрон, аччиқ ва ошловчи моддалар бор.**

157. Бурмақора пояси ва баргларида, туганагида

алкалоидларнинг умумий миқдори неча фоизга етади? **Пояси ва баргларида 1,77 фоиз, туганагида 1,64 фоизга етади.**

158. Бурмақоранинг пояси ва баргларида, туганагидан қандай моддалар олинади? **Алкалоид моддалари.**

159. Бугдой донининг таркибида неча фоиз қандай моддалар бор? **16–26 фоиз оксил, 77–78 фоиз углевод ва 1,2–1,5 фоиз ёғ бор.**

160. Бутун ер юзидаги тирик организмлардаги углерод элементининг массаси неча т? **2·10¹³ т.**

161. Бурганнинг пояси ва баргларида неча фоиз қандай моддалар бор, баргларида эса, қайси витамин кўп? **Пояси ва баргларида 2,4–4,15 фоиз ошловчи модда, 1,42–2,1 фоиз смола, 0,36–2,2 фоиз шакар, 0,043–0,64 фоиз эфир мойи, 0,1 фоиз алкалоидлар, баргларида С (39 мг фоиз) витамини кўп.**

162. "Бухоро бўрикалла" навли қовун таркибида қанд неча фоизгача бўлади? **7,4–9,6 фоизгача.**

163. Бурчоқ уруғида оксил модда неча фоизни ташкил этади? **24–30 фоизни.**

164. Бурчоқ тупроқдан қайси кимёвий элементни йиғувчи ўсимлик сифатида экилади? **Азот элементини.**

165. Бўзоч ўтининг пояси, барги ва гулларида неча фоиз қандай моддалар бор? **Эфир мойи, ошловчи моддалар, 15–16 мг фоиз каротин, 1,6 мг фоиз С витамини, стерин ва флавоноид каби моддалар бор.**

166. Бўригул ўтидан қанча алкалоид ажратиб олинади? **40 га яқин алкалоид (виккаметрин, винканидин, эрвинин, эрвамин, вarezернин) ажратиб олинади.**

167. Бўригул ўсимлиги қайси вақтда алкалоидларга, айниқса бой бўлади? **Гуллаган вақтида.**

168. Брюква илдизмеvasи таркибида неча фоиз элементлар бор? **5–10 фоиз қанд, 0,6–2 фоиз оксил, каротин, аскорбин (кислота, минерал моддалар, горчица (хаптал) мойи бор.**

169. Брюссель ўсимлиги таркибида неча фоиз қандай элементлар бор? **2–5 фоиз қанд, 5,5–7 фоиз оксил, 70–290 мг С витамини бор.**

170. Бриония ўсимлиги таркибида қандай моддалар бор? **Бриомарид, бриодулькозид ва бошқа моддалар.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

171. Бодрезак ўсимлиги пўстлоғида қандай кислоталар ва моддалар бор? **Органик кислоталар, вибурнин гликозиди, ошловчи моддалар бор.**

172. Бўғинак ўсимлиги пояси ва илдизида алкалоидлар миқдори неча фоиз? **Поясида 0,003 фоиз, илдизида 0,02 фоиз.**

173. Бўғдойиқ таркибида неча фоиз қандай моддалар бор? **7,03 фоиз кул моддалари, 29 фоиз клетчатка, 13,4 фоиз протеин, 3,84 фоиз мой, 45,6 фоиз азотсиз моддалар бор.**

174. Бир л сувда қанча мг қўрғошин elementi бўлса, у кишини заҳарлайди? **15 мг.**

175. Валериананинг илдизлари ва илдизпояларида қандай моддалар, кислоталар бор? **0,5–2 фоиз эфир мойи (асосан, борнилизовалеринанат), изовалеринанат кислота, алкалоидлар, гликозидлар, буриштирувчи моддалар ва органик кислоталар.**

176. "Вайнсе" навли олма таркибида қанд, кислота миқдори неча фоиз? **Қанд 12,5 фоиз, кислота 0,6 фоиз.**

177. Ванадий бирикмалари тиббиётда қандай мақсадда ишлатилган? Нима учун ҳозирги вақтда ванадий бирикмаларидан фойдаланилмайди? **Маълумки, сил касаллигига учраган кишилар организми кўпинча ҳаддан ташқари озиб кетади. Уларнинг иштаҳасини қўзғатиб семиртириш, касалликни даволашда ижобий таъсир кўрсатади. Шу мақсадда ўпка силининг айрим кўринишларини даволашда ванадий бирикмалари ишлатилган. Сўнгги йилларда сил касалликларини даволашнинг самарали усуллари аниқланганлиги учун ванадий бирикмаларидан фойдаланилмайди.**

178. Ванадий элементининг сувда эрийдиган бирикмалари баъзи ҳайвонлар (чўчқа, ҳўкиз ва бошқ.)да синаб кўрилганда қандай натижалар берган? **Уларнинг иштаҳалари ҳаддан ташқари очилиб, семириб кетишга (ёғ тўпланишига) олиб келган.**

179. Ваниль меваси қайси саноатда ишлатилади? **Қандолатчилик ва атир-упа саноатида ишлатилади.**

180. "Вассарга" навли узум таркибида қанд миқдори неча фоизни ташкил этади? **21–23 фоизни.**

181. "Венгерка" навли олхўри таркибида қанд, кислота, каротин неча фоиз? **Қанд 7,2 фоиз, кислота 1 фоиз, каротин 0,75 фоиз.**

182. Визнага мевасида қандай моддалар бор? Келлин, висначин, фуранохромон унумлари, флавоноидлар, ёғ, эфир мойлари.

183. "Вильямс" навли нок таркибида қанд, куруқ модда, кислота неча фоиз? Қанд 10,4 фоиз, куруқ модда 16,6 фоиз, кислота 0,33 фоиз.

184. "Вир" навли узум таркибида қанд миқдори неча фоиз бўлади? 24–26 фоиз.

185. "Всащители" навли узумдан қандай винолар тайёрланади? Столовой, шампан, кучли ва десерт винолар тайёрланади.

186. "Всащители" навли узум қайси ичимлик тайёрланишида фойдаланилади? Коньяк тайёрлашда.

187. Гамамемис бутаси ёки дарахти таркибида қандай моддалар бор? Гамамемистаннин гликозиди (6–11 фоиз), кварцетин, флобафен, эфир мойи ва бошқа моддалар бор.

188. Гандамиянинг пояси ва баргидан қандай алкалоидлар олинади? Терможин, цитозин ва тахикарин алкалоидлари олинади.

189. Гандамиянинг барг ва поясида алкалоидлардан ташқари, қандай кислота ва моддалар неча фоиз? Органик кислоталар 4,57 фоиз, шакар 2,94 фоиз, смолалар 3,65 фоиз.

190. Гарниария таркибида қандай моддалар бор? Флавоноид, кумарин, тринтерпен, сапонин ва бошқа моддалар бор.

191. Гармдори (қалампир) меваларида нималар бор? Капсаицин алкалоиди, эфир мойи, ёғли мой (уруғларида), стероид сапонинлар, каротиноидлар бор.

192. Гевея дарахтидан олинган каучукнинг молекуляр массаси 170 000 га яқин бўлиб, унда қанча изопрен молекулалари полимерланганлиги аниқланган? 2500.

193. Гемоглобин таркибида темир элементи неча фоизни ташкил этади? 60–72 фоизни.

194. Гемоглобин қайси кимёвий элементни ташийди? Кислород элементини ташийди.

195. Гемоглобин нечта функцияни бажаради? Иккита функцияни. Ўз атомлари билан кислородни боғлаб, уни ўпкадан мушакларга ташийди ва миоглобинга узатади. Сўнгра аминогуруҳлар ёрдамида карбонат ангидридни боғлаб, қайта ўпкага юборади.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

196. Герман мушкулласи мевасида неча фоиз ва қандай моддалар бор? **10 фоиз қанд, 1,1 фоиз олма кислота, 1,6–15,8 мг фоиз С витамини бор.**

197. Гилос таркиби нималардан иборат? **1,8 фоиз қанд, 0,32–1,28 фоиз кислота, А ва С витаминлари.**

198. Гилос мевасида неча фоизгача қанд моддалари бор? **10 фоизгача.**

199. Гилос мевасида яна қандай моддалар мавжуд? **Гемицеллюлоза, клетчатка, пектин, органик кислоталар, минерал моддалар, каротин бор. Булардан ташқари, флавоноид гликозидлар, ошловчи ва бўёқ моддалар, шунингдек эфир мойи мавжуд.**

200. Гнафамум таркибида қандай модда ва витамин бор? **Каротин моддаси (55 мг фоизгача), С витамини ва бошқа бирикмалар бор.**

201. Гугурт алангасига чақмоқ қанд тутиб турилса, у суюқлана бошлайди. Агар шу аланга тегиб турган жойга тамаки кули сепилса, қанд яна равшанроқ ёна бошлайди. Буни қандай изоҳлаш мумкин? **Кул таркибидаги Li элементи бирикмалари катализатор вазифасини бажаради.**

202. Гулхайри ўсимлигидан нима олинади? **Тола олинади.**

203. Гулхайри ўсимлигидан қандай бўёқлар олинади? **Кўк ва бинафша бўёқлар олинади.**

204. "Гўзалқора" навли узум таркибида қанд, кислота неча фоиз? **Қанд 22–23 фоиз, кислота 4–4,5 фоиз.**

205. "Давлатбой" навли қовун таркибида қанд миқдори неча фоиз бўлади? **3,4–7 фоиз, айримларида қанд 9,1 фоиз.**

206. Дарахт бақаларининг тери безлари нима чиқаради? **Суюқ заҳар.**

207. Дармона чала бутасининг тўпгули ва баргларида нималар бор? **Эфир мойи (1,5–3 фоиз), бетонин, холин, бўёқ моддалар, олма ва сирка кислоталар.**

208. Дармона ўсимлигининг эндигона очила бошлаган тўпгулидан қандай модда олинади? **Сапонин ($C_{15}H_{18}O_3$) моддаси.**

209. Дармона гул саватлари ва баргларида неча фоизгача

эфир мойлари бўлади? Эфир мойлари таркибига қайси моддалар киради? **3** **фоиизгача**. Цинол, цинен, терпинен, терпениол, камфора, карвакрол, секвиартимизол киради. Бундан ташқари, беталон, холин, аччиқ ва бўёқ моддалар, олма ва сирка кислоталар бор.

210. Данакли оққураининг қайси органларида псорален, фурукумаринлар аралашмаси бор? **Дуккаклари ва илдизларида**.

211. Данакли оққурай ўсимлигининг илдизларида қандай моддалар бор? **Ошловчи моддалар**.

212. Данакли оққурай ўсимлигининг ер устки қисмида қандай мой топилган? **Эфир мойи**.

213. Данакли оққурай ўсимлиги меваларидан неча фоиизгача ёғли мой ва эстероген хоссасига эга бўлган модда — друпацин олинади? **25 фоиизгача**.

214. Данакли оққурай ўсимлигининг ер устки қисмидан қандай модда олинган? **Граммусбат бактериялар ва антибиотикларга чидамли стефиллоклар ҳамда дерматофитларнинг ўсишини тўхтатиб қўядиган бакучиол деган антибиотик модда олинган**.

215. Дастарбош тўпгулларида ва баргларида нималар бор? **Эфир мойи, флавоноидлар (лютеолин, кверцетин, апингенин, диосметин ва бошқ.), ошловчи ва аччиқ моддалар, алкалоидларнинг юқлари бор**.

216. "Даҳбеди" навли қовун таркибида қанд миқдори неча фоиизни ташкил этади? **8–10,5 фоиизни**.

217. Денгиз карами — ламинария қандай тузларни ўзида тўплайди? **Йод тузларини**.

218. Денгизда ўсадиган қайси сувўтлари литий элементига бой бўлади? **Кўнғир ва қизил сувўтлари**.

219. Денгиз карамидан қайси кимёвий элемент олинади? **Йод элементи**.

220. Денгиз пиёзи асалга қорилиб қандай касалликларда қўлланилади? **"Тулки", "илон" касалликларига**.

221. Дигаленнео қайси ўсимликдан олинadиган неогален препарат? **Ангишвонагул ўсимлигидан олинadиган**.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

222. Дигипурен қайси ўсимликдан олинадиган неогален препарат? **Ангшвонагул ўсимлигидан.**

223. "Дили кабутар" навли узум таркибида қанд, кислота неча фоиз? **Қанд 20–24 фоиз, кислота 3,5–5 фоиз.**

224. Доривор ва йирик гулли зайтундан қандай мой олинади? **Эфир мойи.**

225. Доривор гулхайри илдизларида неча фоиз атрофида шилимшиқ моддалар бор? **35 фоиз атрофида.**

226. Доривор гулхайри илдизларида неча фоизгача крахмал моддаси бор? **37 фоизгача.**

227. Доривор гулхайри илдизларида неча фоиз қанд; аспарагинат кислотаси, бетаинлар; ёғли мой бор? **10,2 фоиз; 4 фоиз; 17 фоиз.**

228. Доривор гулхайрининг барглари билан гулларида қаттиқ эфир мойи неча фоиз атрофида бўлади? **0,02 фоиз атрофида.**

229. Доривор гулхайрининг шифобахш таъсири ундаги қандай моддаларга боғлиқ? **Шилимшиқ ва пектин моддаларга боғлиқ.**

230. "Доройи" навли узум таркибида қанд ва кислота миқдори неча фоиз бўлади? **Қанд 15–19 фоиз, кислота 3–6 фоиз.**

231. Дрок барги, пояси ва гулларида қандай бўёқ олинади? **Сариқ бўёқ.**

232. Дуккакдошлардан ерёнғоқ, сапо, қашқарбеда, ширинмия, шилдирбош, оққурай, афсанак кабилардан олинадиган қандай моддалар тиббиётда ишлатилади? **Алкалоидлар, глюкозидлар, смолалар, витаминлар ва органик кислоталар.**

233. Дуккакдошларнинг чўлларда учрайдиган қайси турлари заҳарли ҳисобланади? **Қизболтир, оқмия, аччиқмиялар.**

234. Дуккакдошларга мансуб кўп ўсимликларнинг илдизида атмосфера азот элементини ўзлаштирадиган нима яшайди? **Азотобахтер яшайди.**

235. Дурра ўсимлигининг баъзиларида қайси кислота бўлади? **Синиль кислота бўлади.**

236. Дўлана меваси таркибида неча фоиз қандай моддалар

ва кислота бор? 11,5–15,9 фоиз қанд, 8 фоиз ёғ ва 0,67–0,88 фоиз олма кислотаси.

237. Дўлана барги, пўстлоғи ва илдизи қайнатмасидан матоларни қандай рангга бўяш мақсадида фойдаланилади? **Сариқ ва қўнғир рангга бўяш мақсадида фойдаланилади.**

238. Доривор техника экинларига қайсилар киради? **Валериана, сариқгул, белладона киради.**

239. Европа нормушуги ўсимлигининг пояси ва айниқса илдизида нима бор? **Гуттанерга.**

240. Ер сайёрасидаги ўсимлик ва ўрмонлар йилига ўзидан неча т кислород ишлаб чиқаради? **5–10 т.**

241. Ер юзидаги органик моддаларнинг неча фоизини сувўтлари ва бошқа сув ўсимликлари ҳосил қилади? **80 фоизини.**

242. Ерёнғоқ мойи нималар тайёрлашда, уруғи ва кунжараси қаерда ишлатилади? **Ёғи консерва, маргарин ҳамда совун тайёрлашда, уруғи ва кунжараси қандолатчиликда ишлатилади.**

243. Ерёнғоқ уруғлари таркибида қандай моддалар неча фоизгача бор? **53 фоизгача ёғли мой, 37 фоизгача оксиллар, тритерпен сапонинлар, гликозид, арахидолинлар, 17 фоизгача глютаминлар, 21 фоизгача крахмал, 7,47 фоизгача қанд моддалари, аминокислоталар, пантотенат кислота ва бошқалар бор.**

244. Ерёнғоқ мевалари пўстида қандай моддалар бор? **Глюкоза билан аглюкон ҳамда бошқа моддаларга парчаланадиган арахидозид деган гликозид бор.**

245. Ертут мевасида қандай моддалар бор? **4–10 фоиз қанд, 0,8–1,6 фоиз кислоталар, 50–80 фоиз мг С витамини бор.**

246. Ертут қандай маҳсулотлар тайёрлашда ишлатилади? **Мураббо, қиём, вино ва кондитер маҳсулотлари тайёрлашда ишлатилади.**

247. Ерчой ўсимлиги илдизларида қандай моддалар, мойлар ва кислоталар бор? **Қанд моддалари, эфир мойлари, қатронлар ва органик кислоталар.**

248. Ерчой ўсимлиги илдизидаги эфир мойлари таркибига қандай моддалар киради? **Эвгенол, альдегид ва бошқа терпеноидлар киради.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

249. Ерчой эфир мойининг неча фонзини эвгенол ташкил этади? **85 фонзини.**

250. Ерчойнинг ер остки қисми таркибида неча фоиз қандай модда ва кислоталар бор? Геин гликозиди, **0,42 фоиз эфир мойи, 36 фоиздан ортиқроқ ошловчи моддалар, органик кислоталар ва бошқалар бор.**

251. Ерқалампир илдизида нималар бор? **Синегрин деган гликозид, мерозин ферменти, мезоцим деган антибиотик модда, аскорбинат кислота.**

252. Ерқалампир баргларида нималар бор? **Флавоноидлар, аскорбинат кислота ва алкалоидлар юқи бор.**

253. Ерқалампирнинг ўғкир ҳиди нимага боғлиқ? **Аллил мойи — аллил изотиоциамид борлигига боғлиқ.**

254. Ерқалампир ўсимлигида қандай аралашма бор? **Аччиқ эфир мойлари аралашмаси.**

255. Етмак, бих илдизларида ва ер устки қисмларида қандай моддалар бор? **Тритерпен сапонинлар.**

256. Етмак илдизларидаги сапонинлардан қандай моддалар ажратиб олинган? **Гипсогенин гликозидлари — акаптофиллазид В ва акаптофиллазид С.**

257. Ёвшон таркибида неча фоиз кимёвий моддалар бор? **Оқсил, ёғ, клетчатка, 43, 1 фоиз азотсиз экстракт моддалар, умуман, ер устки қисмида 0,81—1,25 фоиз эфир мойи бор.**

258. Ёввойи бодрингнинг ўзидан, илдизидан ва баргларида олинган шира қайси касалга фойда қилади? **Сариқ касалга.**

259. Ёнғоқ баргларида қандай моддалар бор? **Гидроюглонлар ва уларнинг гликозидлари, флавоноидлар, каротин, эфир мойи, ошловчи моддалар бор.**

260. Ёнғоқ мевасининг кўк пўстида қандай моддалар бор? **Ошловчи моддалар.**

261. Ёнғоқ мағзида нималар бор? **Мой, темир ва кобальт тузлари.**

262. Ёнғоқ мағзидан олинган мой қаерларда ишлатилади? **Озиқ-овқат сифатида, лак тайёрлашда, юқори сифатли совун, босмаҳона снёҳи ва тушь олишда, ёғочидан мебель, автомобиль ва машинасозлик саноатларида, дурадгорликда фойдаланилади.**

263. Ёнғоқ мағзи таркибида неча фоиз қандай моддалар бор?

45–77 фоиз ёғ, 8–21 фоиз оксил, В, С витаминлари, А провитамини ва бошқа моддалар бор.

264. Ёнғоқ мағзи, барги ва меваси қобиғи қаерларда ишлатилади? Мағзи ейилади ва қандолатчиликда ишлатилади, барги ҳамда меваси, қобиғи эса тиббиётда, парфюмерияда фойдаланилади.

265. Ёнғоқ пўстлогидан қандай моддалар олинади? Ошловчи моддалар.

266. Ёнғоқнинг мағзи таркибидаги ёғ, қанд миқдори неча фоиз бўлади? Ёғ 68,8 фоиз, қанд 3 фоиз.

267. Ёнғоқ пўстидан нималар олинади? Тўқ жигарранг бўёқ ва витаминлар олинади.

268. Жағ-жағ ўти таркибида қандай моддалар, кислоталар, витаминлар, микроэлементлар бор? Гиссопин, рамногликозид, ошловчи моддалар, холин, ацетилхолин, тирамин, инозит, каротинлар, сапонинлар, бурсат, фумарат, олма ва мой кислоталари; С₁, В₁ витаминлари ва микроэлементлар бор.

269. Жағ-жағ ўти уруғларида неча фоизгача ёғ бор? 28 фоизгача.

270. Жамбил қаерда ва қайси саноатда ишлатилади? Тиббиётда ва атир-упа саноатида.

271. Жанубий Америкада ўсадиган копанфера ва Осиё тропикларида ўсадиган стиракс қандай бальзам беради? Копанфера коңай бальзами, стиракс бензой бальзами беради.

272. Жийда таркибида қандай моддалар ва қайси витамин бор? 40–65 фоиз қанд моддалари ва С витамини бор.

273. Жийда танаси ва шохларининг пўстлогидан қандай моддалар бор? Элсагнин, тетрагидрогармол алкалоидлари, ошловчи моддалар билан бўёқ моддалари бор.

274. Жийда гулларида неча фоиз атрофида эфир мойлари топилган? 0,3 фоиз атрофида.

275. Жийда баргларида катта миқдорда қандай кислота бўлади? Аскорбинат кислота.

276. Жийда мевасида қандай моддалар бор? 40 фоизгача углеводлар, 20 фоизгача фруктоза, бир оз миқдорда ошловчи ва шилимшиқ моддалар бор.

277. Жийда мевасида неча фоизгача оксил моддалар бор? 30 фоизгача.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

278. Жийда дарахтининг танаси ва шохларида қандай модда бўлади? **Елим моддаси.**

279. Жинчак ўсимлиги илдизида, пўстлоғида, дуккагидаги таннин моддаси неча фоизни ташкил этади? **Илдизида 8,11 фоиз, пўстлоғида 12,09 фоиз, дуккагида 31,0 фоиз.**

280. Жисмоний меҳнат билан шуғулланадиган катта ёшдаги одам организмнинг азот элементига бўлган эҳтиёжи неча г? **130–150 г.**

281. Жузгун ўсимлигининг айрим турлари таркибида қандай моддалар бор? **Ошловчи ва алкалоид моддалар бор.**

282. Жунчўп ўсимлиги таркибида қандай модда бор? **Каучук моддаси.**

283. Жут ўсимлиги уруғида мой неча фоизгача бўлиши мумкин? **14 фоизгача.**

284. Жўка ўсимлиги гули таркибида қандай мой, витамин, моддалар бор? **Эфир мойи, С витамини, каротин ва бошқа моддалар бор.**

285. "Жўрақанд" навли қовун таркибида қанд, қуруқ модда неча фоиз? **Қанд 9,5 фоиз, қуруқ модда 12,1 фоиз.**

286. Жўхори таркибида неча фоиз қандай моддалар мавжуд? **Крахмал 65–75 фоиз, оксил 10–12 фоиз ва ёғ 3,5 фоиз.**

287. "Жўраузум" навли узум таркибида қанд, кислота неча фоиз? **Қанд 23–25 фоиз, кислота 6,5–7,5 фоиз.**

288. Зайтун мевасининг юмшоқ қисмида, уруғида неча фоиз мой бўлади? **60 фоиз, 30 фоиз.**

289. Зангпар ўсимлиги таркибида қандай алкалоид бор? **Кахмин алкалоиди.**

290. Зангпоя ўсимлиги таркибида қандай алкалоид бор? **Копин алкалоиди.**

291. Занжабилдошлар ер остки танасининг ҳамма қисмида қандай мой бор? **Эфир мойи.**

292. Занжабилдошлардан қандай моддалар тайёрланади? **Ошловчи ва бўёқ моддалар тайёрланади.**

293. Занжабилдошлардан нима олинади? **Зиравор олинади.**

294. Зарчўба ўсимлиги илдизпоясидан олинадиган аччиқ модда нима тайёрлашда ва қаерда қўлланилади? **Ликёр тайёрлашда ва тиббиётда қўлланилади.**

45–77 фоиз ёғ, 8–21 фоиз оқсил, В, С витаминлари, А провитамини ва бошқа моддалар бор.

264. Ёнғоқ мағзи, барги ва меваси қобиғи қаерларда ишлатилади? Мағзи ейилади ва қандолатчиликда ишлатилади, барги ҳамда меваси, қобиғи эса тиббиётда, парфюмерияда фойдаланилади.

265. Ёнғоқ пўстлоғидан қандай моддалар олинади? Ошловчи моддалар.

266. Ёнғоқнинг мағзи таркибидаги ёғ, қанд миқдори неча фоиз бўлади? Ёғ 68,8 фоиз, қанд 3 фоиз.

267. Ёнғоқ пўстидан нималар олинади? Тўқ жигарранг бўёқ ва витаминлар олинади.

268. Жағ-жағ ўти таркибида қандай моддалар, кислоталар, витаминлар, микроэлементлар бор? Гиссонин, рамногликозид, ошловчи моддалар, холин, ацетилхолин, тирамин, инозит, каротинлар, сапонинлар, бурсат, фумарат, олма ва мой кислоталари; С, В, витаминлари ва микроэлементлар бор.

269. Жағ-жағ ўти уруғларида неча фоизгача ёғ бор? 28 фоизгача.

270. Жамбил қаерда ва қайси саноатда ишлатилади? Тиббиётда ва атир-упа саноатида.

271. Жанубий Америкада ўсадиган копанфера ва Осиё тропикларида ўсадиган стиракс қандай бальзам беради? Копанфера копай бальзами, стиракс бензой бальзами беради.

272. Жийда таркибида қандай моддалар ва қайси витамин бор? 40–65 фоиз қанд моддалари ва С витамини бор.

273. Жийда танаси ва шохларининг пўстлоғида қандай моддалар бор? Элсагнин, тетрагидрогармол алкалоидлари, ошловчи моддалар билан бўёқ моддалари бор.

274. Жийда гулларида неча фоиз атрофида эфир мойлари топилган? 0,3 фоиз атрофида.

275. Жийда баргларида катта миқдорда қандай кислота бўлади? Аскорбинат кислота.

276. Жийда мевасида қандай моддалар бор? 40 фоизгача углеводлар, 20 фоизгача фруктоза, бир оз миқдорда ошловчи ва шилимшиқ моддалар бор.

277. Жийда мевасида неча фоизгача оқсил моддалар бор? 30 фоизгача.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

278. Жийда дарахтининг танаси ва шохларида қандай модда бўлади? **Елим моддаси.**

279. Жинчак ўсимлиги илдизида, пўстлоғида, дуккағидаги таннин моддаси неча фоизни ташкил этади? **Илдизида 8,11 фоиз, пўстлоғида 12,09 фоиз, дуккағида 31,0 фоиз.**

280. Жисмоний меҳнат билан шугулланадиган катта ёшдаги одам организмнинг азот элементига бўлган эҳтиёжи неча г? **130–150 г.**

281. Жузгун ўсимлигининг айрим турлари таркибида қандай моддалар бор? **Ошловчи ва алкалоид моддалар бор.**

282. Жунчўп ўсимлиги таркибида қандай модда бор? **Каучук моддаси.**

283. Жут ўсимлиги уруғида мой неча фоизгача бўлиши мумкин? **14 фоизгача.**

284. Жўка ўсимлиги гули таркибида қандай мой, витамин, моддалар бор? **Эфир мойи, С витамини, каротин ва бошқа моддалар бор.**

285. "Жўрақанд" навли қовун таркибида қанд, куруқ модда неча фоиз? **Қанд 9,5 фоиз, куруқ модда 12,1 фоиз.**

286. Жўхори таркибида неча фоиз қандай моддалар мавжуд? **Крахмал 65–75 фоиз, оксил 10–12 фоиз ва ёғ 3,5 фоиз.**

287. "Жўраузум" навли узум таркибида қанд, кислота неча фоиз? **Қанд 23–25 фоиз, кислота 6,5–7,5 фоиз.**

288. Зайтун мевасининг юмшоқ қисмида, уруғида неча фоиз мой бўлади? **60 фоиз, 30 фоиз.**

289. Зангпар ўсимлиги таркибида қандай алкалоид бор? **Кахмин алкалоиди.**

290. Зангноя ўсимлиги таркибида қандай алкалоид бор? **Конин алкалоиди.**

291. Занжабилдошлар ер остки танасининг ҳамма қисмида қандай мой бор? **Эфир мойи.**

292. Занжабилдошлардан қандай моддалар тайёрланади? **Ошловчи ва бўёқ моддалар тайёрланади.**

293. Занжабилдошлардан нима олинади? **Зиравор олинади.**

294. Зарчўба ўсимлиги илдизпоясидан олинadиган аччиқ модда нима тайёрлашда ва қаерда қўлланилади? **Ликёр тайёрлашда ва тиббиётда қўлланилади.**

295. Заҳарли цикута ўсимлиги илдизпоясида қандай модда бор? **Циклотоксин моддаси бор.**

296. Заъфарон ўсимлигидан олинадиган бўёқ қайси саноатда ишлатилади? **Кондитер саноатида ишлатилади.**

297. Заъфарон ўти қаерларда ишлатилади? **Тиббиётда доридармонлар, озиқ-овқат (пишлоқ, сариёғ рангини сарғайтириш, торт, ликёр тайёрлаш), парфюмерия (атир-упа) саноатида ишлатилади.**

298. Зиғир уруғларида неча фоизгача мой бўлади? Бу мой таркибига қандай кислоталар киради? **50 фоизга қадар. Линоленат, линолат, олеинат, пальмитинат ва стеаринат кислоталар киради.**

299. Зиғир уруғларида мойдан ташқари яна нималар бор? **Шилимшиқ моддалар, оксиллар, углеводлар, органик кислоталар, ферментлар бор.**

300. Зиғир ўсимлигида нималар бўлади? **Сивил кислота, глюкоза ва ацетонга парчаланадиган линамарин гликозиди бўлади.**

301. Зиғир кунжараси таркибида неча фоиз оксил, мой бор? **33–34 фоиз оксил, 8–9 фоиз мой бор.**

302. Зиғир уруғи таркибида неча фоиз қандай моддалар бор? **5–12 фоиз шилиқ модда, 30–48 фоиз ёғ, 18–33 фоиз оксил ва бошқа бирикмалар бўлади.**

303. Зиғирак ўсимлиги нима мақсадда экилади? **Юқори сифатли қимматбаҳо эфир мойи олиш учун экилади.**

304. Зиғирдошлар нималари учун ўстирилади? **Мойи ва толаси учун.**

305. Зира меваларида неча фоиз эфир мойи бор? **Асосан, нималардан иборат? 2,75–3 фоиз. Асосан, кўминли альдегид – парацитабол ва карвондан иборат.**

306. Зира мевасида қандай моддалар бор? **Оксилли моддалар, минераллар ва бошқа бирикмалар бор.**

307. Зира ўсимлиги таркибида неча фоиз қандай мой бор? **2,75–3,0 фоиз эфир мойи.**

308. Зирай кармоний ўсимлиги таркибида неча фоиз қандай моддалар бор? **2–11 фоиз эфир мойи, 25–32 фоиз ёғ, 15–17 фоиз оксил ва бошқа моддалар мавжуд.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

309. Зирай эфир мойи таркибида қандай модда бор? **Тимол моддаси бор.**

310. Зирак ўсимлиги таркибида қандай витамин кўп? **С витамини кўп.**

311. Зиракдошлар баргида нималар кўп? **Алкалоидлар, айниқса берберин кўп.**

312. Зирк, исфарак, сутлама, резеда, махсар, тухумак, заъфарон, туг, олмадан қандай бўёқ олинади? **Сариқ бўёқ олинади.**

313. Зоғоза таркибидаги қайси алкалоиддан қаерда фойдаланилади? **Эфедрин алкалоиддан тиббиётда фойдаланилади.**

314. Зубтурум (баргизуб) баргларида нималар бор? **Укубин гликозиди, сапонинлар, шилимшиқ моддалар, бир оз эфир мойи, каротин, кам миқдорда алкалоидлар, флавоноидлар, оксикислоталар, углеводлар, лимон кислота, ошловчи ва аччиқ моддалар бор.**

315. Зубтурум ўсимлиги уруғи таркибида қандай витамин моддалар бор? **С ва К витаминлари, каротин, шилимшиқ ошловчи ва бошқа моддалар бор.**

316. Зуфо ўсимлиги таркибида қандай мой ва моддалар бор? **Эфир мойи ва бошқа моддалар бўлади.**

317. Зўрча ўти илдизида қандай моддалар бор? **Заҳарли сапонин, гликозид моддалари бор.**

318. Игир ўти таркибида қандай моддалар бор? **Ошловчи моддалар бор.**

319. Игир ўсимлигининг илдизпоялари таркибида нималар бор? **4 фозли эфир мойлари, буруштирувчи моддалар, смола, аскарбин кислота, акорин гликозиди, алкалоидлар, ошловчи моддалар бор.**

320. Игнабаргли қарағайдан қандай витамин олинади? **С витамини.**

321. Илончўп ўсимлиги уруғи таркибида қандай моддалар бор? **Алкалоидлар, ёғ, бўёқ ва бошқа моддалар.**

322. Индов ўсимлигидан олинadиган мой нима ишлаб

чиқаришда ва қайси саноатда ишлатилади? Совун ишлаб чиқаришда ва тўқимачиликда ҳамда лак-бўёқ саноатида ишлатилади.

323. Индов ўсимлиги уруғи таркибида чала қурийдиган мой неча фоиз бўлади? **33,2 фоиз.**

324. Индов ўсимлиги уруғи ва барги таркибида қандай моддалар бор? Глюкоэруцин глюкозид, баргида флавоноид гликозиди ва бошқа моддалар бор.

325. Индов ўсимлиги уруғи таркибида қандай моддалар бор? **26–35 фоиз чала қурилган мой, глюкоэруцин гликозиди, баргида флавоноин гликозиди ва бошқа моддалар бор.**

326. Инсоннинг қайси органида барий элементининг миқдори кўпроқ? **Кўз гавҳарида.**

327. Ипак ўти таркибида қандай моддалар бор? **20 фоиз оксил, 3,1 фоиз мой, 24,4 фоиз клетчатка бор.**

328. Ипекакуана илдиизидан қандай алкалоидлар олинади? **Эметин, психотрин, цефаэлин ва бошқа алкалоидлар олинади.**

329. Ипекакуана ўсимлигининг қандай аҳамияти бор? **Балғамни суялтиради.**

330. Ипекакуана бутаси илдизи, таркибида қандай моддалар бор? **Илдизи кўнгил айнитувчи, ёқимсиз ҳидли бўлиб, таркибида алкалоидлар, ошловчи моддалар бор.**

331. Ифор, уфор, мускус нима? **Баъзи ҳайвонларнинг безларидан ва ўсимликлардан олинадиган ҳушбўй модда.**

332. Ир ўсимлиги илдизпоясидан қандай мой олинади? **Эфир мойи.**

333. Ис газидан — СО қондаги гемоглобин билан бирикканда, гемоглобиннинг қандай функцияси бузилади ва организмда қанақа ўзгариш бўлади? **Гемоглобинга кислород ўрнига ис газидан бирикканлиги учун, гемоглобиннинг ҳужайраларга кислород ташиш функцияси бузилади ва организм СО билан заҳарланади.**

334. Ис газидан — СО нинг миқдори 0,1 фоиздан юқори бўлганда инсондаги заҳарланиш қандай оқибатга олиб келади? **Инсон ҳалок бўлиши мумкин.**

335. Исириқ ўсимлиги уруғида неча фоизгача алкалоидлар — гармин, гармалин бўлади? **14, 25 фоиздан 70 фоизгача.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

336. Исириқ уруғида қандай моддалар бор? **Мой, бўёқ моддалари бор.**

337. Исириқ ўсимлиги таркибида алкалоидлар миқдори неча фоизгача бўлиши аниқланган? **1,35 дан 2,17 фоизгача.**

338. Исириқ ўсимлиги таркибида қандай моддалар бор? **Алкалоидлар (гармонин, пеганин гармол ва бошқ.); ёғ, бўёқ ва бошқа моддалар) бор.**

339. Исириқ халқ хўжалигида зарарли ҳашаротларни қиришда нима сифатида қўлланилади? **Инсектицид сифатида.**

340. Исмамоқ таркибида қандай витамин ва кислоталар бор? **Каротин, В₁, В₂, С витаминлари ва органик кислоталар.**

341. Испарак ўсимлиги пояси ва баргларида, илдицида, мевасининг пўстида, уруғида неча фоиз қандай алкалоидлар бўлади? **Пояси ва баргларида 0,07 фоиз, илдицида 0,13 фоиз, мевасининг пўстида 0,56 фоиз, уруғида 0,11 фоиз дельсемин ва бошқа алкалоидлар бор.**

342. Испарак ўсимлигидан қайси ҳайвонлар заҳарланади, қуриган гулидан-чи? **Ўсимлигидан қўй, эчки ва отлар; қуриган гулидан эса қорамол заҳарланади.**

343. Испарак ўсимлигининг гулидан аҳоли қандай мақсадда фойдаланади? **Ипак, жун ва газламаларни сариқ ранга бўяшда фойдаланади.**

344. Истод ўсимлиги илдици таркибида қандай моддалар бор? **Сапонин, ошловчи моддалар бор.**

345. Истод ўсимлигининг қайси турлари доривор ҳисобланади? **Сибирь истоди (P. Sibirica) ва энсиз баргли истод (P. Lenuifolia) турлари.**

346. Исфарак ўсимлиги таркибида қанд миқдори неча фоизни ташкил этади? **14–16 фоиз.**

347. Ителчек ўсимлиги таркибида қайси алкалоид, қандай модда ва кислоталар бор? **Анабазин алкалоиди, органик кислоталар ва бошқа моддалар бор.**

348. Итқовун ўсимлиги таркибида қандай кислота ва моддалар бор? **Органик кислоталар, қанд, ошловчи моддалар.**

349. Итқовун ўсимлиги уруғида қандай модда бор? **Ёғ моддаси.**

350. Итсигак ўсимлигидан қандай алкалоид олинади? **Анабазин алкалоиди.**

351. Итсигак, булдуруқ ўсимлигининг қайси органида алкалоидлар бор? **Барча органларида.**

352. Итсигак ўсимлигининг бир йиллик пояларида алкалоидлар неча фоизгача бўлади? **12 фоизгача (энг кўп).**

353. Итсигак ўсимлигининг қайси органларида алкалоидлар анча кам бўлади? **Гуллари билан меваларида.**

354. Итсигак ўсимлиги таркибидаги гликозидлардан қандай моддалар ажратиб олинади? **Анобазин, афиллин, афиллидин, лупинин ва бошқа асослар ажратиб олинади.**

355. Итсигак ўсимлигининг шохчаларида нималар бор? **Органик кислоталар, углеводлар ва бошқа моддалар бор.**

356. Иттиканак ўсимлиги таркибида қандай моддалар бор? **Каротин, С витамини, эфир мойи, ошловчи бўёқ, шилимшиқ ва бошқа моддалар бор.**

357. Итузумда қандай гликоалкалоидлар бор? **Солацеин, соланин каби гликоалкалоидлар бор.**

358. Итузумда қандай кислоталар бор? **Аскорбинат ва лимон кислоталар бор.**

359. Итузумда қандай моддалар бор? **Каротин, стероид сапонинлар бор.**

360. Итузум меваларида бўладиган соланин қандай модда ҳисобланади? **Заҳарли модда.**

361. Итузум меваларидаги заҳарли модда — соланин қачон йўқолиб кетади? **Мевалари расо етилганидан кейин.**

362. Ихрож ўти таркибида қандай моддалар ва кислоталар бор? **Смола, ошловчи моддалар, органик кислоталар.**

363. Ихрож ўти табобатда қандай мақсадда ишлатилади? **Сурги, иштаҳа очувчи дори сифатида ҳамда яраларни даволаш мақсадида фойдаланилади.**

364. Ишр ўти таркибида қандай моддалар бор? **Ошловчи моддалар бор.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

365. Йод бирикмалари, асосан, қарларда тўпланади? **Океан ва денгизларда ўсадиган сувўтларида тўпланади.**

366. Йод элементи буқоқдан ташқари яна қандай касалликларни даволашда ишлатилади? **Атеросклероз ва айрим ички органлардаги касалликларни ҳамда асаб системасини даволашда ишлатилади. Бундан ташқари, йод элементи дори-дармон ишлаб чиқарувчи фармацевтика саноати, кимё саноати ва ёруғликка ўта сезгир фотоматериаллар ишлаб чиқаришда ишлатилади.**

367. Йод элементи етишмаслиги қайси касалликни келтириб чиқаради? **Буқоқ касаллигини.**

368. Йод элементи қалқонсимон безда неча фоизни ташкил этади? **10^{-3} — 10^{-5} фоизни.**

369. Йод элементи одам организмига сўрилиб, қандай жараёни тизлаштиради? **Диссимиляция жараёнини.**

370. Йод элементи, асосан қайси мева, полиз экини ва жонивор таркибида учрайди? **Хурмо, пиёз ва денгиз балиғи таркибида учрайди.**

371. Йод элементининг спиртдаги эритмалари тиббиётда қандай модда сифатида ишлатилади? **Антисептик модда сифатида ишлатилади.**

372. Каврак илдиэларида қандай модда ва мойлар бор? **Елим, қатрон, елимсимон моддалар ва эфир мойлари.**

373. Каврак илдиэларидаги қатрондан нималар ажратиб олинган? **Ферулат кислота, қатрон спиртлар ва буларнинг ферум эфирлари ҳамда кумарин-умбеллферон.**

374. Каврак илдиэларида яна қандай модда бор? **Крахмал моддаси анчагина.**

375. Каврак таркибидаги смола моддасида нималар аниқланган? **Умбеллиферон, ферулла кислотаси, галбан кислотаси, кумариклар ва органик сульфидлар, форнезиферол, А, Б, С витаминлари ва эфир мойлари.**

376. Каврак таркибида нималар мавжуд? **Эфир мойлари (смолалар), углеводлар, витаминлар ва бошқа моддалар мавжуд.**

377. Какао кукуни таркибида ёғ неча фоизгача бўлади? **15 фоизгача.**

378. Какао ўсимлиги уруғи таркибида неча фоиз қандай моддалар бор? **50–53 фоиз мой, 14,5 фоиз азотли моддалар, 1,3–1,7 фоиз теобролин алкалоиди, ошловчи моддалар, оксил, қанд, крахмал бор.**

379. Какликўтнинг ер устки қисмидан қайси саноатларда ишлатиладиган эфир мойи олинади? **Фармацевтика ва упал-элик саноатларида.**

380. Какра ўсимлиги таркибида қандай моддалар бор? **Алкалоидлар, ошловчи ва бошқа моддалар бор.**

381. Калий гидроксид (ўювчи калий) ўсимлик ва ҳайвон тўқималарига қандай таъсир қилади? **Емирани, ўяди.**

382. Калий ионлари одамнинг қайси органлари нормал ҳаёт фаолияти учун зарур? **Юрак ва мианинг.**

383. Калий элементи одам ва ҳайвон организми учун қандай муҳим элементлардан ҳисобланади? **Биоген элементлардан.**

384. Калий элементи одамнинг қайси органлари фаолиятини яхшилайти? **Мия ва асаб органлари фаолиятини яхшилайти.**

385. Калий перманганат қайси касалликларни даволашда яхши восита ҳисобланади? **Яхши дезинфекацияловчи восита бўлиб, юкумли касалликларни даволашда қўлланилади.**

386. Калий элементи тиббиётда қандай мақсадда ишлатилади? **Калий препаратлари (калий ацетит, калий бромид, калий йодид, калий перманганат, калий перхлорат, калий хлорид) даволаш мақсадларида қўлланилади.**

387. Калий элементи ўсимликларда қандай жараённинг бир меъёрда боришини таъминлайди? **Фотосинтез жараёнининг.**

388. "Қаллапўш" навли қовун таркибида қанд миқдори неча фоиз бўлади? **6,2–8,6 фоиз.**

389. "Қаллапўш" навли қовун таркибида сахароза, қуруқ модда неча фоиз? **Сахароза – 2,6–5,2 фоиз; қуруқ модда – 8,1–11,4 фоиз.**

390. Кальций ионларининг инсон организмидаги муҳим аҳамияти нимадан иборат? **Осмотик мувозанатни сақлаш, қон ивишини таъминлашдан иборат.**

391. Кальций карбонат (CaCO_3)дан нималар тайёрлашда

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

фойдаланилади? **Косметик моддалар ва тиш кукунни тайёрлашда.**

392. Кальций элементи одам организмига нималар орқали тушади? **Ўсимлик озиқалари ва сут орқали тушади.**

393. Кальций элементи одам организмида қандай кўринишда оқсиллар ва липидлар билан боғланган ҳолда бўлади? **Ион кўринишида.**

394. Кальций элементи одам организмининг ривожига ва суякларнинг шаклланишига қайси витамин орқали таъсир этади? **Д витамини орқали.**

395. Кальций элементининг асосий қисми одам организмининг қайси органларида, нималар шаклида учрайди? **Суяк ва тиш тўқималарида фосфатлар, карбонатлар, фторидлар шаклида бўлади.**

396. Қандай вақтда алюминий оксиддан нам билан бирга ишқорлар чиқиб кетади? **Кальцинация қолдиги вақтида.**

397. Калюрия ўти пояси ва илдизидан қандай мой олинади? **Эвгенолли эфир мойи олинади.**

398. Калюрия ўти илдизпояси ва илдизини маҳаллий халқ қандай мақсадда ишлатади? **Чой сифатида ва тамакини хушбўй қилиш мақсадида фойдаланилади.**

399. "Камамит" навли қовун таркибида неча фоиз қанд, сахароза, куруқ модда бор? **7–10,8 фоиз қанд, 3,8–6,1 фоиз сахароза, 8,6–12 фоиз куруқ модда бор.**

400. Камелия ўсимлиги баргида, уруғида қандай моддалар бор? **10 фоиз сапонин, 1 фоиз эфир мойи, уруғида 60 фоиз мой бор.**

401. Камелия ўсимлиги таркибидаги эфир мойининг неча фоизи эвгенолдан иборат? **97 фоизи.**

402. Капрадан қандай мой олинади? **Кокос мойи олинади.**

403. Карам барги таркибида неча фоиз нималар бор? **75–80 мг фоиз С витамини, 6,1–8,6 фоиз куруқ моддалар. 1–1,5 фоиз қанд бор.**

404. Карам баргларида неча фоизгача ёғлар, қанд моддалари бор? **0,2 фоизгача ёғлар, 2 фоизгача қанд моддалари сақланади.**

405. Карам баргларида нималар бор? **Минерал моддалар, ферментлар, гликозид.**

406. Карам баргларида қанча эркин аминокислоталар бор? 16 та.
407. Карамда нима кўп? **Клетчатка.**
408. Қарафс ўсимлигининг қайси қисмларида эфир мойи бор? Эфир мойи таркибида нималар бор? **Барча қисмларида. Лимонен, солинен, сединолид, шунингдек таркиби жиҳатидан гваяколга яқин турадиган феноллар мавжуд.**
409. Қарафс меваси таркибидан нималар топилган? **Фурукумаринлар ва анчагина миқдорда мой топилган.**
410. Қарафс баргларида қандай моддалар бор? **Каротин, апинин деган гликозид моддалари.**
411. Картошка таркибида нималар бор? **Оқсиллар, углеводлар, ёғлар, шунингдек лимон ва олма кислоталар.**
412. Картошканинг кўк туганаклари ёруғликда узоқ вақт туриб қолса, қандай захарли стероид алкалоид пайдо бўлади? **Солонин.**
413. Картошка баргларида нечта ҳар хил гликоалкалоидлар борлиги аниқланган? **6 та.**
414. Кардамон ўсимлиги таркибида эфир мойи неча фоиз? **3,5—7 фоиз.**
415. Кариота дарахтидан қандай ичимлик тайёрланади? **Вино ичимлиги тайёрланади.**
416. Кариота дарахтининг қайси турлари тўпгули ширасидан қанд олинади? **C. igneus ва C. mitis турлари тўпгули ширасидан қанд олинади.**
417. Кариота пальмасининг барги толаларидан нима тўқилади ва тайёрланади? **Сават тўқилади ва чўтка тайёрланади.**
418. Кариота пальмаси гуллашдан олдин унинг учи кесилиб, ундан нима тайёрлашда ишлатиладиган ва ичиладиган шира олинади? **Пальма виноси.**
419. Кариота пальмаси поялари ўзагидан қандай модда олинади? **Крахмал моддаси.**
420. Кариотанинг баъзи турлари (C. Umens, C. mitis) тўпгули ширасидан нима ишлаб чиқарилади ва қандай ичимлик тайёрланади? **Қанд ишлаб чиқарилади ва вино ичимлиги тайёрланади.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

421. Кармакдошлардан маҳаллий халқ қадимда нима олишда фойдаланишган? **Бўёқ олишда.**

422. Кармакдошлардан қандай моддалар олинади? **Ошловчи моддалар.**

423. Катта ёшдаги киши нафас олганда бир кунда неча л кислород олади? **580 л.**

424. Катта ёшдаги одамлар оғирлигининг неча фоизини кальций элементи ташкил қилади? **1,4–2 фоизини.**

425. Каучук олиш учун гевея дарахти пўстлоғи нима қилинади? **Тилинади.**

426. Каучукнинг 95 фоизи қайси дарахтдан олинади? **Бразилия гевея дарахтидан, бошқа латексли дарахтлар ва каучукли ўтлардан олинади.**

427. Кашнич меваларида неча фоиз эфир мойи, эндоспермада мойи, оқсил моддалар бор? **1,5 фоиз, 20 фоиз.**

428. Кашнич меваларида оз миқдорда нималар бор? **Алкалоидлар бор.**

429. Кашнич мағзи таркибида неча фоизгача эфир мойи ва ёғ бор? **1,2 фоизгача эфир мойи ва 11–27 фоиз ёғ.**

430. Каштан ёғочи, пўстлоғи ва уруғ косачасида қандай моддалар кўп? **Ошловчи ва бўёқ моддалар.**

431. Каштан мағзида қандай моддалар бор? **60 фоиздан ортиқ крахмал, 17 фоизча қанд, 8–11 фоиз азотли моддалар, 2 фоиз мой.**

432. Кенг баргли ва игнабаргли дарахтлар таркибида неча фоизгача лигнин моддаси бор? **20–30 фоиз, 50 фоизгача.**

433. Кедр ёнғоғи, дарахти ширасидан нималар олинади? **Ёнғоғидан ёғ, дарахти ширасидан скипиндар олинади.**

434. Кемирувчиларга қарши курашишда ишлатиладиган сульфатлар орасида қайси бири кучли заҳар сифатида ажралиб туради? **Таллий сульфат.**

435. Кермак ўсимлиги илдизида таннин моддаси неча фоиз бўлади? **14–18 фоиз.**

436. Кермакдан маҳаллий халқ қандай мақсадларда фойдаланиб келган? **Тери ошлашда ва бўёқ олишда.**

437. Кермакжусан пояси ва баргида неча фоиз нималар бор?

5,8–8,8 фоиз протейн, 29,6–42,7 фоиз клетчатка ва 36,4–49,3 фоиз азотсиз экстракт бор.

438. Кечпишар (сентябрнинг иккинчи ярмида пишади) хўраки "Варсарға" навли узум таркибида қандай модда ва кислота бор? Қанд моддаси 22–23 фоиз, кислота 4–6 фоиз.

439. Келинтили ўти таркибида нималар бор? Флавоноидлар (изорамлеин, кверцетин, гиперозид), катрионлар, ҳар хил гликозидлар, аччиқ ва ошловчи моддалар, эфир мойи, органик кислоталар, С, К витаминлари, қанд моддалари ва микроэлементлар бор.

440. Кийик панжа, пахтақ қайси кимёвий элементни тўплаб берадиган ўсимликлар жумласига кирази? Селен элементини.

441. Кийик панжа ўсимлиги таркибида қайси кимёвий элементлар бор? Алюминий, магний, марганец, мис, молибден, кальций, креманий, кобальт, рух, темир, хром элементлари.

442. Кийикўти барги ва тўпгулларида олинадиган эфир мойи қайси саноатда ишлагилади? Атир-упа саноатида.

443. Қилчали сувўтлар таркибида қандай моддалар бор? Ксантофилл ва каротин моддалари бор.

444. Кислород elementi қайси касалликларда ишлатилади? Ўпка шамоллаганда, жарроҳлик операцияларида, организм захарланганда, нафас йўллари касалликларида.

445. Кислород elementi қайси кислота билан биргаликда нафас олиш ва қон томир ҳаракати марказларини ишга солади? Карбонат кислота билан биргаликда.

446. Кислород elementi тиббиётда қандай касалликларни даволашда ишлатилади? Ўпка, юрак, буйракда кечадиган оғир хасталикларни, айрим турдаги захарланиш (карбонат ангидрид, захарловчи моддалар)ни даволашда қўлланилади.

447. Кислород elementi ҳаётда қандай хусусиятга эга? Аэроб хусусиятга эга.

448. Киши қонида, сийдигида ўртача ҳисобда қанча мг/л миқдорда симоб elementi бор? Қонида 0,023 мг/л, сийдигида 0,1–0,2 мг/л.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

449. Киши организмда фтор элементи етишмасе, қандай оқибатларга олиб келади? Тиш емирила бошлайди, суякларга зарар етади.

450. Киши организмда жами неча хил микроэлемент борлиги аниқланган? 47 хил.

451. Кладониянинг баъзи турларида қайси кислота бор? Усинин кислотаси.

452. Клюква таркибида нималар бор? Лимон, бензоат ва бошқа кислоталар, пектин моддалар, вакцинин гликозиди, С ва Р витаминлари бор.

453. Клюква ўсимлиги қайси саноатларда кўп ишлатилади? Озиқ-овқат ва ликёр-ароқ саноатларида.

454. Кобальт — ^{60}Co элементининг радиоактив изотопидан қаерда фойдаланилади? Тиббиётда.

455. Кобальт — ^{60}Co элементининг инсон организмдаги миқдори неча фоизни ташкил этади? $1 \cdot 10^{-6}$ фоизни.

456. Кобальт — ^{60}Co элементининг одам организмдаги депоси қайси органлар? Жигар, буйрак, қон ва талоқ, ошқозон ости беzi, гипофиз, тухумдонлар ва суяк тўқималари.

457. Ковул, ковар ўсимлиги мевасида оқсил моддалар, мой неча фоиз? Оқсил моддалар 18 фоиз, мой 36 фоиз.

458. Ковул ўсимлигининг гунчаси, меваси сиркалаб ёки тузлаб нимага солинади? Овқатга.

459. Кока бутаси баргида кокаин ва бошқа алкалоидлар неча фоиз бўлади? 0,5–1,3 фоиз.

460. Колюрия ўсимлиги илдизпояси ва илдизидан қандай мой олинади? Эвгенолли эфир мойи олинади.

461. Конфет дарахтининг мева бандида, уруғида қанд миқдори неча фоиз? Мева бандида 20–23 фоиз, уруғида 47,8 фоиз.

462. Кофе уруғида кофеин неча фоиз бўлади? 0,8–2,4 фоиз.

463. Кремнезем одамнинг қайси аъзосида кўпроқ учрайди? Кўз соққасидаги шишасимон суяқлик таркибида.

464. Кремнезем ўсимлигининг қайси органи (қисми)да тўпланиб, унинг нимасини оширади? Поясида тўпланиб, унинг шишиқлигини оширади.

465. Крижовникнинг меваси таркибида неча фоиз қанд ва витаминлар бор? **8–11 фоиз қанд, 30–60 мг фоиз витаминлар бор.**

466. Кунгабоқар ўсимлиги таркибида мой неча фоизни ташкил этади? **38–47 фоиз.**

467. Кундалик озиқ-овқат маҳсулотлари орасида қайси бирлари йод элементига энг бой? **Пийёз, денгиз балиғи ва хурмо.**

468. Курарё ўсимлиги таркибида қандай алкалоид бор? **Кукарин алкалоиди.**

469. Кучала ўсимлиғи туганагида ва мевасида қандай моддалар бор? **Сапонин, крахмал ва мевасида каротинод, ликотин моддалари.**

470. Кўзтикан ўсимлиги таркибида қандай моддалар бор? **Сапонинлар, флавоноидлар, эфир мойлари ва бошқа моддалар.**

471. Кўкнори ўсимлиги сути таркибида қанча алкалоид бор? **20 дан ортиқ.**

472. Кўкнори ўсимлиги уруғидан олинган мой саноатда нима сифатида қўлланилади? **Бўёқ эритувчи сифатида.**

473. Кўксағиз ўсимлиги нима олиш учун қаерларда ўстирилади? **Кўксағиз каучук ва спирт олиш учун Украина, Белорусь Республикалари ва собиқ Иттифоқнинг Европа қисмидаги баъзи марказий туманларда ўстирилади.**

474. Кўксағиз ўти илдизида дастлабки 7 йилда қандай модда кўп тўпланади? **Каучук моддаси.**

475. Кўксағиз ўти илдизидан олинадиган сутширада каучук, инулин моддалари неча фоиз? **Каучук 10–27 фоиз, инулин 30–40 фоиз.**

476. Кўксағиз ўти қандай мақсадлар учун етиштирилади? **Каучук ва спирт олиш учун.**

477. "Кўкча" навли қовун таркибида қанд миқдори неча фоиз бўлади? **7,5–14,8 фоиз.**

478. Кўп смюлали ўсимликлардан қайси қимматбаҳо смюалар олинади? **Сандарк, ковал, мастикс ва бошқа смюалар.**

479. Кўпчилик тирик организм тўқимасида селен элементи миқдори қанча мг/кг гача бўлади? **0,01 дан 1 мг/кг гача.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

480. "Кўрсодик" навли ўрик таркибида қанд, кислота неча фоиз бўлади? Қанд 14–16 фоиз, кислота 0,6–1,09 фоиз.

481. Лабгулдошларнинг қайси турлари техника мойи олиш учун ўстирилади? Перулла, лялешанция каби турлари техника мойи олиш учун етиштирилади.

482. Лабгулдошларнинг кўнчилиги қайси мойларга бой бўлиб, қаерларда ишлатилади? Эфир мойларига бой бўлиб, парфюмерия саноатида (лаванда, розмарин), тиббиётда (арслонқўруқ, ялпиз, райхон, лагохилус, моврак), баъзан зиравор сифатида овқатга (жамбил, райхон) ишлатилади.

483. Лаванда тўпгули таркибида қандай мойлар бор? Эфир мойлари бор.

484. Лаванда тўпгулидаги эфир мойлари қайси саноатда ишлатилади? Парфюмерия саноатида.

485. Лавр меваси баъзи мамлакатларда қандай мақсадларда ишлатилади? Тиббиётда, ветеринарияда ва совун тайёрлашда ишлатилган ёғ-эфир мойлари олинади, қурилган барглари таомларни хуштаъм қилиш мақсадида ишлатилади.

486. Лаврдошларнинг кўпгина турларидан қандай моддалар олинади? Зираворлар, комфора, эфир мойлари, доривор моддалар.

487. Лавлагиде қайси кимёвий элементлар кўп? Йод, калий ва марганец элементлари.

488. Ловияда қандай элементлар бор? Макро ва микроэлементлар бор.

489. Лагохилуснинг ер устки қисми таркибида неча фоиз нималар бор? 1,98 фоиз лагохилин спирти, 0,67 фоиз флавоин гликозиди, 0,21 фоиз эфир мойи, 77 фоиз С витамини, 8 мг фоиз каротин ва бошқалар мавжуд.

490. Лайлактумшўқ ўти таркибида қандай моддалар бор? Ошловчи (таннин) моддалар.

491. Лайм ўсимлиги мевасидан нималар тайёрланади? Лайм суви, лимон кислота, эфир мойи.

492. Ламинариясимон сувўтлари таркибида нималар бор? Углеводлар, В₁, В₂, В₁₂, С витаминлари, каротин, альгинет кислота ва бошқалар бор.

493. Ландольфиянинг баъзи турларидан қандай смола олинади? **Каучук смоласи.**

494. Ланцетник қандай сувли денгизларда, неча метр чуқурликда, қандай ҳолатда яшайди? **Илиқ сувли денгизларда, 10–30 м чуқурликда, қумга ярим кўмилиб яшайди.**

495. Латексда углеводлар, оқсиллар, гликозидлар, тузлар, эфир мойлари ва шунга ўхшашлар қандай ҳолда бўлади? **Эриган ва суспензияланган ҳолда.**

496. Лежер хин дарахти пўстлоғида алкалоидлар неча фоиз? **10–12 фоиз.**

497. Лимон қандай маҳсулотлар тайёрлашда, нималар олишда ишлатилади? **Кондитер маҳсулотлари тайёрлашда, шарбат, лимонад, лимон кислота, эфир мойи олиш мақсадларида.**

498. Лимон нималар олишда ишлатилади? **Шарбат, лимонад, лимон кислота, эфир мойи олишда ишлатилади.**

499. Лимон шарбати таркибида неча фоиз қандай модда, витамин, кимёвий элементларнинг тузлари бор? **3,5–8,1 фоиз кислота, 1,9–3,0 фоиз қанд, витамин С (100 г да 45–140 мг), Р ва В витаминлари ҳамда пектин моддалари, темир, фосфор, калий, кальций, магний тузлари бор.**

500. Лимондан қандай маҳсулотлар тайёрланади? **Кондитер маҳсулотлари.**

501. Лимонўтнинг меваси ва уруғи таркибида нималар бўлади? **Лимон, олма ва органик кислоталар, углеводлар, С витамин, эфир мойлари ва бошқалар.**

502. Литий элементининг қандай бирикмалари тиббиётда сийдик кислотасини эритишда ишлатилади? **Литий карбонат, литий салицилат.**

503. Лишайникларнинг айримлари қайси саноатда, нималар тайёрлашда ишлатилади? **Айрим лишайниклар атир-уна саноатида, лакмус ва бўёқ тайёрлашда фойдаланилади.**

504. Ловия таркибида неча фоиз нималар бор? **22–28 фоиз оқсил, 47–51 фоиз крахмал, 1,4–1,7 фоиз мат ва бошқа моддалар.**

505. Логохилус ер устки қисми таркибида неча фоиз қандай

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

моддалар, витамин бор? 1,98 фоиз лагоҳилин спирти, 0,67 фоиз флавоноин гликозиди, 0,21 фоиз эфир мойи, 8 мг фоиз каротин моддалари, 77 мг фоиз С витамини бор.

506. Лок дарахти меваси таркибидаги мойдан (25 фоизча) техникада ишлатиладиган қандай мум тайёрланади? **Япон муми.**

507. Лоладарахт пўстлоғида қандай моддалар бор? **Ошловчи (таннин) моддалар бор.**

508. Лолақизғалдоқ пояси, барги ва гулларида алкалоид неча фоизни ташкил этади? **0,1 фоизни.**

509. Маврак баргида ва гулида неча фоизгача эфир мойи, ошловчи ва бошқа моддалар бор? **2,5 фоизгача.**

510. Маврак уруғида мой неча фоизгача бўлади? **31 фоизгача.**

511. Магний элементи одам организмига қандай таъсир этади? **Антисептик ва қон томирларини кенгайтирувчи сифатида таъсир этади.**

512. Магний элементи одам организмидаги қайси моддаларнинг алмашинувини яхшилади? **Углеводларнинг алмашинувини яхшилади.**

513. Магний элементи одамнинг қайси органи фаолиятида катта аҳамиятга эга? **Мия фаолиятида.**

514. Магний элементи, асосан, қайси мева, полиз экинлари ва сабзавотлар таркибида бўлади? **Ўрик, шафтоли, гулқарам, қарам, картошка, помидор таркибида.**

515. Магний элементининг зарур бўлган миқдорини одам организми нималардан олади? **Мева ва сабзавотлардан олади.**

516. Магний элементисиз хлорофилл бўлмайди, хлорофиллсиз нима бўлмайди? **Ҳаёт бўлмайди.**

517. Магнолия барги таркибида қандай моддалар бор? **Экстрактлар, глюкозидлар, пўстлоғи ва илдизида алкалоидлар мавжуд.**

518. Маймунжон — парманчак меваларида қайси кимёвий элементлар бор? **Калий, марганец, мис элементлари.**

519. Маймунжон ўсимлиги меваси таркибида нималар бор? **4–8 фоиз қанд, 0,8 фоиз кислоталар, С витамини ва каротин бор.**

520. Маквиснинг кўпчилик ўсимликлари таркибида ўткир хидли қандай мойлар бор? **Эфир мойлари бор.**

521. Маккажўхори меваси ҳамда ундан олинган ун, крахмал ва мойдан қайси саноатларда фойдаланилади? **Озиқ-овқат ва тўқимачилик саноатларида.**

522. Маккажўхорининг оналик гули устунчаси ва тумшукчаси таркибида неча фоиз нималар бор? **2,5 фоиз ёғ, 0,12 фоиз эфир мойи, 3,18 фоиз сапонинлар, флавоноидлар, органик кислоталар, 1,5 фоиз аччиқ гликозидлар, кўп миқдорда С ва К витаминлари, каротин, пантотен кислота, инозит, фитастеринлар ва бошқа моддалар бирикмалари мавжуд.**

523. Маккажўхори ва буғдойда қайси кимёвий элемент борлиги аниқланган? **Кальций элементи.**

524. Маклюра ўсимлиги ёғочи ва илдизидан қандай бўёқ олинади? **Сариқ бўёқ.**

525. Малина таркибида неча фоиз нималар бор? **5,7–11,55 фоиз қанд, 0,45–6,3 фоиз пептон, 1–2 фоиз органик кислоталар, С, А, В витаминлари, шунингдек хушбўй моддалар бор.**

526. Маллачой таркибида лак-бўёқ саноатида ва овқатга ишлатиладиган тез қурийдиган мой неча фоиз? **35–38 фоиз.**

527. Мандарин таркибида неча фоиз нималар бор? **2,9–10,5 фоиз қанд, 0,9–1 фоиз кислота (асосан, лимон кислота), С, Р, В, витаминлари, А провитамини бор.**

528. Марганец элементи бирикмалари қишлоқ хўжалигида қандай ўғит сифатида ишлатилади? **Микроўғит сифатида.**

529. Марганец элементи бирикмалари қондаги қайси модда миқдорини камайтиради? **Шакар моддаси миқдорини.**

530. Марганец элементи одам организмнинг нималардан заҳарланишига қарши курашувчанлигини оширади? **Бактериялардан.**

531. Марганец элементининг асосий қисми одамнинг қайси органларида учрайди? **Мушаклар, бош мия, буйрак, жигар, қалқонсимон без, суяклар ва талокда.**

532. Марганец элементининг ортиқча миқдори қандай касалликларни келтириб чиқаради? **Турли асаб касалликларини.**

533. Маржонлар скелети қандай модладан иборат? **Оҳак ёки шох моддасидан иборат.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

534. Мате чойи таркибида неча фоиз қандай моддалар, мойлар, витаминлар ва кислота бор? 1,8 фоиз кофени, 0,05 фоиз теобролин, 9–12 фоиз ошловчи моддалар, эфир мойлари, А, В, С витаминлари ва лимон кислотаси.

535. Тамаки баргида неча фоиз қандай моддалар бор? Курук модда ҳисобида 5–10 фоиз никотин, 15–20 фоиз органик кислоталар (5–10 фоиз лимон кислота).

536. Менхес синдроми болаларда қайси кимёвий элемент иони сўрилишининг генетик дефектидан келиб чиқади? Мис иони сўрилишининг.

537. Металл симобнинг нимаси одам учун хавфли? Бутл.

538. Меъда ширасида неча фоизгача HCl бўлади? Нима учун? 0,3 фоизгача. Чунки HCl овқат ҳазм бўлишига ва касаллантирувчи бактерияларни ўлдиришга ёрдамлашади.

539. Меъда ширасининг неча фоизини хлор elementi ташкил этади? 0,4–0,5 фоизини.

540. Микрофитлар ҳосилдорликни оширибгина қолмасдан, балки ўсимлик ва ҳайвонларни нималардан сақлайди? Касалликлардан.

541. Мингдевона барги таркибида қандай моддалар бор? Алкалоидлар, гиосциамин, атропин, скополамин моддалари.

542. Миср бедаси, берсим ўсимлиги таркибида неча фоиз нималар бор? 9,3 фоиз протеин, 2,4 фоиз ёғ, 46 фоиз углевод бор.

543. Мишьяк elementi қандай касалликларни даволашда ишлатилади? Стоматологияда маргимуш бирикмалари нималарни ўлдиришда қўлланилади? Захм (сифилис), қайталама терлама ва уйқу касалликларини даволашда ишлатилади. Стоматологияда маргимуш бирикмалари тишнинг асабларини ўлдиришда қўлланилади.

544. Мия ўсимлиги илдизи қайси саноатда, техникада нималар тайёрлашда кенг қўлланилади? Илдизи озиқ-овқат саноатида, пиво, квас, лимонад тайёрлашда; техникада ўт ўчирадиган кўпирувчи суюқликлар тайёрлашда фойдаланилади.

545. Мойли пальма меваси ва данагида овқатга ҳамда техникада ишлатиладиган пальма мойи неча фоиз? 70 фоиз.

546. Мойли экинлардан мой қандай олинади? **Суюқ, ярим суюқ ва қотувчи бўлиб, пресслаб ёки экстракциялаб олинади.**

547. Мойли экинлардан қайси бири энг кўп мой беради? **Кунжут 57 фоиз.**

548. Мойли экинлардан қайсилари озиқ-овқат саноатида ва техникада кагга аҳамиятга эга? **Зайтун, тунга дарахти, сибирь кедри, ёнғоқ, бодом мойлари.**

549. Мойли экинлардан бўлган кунгабоқар, соя, ерёнғоқ неча фоизгача мой беради? **Кунгабоқар 29—57 фоиз, соя 15—26 фоиз, ерёнғоқ 41—57 фоиз мой беради.**

550. Мойчечак гули таркибида қайси моддалар бор? **Филавоноидлар, кумаринлар, каротин ва бошқа моддалар.**

551. Мойчечак гули таркибида эфир мойи неча фоиз? **0,8 фоиз.**

552. Молибден элементи барча тирик организмларда микроэлемент сифатида қайси кимёвий элемент алмашинувида қатнашади? **Азот элементи алмашинувида.**

553. Молибден элементи одамнинг қайси органларида тўпланади? **Жигар, буйрак, буйрак усти бези ва кўзда тўпланади.**

554. Молибден элементи тирик организмда қандай роль ўйнайди? **Ўсишни тезлаштиради.**

555. Молибден элементи ўсимликлар, ҳайвонлар ва одам организмда қандай ҳолда бўлади? **Микроэлемент ҳолида.**

556. Молибден элементи ўсимликларда нималар биосинтезини кучайтиради? **Нуклеин кислоталари ва оксиллар биосинтезини кучайтиради.**

557. Молибден элементи нималар миқдорини кўпайтиради? **Хлорофилл ва витаминлар миқдорини.**

558. Молибден элементи ҳайвон организмнинг қайси органларидан топилган? **Тўқималаридан.**

559. Моралқулоқ илдизпояларида заҳарли алкалоид моддалардан қайсилари бор? **Протовератрон, нейрин моддалари.**

560. Моховхоса ўтининг пояси ва баргларида қандай алкалоидлар бор? **Заҳарли алкалоидлар.**

561. Мош дони таркибида неча фоиз нималар бор? **24—30 фоиз оксил, 2—4 фоиз мой, 40—50 фоиз крахмал ва турли витаминлар.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

562. Мош пояси таркибида оқсил моддаси неча фоиз? **8—15 фоиз.**

563. Мумиё, мумиёйн асл, тоғ бальзами, брагшун, частун таркибида нечта кимёвий элемент бор? Мумиё таркибида органик модда неча фоиз? **27 та элемент бор. 63—65 фоиз.**

564. Мутмула мевасида қанд, олма кислотаси, С витамини неча фоиз? **Қанд 10 фоиз, олма кислотаси 1,1 фоиз, С витамини 1,6—15,8 фоиз.**

565. Мушукўт пояси ва баргларида қандай моддалар бор? **Сапонин, гликозид моддалари.**

566. Мўъжиза дарахти пўстлоғининг кесилган жойларидан нима тайёрлашда ишлатиладиган қизил смола — "аждар қони" олинади? **Лак тайёрлашда ишлатиладиган қизил смола — "аждар қони" олинади.**

567. Мўътадил иқлимли мамлакатларда ўсувчи оддий қарағай, кедр қарағайи, қорақарағай, тилоғоч ва бошқалардан қайси модда ажратиб олиниб, ундан қандай моддалар тайёрланади? **Елим моддаси ажратиб олиниб, ундан конифоль ва скипидар моддалари тайёрланади.**

568. Наврўзгул барги таркибида нималар бор? **С витамини, каротин, сапонин ва бошқа бирикмалар.**

569. Наргиз, нарциссининг баъзи турлари гулларида хушбўй қандай мой бор? **Эфир мойи.**

570. Наргис пиёзбошида қандай моддалар бор? **Бир қанча алкалоид моддалари.**

571. Натрий ионлари одам қони плазмасида неча фоиз? **0,32 фоиз.**

572. Натрий ионлари одам мушак тўқимасида неча фоизни ташкил қилади? **0,6—1,5 фоизни.**

573. Натрий ионлари одам суягида неча фоиз бўлади? **0,6 фоиз.**

574. Наша уруғи таркибида мой, оқсил неча фоизни ташкил этади? **Мой 30—35 фоиз, оқсил 23—25 фоиз.**

575. Нечанчи асрда Германияда қоқи ўти тинчлантирувчи ва ухлатувчи дори сифатида тавсия этилган? **XVI асрда.**

576. Нечта кимёвий элемент одам организмда муҳим биологик функцияларни бажаради? **18 та кимёвий элемент.**

577. Никель элементи таъсирида ҳайвон қони таркибида гемоглобин ҳосил бўлиши билан бир вақтда қандай тузлар ажралиб чиқиши исботланган? Гемоглобин ҳосил бўлиши билан бир вақтда темир тузлари ажралиб чиқиши.

578. Нима учун "Гелийли" ҳаво нафас олиш органлари ишини енгиллаштиради? "Гелийли" ҳаво одатдаги ҳаводан уч баробар енгил бўлганлиги учун.

579. Нима учун арча атроф-муҳитни тозалайди? Чунки у ўзидан эфир мойи чиқаради.

580. Нима учун атмосфера ҳавосида озоннинг ортиб кетиши қанчалик хавфли бўлса, унинг миқдори камайиб кетиши ҳам шунчалик хатарли? Маълумки, организм шаклланишида Д витамини муҳим роль ўйнайди. Д витаминининг ҳосил бўлиши учун ультрабинафша нурлари зарур. Агар барча ультрабинафша нурлари атмосферада ютилиб қолганда Д витамини ҳам ҳосил бўлмайди. Натижада, одам ва ҳайвонларнинг организмлари ҳалокатга учраган бўлур эди.

581. Нима учун бўзшўра ўсимлигини еган қўйлар заҳарланади? Чунки бўзшўра баргида оксалат кислотанинг калийли ва натрийли тузлари кўп бўлганидан қўйлар заҳарланади.

582. Нима учун заҳарланган одамга олтин элементининг коллоид эритмаси ичирилади? Олтин элементи заҳарни ўзига шимиб олиб, олтин ионлари микробларни ўлдиради.

583. Нима учун қорағат ўсимлиги хушбўй ҳид таратади? Чунки қора қорақат баргининг орқасида эфир мойи безлари бўлиб, хушбўй ҳид таратади.

584. Нима учун одам танасининг ҳарорати доимо бир хил? Одам танасида атиги 0,003 г радиоактив калий изотопи бўлса, ҳар секундда тахминан 5000 та атом парчалавади. Бу эса одам танаси ҳароратини бир хил сақлашда катта аҳамиятга эга.

585. Нима учун олтингуғурт элементи организмнинг алмаштириб бўлмайдиган компоненти ҳисобланади? Чунки у кўпгина оксиллар, аминокислоталар, гормонлар, витаминлар, нуклеин кислоталар таркибига киради.

586. Нима учун ошқозон-ичак касаллиги билан оғриган кишига барий элементи бўтқаси (каша) ичирилади? 50–100 г

гача беморга ичирилган барий "бўтқаси" рејттен нурларини ички органларнинг юмшоқ тўқималаридан кўра анча кўпроқ ютади. Ички бўш органлар барий "бўтқаси" билан тўлгач, ундаги анатомик ўзгаришлар аниқланади.

587. Нима учун Ўрта асрларда беморга сурма элементи сақланган идишда вино ичиришган? Чунки сурма элементи балғам ажратувчи ва қайт қилдирувчи (кустирувчи) восита сифатида қўлланилган.

588. Нима учун эманнинг хом меваси инсон саломатлиги учун хавфли ҳисобланади? Чунки унинг таркибида кверцитин моддаси бўлиб, у ҳайвонлар учун мутлақо хавфсиз ҳисобланади, аммо инсон саломатлиги учун хатарли.

589. Нималардан дирилдоқ ва шилимшиқсимон моддалар — агар-агар, агарсимонлар, коллаген, альгинатлар, таркибида микроэлементлар ва йод элементи бўлган ем (ун) олинади? Сувўтлардан.

590. Никель элементи одамнинг қайси органларида учрайди? Жигар, буйрак, меъда ости беzi, гипофиз, тери ва кўзида.

591. Агар-агар новдаларида қандай модда бор? Протеин моддаси бор.

592. Нормал ҳолдаги одам организмида кальций элементи қанча мг бўлади? 9—11 мг.

593. Норселов ўсимлиги таркибида неча фоиз протеин, оқсил, мой ва бошқа моддалар бор? 8,2 фоиз протеин, 6,3 фоиз оқсил, 2,29 фоиз мой ва бошқа моддалар.

594. Нуфар ўсимлиги илдизида қандай моддалар бор? Алкалоидлар (нуфарин), таннидлар, крахмал моддаси.

595. Нокда қайси кимёвий элементлар бор? Калий, кальций, кремний, магний, натрий, олтингурут, хлор, фосфор, темир, йод, кобальт элементлари.

596. Нўхатда қайси кимёвий элементлар бор? Кальций, кремний, магний, олтингурут, алюминий, фосфор, бор, темир, молибден, селен, рух элементлари.

597. Нўхат таркибида неча фоиз қандай моддалар бор? 30 фоиз оқсил, 5—8 фоиз мой, 60 фоиздан ортиқ азотсиз экстракт моддалар.

598. "Обаки" навли узум таркибида қанд, кислота неча фоиз?
Қанд 20–21 фоиз, кислота 6–7 фоиз.

599. Овқатда мис элементи миқдорининг камайиши (ҳар куни 0,005 г атрофида) қандай оқибатларга олиб келади ва кишида нималар кузатилади? **Камқонликка олиб келади, гемоглобин камайиб, дармонсизлик сезилади.**

600. Овқатда рух элементи етишмаслиги сезилса, одам организмида қандай ўзгаришлар юз беради? **Организм ўсиши секинлашади, сочлар туқилади, жинсий фаолият ўзгаришига олиб келади.**

601. Оғир сувда ҳаёт бўладими? **Йўқ, бўлмайди.**

602. Одам бир кеча — кундузда овқат, сув, ҳаво орқали қанча мкг таллий элементини олади? **1,6 мкг, 0,05 мкг.**

603. Одам бир суткада неча л кислород ютиб, неча л карбонат ангидрид ажратиб чиқаради? **750 л кислород ютиб, 657 л карбонат ангидрид ажратиб чиқаради.**

604. Одам ва ҳайвон тўқималарида тахминан неча кимёвий элемент бор, улардан нечаси микроэлементлар ҳисобланади? **65 та бўлиб, улардан 50 таси микроэлементлар.**

605. Одам ва ҳайвонлар организмида фосфор элементи, асосан, нималар таркибида бўлади? **Асосан, суякда ҳамда асаб толалари ва қон таркибида бўлади.**

606. Одам ва ҳайвонлар организмларининг қаерларида фосфор элементи бирикмалари бор? **Мия, асаб толалари, қон таркибида.**

607. Одам ва ҳайвонлар темир элементини қаердан олади? Одам организми учун бир кеча — кундузда қанча мг темир элементи керак? **Жигар, гўшт, тухум, дуккакли донлар, нон, ёрма, лавлагидан олади, чунки уларда темир кўп бўлади. 60–100 мг темир элементи керак.**

608. Одам қонида неча г темир элементи бўлади? **2,5 г.**

609. Одам қонида қанча мкг марганец элементи бўлади? **2–3 мкг.**

610. Одам нафас оладиган ҳавода ис газининг рухсат этиладиган миқдори 1 м³ ҳавода қанча мг бўлиши керак? **0,02 мг.**

611. Одам организми азот элементини қаердан олади? **Таркибида азот бўлган озиқ маҳсулотларидан.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

612. Одам организми керакли фтор элементини қаердан олади? Фтор элементининг сувдаги меъёри (нормаси) қанча мг/л? **Сувдан олади. 1 мг/л.**

613. Одам организми озиқ-овқатлардаги магний ионининг неча фоизини ўзлаштиради? **40 фоизини.**

614. Одам организми темир элементини қаердан олади? **Овқатдан олади.**

615. Одам организми тинч турганда суткасига неча л, жисмоний иш қилганда неча л кислород сарф қилади? **300 л, 3000–4500 л.**

616. Одам организми учун бир суткада қанча мг марганец керак? **8 мг.**

617. Одам организми ўртача бир суткада неча г кальций элементини истеъмол қилади? **0,7 г.**

618. Одам организмига бир суткада сув ёки озиқ-овқат билан қанча йод элементи тушиши керак? Акс ҳолда нима бўлади? **0,05–0,1 мг. Буқоқ касаллигига дучор бўлади.**

619. Бир кеча — кундузда одам организмига ўрта ҳисобда овқат орқали қанча мг симоб элементи ўтади? **0,02–0,05 мг.**

620. Одам организмига бир суткада овқат, сув ва чанг орқали қанча мг қўрғошин элементи киради? **Овқат орқали 0,22 мг, сув орқали 0,1 мг, чанг орқали 0,08 мг.**

621. Натрий ва калий элементлари одам организмига қайси маҳсулотлар билан ўтади? **Сабзавот ва мевалар билан ўтади.**

622. Одам организмига темир элементи етишмаса, қандай касаллик пайдо бўлади? **Камқонлик касаллиги пайдо бўлади.**

623. Фосфор элементининг катта қисми одам организмига қандай маҳсулотлар орқали ўтади? **Сут, гўшт, парранда, балиқ, нон, сабзавотлар орқали.**

624. Одам организмида йод элементи ортиб кетса, нима бўлади? **Қалқонсимон без фаолияти бузилади.**

625. Одам организмида кальций элементи алмашинуви бузилган жараёнларда қандай касалликлар келиб чиқади? **Глаукома, атеросклероз, сийдик-тош касалликлари ва подагра касалликлари.**

626. Одам организмида кальций элементи миқдори ортиб

кетса, қандай таъсир кўрсатиши мумкин? Токсин тарзида таъсир кўрсатиши мумкин.

627. Одам организмида қанча г атрофида калий элементининг радиоактив изотоплари ҳосил бўлади? $3 \cdot 10^{-6}$ г.

628. Одам организмида қанча г темир элементи бўлади? 4–5 г.

629. Одам организмида қанча турли-туман модда бор? 300 га яқин.

630. Одам организмида қанча миқдорда фермент бор? Улар қандай вазифани бажарадилар? 3000 га яқин фермент мавжуд. Уларнинг ҳар бири ўзига хос реакциялар учун катализаторлик вазифасини бажарадилар.

631. Одам организмида кобальт элементининг кўпайиб кетиши қандай ўзгаришни ҳосил қилади? Қалқонсимон без фаолиятини сусайтиради.

632. Одам организмида литий элементининг тўпланиши оқибатида қандай касаллик пайдо бўлади? Подагра, яъни модда алмашинувиининг бузилиши туфайли бўғимларда зирқираган оғриқ берувчи касаллик пайдо бўлади.

633. Одам организмида марганец элементининг миқдори неча фоизни ташкил этади? $1 \cdot 10^{-3}$ фоизни.

634. Одам организмида мис элементи етишмаслиги қандай касалликни келтириб чиқаради? Анемия касаллигини.

635. Одам организмида молибден элементи неча фоизгача учрайди? $1 \cdot 10^{-5}$ фоизгача.

636. Одам организмида натрий элементи ионининг миқдори неча фоизни ташкил этади? 0,25 фоизни.

637. Одам организмида неча фоиз хлор иони мавжуд? 0,25 фоиз.

638. Одам организмида неча фоиз хлор элементи учрайди? $1 \cdot 10^{-2}$ фоиз.

639. Одам организмида никель элементининг миқдори неча фоиз бўлади? $1 \cdot 10^{-6}$ фоиз.

640. Одам организмида хлор иони ҳужайра мембраналарининг қандай ўтказувчанлигига таъсир этади? Электр ўтказувчанлигига таъсир этади.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

641. Одам организмида тахминан қанча кимёвий элемент мавжуд? **50 дан ортиқ.**

642. Одам организмида туз миқдори кўп бўлса, қандай касалликларни келтириб чиқаради? **Қон босимининг ортиши ва паришонхотирлик касалликларини келтириб чиқаради.**

643. Одам организмида ўзлаштирилган магний элементи ионлари қаерда тўпланади? Кейин қайси органларга ўтади? **Жигарда тўпланади. Кейин мушак ва суякларга ўтади.**

644. Одам организмида хром элементи неча фоизни ташкил этади? **$1 \cdot 10^{-5}$ фоизни.**

645. Одам организмидаги кальций элементи миқдорининг камайиши қандай ўзгаришларга олиб келади? **Асаб тизимининг кўзгалувчанлиги ўзгаришларига олиб келади.**

646. Одам организмидаги темир элементи миқдори неча фоизни ташкил этади? **$1 \cdot 10^{-5}$ фоизни.**

647. Одам организмининг йод элементига бўлган суткалик эҳтиёжи қанча мг? **0,1 мг.**

648. Одам организмининг қайси органларида никель элементи учрайди? **Жигар, буйрак, меъда ости бези, гипофиз, тери ва қўзда.**

649. Одам организмининг кальций элементига суткалик эҳтиёжи 12 ёшгача бўлган болаларда, 12–18 ёшдагиларда, ҳомиладор аёлларда неча г ни ташкил этади? **12 ёшгача бўлган болаларда 0,5–0,6 г, 12–18 ёшдагиларда 0,7–0,8 г, катта ёшдагиларда 0,5 г, ҳомиладор аёлларда 1 г.**

650. Одам организмининг натрий элементига бўлган талаби бир суткада қанча г ни ташкил этади? **4–7 г ни ташкил этади.**

651. Одам организмининг неча фоизини биоген элементлар ташкил этади? **90 фоизини.**

652. Одам организмининг неча фоизини водород элементи ташкил қилади? **10 фоизини.**

653. Одам организмининг неча фоизини кальций элементи ташкил этади? **2 фоизини.**

654. Одам организмининг неча фоизини кислород элементи ташкил қилади? **65 фоизини.**

655. Одам организмнинг неча фоизини углерод элементи ташкил қилади? **18 фоизини.**

656. Одам селен элементи билан заҳарланганда нима бўлади? **Боши оғрийди, сурункали тумов бўлиб, сочи тўкилади, тирноқлари мўртлашиб қолади.**

657. Одам суягининг неча фоизи кальций элементи бирикмаларидан иборат? **25 фоизи.**

658. Одам танасида мис элементи, асосан қайси органда тўпланади? **Жигарда.**

659. Одам танасида рух элементи кўпроқ қайси органларда тўпланади? **Тишларда (0,02 фоиз), асаб тўқималарида ва жигарда тўпланади.**

660. Одам, ҳайвон ва ўсимлик тўқималарида неча фоиз уран элементи бор? **$10^{-5} - 10^{-8}$ фоиз.**

661. Одамнинг ош тузига бўлган кундалик эҳтиёжи неча г ни ташкил этади? **5–10 г ни.**

662. Одлий арча меваси таркибида қандай моддалар бор? **0,5–2 фоиз эфир мойи, 40 фоиз қанд, органик кислоталар, смола, бўёқ, пектин ва бошқа моддалар бор.**

663. Озиқ-овқат саноатида актинидия меваларидан нималар тайёрланади? **Мураббо ва шарбат тайёрланади.**

664. Озон инсон ва ҳайвонлар учун қандай аҳамиятга эга? **Уларни кўр бўлиб қолишдан асрайди.**

665. Озуқасига йод элементли сувўтлари қўшиб берилганда сигир ва қўйда қандай ўзгаришлар аниқланган? **Сигир сути кўпайиши, қўйнинг жунни тез ўсиши аниқланган.**

666. Олманинг таркибида қандай моддалар, кислоталар бор? **Глюкоза, сахароза, фруктоза деб аталувчи қанд моддалари, органик кислоталар, энг муҳими пектин моддаси бор.**

667. Олма таркибида қайси микроэлементлар бор? **Темир, мис, калий, марганец, кобальт.**

668. Олмада қайси ноёб кислота борлиги туфайли у микробларга қирон келтиради? **Фолат кислотаси борлиги туфайли.**

669. Олма сиркасида қанча элемент ва бирикмалар мавжуд бўлиб, улар орасида қайси фермент ошқозон-ичакда овқат

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

ҳазм қилиш жараёнида асосий роль ўйнайди? 20 га яқин, "Пектин" ферменти.

670. Оқ бриония ўсимлиги таркибида қайси моддалар бор? Брионин деган заҳарли гликозид ва бошқа моддалар бор.

671. Оқ қарағай барги ва ёш новдаларида неча фоиз эфир мойи, С витамини бор? 3,27 фоиз эфир мойи, 0,32 фоиз С витамини бор.

672. Оқ қарағай барги ва ёш новдаларидан тайёрланган қайнатма қайси витаминга бой бўлиб, қайси касалликни даволаш ва унинг олдини олишда ишлатилади? С витаминига бой бўлиб, пинкга касаллигини даволаш ва унинг олдини олишда ишлатилади.

673. Оқ қарағай борнилацетат ва борнеолдан нима синтез қилинади? Камфора.

674. Оқ қарағай смоласидан нима олинади? Скипидар олинади.

675. Оқ қарағайдан олинadиган эфир мойи таркиби қандай бирикмалардан иборат? Борнипацетат (30–60 фоиз), борнелол камфен (10–20 фоиз), пижн (10 фоиз) ва бошқа бирикмалардан.

676. Оқ қарағайнинг барги ва ёш новдаларида неча фоиз қандай моддалар, витамин бор? 3,27 фоиз эфир мойи, 0,32 фоиз С витамин ва бошқа моддалар бор.

677. Оқ қаррак уруғи таркибида неча фоиз мой, баргида эса, неча фоиз алкалоид бор? Уруғи таркибида 35 фоиз мой, баргида 0,05 фоиз алкалоид бор.

678. Оқ кишмиш таркибида қандай моддалар бор? 24–26 фоиз қанд, 4–4,5 фоиз кислота бор.

679. Оқ лум қаерларда қўлланилади? Парфюмерия-косметикада, лак-бўёқ ишлаб чиқаришда ва бошқаларда.

680. "Оқ нукул" навли ўрик таркибида қанд, кислота неча фоиз? Қанд 16 фоиз, кислота 0,5 фоиз.

681. Оқ харрак уруғи ва барги таркибида неча фоиз нималар бор? Уруғида 35 фоиз мой, баргида 0,05 фоиз алкалоид ва бошқа бирикмалар мавжуд.

682. Оқ чингал баргида алкалоид неча фоиз бўлади? **0,36 фоиз.**

683. Оқ шафтоли таркибида қанд, кислота миқдори неча фоизни ташкил этади? **Қанд 13,5 фоиз, кислота 0,39 фоиз.**

684. Оққарагайдан нима олинади? **Бальзам.**

685. Оққурай илдири ва мевасида нималар бор? **Фурукумаринлар (псорален, изопсорален ва бошқ.), мевасида эфир мойи бор.**

686. Оққурай ўсимлиги илдири ва мевасида қандай моддалар бор? **Фурукумаринлар (псорален, изопсорален ва бошқ.), эфир мойи бор.**

687. Оққурт бутаси таркибида неча фоиз қандай моддалар бор? **9,2 фоиз кул моддалари, 13,7 фоиз протеин, 12,7 фоиз оксил, 2,9 фоиз мой, 40,3 фоиз клетчатка ва 33,2 фоиз азотсиз экстракт моддалар.**

688. Оқпечак таркибида қандай моддалар бор? **5,4 фоиз кул ва 12,6 фоиз протенин моддалари, экстракт моддалар бор.**

689. Оксалис таркибида қайси витамин ва кислота бор? **С витамини ва шовул кислота.**

690. Олма таркибида қандай кимёвий элементлар мавжуд? Жами нечтача кимёвий элемент бор? **Темир, калий, марганец, мис ва ҳ.к. элементлар. 20 та.**

691. Олча таркибида қандай кимёвий элементлар бор? **Калий, кальций, магний, натрий, олтингугурт, фосфор, хлор, бор, ванадий, темир, никель, фтор, рух элементлари бор.**

692. Оксил қайси кимёвий элементсиз мавжуд бўлмайди? **Азот элементсиз.**

693. Оқсўхта ўти таркибида протеин моддаси неча фоиз? **62–24,3 фоиз.**

694. Олғи пиёзининг баъзи турларида қандай заҳарли моддалар бор? **Алкалоид моддалари бор.**

695. Олтингугурт элементи одам организмнинг неча фоизини ташкил этади? **0,16 фоизини.**

696. Олча меваси таркибида неча фоиз нималар бор? **8–17 фоиз қанд, 0,9–2,8 фоиз кислота, 0,16–0,36 фоиз ошловчи моддалар, А ва С витаминлари бўлади.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

697. Омонқорадан қайси алкалоид олинади? **Галантамин алкалоиди.**

698. Одам организми 1 суткада қанча мг рух элементи талаб қилади? **10–15 мг.**

699. Одам организмига кўп миқдорда фтор элементи киритилса, нима бўлади? **Йод элементининг ўрнини эгаллаб, қалқонсимон без фаолиятини бузади.**

700. Одам организмида қайси кимёвий элемент миқдори ортиб кетса, у токсик таъсир кўрсатиши мумкин? **Кальций элементи.**

701. Одам организмида қайси кимёвий элементнинг кўпайиб кетиши қалқонсимон без фаолиятини сусайтиради? **Кобальт элементининг.**

702. Одамнинг кислород билан бир марта нафас олиши неча марта ҳаводан нафас олишига тенг? **Беш марта.**

703. Одам организмида кобальт элементининг кўпайиб кетиши қайси без фаолиятини сусайтиради? **Қалқонсимон без фаолиятини сусайтиради.**

704. Одам организмида сарф қилинган натрий элементи ўрнини тўлдириш учун киши суткасига неча г ош тузи истеъмол қилиши лозим? **4–5 г.**

705. Одам организмида фтор элементи миқдорининг кўпайиши қандай оқибатларга сабаб бўлади? **Тўқималар ва қон томирларида кальций тузларининг чўкишига олиб келади. Томирларда бундай чўкмаларнинг ҳосил бўлиши эса уларни мўрт, синувчан қилиб қўяди. Томирларнинг синувчанлиги эса жуда хавфли бўлиб, оғир оқибатларга, ҳатто ўлимга ҳам сабаб бўлади.**

706. Ортиқча кўрғошин элементи одам организмни нима қилади? Оқибатда қайси органлар касалланади? **Заҳарлайди. Жигар, юрак-томир тизими, ўпка ва бошқа органлар касалланади.**

707. Ортиқча миқдордаги молибден элементи одам организмига қандай таъсир қилади? **Моддалар алмашинуви бузилади, суяк ривожланмайди, оқибатда подагра касаллигига чалинади.**

708. Осненинг тропик минтақаларида ўсадиган *A. toxicaria* деган йирик дарахт заққумнинг бир тури бўлиб, ундан олинадиган заҳарли сут шираси таркибида қандай моддалар мавжуд? **Антиарин ва антиозидин гликозид моддалари бор.**

709. Отқулоқ илдизида терини ошлашда қўлланиладиган қандай моддалар бор? **Таннин моддалари.**

710. Отқулоқнинг илдизи ва меваси таркибида қандай моддалар бор? **4,2 фониз антрагликозидлар, К витамини, флавоноидлар, 17,3 фониз ошловчи таннин моддалари.**

711. Отқулоқнинг қайси турлари овқатга ишлатилади? Нима учун? **Нордон отқулоқ ёки шовул ва оддий отқулоқ. Чунки С, В ва бошқа витаминларга бой.**

712. Ошқозон суяқлигида қайси фермент оқсилларнинг парчаланишини таъминлайди? **Пепсин ферменти.**

713. Ошқозонда қандай муҳитнинг йўқлиги оқсилли моддалар ишқаланишига олиб келиб, касалликларни келтириб чиқаради? **Кислотали муҳитнинг.**

714. Пахта толасининг неча фонизи целлюлозадан иборат? **95 фониз.**

715. Пахта чигитида неча фонизга яқин мой, оқсил моддалар бор? **40 фонизга.**

716. Пақ-лақ ўсимлиги меваси таркибида нималар бор? **Қанд, лимон кислота, алкалоидлар бор.**

717. Париюла ўсимлиги уруғидан нималар олинади? **46–53 фониз тез қурийдиган техника мойи (алиф, лак ва турли бўёқлар тайёрлашда ишлатилади) олинади (овқатга ҳам ишлатиш мумкин).**

718. Парпи ўсимлиги илдизи картошқасимон бўлиб, таркибида неча фонизгача алкалоид бор? **1,5 фонизгача алкалоид (аконитин, зангорин ва бошқ.) бор.**

719. Парпи ўсимлиги таркибида алкалоидлар (аконитин, зангорин ва бошқ.) неча фониз? **0,5–2,55 фониз.**

720. Парпи ўсимлигининг картошқасимон илдизи таркибида қайси алкалоидлар неча фонизгача бўлади? **Аконитин, зангорин ва бошқа алкалоидлар 1,5 фонизгача.**

721. Парпи ўсимлигининг картошқасимон илдизи таркибидаги алкалоид настойкаси қайси касалликларда

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

оғриқни қолдириш учун ишлатилади? Бод, невралгия, мигрен ва бошқа касалликларда.

722. Партак, эчкинчак ўсимлигининг пояси ва баргларида, илдизида алкалоидлар неча фоизни ташкил этади? **0,19 фоиз, 0,8 фоизни.**

723. Паст бўйли карелия қайинларида қайси кимёвий элементнинг миқдори кўпроқ бўлади? **Лантан элементининг.**

724. Пастернак ўсимлиги илдизида неча фоиз қандай моддалар ва витаминлар бор? **17–18 фоиз куруқ модда, 8–10 фоиз қанд, эфир мойи, витаминлар бор.**

725. Патиссон ўсимлиги мевасида нималар бор? **6–6,5 фоиз куруқ модда, 2,5–2,9 фоиз қанд, 20–30 мг С витамини, уруғида ёғ ва сапонин моддаси сақланади.**

726. Патлоқ ўтининг пояси ва баргларида қандай моддалар бор? **Алкалоид моддалар.**

727. Пахмоқ ўти таркибидаги нимадан каучук материаллар тўқишда ишлатиладиган толалар олинади? **Сутширадан.**

728. Пахмоқ ўти уруғида мой неча фоиз бўлади? **24 фоиз.**

729. Пахмоқ ўти таркибида протеин моддаси неча фоиздир? **17,9 фоиз.**

730. Пекан, зайтунёнғоқ ёнғоқчасида қандай моддалар бор? **70 фоизгача мой, оқсил, қанд моддалари.**

731. Периплока ўсимлиги пўстлоғида неча фоизгача периплоцин ва қайси касалликларда ишлатиладиган гликозидлар бор? **0,38 фоизгача ва юрак касалликларида.**

732. Перко ўсимлиги кўкпоясида протеин моддаси неча фоиз? **15–20 фоиз.**

733. Пиёзда қайси кимёвий элемент кўп бўлади? **Олтингурут elementi.**

734. Пиёз препаратлари қандай кучли хоссага эга? **Бактерицидик хоссасига.**

735. Пиёз пўстини қайнатиб, сувидан нима мақсадда фойдаланилади? **Сочни мустаҳкамлаш, қазғоқни йўқотиш учун фойдаланилади.**

736. Пиёзгулнинг қайси туридан эфир мойи олинади? **Оқ гулли пиёзгул туридан.**

737. Пиёзнинг таркибида нималар бор? 0,05 фоиз эфир мойи, 11 фоиз қандлар, фитин, С (10 мг фоиз) ва В₁ (60 мг фоиз) витаминлари, каротин, фитонцидлар, оз миқдорда ёғ ва бошқа моддалар, баргида витаминлар С (20 мг фоиз), В₂ (5 мг фоиз), каротин (4 мг фоиз) органик (олма ва лимон) кислоталар, қандлар ва бошқа бирикмалар мавжуд.

738. Пиёз таркибида учувчанлик хусусиятига эга бўлган қайси моддалар мавжудлиги унинг аҳамиятини янада оширади? **Фитонцид моддалари мавжудлиги.**

739. Пилокарпус ўсимлиги таркибида қайси алкалоид бор? **Поликарпин алкалоиди бор.**

740. Пичан таркибида қандай моддалар бор? 12 фоиз протеин ва 2,6 фоиз мой бўлади.

741. Пичоқтирноқнинг илдизи, пояси, барги ва гулида қандай моддалар борлиги аниқланган? **Алкалоид моддалари борлиги.**

742. Подофилл илдизидан қандай модда неча фоизгача олинади? Илдизидан подофиллин деган смола 8 фоизгача олинади.

743. Подофилл поясида қандай моддалар бор? **Ошловчи (таннин) моддалар бор.**

744. Приструм гулларида ҳашаротларга қарши ишлатиладиган қандай модда олинади? **Приструин моддаси.**

745. "Пушти пуркати" навли узум таркибида қанд миқдори неча фоиз бўлади? **15–17 фоиз.**

746. "Пушти тоифи" навли узум таркибида қанд неча фоизни ташкил этади? **22–23 фоиз.**

747. Пўсти арчилган пальма меваларидан қандай моддалар олишда фойдаланилади? **Ёғ ва маргарин (мойли пальма) моддалари олишда.**

748. Радодендрон дарахти барги таркибида қандай моддалар бор? **Барги таркибида арбутин ва бошқа гликозидлар, флавоноидлар, ошловчи таннин ва бошқа моддалар.**

749. Радон элементи тиббиётда нима учун ишлатилади? **Радонли ванналар учун фойдаланилади.**

ТАБОБАТДА КИМЕ ВА БИОЛОГИЯ

750. Райҳон ўсимлигидан қандай мақсадда фойдаланилади? Атир-упа ва озиқ модда саноатларида, шунингдек, тиббиётда сийдик ҳайдовчи, ухлатувчи, тиш оғриғини қолдирувчи дори сифатида фойдаланилади.

751. Райҳон ўсимлиги таркибида эфир мойи, эвгенол неча фоиздир? Эфир мойи 0,3 фоиз, эвгенол 70 фоиз.

752. Райҳон ўсимлигининг яшил массаси таркибида неча фоиз қандай мой бор ва унинг таркибида фойдаланиладиган қандай модда бор? 0,3 фоиз эфир мойи. Эфир мойининг 70 фоизини атир-упа, озиқ-овқат саноатлари ва тиббиётда ишлатиладиган эвгенол моддаси ташкил этади.

753. Рангут барги ва уруғида қандай моддалар бор? Мой ва синигрин гликозид моддалари мавжуд.

754. Рандак ўти уруғида қандай моддалар бор? 6,5 фоиз захарли сапонин, гистагин ва бошқа моддалар бўлади.

755. Раувольфия ўсимлиги илдизида алкалоидлар неча фоиз? 2 фоиз.

756. "Раъно" навли нок таркибида қанд, кислота неча фоизни ташкил этади? Қанд 13,9 фоиз (қоқисида 19–20 фоиз), кислота 0,15 фоиз.

757. "Ревершон" навли гилос таркибида неча фоиз нималар бор? 21 фоиз куруқ модда, 13, 17 фоиз қанд, 0,75 фоиз кислота, 13 мг фоиз С витамини мавжуд.

758. Резеда ўсимлиги таркибида қандай модда бор? Сарик бўёқ модда бор.

759. "Рислинг" навли узум таркибида қанд неча фоиз? 17–19 фоиз.

760. "Рислинг" навли узумдан қандай ичимликлар тайёрланади? Шампан, оқ столовой, кучли ва десерт винолар тайёрланади.

761. "Рислинг" навли узумда кислота неча фоиздир? 8–10 фоиз.

762. "Ркацители" навли узум таркибида қанд неча фоиз бўлади? 25–28 фоиз.

763. "Ркацители" навли узумда кислота неча фоиз? 5–6,8 фоиз.

764. Радодендрон ўсимлиги барги таркибида қандай моддалар бор? Арбутин ва бошқа гликозидлар, флавоноидлар, ошловчи ва бошқа моддалар бор.

765. Розмарин ўсимлигининг барги ва гул чиқарадиган новдасидан парфюмерия ва тиббиётда ишлатиладиган қандай мой олинади? **Эфир мойи.**

766. Розмарин ўсимлигининг барги ва ёш новдалари таркибида нималар бор? **1,5–2,5 фоиз эфир мойи, 0,5 фоиз розмариини ва бошқа алкалоидлар, урсол ва розмарин кислоталари бор.**

767. Рух элементи одам организмига озиқ-овқатлар билан тушгач, қайси органда сўрилади? **Ингичка ичакнинг юқори қисмларида сўрилади.**

768. Рух элементи одам организмининг қайси органида деполанади? **Жигарда.**

769. "Рухи жуванон" навли ўрик таркибида нималар бор? **14–16 фоиз қанд, 0,8 фоиз кислота, 60,38 мг фоиз С витамини мавжуд.**

770. Рух элементининг катта қисми одам организмининг қайси органида бўлади? **Кўзнинг шоҳ пардасида бўлади.**

771. Рўян ўсимлиги илдизи нималарни бўяшда ишлатилади? **Газламаларни бўяшда фойдаланилади.**

772. Рўян ўсимлиги илдизи таркибида нималар бор? **6 фоиз окси – ва оксиметилантрахинон, қанд, органик кислота ва бошқалар мавжуд.**

773. Рябина меваси таркибида неча фоиз нималар бор? **4–8 фоиз қанд (фруктоза, глюкоза, сахароза), 2,7 фоиз олма, лимон, узум ва қаҳрабо кислоталари, пектин ва ошловчи моддалар, аскорбин кислота (200 мг фоиз), каротин (20 мг фоиз) ва РР витамини сақланади.**

774. Рябина ўсимлигидан нималар тайёрлашда фойдаланилади? **Қандолат ишлаб чиқаришда, мармалад, пастила, мураббо, шунингдек вино, ликёр, сирка, квас тайёрлашда ишлатилади.**

775. Сабадилла кўп йиллик ўти таркибида қандай алкалоидлар бор? **Вератин, певалин алкалоидлари бор.**

776. Сабзавот маҳсулотлари қуруқ моддасининг асосий қисмини қандай моддалар ташкил этади? **Углеводлар – крахмал, қанд, клетчатка ҳамда пектинли моддалар.**

777. Сабзавот таркибида қандай модда бўлмайди? **Мой моддаси бўлмайди.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

778. Сабзавот таркибида нималар бор? Қанд (0,5–2,5 фоиз), органик кислоталар, хушбӯй моддалар, каротин, кул элементлари (0,4–3 фоиз), витаминлар (5–50 мг фоиз С витамини, шунингдек В₁, В₂, РР витаминлари ва бошқ.) бор.

779. Сабзавотда қандай бирикмалар ва кимёвий элементлар тузлари мавжуд? Биологик фаол бирикмалар (калий, магний, темир фосфор тузлари), микроэлементлар.

780. Сабзи таркибида қандай моддалар, шунингдек қайси витаминлар, углеводлар, неча мг каротин ва қайси витаминлар бор? 1,1 фоиз азотли моддалар, 0,2 фоиз ёғ, 9,2 фоиз углеводлар, 25 мг фоиз каротин ва А, С, В₁, В₂, РР витаминлари бор.

781. Сабзи қандай мойли ўсимликлар жумласига киради? Эфир мойли.

782. Сабзи уруғларида, гуллаб турган ўсимлик ўтида неча фоизгача эфир мойи бор? 1,9 фоизгача, 0,13 фоизгача.

783. Сабзининг илдизида қандай моддалар бўлади? Каротиноидлар, пантотенат кислота ва инозит.

784. Сабзи илдиз меваларида қандай моддалар бор? Фитостеринлар, фосфатидлар, ферментлар, қанд, флавоноидлар ва бошқа моддалар.

785. Савағич ўти таркибида неча фоиз қандай моддалар бор? 21–22 фоиз клетчатка, 5,5–6 фоиз протени, 1,8–2 фоиз ёғ, 39–40 фоиздан кўпроқ целлюлоза.

786. Савағич, савачўпўти поясида 40 фоиздан кўпроқ қандай модда бор? Целлюлоза моддаси.

787. "Саври суркони" навли гилос таркибида неча фоиз нималар бор? 18 фоизгача қанд, 0,32–1,28 фоиз кислота ва С витамини бор.

788. Савринжон ўсимлиги уруғи ҳамда пиёзсимон туганакларидан генетика ва селекцияда сунъий йўл билан нима олишда фойдаланилади? Генетика ва селекцияда сунъий йўл билан полиплоид олишда фойдаланилади.

789. "Сайли" навли қовун таркибида қанд, қуруқ модда неча фоиздир? Қанд 5–6 фоиз, қуруқ модда 7–8 фоиз.

790. Салат ўсимлиги нималарга бой? В₁, В₂, РР, Е, С витаминларига; каротин моддасига, калий, кальций, фосфор, темир элементларига бой.

791. Саломалайкум ўти илдизпояси қандай моддага бой?
Крахмал моддасига.

792. Саломалайкум ўти таркибида неча фоиз эфир мойлари бор? **0,53—1 фоиз.**

793. "Сальвей" навли шафтоли таркибида қанд, кислота неча фоиз? **Қанд 8—10 фоиз, кислота 0,75 фоиз.**

794. Санграйкулоқ ўти таркибида қандай моддалар бор?
Колхсин ва бошқа алкалоид моддалар.

795. Сандал дарахти пояси ва илдизида қайси саноатда ишлатиладиган эфир мойлари бор? **Пояси ва илдизида парфюмерия саноатида ишлатиладиган 3—6 фоиз эфир мойлари бор.**

796. Сано ўсимлиги қайнатмасининг суви нима қилинади?
Ичилади.

797. Санобар ўсимлиги уруғи қандай моддаларга бой? **Ёғ (50 фоиз) ва оксил моддаларга.**

798. Санобар ўсимлиги уруғидан овқатга ишлатиладиган нима олинади? **Ёғ.**

799. Санобар, Италия қарағайи уруғи қандай моддаларга бой бўлиб, қай тарзда истеъмол қилинади? **Ёғ (50 фоиз) ва оксил моддаларига бой бўлиб, тўғридан-тўғри ва қовуриб истеъмол қилинади.**

800. Сано ўсимлигининг барги таркибида қандай моддалар бор? **Ички юмшатувчи антрагликозид моддалар.**

801. Сано ўсимлигининг баргидан нима тайёрланади?
Порошок.

802. Санчикўт ўсимлиги илдизи, пояси ва баргларида қандай алкалоидлар бор? **Илдизида тамекмин, тамекминин, глауцин, пояси ва баргларида тальмин ва тальминин алкалоидлари бор.**

803. Сафсардошларнинг баъзи турлари илдизидан қерда фойдаланилади? **Парфюмерияда.**

804. "Саратоний" навли олма таркибида қанд, кислота неча фоиз бўлади? **Қанд 11,5 фоиз, кислота 0,7 фоиз.**

805. Сарик люпин ўсимлиги дони таркибида, яшил люпинда, оқ люпинда протеин моддаси неча фоизни ташкил этади?
38—46 фоиз, 29—33 фоиз, 29—38 фоизни.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

806. Сарик резеда ўсимлиги таркибида нима бор? **Сарик бўёқ.**

807. Саримсоқ пиёз (саримсоқ, сассиқ пиёз)нинг боши таркибида нималар бор? **Алиан бирикмаси, 0,4–2 фоиз эфир мойи, 10 мг фоиз С витамини, фитостеринлар, ёғ, оз миқдорда йод элементи, фитонцидлар ва бошқа моддалар мавжуд.**

808. Саримсоқ пиёзбошиси қандай хоссаларга эга? **Бактерицид, фунгицид, протокид хоссаларга эга.**

809. Саримсоқ таркибида ўртача неча фоиз сув, углеводлар, оксил моддалар, кул, клетчатка, шунингдек қайси витамин, мой бор? **66 фоиз сув, 26,3 фоиз углеводлар, 6,76 фоиз оксил моддалар, 1,44 фоиз кул, 0,77 фоиз клетчатка, шунингдек С витамини, эфир мойи, фитонцид ва минерал моддалар бор.**

810. Сарсабил ўсимлиги таркибида нималар бор? **2 фоиз оксил, 2,4 фоиз углеводлар, В₁, В₂, РР витаминлари, А провитамини мавжуд.**

811. Сарсабилдан қандай модда олинади? **Аспарагин моддаси.**

812. Сассапариль лианалар ўсимлиги илдизидан қандай модда олинади? **Сипонин моддаси.**

813. Сассапариль тиканли лианаларнинг баъзи турлари илдизидан қандай модда олинади? **Сапонин моддаси.**

814. Сассафрас дарахти илдизининг пўстлоғи таркибида тиббиёт ва атир-упа саноатида ишлатиладиган қандай моддалар бор? **6–9 фоиз эфир мойлари, 58 фоизгача таннид моддалари бор.**

815. Сассиққурай ўсимлиги илдизидан қандай моддалар бор? **Крахмал, елим-смола моддалари.**

816. Сассиққурай ўсимлиги илдизидан олинadиган қандай модда зарарли ҳашаротларни йўқотишда қўлланилади? **Елим смоласи зарарли ҳашаротларни йўқотишда қўлланилади.**

817. Сассиққурай ўсимлигининг пишган меваси таркибида қандай моддалар бор? **Протеин, азотсиз экстрактив моддалар.**

818. Сассиққурай ўсимлигининг ҳар тупи неча г гача уруғ беради? **200 г гача уруғ беради.**

819. Сассиқматал ўсимлигининг пояси, барги ва илдизи таркибида қандай моддалар бор? **Адонидин гликозид моддалари.**

820. Себарга ўсимлиги таркибида қандай моддалар мавжуд? **3,8 фоиз протейн, 6,5 фоиз клетчатка, 1,7 фоиз кул ва 10,1 фоиз азотсиз экстрактив ва бошқа моддалар бор.**

821. Седана уруғида қандай моддалар бўлади? **Дамасцемин алкалоиди ва эфир мойи.**

822. Селен элементи баъзи ўсимликлар учун қандай элемент ҳисобланади? **Ҳаётий зарур элемент.**

823. Селен элементи ҳайвонларда етишмаса, қандай касаллик пайдо бўлади? **Мушак оқариш касаллиги пайдо бўлади.**

824. Селов ўсимлиги толаларидан нималар тайёрланади? **Дағал тўқима ва чўткалар тайёрланади.**

825. Сельдерей ўсимлиги илдизида нималар бор? **4,3 фоиз қанд, С, В, В₁ витаминлари, А провитамини, эфир мойи, минерал тузлар.**

826. Сельдерей ўсимлигининг барги, пояси ва илдизида қайси кимёвий элементлар сақланади? **Калий, кальций, фосфор элементлари.**

827. Сигирқуйруқ ўсимлиги таркибида қандай модда ва витамин бор? **Сапонин моддаси ва С витамини.**

828. Симоб элементи одам организмида қайси микроэлементларнинг сингиши ва алмашинувиға ёрдам беради? **Cu, Sn, Cd, Se микроэлементларининг.**

829. Симоб элементи тиббиётда қандай мақсадларда ишлатилади? **Тери касалликларини даволашда (симоб сурғи), ўқтомирли тишларға плomba қўйишда ишлатилади.**

830. Симоб элементи, асосан одамнинг қайси органларида тўпланади? **Жигар, буйрак, талоқ ва мия тўқималарида тўпланади.**

831. Синган суякларнинг тез битишиға қайси кимёвий элементнинг изотопи ёрдам беради? **Фосфор элементининг изотопи.**

832. Синтетик каучук нимадан олинади? **Синтетик латексдан.**

833. "Сирануш" навли узум таркибида қанд миқдори неча фоизни ташкил этади? **20–22 фоиз.**

834. Сирка дарахти таркибида нималар бор? **13–22 фоиз таннин, галлат, пирогаллат моддалар, вино ва сирка кислоталари, кварцетин, рамнетин, мирицетин ҳамда С витамини бор.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

835. Сиртлон ўсимлиги илдизиди қандай моддалар бор? **Алкалоидлар ва бошқа доривор моддалар бор.**

836. Скополия ўсимлиги илдизидан қандай моддалар олинади? **Атропин ва скополамин моддалари.**

837. Скополиянинг ҳамма турлари таркибида қандай моддалар бор? **Заҳарли алкалоид моддалар.**

838. Скорцонералар туркумига мансуб қайси турларининг илдизларида қандай модда бор? **Тоғсағиз, такасағиз ва бошқа турларининг илдизларида каучук моддаси бор.**

839. Скорцонера ўсимлиги туганагида крахмал моддаси неча фоиздир? **25 фоиз.**

840. Скуппия ўсимлиги барги ва пўстлоғи қаерларда ишлатилади? **Тери ошлашда, ипакни сариқ рангга бўяш ва тиббиётда таннин моддаси ҳамда галлат кислота олинди.**

841. Смола таркибида қандай моддалар бор? **Алкалоид моддалар бор.**

842. Қандай ўсимликлар смолали ўсимликлар дейилади? **Бальзам ва смола бўлган ўсимликлар смолали ўсимликлар дейилади.**

843. Смородинадан нималар тайёрланади? **Қиём, шарбат, вино ва бошқалар тайёрланади.**

844. Смородинанинг меваси таркибида қайси модда, кислоталар, хушбўй моддалар ҳамда қайси элемент тузлари, витаминлар ва провитамин бор? **2–4,5 фоиз лимон ва олма кислоталари, 4,5–12,8 фоиз қанд ва С, В, Р витаминлари, А провитамини ва каротин бор.**

845. "Совға" навли нок таркибида неча фоиз қанд, кислота бўлади? **Қанд 13,9 фоиз, кислота 0,15 фоиз.**

846. Совундарахт мевасида қандай модда мавжуд? **Мевасида 30 фоиз сапонин моддаси бўлади.**

847. Совунўт илдизи ва илдиз пояларидаги сапонин қаерларда ишлатилади? **Тиббиёт ва саноатда фойдаланилади.**

848. "Сайли" навли қовунда қуруқ модда миқдори неча фоиз? **7,8 фоиз.**

849. "Сайли" навли қовун таркибида қанд миқдори неча фоиз бўлади? **5,6 фоиз.**

850. Сомедагонинг баъзи турларидан қандай модда олинади? **Каучук моддаси.**

851. Соф тамакининг қуритилган ва ферментацияланган баргларида нималар бор? 1–4 фоиз никотин, 2–20 фоиз углеводлар, 1–13 фоиз оқсил, 5–17 фоиз органик кислоталар ва бошқалар бор.

852. Соя ўсимлиги дони қандай саноат маҳсулотлари учун хом ашё ҳисобланади? Пластмасса, елим, лак, бўёқ, совун ва бошқалар учун.

853. Соя ўсимлиги таркибида неча фоиз оқсил, ёғ, углеводлар, мицтин ва қайси витаминлар бор? 24–25 фоиз оқсил, 13–37 фоиз ёғ, 20–32 фоиз углеводлар, 1–2 фоиз мицтин, Д, В, Е ва бошқа витаминлар бор.

854. Соя ўсимлиги уруғидан нима мақсадда фойдаланилади? Ёғ, оқсил ва мицтин олиш учун фойдаланилади.

855. Соябон пальма барги толаларидан, данагидан нималар тайёрланади? Барг толаларидан арқон, данагидан тугмача ва бошқалар тайёрланади.

856. Соябон пальмаси поясидан қандай модда олинади? Крахмал моддаси.

857. Соябонгулдошларнинг айрим турлари таркибида (айниқса, мева ва баргларида) хилма-хил эфир мойлари бўлган, масалан: кашнич, сабзи, зира, сумбул, шивит, каврак, арпабодиён, зангпоялар қайси саноатларда ишлатилади? Тиббиёт, парфюмерия ва озиқ-овқат саноатларида ишлатилади.

858. Сояда йод сони миқдори қанчадир? 124–133.

859. Сояда совунланиш сони қанча? 188–195.

860. Спектр тадқиқотиға кўра сут эмизувчиларнинг қайси ҳужайрасида молибден элементи борлиги аниқланган? Мия ҳужайрасида.

861. Спирулиналарнинг 1 г қуруқ биомассасида неча мг каротин, С витамини бўлади? 1800–2000 мг каротин, 2100–2200 мг С витамини.

862. Спирулиналар таркибида неча фоиз нималар бор? 60–68 фоиз оқсил, 18–20 фоиз углевод, 5–7 фоиз ёғ ва бошқалар бор.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

863. Спирулиналар ҳужайраларида нималар мавжуд? **Хлорофилл ва кўк ранг фикоэритрин ҳамда фикоциан пигментлари мавжуд.**

864. Стронций элементининг баъзи тузлари тиббиётда қандай касалликларни даволашда қўлланилади? **Тери касалликларини.**

865. Струлиналар ҳужайрасида қандай пигментлар бор? **Хлорофилл ва кўк ранг берувчи фикоэритрин ҳамда фикоциан пигментлари бор.**

866. "Субҳони" навли ўрик нави таркибида қанд, кислота неча фоиз бўлади? **Қанд 14–16 фоиз, кислота 0,5–0,8 фоиз.**

867. Сувқалампири ўсимлиги таркибида неча фоиз флавоноид, неча фоиз ошловчи моддалар ҳамда қандай кислоталар бор? **2–2,5 фоиз флавоноид, 3,8 фоиз ошловчи моддалар, гликозидлар, эфир мойи ҳамда органик кислоталар бўлади.**

868. Сувқалампири ўсимлигининг илдизида қандай моддалар бор? **Антрагликозид моддалар.**

869. Сув ости кемалари ва космик кемаларда инсоннинг яшаши учун зарурий техникавий масалаларни ҳал қилиш қайси кимёвий элемент бирикмалари ёрдамида амалга оширилади? **Литий элементи бирикмалари ёрдамида.**

870. Сувда фтор элементи миқдорининг камайиши қандай касалликка олиб келади? **Кариес (тиш чириши) касаллигига сабаб бўлади.**

871. Сувдаги органик моддалар, асосан, нималардан пайдо бўлади? **Сувўтлардан.**

872. Сувзамчи ўти таркибида неча фоиз қандай моддалар, кислоталар, шунингдек қайси витамин бор? **1,4–8,86 фоиз ошловчи модда, 7,75 фоиз қанд, каротин моддаси, 2,72 фоиз органик кислоталар, шунингдек С витамини бор.**

873. Сувўтлари ўсимлиги пигментларининг ҳар хиллиги ва морфологик ҳамда биокимёвий хусусиятларига кўра неча тип (бўлим)га ажратилади? Улар қайсилар? **10 та тип (бўлим)га ажратилади: Улар: кўк-яшил, олгинсимон, пиррофит, диатом,**

ҳар хил хивчинли ёки сариқ-яшил, эвглен, яшил хара, қўнғир, қизил.

874. Сувўтлари ўсимлиги таркибида нималар бор? **Хлорофилл ва бошқа пигментлар.**

875. Сувўтлари ўсимлиги фотосинтезда қандай моддалар ҳосил қилади? **Органик моддалар.**

876. Сувўтлари ўсимлиги таркибида қандай элементлар ва қайси кимёвий элемент бўлган ем (ун) олинади? **Микроэлементлар ва йод элементи бўлган ем (ун) олинади.**

877. Сувўтлари ўсимлигининг захира (запас) моддалари қайсилар? **Крахмал, гликоген, полисахаридлар, баъзан мой моддалари.**

878. Сувўтлари ўсимлигининг ҳужайра пардаси қандай модда ва бирикмалардан иборат? **Целлюлоза, пектин моддалар, кремнийли органик бирикмалар, альгин ва фушндан.**

879. Суданўт ўсимлиги таркибида қандай модда бор? **Протсин моддаси.**

880. Сули ўсимлиги таркибида неча фоиз нималар сақланади? **9—19 фоиз оқсил, 2—11 фоиз ёғ, 21—55 фоиз крахмал, 7—24 фоиз клетчатка, 3—5 фоиз кул ва витаминлар бор.**

881. Сурепица ўсимлиги таркибида нима тайёрлашда ва сурков мойи сифатида ишлатиладиган мойлар неча фоиз? **Совун тайёрлашда ва мойлар (35—40 фоиз).**

882. Сутламагулдиларга мансуб дфемадан қайси смола, феруладан қайси смолалар олинади? **Аммнак смоласи, феруладан гальбан, асанти ва бошқа смолалар олинади.**

883. Сутламадошларнинг сутсимон шираси таркибида қандай моддалар бор? **Заҳарли моддалар, каучук ва бошқа доривор моддалар бор.**

884. Сутламадошларнинг суюқ экстракти нимани даволашда ишлатилади? **Сурункали гастритни даволашда фойдаланилади.**

885. Суяк кўмир қандай йўл билан олинади? **Суякларни ҳавосиз жойда қуруқ ҳайдаш йўли билан олинади.**

886. Сциларен глюкозиди нима тайёрлашда ишлатилади? **Дори тайёрлашда қўлланилади.**

887. Табаргул ўсимлиги гули таркибида қандай мой бор? **Эфир мойи.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

888. Табиий, сунъий латексдан қандай каучуклар олинади? Табиий латексдан табиий каучук, синтетик латексдан синтетик каучук олинади.

889. "Тагиоби" навли узум таркибида қанд, кислота миқдори неча фоиз? Қанд 21–22 фоиз, кислота 5,2 фоиз.

890. Таллий элементи ҳайвон ва ўсимликнинг қайси органида доимо бўлади? Тўқимасида.

891. Таллипот пальмаси ўсимлиги поясининг этли қисмида саго тайёрлашда ишлатиладиган қандай модда бор? Крахмал моддаси.

892. Тамаки ёндирилганда литий элементи бирикмалари унинг нимасида қолади? Кулида қолади.

893. "Танақўзи" навли узум таркибида ўртача қанд, кислота неча фоиз? Қанд 20 фоиз, кислота 5 фоиз.

894. Таркибида қайси кимёвий элементлар бўладиган ўғитлар микроўғитлар дейилади? Марганец, бор, мис, рух, молибден, кобальт ва бошқа элементлар бўладиган ўғитлар.

895. Таркибида темир элементи бўлган дорилар қайсилар? Темир элементи етишмайдиган касалликларда қандай дори сифатида ишлатиб келинади? Қайтарилган темир, темир лактат, темир глицерофосфат, темир (II) – сульфат, Бло таблеткаси, ферамид, гемостимулин ва бошқалар. Қувват дори сифатида.

896. Таркибида ўсимликлар учун зарурий озиқ элементлари бўладиган моддалар, асосан, тузлар қандай ўғитлар дейилади? Минерал ўғитлар дейилади.

897. "Тарнов" навли узум таркибида қанд, кислота неча фоиз? Қанд 20–21 фоиз, кислота 9–10 фоиз.

898. Таусағиз ўсимлиги қуруқ илдизининг 9–28 фоизини қандай модда ташкил этади? Каучук моддаси ташкил этади.

899. Тарвуз этида қайси кимёвий элементлар бор? Калий, кальций, магний, фосфор элементлари бор.

900. Темир элементи одам ҳаёти учун қандай аҳамиятга эга? У қондаги гемоглобин таркибига киради. Гемоглобин кислородни ўпкадан тўқималарга олиб боровчи модда.

901. Термопси ўсимлиги таркибида қандай моддалар бор?

Цитизин, пахикорнин, термопсин ва бошқа алкалоид моддалар бор.

902. Терп ўсимлиги таркибида неча фоиз нималар бор? 5,5–8,8 фоиз шакар (глюкоза ва фруктоза), 0,8–2,8 фоиз кислота.

903. Техникада ишлатиладиган япон муми қайси дарахт меваси таркибидаги мойдан тайёрланади? Лок дарахтидан ва локли тотимдан.

904. Тиббиётда йод элементининг неча фоизли спиртли эритмаси микробларга қарши курашда қўлланилади? 5–10 фоизли спиртли эритмаси.

905. Тиббиётда қайси касалликларни даволашда церий тузларидан фойдаланилади? Яраларни даволашда.

906. Тиббиётда ишлатиладиган кобальтли магнитлар қайси аъзо хасталикларига яқиндан ёрдам беради? Юрак хасталикларига.

907. Тиббиётда сурма элементининг кўпчилик бирикмалари нима сифатида қўлланилади? Дори сифатида.

908. Тизимгул ўти таркибида қандай моддалар бор? Вербеналин ва аденозин гликозид моддалари.

909. Тилқияр ўсимлиги таркибида қайси модда бор? Кумарин моддаси.

910. Тилқияр ўсимлиги экстракти қайси ичимликлар тайёрлашда ишлатилади? Вино ва бошқа ичимликлар тайёрлашда ишлатилади.

911. Тилоғоч дарахти пўстлоғи қандай модда сифатида ишлатилади? Ошловчи модда сифатида.

912. Тилоғоч дарахти танасини кесиб нималар тайёрлашда ишлатиладиган қандай модда олинади? Скипидар ва канифоль тайёрлашда ишлатиладиган терпентин моддаси олинади.

913. Тирик организм азот элементисиз яшай оладими? Нима учун? Йўқ, яшай олмайди. Чунки митти бактериядан тортиб, 150 т лн китнинг барча ҳужайралари азот бирикмаларидан ташкил топган.

914. Тирик организмда қайси кимёвий элемент қон ҳосил бўлишида махсус ва муҳим вазифани бажаради? Миё элемент.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

915. Тирик организмда қайси кимёвий элемент мия, асаб ва юрак ишларини яхшилайти? **Калий элементи.**

916. Тирик организмлар таркибига кирувчи, биоген бўлмаган кимёвий элементлар қайсилар? **Ag, Au, Al, Pb, Sb, Bi, Pt элементлари.**

917. Тирик организмлар, асосан, нечта кимёвий элементдан ташкил топган? **78 та кимёвий элементдан.**

918. Тирик организмларнинг асосини ташкил қиладиган ва биологик аҳамиятга эга бўлган кимёвий элементлар қайсилар? **H, O, N, C, P, Cl, J, Na, K, Mg, Ca, Mn, Fe, Co, B, Cu, Zn, Mo, Ti, Si элементлари.**

919. Тирик организмларнинг ҳужайраси ва қонида қанча миқдорда олтин элементи бўлади? **0,01–0,05 мг/кг.**

920. Тирик организмнинг ҳаётий фаолияти жараёнида нечта элемент ва қайси кимёвий элементлар модда алмашинувида (метобализмда) қатнашади? Улар қайси кимёвий элементлар? **6 та элемент. Улар: углерод, кислород, водород, азот, олтингургут, темир ва фосфор элементлари.**

921. Тисс ўсимлиги таркибида қайси алкалоид бор? **Токсин алкалоиди бор.**

922. Титан элементи ўсимлик ва ҳайвон организмда бўладими? Қачон? **Ҳа, бўлади. Доимо.**

923. Тут таркибида қайси кимёвий элементлар бор? **Йод, бром, олтингургут, хлор элементлари бор.**

924. Умуртқали ҳайвонларнинг қайси органларида титан элементи учрайди? **Шох ҳосилалари, талоқ, қалқонсимон безларда учрайди.**

925. Тиш протезлари тайёрланадиган хром-никелли пўлат жуда қаттиқ бўлиб, унга қайси кимёвий элемент қўшилганда юмшайди? Қандай ишлов берилгандан сўнг яна қаттиқ ҳолатга қайтади? **Церий элементи қўшилганда. Термик ишлов берилгандан сўнг.**

926. Товар ҳолидаги табиий каучук таркибида неча фоиз қандай моддалар бор? **93–94 фоиз каучук, 2,4–2,9 фоиз оксил, 0,3 фоиз кул, 0,3 фоиз қанд моддалари ва 2,5–3 фоиз смола бор.**

927. Товуқ тухумининг пўчоғи қайси кимёвий элемент бирикмалари туфайли мустаҳкам, пишиқ бўлади? **Кремний элементи бирикмалари туфайли.**

928. Тоғ арникаси (*A. montana*) ўсимлиги гулида қандай моддалар бор? **С витамини, каротин, ошловчи ва бошқа моддалар бор.**

929. Табаргул ўсимлиги таркибида қандай модда борилиги учун қайси денгиз соҳилларида ўстирилади? **Эфир мойи борлиги учун Қора денгиз соҳилларида.**

930. Тоғ толи дарахти пўстлоғида қандай моддалар бор? **Ошловчи (таннин) моддалар бор.**

931. Тоғ турбиди ўти таркибида эфир мойи неча фоиз бўлади? **0,15 фоиз.**

932. Тоғ турбиди ўти уруғида қурийдиган ёғ неча фоиз? **18–21 фоиз.**

933. Тоғолча дарахти таркибида неча фоиз нималар бор? **10 фоиз қанд, 1,5–4 фоиз олма ва лимон кислоталари, 0,3–1,5 фоиз пектин, С витамини ва А провитамини бор.**

934. Тоғтерак ёғочидан халқ хўжалигида нималар ишланади? **Гугурт чўплари, целлюлоза ва сунъий ипак ишланади.**

935. Тол дарахтининг айрим турларидан қандай толалар олиш мумкин? **Луб толалари.**

936. Тол дарахтининг пўстлоғидан тиббиётда ишлатиладиган қайси модда олинади? **Салицин моддаси олинади.**

937. Топинамбур ўсимлиги туганаклари қаерларда нима олишда ишлатилади? **Туганаклари овқатга, чорва молларига озиқ сифатида, спирт, фруктоза олишда ишлатилади.**

938. Топинамбур, ер ноки ўсимлиги таркибида қандай модда ва витаминлар бор? **16–18 фоиз инулин, 2–4 фоиз азотли моддалар, С, В витаминлари бор.**

939. Торо ўсимлигининг оғирлиги неча кг ча келадиган картошкасида неча фоиз крахмал, қанд, оқсил моддалари бор? **4 кг ча келадиган картошкасида 18–20 фоиз крахмал, 0,5 фоиз қанд, 3 фоиз оқсил моддалари бор.**

940. Торон ўсимлиги илдизида қайси саноатда ишлатиладиган таннин моддаси бор? **Тери саноатида.**

941. Торондошлар таркибида қандай моддалар бор? **Таннин моддалари.**

942. Тошбақатол барги, пояси ва уруғида неча фоиз алкалоид бор? Баргида 0,1–1,2 фоиз, поясида 0,075–0,14 фоиз, илдирида 0,025 фоиз, уруғида 1,6 фоиз алкалоид (хоплоперин, ихохоплоперин, скимманин, хоплофин, хоплофиллидин ва перфурин) бор.

943. Тошдарахт пўстлогидан қандай моддалар олинади? **Ошловчи моддалар олинади.**

944. Тугмабош ўсимлиги таркибида қандай заҳарли модда сақланади? **0,58 фоиз протоанемонин заҳарли модда бор.**

945. Тунг ёнғоғи мағзида неча фоиз мой бўлади? **70 фоиз.**

946. Тунг мойи таркибида неча фоиз нималар бор? **Тўйинмаган кислоталар – элеостеарин 66–82 фоиз, оленн 4–13 фоиз, линолен 9–11 фоиз; тўйинган кислоталар-стеарин 2,5 фоиз, пальмитон – 3,7 фоиз; совунланмайдиган моддалар 0,4–1 фоиз.**

947. Тупроқда молибден элементи миқдорининг ортиши ўтхўр ҳайвонларда қандай касалликнинг келиб чиқишига сабаб бўлади? **Молибден касаллигининг.**

948. "Туркманистон қизилуруғи" навли қовун таркибида қанд неча фоиз бўлади? **8–12,2 фоиз.**

949. Тухумак дарахти барги ва мевасидан қандай модда олинади? **Рутин моддаси.**

950. Тухумак дарахти куртагидан газламаларни бўйашда ишлатиладиган, айнимайдиган қандай бўёқ олинади? **Шойи газламаларни бўйашда ишлатиладиган, айнимайдиган сариқ бўёқ.**

951. Туяқорин ўсимлиги пояси ва баргларида, уруғида неча фоиз заҳарли алкалоидлар бор? **0,4 фоиз, 1 фоизга яқин заҳарли алкалоидлар (гемотрин ва пазнокарнин) бор.**

952. "Туятиш" навли узум таркибида ўртача қанд, кислота миқдори неча фоизни ташкил этади? **Қанд 23,4 фоиз, кислота 3,2 фоиз.**

953. Тўнғизтароқ (*D. azureus*) ўсимлиги таркибида қандай алкалоидлар бор? **0,3 фоиз генцианин ва эритроцинга ўхшаш алкалоидлар бор.**

954. Узоқ Шарқда ўсадиган Амур зирки ва оддий зирк

доривор ҳисобланиб, барги таркибида қандай алкалоидлар бор? **Берберин, оксиконтин, бербамин ва бошқа алкалоидлар бор.**

955. "Умрбоқий" навли қовун таркибида қанд миқдори неча фоиздир? **10—11 фоиз.**

956. Учма ўтлари таркибида қандай модда бор? Қайси вақтда кўп гулланади? **Заҳарли модда бор. Гуллаган вақтида.**

957. "Фаргона бўрикалла" навли қовун таркибида қанд неча фоизни ташкил этади? **8—11 фоиз.**

958. Фармакологларнинг таъкидлашича, ковул ўсимлиги томиридан тайёрланган спирт настойкаси қондаги нималар сонини оширади? **Тромбоцитлар сонини.**

959. Филлофорадан қандай модда олинади? **Каррагинин моддаси.**

960. Фосген гази одамга таъсир этганда нима бузилади? Нима етишмайди? Нима қуюқлашади? Газ алмашинуви. **Кислород. Қон.**

961. Франций элементи гиббӣётда қандай мақсадда ишлатилади? **Рак касаллиги ташхисида (диагностикасида).**

962. Фтор элементи билан ишлашда озгина эҳтиётсизлик қандай оқибатларга сабаб бўлади? Тишнинг емирилишига, тирноқнинг қинғир-қийшиқ бўлиб қолишига ёки тушиб кетишига сабаб бўлади.

963. Фтор элементи тиш эмалининг масса жиҳатидан неча фоизини ташкил этади? **0,01 фоизини.**

964. Фунус сувўтларидан нималар олинади? **Альгинот, еми ва ўғит олинади.**

965. Хабб ул-мулук ўсимлиги таркибида қандай моддалар бор? **Токсальбулин ва заҳарли смолалар бор.**

966. Хабб ул-мулук ўсимлиги таркибида ёғ неча фоиз бўлади? **50 фоиз.**

967. Хабб ул-мулук ўсимлиги кўпроқ истеъмол қилинса, кишини нима қилади? **Заҳарлайди.**

968. Хабб ул-мулук ўсимлиги уруғидан қандай ҳидли модда олинади? **Тиниқ, қорамтир қўланса ҳидли ёғ моддаси олинади.**

969. "Халили" навли узум таркибида қанд, кислота неча фоиз бўлади? **Қанд 17–18 фоиз, кислота 4–4,5 фоиз.**

970. Хашаки лавлаги таркибида сигир сутини кўпайтирадиган, осон ҳазм бўлувчи қандай моддалар бор? **Углевод ва пектин моддалари бор.**

971. Хемосинтезловчи бактериялар қаерда муҳим элементлар айланишини бошқариб туради? **Биосферада.**

972. Хин дарахтидан олинадиган алкалоидлардан энг муҳими қайси модда ҳисобланади? **Хинин моддаси.**

973. Хин дарахтининг қайси органлари алкалоидларга бой? **Ҳамма органлари, асосан, пўстлоғи.**

974. Хина дарахтчасидан қандай бўёқ моддалар олинади? **Қизғиш-сарик, барқарор, кўксимон бўёқ моддалар олинади.**

975. Хина, асосан, қаерларда ишлатилади? **Жун ва ипакларни бўяшда, косметикада ишлатилади.**

976. Хинагул нималардан тайёрланган буюмларни бўяшда ишлатилади? **Ипак ва жундан тайёрланган буюмларни бўяшда ишлатилади.**

977. Хинин моддаси қайси дарахт пўстлоғидан олинадиган алкалоид? **Хин дарахти пўстлоғидан.**

978. Хинин моддаси қандай ҳолда ишлаб чиқарилади? **Порошок ва таблетка ҳолда ишлаб чиқарилади.**

979. Хлор ичимлик сувларини нималардан тозалашда ишлатилади? **Микроблардан тозалашда.**

980. Хлор қишлоқ хўжалигида қандай препаратлар тайёрлашда ишлатилади? **Зараркунандаларга қарши препаратлар тайёрлашда ишлатилади.**

981. Хлоренхимали-каучукли ўсимликларга қайси ўсимлик киради? **Бўтақўз ўсимлиги.**

982. Хлорид кислота ошқозон суюқлигининг қандай муҳитини ҳосил қилади? **Кислота муҳитини.**

983. Хлор элементининг қандай бирикмалари ғўза баргини қуритиш ва тўкиш хусусиятига эга? **Магний ва кальций хлоратлар.**

984. Хлороформ қандай моддалар гуруҳига мансуб? **Тиббиётда ва саноатда нималар сифатида қўлланилади?**

Наркотик моддалар гуруҳига. Тиббиётда наркоз, саноатда эритувчи сифатида қўлланилади.

985. Хрен ўсимлиги илдизи таркибида неча фоиз нималар бор? **20–25 фоиз қуруқ модда, 6 фоиз қанд, 2–2,5 фоиз оксил, 9–9,5 фоиз углевод. 1,6–1,7 фоиз минерал тузлар ва С витамини бор.**

986. Хром элементи одамнинг қайси органларида гупланади? **Соч ва тирноқларида.**

987. "Хурмой" навли ўрик таркибида қанд, кислота неча фоиз бўлади? **Қанд 14–16 фоиз, кислота 0,3 фоиз.**

988. Хурмо таркибида қайси кимёвий элемент кўп? **Йод элементи кўп.**

989. "Хўжааҳрори" навли узум таркибида қанд миқдори неча фоиздир? **20–22 фоиз.**

990. Целлюлоза, асосан, қайси ўсимликларда неча фоиз бўлади? **Чигит тукида (97–98 фоиз), ёғочда (40–50 фоиз), зигир ва канопда (80–90 фоиз), жунда 75 фоиз, қамиш, маккажўхори, бошоқли ўсимликлар ва кунгабоқарда (30–40 фоиз).**

991. Церий – 137 элементи тиббиётда қандай терапияда қўлланилади? **Гамма нузли терапияда.**

992. Церий тузлари қайси касалликни даволашда қўлланилади? **Денгиз касаллигини даволашда.**

993. Цикломен ўсимлиги илдизпоясида қандай модда бор? **Сапонин моддаси бор.**

994. Цикломен ўсимлигининг янги илдизи ва илдизпоясидан қандай модда олинади? **Эссенция моддаси олинади.**

995. Чақамиг ўсимлиги гулларида нималарни бўяш учун яшил ва сариқ, илдизидан қандай рангдаги бўёқ олинади? **Жун газламаларни, илдизидан қизил бўёқ олинади.**

996. Чаканда ўсимлиги барги таркибида қайси витамин ва қандай моддалар бор? **С витамини ва ошловчи моддалар бор.**

997. Чаканда, облепиха ўсимлиги меваси нималарга бой? **Витамин ва фойдали моддаларга бой.**

998. Чалов ўсимлигининг баъзи турлари қайси саноат учун хом ашё? **Қоғоз саноати учун**

999. "Чарос" навли узум таркибида қанд, кислота миқдори неча фоизни ташкил этади? Қанд 21–23 фоиз, кислота 5,5–8 фоиз.

1000. Черемуха ўсимлиги мевасида неча фоиз қандай кислота ва моддалар бор? Олма, лимон кислоталари, 5 фоиз қанд, баргида 280 мг фоиз С витамини ва эфир мойи, прунозин моддалари бор.

1001. Черемуха мевасидан қайси касалликка қарши дори тайёрланади? Дизентерияга.

1002. Черемуха ўсимлиги пўстлоғидан қандай рангдаги бўёқлар олинади? Яшил ва қўнгир рангдаги бўёқлар.

1003. Черника ўсимлиги меваси таркибида ошловчи модда неча фоиз бўлади? 12 фоиз.

1004. Черника ўсимлиги таркибида нималар бор? 12 фоиз ошловчи модда, 44 мг фоиз С витамини, қанд, лимон ва олма кислота, бўёқ моддалари, сийдик ва қонда қанд моддасини камайтирувчи неомиртиллин гликозиди бор.

1005. Черника ўсимлигининг ҳўл мевасидан нималар тайёрланади? Кисел, вино, ликёр ва бошқалар тайёрланади.

1006. Четан ўсимлигининг меваси қаерда ва қайси саноатда ишлатилади? Тиббиётда ва ароқ-ликёр саноатида.

1007. "Чиллаки" навли узум таркибида қанд, кислота неча фоиз? Қанд 14–15 фоиз, кислота 3–3,5 фоиз.

1008. Чилонжийда ўсимлиги илдизи, барги ва пўстида ошловчи модда неча фоиз? 4–9,5 фоиз.

1009. Чилонжийда таркибида неча фоиз нималар бор? 20–30 фоиз қанд, 0,3–2,5 фоиз кислота, 2,8–2,9 фоиз оксил, 1,73 фоиз кул моддаси, С, Р ва А витаминлари бор.

1010. Чилонжийда, унаби меваларида қандай моддалар ва кислоталар бўлади? Қанд моддалари ва органик кислоталар.

1011. Чилонжийда данаги мағзида неча фоизгача қандай ёғ бўлади? 33 фоизгача қотмайдиган ёғ сақланади.

1012. Чилонжийда танаси пўстлоғида қандай моддалар мавжуд? Ошловчи моддалар ва пептид алкалоидлар бор.

1013. Чилонжийда баргларида нималар бўлади? Оғриқни

- . *F.*
- , , ,
- , ,
1014. -
- ? , . ?
1015. ?
- (*E.canescens*) .
1016. " " .
- ? 12,5 .
1017. . ?
1018. ?
- , .
1019. , ?
- . " ,
1020. " ? 24—26 , 3,3—4 .
1021. " ?
- 9—13 .
1022. . , , , ?
1023. ? (0,1-0,72), (15—41,8), (190),
1024. ?
1025. ^ . ? ,
1026. ? 3—4 .
- 1027.

пояси таркибида қандай моддалар бор? Флавоноидлар, эфир мойи, қанд ва бошқа моддалар.

1028. Шовул ўсимлиги таркибида нималар бор? Оксил, минерал тузлар, А, В, С витаминлари.

1029. Шойигул ўсимлиги туганагида қандай модда мавжуд? Крахмал моддаси.

1030. Шотара ўсимлиги илдизи, пояси ва барглари таркибида нималар бор? Протонин, фумаридин, фумваймин, вайдинтин ва бошқа алкалоидлар ва фумориа кислота.

1031. Шотут таркибида нималар бор? Қанд, турли витаминлар, минерал моддалар.

1032. Шотутда қайси кимёвий элемент бўлади? Темир элементи.

1033. "Штурангур" навли узум таркибида қанд, кислота неча фоизни ташкил этади? Қанд 20—22, кислота 4—4,5 фоиз.

1034. Шувоқ ўсимлиги таркибидаги эфир мойи қандай моддалардан таркиб топган? Цинеол туйон, борнеол альдегидлар ва бошқа терпенлардан.

1035. Шувоқ ўсимлигининг ер устки қисми таркибида неча фоиз қандай моддалар ва витамин сақланади? 0,03—0,61 фоиз эфир мойи, 11,9 фоиз каротин, 175 мг фоиз С витамини, алкалоидлар ва бошқа моддалар.

1036. Эвакалинг ўсимлиги таркибида қандай моддалар бор? Эфир мойлари, елим, ошловчи моддалар.

1037. Эман дарахтининг пўстидан қандай мақсадда фойдаланилади? Терига ишлов беришда ва уни жигарранг, қизил ранга бўяш мақсадида фойдаланилади.

1038. Эман меваси таркибида неча фоиз қандай моддалар бор? Оксил моддалари, қанд, 5 фоиз ёғ, 40 фоиз крахмал моддалари мавжуд.

1039. Эрикадошларнинг кўп турларидан қандай моддалар олинади? Гликозалар, ошловчи моддалар, эфир мойлари ва бошқалар олинади.

1040. Эспарцет ўсимлиги таркибида қандай моддалар бор? Протенин, каротин моддалари.

1041. "Эчкемар" навли узум таркибида қанд, кислота неча фоиз бўлади? Қанд 18–21, кислота 4–6,5 фоиз.

1042. Юкка ўсимлигининг баъзи турлари баргидан нима олинади? Тола.

1043. Ялпиз ўсимлиги барглари ва ер устки қисмларидан олинган мой қаерларда ишлатилади? Совун, кондитер маҳсулотлари, ликёр ишлаб чиқариш саноатида ишлатилади.

1044. Ялпиз ўсимлигининг барглари ва тўпгуллари таркибидаги эфир мойлари нимага бой? Ментолга.

1045. Ясмиқ ўсимлиги таркибида неча фоиз нималар бор? 23–32 фоиз оқсил, 0,6–2,1 фоиз ёғ, 47–70 фоиз крахмал, 2,3–4,4 фоиз кул, 2,4–4,9 фоиз клетчатка, шунингдек В₁, В₂ витаминлари бор.

1046. Яснотка ўсимлиги баргида қандай витамин бор? С витамини бор.

1047. "Ўзбекистон қизилуруғи" навли қовун таркибида қанд неча фоиз? 10,1–12,2 фоиз.

1048. Яра шишса, унга қайси кимёвий элемент тузидан озроқ сепилса тузалади? Мис тузидан.

1049. Ўзбекистон Республикасида неча хил вино тайёрланади? 60 дан зиёд хил вино тайёрланади.

1050. Ўзбекистонда бир кг полиз маҳсулотида қанча мг нитратлар топилса, кимники ва қанчалигидан қатъи назар, йўқ қилиб ташланади? 30 мг.

1051. Ўзбекистонда Европанинг қайси узум навларидан вино тайёрланади? Баян-Ширей, Венгер мускати, Опорго, Рислинг, Ркацителли, Серсмоль, Алеатико, Каберне, Пино, Морастиль, Мурведр, Пушти мускат, Саперави, Тавквери каби Европа узум навларидан вино тайёрланади.

1052. Ўзбекистонда қайси маҳаллий узум навларидан вино тайёрланади? Оқ кишмиш, Бахтиёрӣ, Баҳишти, Буваки, Доройи, Султоний (Жоус), Сояки, Тойфи, Ҳусайни, Вассарға, Тағоби, Нимранг, Паркент, Каттақўрғон каби маҳаллий навлардан вино тайёрланади.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1053. Ўзбекистонда гулхайри ўсимлигининг қайси тури доривор ўсимлик сифатида кўп экилади? **А. rosea тури.**

1054. Ўзбекистондаги бугдойиқ ўсимлигининг таркибида неча фоиз қандай моддалар бор? **7,0 фоиз кул моддалари, 29,0 фоиз клетчатка, 13,4 фоиз протеин, 3,84 фоиз мой, 45,6 фоиз азотсиз моддалар бўлади.**

1055. Ўрта Осиёда ўсадиган шўра ўсимлигидан қайси алкалоид ажратиб олинган? **Сальсолин алкалоиди.**

1056. Ўртапишар хўраки (август ўрталарида пишади) "Васарга" навли узум таркибида қанд, кислота неча фоиз? **Қанд 23—25 фоиз, кислота 5—6,5 фоиз.**

1057. Ўсимлик ва ҳайвонот олами турли кимёвий элементларни қаердан ўзлаштиради ва ўзларида тўплайди? **Атроф — муҳитдан.**

1058. Ўсимлик ва ҳайвон организмларининг қолдиғи бўлган тошкўмир, торф ва нефтнинг энг кўп қисми қайси кимёвий элементдан иборат? **Углерод элементи.**

1059. Ўсимлик ва ҳайвонлар организмда неча фоиз фосфор элементи бўлади? **1—2,5 фоиз.**

1060. Ўсимлик ва ҳайвонлар суягининг асосини қайси кимёвий элемент ташкил этади? **Кальций элементи.**

1061. Ўсимлик дунёси азот элементини қаердан ўзлаштиради? **Тупроқдан.**

1062. Ўсимлик кулида уран элементи неча фоиз бўлади? **$1,5 \cdot 10^{-5}$ фоиз.**

1063. Ўсимлик оқсиллари ҳайвонлар учун қандай кимёвий элемент манбаи ҳисобланади? **Азот элементи.**

1064. Қандай моддалар ошловчи моддаларга киради? **Танин моддалари.**

1065. Ўсимликлар ўзлари учун керакли қўрғошин элементини қаерлардан олади? **Тупроқдан, сувдан ва атмосфера ёғинларидан олади.**

1066. Ўсимликлар хлорофилл орқали ерда қандай вазифани бажаради? **Санитар вазифасини, яъни атмосферани карбонат ангидриддан тозалаб, кислородга бойитади ҳамда қуёш энергиясини тўплайди (аккумуляция).**

1067. Ўсимликларда темир elementi етишмаса, нима бўлади? Кўпайиб кетса-чи? **Ўсиш секинлашади ва хлорофилл ҳосил бўлиши камаяди. Кўпайиб кетса, зарар қилади. Масалан, шолн кам дон тугади.**

1068. Ўсимликларда темир elementi етишмаса, нима синтези секинлашади? **Хлорофилл синтези секинлашади.**

1069. Ўсимликларда углерод elementi концентрацияси ер пўстлоғидагига нисбатан неча марта юқори? **200 марта.**

1070. Ўсимликларда хлорофилл таркибининг неча фоизини магний elementi ташкил этади? **2 фоизини.**

1071. Ўсиш даврининг иккинчи йилида қримсағиз ўсимлиги таркибидаги каучук миқдори неча фоизни ташкил этади? **7–8 фоизни.**

1072. Ўсма барги ширасида қайси бўёқ бор? **Нил бўёғи.**

1073. Ўсма илгари Фарбий Европада нима мақсадда экилган? **Бўёқ олиш учун.**

1074. Ўсмадан қадим-қадимдан нима олинади? **Бўёқ.**

1075. Қадимги Мисрда ўликларни мумийёлашда нимадан фойдаланишган? **Алюэдан.**

1076. Қадимда қайси ўсимлик "заҳарларнинг маликаси" деб юритилган? **Парни ўсимлиги.**

1077. Қадимда овчилар учига қайси ўсимлик заҳари суртилган ўқ-ёй воситасида йўлбарс, сиртлон, илон, бўри каби ашаддий йиртқичларни овлаганлар? **Парни ўсимлиги заҳари суртилган.**

1078. Қаерларда ўсадиган астрагал ўсимлигидан (*A. Pileocladus*, *A. turmenorum*) сувда эримайдиган, фақат бўкадиган қандай елим олинади? Ва бу елимлар қаерларда, нима мақсадларда ишлатилади? **Копетдоғ ва Туркманистонда ўсадиган, тиббиётда, қандолат саноатида ва техникада қўлланиладиган, сувда эримай, фақат бўкадиган трагакант елими олинади.**

1079. Қайси бўёқ синтетик ҳолда олина бошлангандан кейин ўсма ўсимлигини экишга эҳтиёж қолмаган? **Нил бўёғи.**

1080. Қайси дарахт ёғочи коньяк тайёрлашда муҳим компонентлардан бири ҳисобланади? **Эман дарахти ёғочи.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1081. Қайси дарахт ер бағридан радиоактив рутений — 106 кимёвий элементни ўзига сўриб олади? **Эман дарахти.**

1082. Қайси дарахт пўстлогининг кесилган жойларидан лак тайёрлашда ишлатиладиган қизил смола — "аждар қони" олинади? **Мўъжиза дарахтидан.**

1083. Қайси дарахт шарбатидан каучук моддаси олинади? **Гевея дарахти шарбатидан.**

1084. Қайси жониворларнинг юқори тўйинмаган ёғлари ошловчи моддаларга мансуб? **Турли балиқлар ва денгиз жониворларининг юқори тўйинмаган ёғлари.**

1085. Қайси илдимевалиларнинг мевасида витаминлар тўпланади? **Сабзи, шолғом, редискаларнинг илдимевасида.**

1086. Қайси илдимевалида инулин моддаси тўпланади? **Сачратқининг илдимевасида.**

1087. Қайси илдимевалида крахмал моддаси тўпланади? **Қатронинг илдимевасида.**

1088. Қайси кислота ҳайвон ёғлари ва ўсимлик мойларида триглицерид ҳолида учрайди? **Олеин кислота.**

1089. Қайси ўсимлик баргида эфир мойи безлари бўлиб, хушбўй ҳид таратади? **Қора қорағат ўсимлиги баргининг.**

1090. Қайси тузлар ҳужайрада осмотик босимни мувозанатга келтиради? **Натрий ва бошқа металл тузлари.**

1091. Қайси ўсимлик кулида 0,17 фоизгача лантан оксиди бўлади? **Черника (бугасимон) ўсимлиги кулида.**

1092. Қайси ўсимлик маҳсулотлари марганец элементига бой? **Лавлаг, картошка, помидор, соя, нўхат қўшилган овқатлар.**

1093. Қайси ўсимлик шираси қўшилган сиёҳ билан ёзилган китобни сичқон емайди? **Шувоқ ўсимлиги шираси.**

1094. Қайси ўсимликлар наркотик ўсимликлар ҳисобланади? **Кўкнори, наша, кока бугаси, бангидевона ва бошқа доривор ҳамда заҳарли ўсимликлар.**

1095. Қайси кимёвий элемент "ҳаёт элементи" деб юритилади? **Темир.**

1096. Қайси кимёвий элемент бевосита ўсимликларда азот алмашинуви ва оқсил синтези учун муҳим. **Марганец элементи.**

1097. Қайси кимёвий элемент бирикмалари қондаги шакар моддаси миқдорини камайтиради? **Марганец элементи бирикмалари.**

1098. Қайси кимёвий элемент бирикмалари ракка қарши препаратлар бўлиб, хавфли ўсмаларнинг ўсишини секинлаштиради? **Платина элементи бирикмалари.**

1099. Қайси кимёвий элемент ёғ, углерод ва оқсил алмашинувида фаол иштирок этади? **Рух элементи.**

1100. Қайси кимёвий элемент ёғлар алмашувига ва атеросклероз касаллигининг олдини олишга ёрдам беради? **Марганец элементи.**

1101. Қайси кимёвий элемент жигар, буйрак, буйрак усти бези ва кўзда тўпланади? **Молибден элементи.**

1102. Қайси кимёвий элемент инсулин гормони таркибига кириб, қондаги қанд миқдорини меъёр даражасида бўлишини таъминлайди ва гипофиз гормони таъсирини кучайтиради? **Рух элементи.**

1103. Қайси кимёвий элемент инсулин гормонини фаоллаштиради? **Никель элементи.**

1104. Қайси кимёвий элемент ионлари қон ивишини таъминланишида муҳим аҳмиятга эга? **Кальций ионлари.**

1105. Қайси кимёвий элемент қандли диабетни даволашда қўлланилади? **Марганец элементи.**

1106. Қайси кимёвий элемент қотишмасидан тайёрланган тиш пломбалари анча мустаҳкам бўлади? **Индий элементи қотишмасидан.**

1107. Қайси кимёвий элемент организмнинг бактериялардан заҳарланишига қарши курашувчанлигини оширади? **Марганец элементи.**

1108. Қайси кимёвий элемент тирик организмнинг ҳимоя ва таянч қисмлари таркибига киради? **Кальций элементи.**

1109. Қайси кимёвий элемент тузлари организмда никотинамид ва пиридоксин тўпланишини кучайтиради? **Кобальт элементи тузлари.**

1110. Қайси кимёвий элемент ўсимликларда фотосинтез

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

жараёнининг бир маромда боришини таъминлайди ва ўсимликларнинг униб чиқишида катта аҳамиятга эга? **Калий элементи.**

1111. Қайси кимёвий элемент ҳаёт ва тафаккур элементи деб юритилади? **Фосфор элементи.**

1112. Қайси кимёвий элементнинг баъзи тузлари тиббиётда тери касалликларини даволашда қўлланилади? **Стронций элементининг.**

1113. Қайси кимёвий элементнинг организмда етишмаслиги ўткир анемия, диария (ёш болаларда), Менхсе касалликларини келтириб чиқаради? **Мис элементининг.**

1114. Қайси кимёвий элемент оғизда ушлаб турилса, оғизнинг ёмон ҳидларини кетказadi? **Олтин элементи.**

1115. Қайси кимёвий элемент кукуни "тулки" ва "илон" касалликларига қарши суртиладиган, ичиладиган дорилар таркибига киради? **Олтин кукуни.**

1116. Қайси ўсимлик меваси ақл калити деб ҳисобланган? **Ёнғоқ меваси.**

1117. Қалдирғочўт мевасидан нима олинади? **Бўёқ олинади.**

1118. Қалдирғочўт таркибида қандай модда ва витамин бор? **Каротин моддаси ва С витамини бўлади.**

1119. Қалдирмоқ ўсимлиги барги таркибида нималар бор? **Шиллиқ модда ва гликозидлар.**

1120. Қанд лавлаги таркибида неча фоиз қандай моддалар бор? **20 фоизгача сахароза, 4–5 фоиз клетчатка, 1–1,5 фоиз азотли моддалар ва бошқалар сақланади.**

1121. Қандай босим туфайли ўсимликларда тупроқдаги сув ва унда эриган минерал моддалар ўсимликнинг юқори қисмларига кўтарилади? **Осмотик босим туфайли.**

1122. Қандай организмлар фотосинтез жараёнида сувнинг устки, яъни 100–150 м гача қатламларидаги эриган газларни кислород билан бойитади? **Фитопланктонлар.**

1123. Қандай ўсимликлар илдизларининг туганакларида яшайдиган бактериялар атмосферадаги азот кимёвий элементини ўзлаштириб, мураккаб бирикмалар (NH_3 , NO_2 , NO_3)га айлантиради? **Дуккакли ўсимликлар.**

1124. Қандай ўсимликлар наркотик ўсимликлар ҳисобланади? Таркибида марказий асаб системасини аввал қўзғатиб, сўнгра унинг фаолиятини сусайтирадиган моддалар ўсимликлар.

1125. Қандай моддалар эманнинг асосий биологик фаол моддалари ҳисобланади? Ошловчи моддалар.

1126. Қовун таркибида қандай кимёвий элементлар мавжуд? Магний, марганец, мис, олтингугурт, рух, темир, хлор, фтор, фосфор элементлари бўлади.

1127. Қарағайдан нималар олинади? Ёғоч, ёқилги материали, смола, лум, скипидар, эфир мойи, канифоль.

1128. Қорақарағайнинг оддий тури ёки Европа қорақарағайдан нималар олинади? Ҳар хил смолалар ва скипидар.

1129. Қизғиш хин дарахти пўстлоғида алкалоидлар неча фоиз бўлади? 6,5 фоиз.

1130. Қизил сувўтларнинг қайси турларидан агар-агар, карраген, агароид ва бошқалар олинади? Анфельция, гелидиум, филофора, фуруцелария турларидан.

1131. Қизилча таркибида қандай моддалар бор? 82,2 фоиз сув, 1,8 фоиз азотли моддалар, 14,4 фоиз углевод, 0,7 фоиз клетчатка, С, В, РР витаминлари, органик кислоталар ва бошқалар бўлади.

1132. Қишлоқ хўжалигида азот бирикмалари – ўғитлар қандай йўл билан олинади? Сунъий йўл билан.

1133. Қовоқ меваси ва уруғи таркибида нималар бор? 15–18 фоиз қуруқ моддалар, 8–10 фоиз қанд, аскорбин кислота, каротин, тиамин, рибофлавин, азотли бирикмалар, пектин моддалар, уруғида 20–40 фоиз ёғ сақланади.

1134. Қичитқи ўтида қайси кимёвий элементлар бор? Хром, марганец, темир, алюминий, ванадий элементлари бор.

1135. Қоқи ўти илдизи ҳамда ер устки қисми таркибида қандай моддалар бор? Тараксацин, тараксацерин, аччиқ гликозидлар, тритерпен бирикмалари, иннулин, каучук, ёғ ва бошқа моддалар.

1136. Қоқи ўтининг баргларида нималар ва қайси кимёвий

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

элементлар кўп бўлади? Турли витаминлар, шунингдек темир, фосфор, кальций элементлари.

1137. Қоқи ўт, момақаймоқ ўтининг тўпгуллари ва баргларида қайси кимёвий элементлар бор? **Кальций, темир ва фтор элементлари.**

1138. Қолдирмоқ ўсимлиги барги таркибида қандай моддалар бор? **Шиллиқ модда ва гликозидлар.**

1139. Қон таркибида хром элементи миқдори неча фоизгача бўлади? **0,012—0,0035 фоизгача.**

1140. "Қора андижоний" навли узум таркибида қанд моддаси неча фоизни ташкил этади? **25—27 фоиз.**

1141. Қора андиз ўсимлиги илдизпояси таркибида қандай моддалар бор? **3 фоизгача эфир мойи, 44 фоизгача инулин, сапонин ва бошқа моддалар.**

1142. Қора зирк ва қизил зирк меваси нордон бўлиб, таркибида қайси витамин кўп? **С витамини кўп.**

1143. "Қора кишмиш" навли узум таркибида қанд, кислота неча фоиз бўлади? **Қанд 20—24, кислота 4,5—5,5 фоиз.**

1144. Қоратикан ўсимлиги пўстлоғи ва меваси таркибида қандай моддалар бор? **Ошловчи моддалар.**

1145. "Қоражанжал" навли узум таркибида қанд миқдори неча фоиз бўлади? **Қанд 20—25, кислота 4—7 фоиз.**

1146. Қорақайин ёғочидан қандай спирт олинади? **Метил спирти олинади.**

1147. Қорақайин меваси таркибида қандай заҳарли алкалоид бор? **Фагин алкалоиди.**

1148. Қорақайин мевасидан истеъмол ва саноат учун нима олинади? **Мой.**

1149. Қорақарағайдан қандай модда олинади? **Ҳар хил смолалар ва скипидар моддалари.**

1150. Қорағат барги нима учун хушбўй ҳид тарқатади? **Эфир мойли безлар бўлиб, улар хушбўй ҳид тарқатади.**

1151. Қорағат ўсимлиги мевасида неча фоиз қанд, кислоталар, қандай витамин ва моддалар бор? **5—12 фоиз қанд (глюкоза, фруктоза ва сахароза), 2—4 фоиз кислоталар (лимон ва**

олма кислота), С витамини (100 г қорақатда 80—100 мг), В, витамин, каротини, пектин ва ошловчи моддалар бўлади.

1152. Қорағат ўсимлиги нималар тайёрлашда ишлатилади? **Мураббо, шарбатлар, вино ва бошқалар тайёрлашда.**

1153. Қорағатдошларнинг баъзи тури таркибида неча фоизгача ошловчи моддалар бор? **20 фоизгача.**

1154. Қорағатдошларнинг қайси тури таркибида неча фоизгача ошловчи моддалар мавжуд? **Бадан (Bergenia) тури таркибида 20 фоизгача.**

1155. Қорақовуқ пиёзи барги ва уруғидан неча хил алкалоид ажратиб олинади? **12 хил.**

1156. Қорақурт чаққанда қандай эритма вена қон томирига юборилади? **Калий перманганат (KMnO_4) эритмаси юборилади.**

1157. Қоратеракнинг барг куртаги таркибида қандай моддалар бор? **Эфир мойи, смола, органик кислоталар, гликозидлар, ошловчи ва бўёқ моддалар.**

1158. Қоратикан бутасининг пўстлоғи ва меваси таркибида қандай моддалар бор? **Ошловчи моддалар.**

1159. Қримсағиз ўсимлиги пўстлоғининг сут пайчаларида қандай модда тўпланади? **Каучук моддаси.**

1160. Қримсағиз ўсимлигидаги каучук моддасининг миқдори нимага қараб ўзгаради? **Ўсимлик ёшига қараб.**

1161. Қуёнсуяк бутаси илдизидан нима олинади? **Бўёқ олинади.**

1162. Қулмоқнинг уруғчи гулларида нима ажратувчи тилласарик ранг безчалар бор? **Лупулин ажратувчи.**

1163. Қулупнай, ергут мевалари қайси кимёвий элементга бой? **Темир элементига.**

1164. Қумарчиқ ўсимлиги уруғи таркибида неча фоиз оқсил, углеводлар бор? **16—17 фоиз оқсил, 6—10 фоиз ёғ, 60 фоиз углевод.**

1165. Қумсақич ўсимлигининг таркибида оз миқдорда қандай модда бор? **Каучук моддаси.**

1166. Қуритилган бошоғриқўтда қандай моддалар борлиги аниқланган? **0,56—11 фоиз эфир мойи бўлиб, бу мой таркибида**

53–56 фоиз камфора, 15–20 фоиз цинсол, 10–15 фоиз пивен, 20 фоизга яқин эфир ва спирт борлиги.

1167. Курмакдош ўсимлигидан қандай моддалар олинади? **Ошловчи (танин) моддалари.**

1168. Курмакдош ўсимлигидан маҳаллий халқ қадимдан қандай мақсадда фойдаланган? **Бўёқ олишда.**

1169. Қуруқликда ўсадиган ўсимликлардан қайсыларида литий элементи нисбатан кўпроқ учрайди? **Айиқтовон, оқ каррак ва тамакида.**

1170. Қуш тили ўсимлигидан қанча мг С витамини олиш мумкин? Бу миқдор лимондаги С витаминига қараганда неча баробар кўп демакдир? **120 мг. 3 баробар кўп демакдир.**

1171. Қуш тили ўсимлигининг таркибида С витаминидан ташқари яна қандай витаминлар бор? **А ва Р витаминлари.**

1172. Қўға ўсимлигининг илдизпояси қандай моддага бой? **Крахмал моддасига.**

1173. Кўзтикан бегона ўт таркибида қандай моддалар ва бирикмалар бор? **Флавоноидлар, сапонинлар ва бошқа бирикмалар бор.**

1174. "Қўйбош" навли қовун таркибида қанд миқдори неча фоизни ташкил этади? **7,6–10,4 фоиз.**

1175. Қўйтикан ўсимлиги барги ва илдизидан нима олиш мумкин? **Бўёқ (сарик ва яшил).**

1176. Қўйтикан ўсимлиги уруғидан олинган мой нима тайёрлашда ишлатилади? **Алиф тайёрлашда, 4 фоиз.**

1177. Қўйтикан ўсимликларининг барча қисмида қайси кимёвий элемент бор? **Йод элементи.**

1178. Қўнғир сувўтлар хроматофоридида хлорофиллдан ташқари нималар бор? **Каротин ксентофилл, хусусан жигар ранг фукоксантин бўёқлари.**

1179. Қўнғир сувўтлар ҳужайрасидаги целлюлозали пўсти сирти қандай моддалар билан қопланган? **Пектин ва шилимшиқ моддалар билан.**

1180. Қўнғир сувўтлардан нималар олинади? **Альгин кислота, унинг тузлари, ем уни ва баъзи доривор моддалар.**

1181. Қўрғошин элементининг сувда эрийдиган бирикмалари тиббийётда қандай модда сифатида ишлатилади? **Оғрик қолдирувчи, ялғизланишнинг олдини олувчи ва ёпишқоқ модда сифатида ишлатилади.**

1182. Фарбий Европада игир ўсимлигидан нималар тайёрлашда фойдаланилади? Қайси саноатда ундан хушбўй моддалар олинади? **Ароқ, ликёр тайёрлашда. Парфюмерия саноатида.**

1183. Фарбий Ўзбекистонда маккажўхори дони попугида ва Қизилқумда шовул ўсимлигида қанча миқдорда олтин элементи борлиги аниқланган? **2–4 г/т.**

1184. Фижмалос ўсимлиги таркибида қандай алкалоидлар бор? **Гелиотрин, лазиокарбин алкалоидлар.**

1185. Розяпроқ ўсимлиги илдизпояси ва барги таркибида қандай модда бор? **Бўёвчи модда.**

1186. Ёўза баргларида қайси кислоталар бор? **Лимон ва олма кислоталари.**

1187. Ёўзанинг қайси органларида госсипин, кверциметрин, гербацин, госсипитрин ва бошқа флавоноидлар топилган? **Гулларида.**

1188. Ҳавода азот кўпайиб кетса, нима бўлади? **Кислороднинг парциал босимини камайтиради ва гипоксия ҳамда асфикция касалликларини пайдо қилади.**

1189. Ҳавонинг ҳар л да қўрғошин элементининг миқдори неча мг дан ошса, у одам ҳаётига хавотир гуғдира бошлайди? **0,00001 мг дан ошса.**

1190. Ҳайвон кўмири қандай олинади? **Ҳайвон қонини ёки Ҳайвон организмнинг бирор қисмини поташ билан ҳавосиз жойда ҳайдаш орқали.**

1191. Ҳайвонларнинг қайси органларида литий элементи бўлади? **Жигар ва ўпкасида.**

1192. Ҳар қандай қайнатилган маҳсулот нуклеоидларнинг неча баробар (марта) камайишига олиб келади? **Икки баробар.**

1193. Абужаҳл тарвузи илдизининг эритмасидан халқ табobatiда қайси касалликларни даволашда фойдаланилади?

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

Оғриқ қолдириш, жароҳат, яраларни даволаш, йўтални қолдиришда ҳамда бод оғриғини даволашда фойдаланилади.

1194. Абуҷаҳл тарвузи қайси касалликларга ишқаланади?
Мохов ва фил касалликларига.

1195. Абу Бакр ар-Розий мумиёдан қайси касалликларни даволашда фойдаланган? **Бош оғриғи, бош айланиши, юз асабининг фалажи, тутқаноқ ва бошқа касалликларда фойдаланган.**

1196. Абу Али ибн Сино ковул илдиизи билан қайси касалликларни даволаган? **Подаграни, бўғим оғриқларини, радикулитни даволаган.**

1197. Абу Али ибн Сино анжирнинг куюқ шинниси билан қайси касалликларни даволаган? **Сурункали йўтал, кўкрак оғриғини, ўпка ўсмаси ва ўпка йўлларида даволаган.**

1198. Абу Али ибн Сино қайси касални анжир баргининг дамламасини хантал кўпиғи билан аралаштириб даволашни тавсия қилган? **Қичима касалини.**

1199. Абу Али ибн Сино анжир ёғочининг кулини қандай яраларни даволашда ишлатган? **Битмайдиган яраларни.**

1200. Абу Али ибн Сино "Жавдия" (1005–1010 йй.) китобида ёзишича, анжир мевасининг нимасидан тайёрланган қайнатма йўтал, дам қисма ва жинсий заифлик касалликларини даволашда фойдаланган? **Қоқисидан.**

1201. Абу Али ибн Сино пиширилган ниманинг иссиғи йўтали бор одамга жуда яхши фойда қилади, деган? **Қовоқнинг.**

1202. Абу Али ибн Сино қайси ўсимликнинг хўлидан сиқиб олинган сувини она сути билан қўшиб кўзга томизилса, оғриқ тўхтайдиган, деган? **Кашничи.**

1203. Абу Али ибн Сино сил касали билан оғриган кишиларга кўпроқ қайси ҳайвон гўштини истеъмол қилишни буюрган? **Типратикон гўштини.**

1204. Абу Али ибн Сино қайси органи хасталарга тухумнинг сариғини пишириб ёки илтиб истеъмол қилишни буюради?
Юраги хасталарга.

1205. Абу Али ибн Синонинг айтишича, қайси ҳашаротни

қовуриб болага едирилса, сийиб қўйиш дардига даво бўлар экан? **Чигирткани.**

1206. Абу Али ибн Сино қайси ўсимликнинг қуритилмаган барг ширасини (илдиз ширасини ҳам) ўпка сили касаллигига ялатишни тавсия этган? **Кўка ўсимлигининг.**

1207. Абу Али ибн Синонинг айтишича, янги ялпизни сиқиб, шарбатига озгина сув қўшиб, тутқаноғи бор одамнинг қаерига қўйилса, тезда шифо топгай? **Мия чуқурчасига қўйилса.**

1208. Абу Али ибн Сино қайси ўсимликни сиқиб, ҳосил бўлган малҳамдан бавосилни даволашда фойдаланган? **Алўз ўсимлигини.**

1209. Абу Али ибн Сино қайси ўсимлик барги билан қийин битадиган яраларни, шишларни ва қон оқишини тўхтатган? **Зубтурум ўсимлиги барги билан.**

1210. Абу Али ибн Сино бўғимлар оғриганда оғриқ қолдирувчи дори сифатида қайси ўсимлик илдизидан олинган елимни оғриган жойга суртган? **Коврак ўсимлигининг.**

1211. Абу Али ибн Сино қон босими пасайганда, жигар ва бошқа касалликларни даволашда энг биринчи табиий дори сифатида нимани тавсия этган? **Сузма (чакки)ни.**

1212. Абу Али ибн Сино қайси ўсимликни юрак фаолиятини яхшилаш учун ишлатган? **Лимонўт ўсимлигини.**

1213. Абуханиф Диновари (815–895 йй.) исирик томири дамламаси билан қайси сурункали касалликни даволаган? **Тутқаноқ касаллигини.**

1214. Авран ўсимлигининг айрим турлари илдизида қандай хусусиятга эга моддалар бор? **Ич сурувчи, қустирувчи, сийдик ҳайдовчи хусусиятга эга моддалар.**

1215. Агар одам организмида А витамини етишмаса, нима бўлади? **Кўриш қобилияти пасаяди, қоронғи бўлганда кўра олмай, шабқўр бўлиб қолади.**

1216. Агар одам танасида С витамини камайиб кетса, нима бўлади? **Милкларда оғриқ пайдо бўлади, бўғимлар оғрий бошлайди, яралар тез битмайди ва киши чарчайдиган бўлиб қолади.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1217. Агар одам организмида Д витамини камайиб кетса, нима бўлади? **Одамни тез-тез офтоб (қуёш) урадиган бўлиб қолади, сочлари тўкила бошлайди.**

1218. Агар одам организмида К витамини етишмаса, нима бўлади? **Одам жигари, буйраги хасталикларига чалинади, қони яхши ивимайдиган бўлиб қолади.**

1219. Агар одам организмида Н витамини камайиб кетса, қандай ўсимликларнинг мойидан ҳар доим фойдаланиб туриш лозим? **Ёнғоқ, кунгабоқар, каноп мойидан.**

1220. Агар одам организмида РР витамини етишмаса, нима бўлади? **Одам ичак, жигар, буйрак дардига тез йўлиқувчан бўлади.**

1221. А витамини кўпроқ қайси сабзавот ва поллиз экинларида бўлади? **Сабзи, помидор, кўк нўхат, қовун, апельсинда бўлади.**

1222. Агар кишида ўсма-саратон (рак) шиши пайдо бўлса, қайси жонивор уясидан қайнатма қилиб ичиш лозим? **Асалари уясидан.**

1223. Агар киши сийдик тутолмаса, қайси ўтдан дамлама тайёрлаб, дамламасидан чорак стакандан 4 маҳал ичиш керак? **Жағ-жағ ўтидан.**

1224. Агар мол ёки қўйнинг янги жигарини кабоб қилиб пишираётганда чиқаётган ниманинг аралаш сели кўзга суртилса, шабкўрликка шифо бўлади? **Қон аралаш.**

1225. Агар хом ошқовоқдан қирғич билан қириб олиб, уни сариёғ ва қайси ҳайвон тезагининг кулига аралаштириб, шу малҳамдан ярага суртиб турилса, яра 3—4 кунда шифо топиб тузалади? **Эшак тезагининг.**

1226. Агар оёқ терлаб ёқимсиз ҳид келса, унга қайси ҳайвоннинг иссиқ қонини суркаш тавсия этилади? **Туянинг.**

1227. Агар кишининг пешоби (сийдиги) тутилса, қайси қуш боласини шакар билан қайнатиб еса, дарҳол шифо топади? **Қалдирғоч боласини.**

1228. Агар кишининг тиши оғриса, қайси жониворнинг жигарини оғриган тишга босилса, ўша заҳотиёқ тиш оғриғи қолади? **Қурбақанинг жигарини.**

1229. Агар кишининг қорни оғриса, турп уруғини қайси суяқлик билан ичиши керак? **Сут билан.**

1230. Агар кишининг тиши оғриси, саримсоқни нимага кўмиб, сўнгра тишига қўйса, дарҳол шифо топади? **Ўт (олов)га кўмиб.**

1231. Агар кишининг тиши оғриси, қайси жониворнинг пўстини сиркада қайнатиб тишига қўйса, тиш оғриғи даф бўлади? **Илоннинг пўстини.**

1232. Агар қайси жонивор териси кўзга қўйилса, унда кўз нигоҳи тиниклашади? **Илон териси.**

1233. Қуритилган қайси ҳашарот талқонини муайян миқдордаги сирка билан омухта қилиб қовоққа суртилса, кўзга тушган оқ кетади? **Чигиртка талқонини.**

1234. Агар кўз шишиб оғриқ берса, қуритилган қайси ўсимликни майдалаб, унга сув қўшиб кўзига қўйса, шиш қайтади, кўз равшан бўлади? **Бинафша ўсимлигини.**

1235. Агар одам танасида балғам кўпайса, нима бўлади? **Одамда сўлак кўп оқади, қовоқлари шишади, оғизлари нордон, оқимтир бўлади. Тез-тез шамоллайдиган бўлиб қолади, ўпкада балғам кўпаяди ва нафас олиш йўлини беркитиб қўяди. Натижада, нафас олиш оғирлашади. Оқибатда, мия касаллигини келтириб чиқаради. Одам тез-тез шайтонлайдиган бўлиб қолади.**

1236. Агар одам танасида сафро кўпайса, нима бўлади? **Одамнинг териси, кўзи сарғаяди, оғиз аччиқ, шўртанг бўлиб, тез-тез қуришиб туради, бурун қуриydi, кўп чанқайди, ўнг биқини оғирлашади, овқат ҳазм қилиш ёмонлашади, иштаҳа йўқолади, соч-соқол эрта тўкила бошлайди, бадан тез-тез титраб туради, кўнгил ҳамиша ғамгин бўлиб туради.**

1237. Агар бир одамнинг танасидан капиллярларни бир чизик бўйлаб учма-уч қилиб улаб чиқилса, узунлиги тахминан неча км га етарди? **100 минг км га етарди.**

1238. Агар ҳарорат 40° С дан юқори бўлса, ферментлардаги оқсиллар қандай ҳолатга тушади? Натижада, ферментлар қандай хусусиятини йўқотади? **Коагуляция ҳолатига. Катализаторлик хусусиятини.**

1239. Агар қонда кальций бўлмаса, бармоғингизни нима билан жароҳатлаганингизда нима бўларди? Кальций элементи

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

қонни нима қилади? Бутун (ҳамма) қониғиз оқиб кетган бўларди. Кальций қонни қуюқлаштиради.

1240. Агар аёл андоми шишган бўлса, қайси ўсимлик янчиб суртилса шиш тез қайтади? Гулирайҳон ўсимлигини.

1241. Агар аёл андоми сует бўлса, гўшт билан нимани хал қилиб еса андоми кучли бўлади? Шакарни.

1242. Агар аёлнинг ичида боласи ўлган бўлса, қайси ҳайвоннинг сутини қайнатиб ичилса, ўлган боласи дарҳол тушади? Итнинг сутини.

1243. Аёлнинг туғиши-осон бўлиши учун қайси ҳайвоннинг тезагини дуд қилиш лозим? Ҳўкизнинг тезагини.

1244. Агар бурун ичи қуриб кетса, у ҳолда семиз ўтти сиқиб, унинг шарбатига қайси мева мойи аралаштириб пешонага суртиш тавсия этилади? Бодом мойи.

1245. Агар аёл қайси ҳайвон ўтини вужудига қўйса, Аллоҳ Таоло фарзанди солиҳ ато қилгай? Ҳўкиз ўтини.

1246. Агар аёлнинг фарзанди бўлмаса, қайси парранданинг тезагини вужудига суртса, фарзанд бўлади? Товуқнинг.

1247. Агар киши нимани кўп еса, унга илон захри таъсир қилмайди? Нима учун? Саримсоқни. Чунки саримсоқ захри илон захридан кучлироқ.

1248. Агар кишининг ичи кетганида ранги қора ёки сариқ ёхуд ахлати қуруқ бўлса, беш дона ёнғоқ мағзини қайси ҳайвоннинг сутида қайнатиб овқатдан олдин истеъмол қилиши лозим? Эчкининг сутида.

1249. Агар одам шамоллаб "томоқ йиртар" бўлиб йўталса, унда нима еса шифо топади? Унда беҳининг ичини ўйиб асал, яна қўй думбаси солиб, буғда пишириб еса.

1250. Аёл денгиз кўпигидан истеъмол қилса, неча йилгача ҳомиладор бўлишининг олдини олади? Етти йилгача.

1251. Азоъа қалтакесакнинг бир тури бўлиб, агар унинг думини зайтун ёғида титилиб кетгунча қайнатиб ишлатилса, одамнинг қайси аъзосини тўкади? Сочини тўкади.

1252. Айиқўтнинг қуритиб майдаланган ер остки қисми (туғанаги) халқ табобатида қайси касалликни даволашда ва

нима сифатида ишлатилади? Сил касаллигини даволашда, шунингдек сурги сифатида ишлатилади.

1253. Айиқмурут ўсимлиги мевасининг қайнатмасидан қандай касалликни даволашда ва қайси касалликларнинг олдини олишда фойдаланилади? Томоқ огригини даволашда ва юқумли касалликларнинг олдини олишда фойдаланилади.

1254. Алоэдан тиббиётда қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? Тиббиётда сурги, биоген стимулятор сифатида, шунингдек жароҳатларни даволашда фойдаланилади.

1255. Алоэ линиментидан қандай касалликларни даволашда фойдаланилади? Алоэ шарбати қандай касалларга ичирилади? Куйганга, турли яраларга (тропик, юқумли, йирингли ва бошқа), қуруқ ва ҳўл эпидермитларга, нур билан даволаш пайтида, 1—2-даражали куйганда фойдаланилади. Шарбати гастрит, энтероколит, коллоид ва қабзиятда ичирилади.

1256. Алоэ баргидан олиниб, қуригиладиган лира нима? Сабур.

1257. Алканна — кампирчопондошларга маъсуб кўп йиллик ўтлар туркуми бўлиб, у Шарқ табobatiда қандай номлар билан маълум? Хужуба ва охужуба номлари билан маълум.

1258. Аломат чой ўсимлигининг гулларида тайёрланган қайнатма қандай касалликлар учун ишлатилади? Бавосилда, баданга тошма тошганда буюрилади, қон тўхтатиш учун ишлатилади.

1259. Аломат чой нималарга қарши таъсир кўрсатади? Гижкаларга қарши.

1260. Аломат чой қайси орган мускуллари қисқаришини кучайтиради? Бачадон мускуллари қисқаришини.

1261. Аломат чой дамламасини қандай касалликларда оғиз ва томоқни чайиш учун ишлатиш мумкин? Ларингит, стоматит, гингивит касалликларида.

1262. Алкалондлар нима? Ўсимликларнинг турли органларида тўпланадиган азот сақловчи ва ишқорлик хусусиятига эга жуда мураккаб органик бирикмалардан ташкил топган моддалар.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1263. Алкалоидлар қандай дори-дармонлар ишлаб чиқаришда хом ашё вазифасини ўтайди? **Морфин, папаверин, хинин, кофеин, кодеин** каби турли хил дори-дармонлар ишлаб чиқаришда.

1264. Америкаликларнинг неча фоизи организмда кальций етишмовчилигидан азият чекишади? **85 фоизи.**

1265. Анжабор ўсимлиги илдизининг қайнатмаси табобатда қайси касалликларни даволашда ишлатилади? **Ичдан қон кетишини тўхтатиш, оғриқни қолдириш ва меъда касалликларини даволашда ишлатилади.**

1266. Андиз ўсимлиги илдизпоясининг қайнатмаси қандай дори сифатида ишлатилади? **Балғам кўчирувчи дори сифатида.**

1267. Анжабор ўтидан тайёрланган дамлама ва суюқ экстракт илмий табобатда қандай восита сифатида ишлатилади? **Буруштирувчи ва қон кетишини тўхтатувчи восита сифатида.**

1268. Анжабор ўтидан қайси касалликларга даво қилиш учун фойдаланилади? **Турли гастритлар, меъда ва ўн икки бармоқ ичак яра касаллиги, стоматит, гингивитларга даво қилиш учун фойдаланилади.**

1269. Анжирнинг янги мевалари қандай касалликларга даво восита сифатида ишлатилади? **Жароҳатларни битирадиган.**

1270. Анжир меваларининг қайнатмаси қайси касалликларга даво бўлади? **Цистит ва нефритга.**

1271. Анжир меваларида қандай хусусиятлар бор? **Сийдик ҳайлайдиган, балғам кўчирадиган.**

1272. Анжир меваларини сутда қайнатиб ейиш қайси касалликларда тавсия этилади? **Юқори нафас йўллارининг ўткир яллиғланиш касалликларида.**

1273. Анжир барглари, ёш шохлари ва етилмаган меваларининг сутсимон ширасидан қандай мақсадда фойдаланилади? **Яралар ва жароҳатларга даво қилиш, буйраклардан майда тош ва қумларни, бадандаги сўғал ва хуснбузарларни йўқотиш учун фойдаланилади.**

1274. Анжир таркибида фицин деган фермент, талайгина миқдорда қанд моддалари ва калий элементи бўлганлигидан

бу неъмат қайси касалликларга қўл келади? **Юрак-қон томирлари касаллигига учраган беморларга.**

1275. Анжир баргларида қайси касалликка даво қилиш учун ишлатиладиган псоберан (фурален) деган препарат олинади? **Пес касаллигига.**

1276. Анжирнинг қандай хоссалари бор? **Сийдик ҳайдайдиган, терлатадиган, яссиқни туширадиган хоссалари бор.**

1277. Анжир таркибида қандай витаминлар бор? **V_1 , V_2 , C, E, PP** витаминлари бор.

1278. Анжир наҳорда ёнғоқ ва бодом билан қўшиб истеъмол қилинса, қайси касалликларни даволайди? **Жигар ва талюқдаги тикинни очади, буйрак ва сийдик қоппидаги тошларни ҳайдайди, пишмаган ярани пиширади, турли қаттиқ ишишларни даволайди.**

1279. Анжир дамламаси билан оғизда нималар пайдо бўлса, оғиз чайқалади? **Ишишлар пайдо бўлса.**

1280. Анжир барги ва хом меваси майдаланиб юздаги нималарга сепилса, уларни кетказади? **Доғларга.**

1281. Анжир ўсимлигининг нимаси чаён ва қорақурт чаққан жойга суртилса, касалнинг соғайишига ёрдам беради? **Шираси.**

1282. Анжир барги нималарни даволайди? **Қазғоқни, қичимани.**

1283. Анжир меваси нимани камайтириб, қайси орган ишини яхшилайдиган? **У терлашни камайтириб, юрак ишини яхшилайдиган.**

1284. Анор пўстлоғи билан меваси қайнатмаси, гулининг дамламаси қандай мақсадда ишлатилади? **Ич кетиши, сариқ касалликларни, қутуришни даволашда ҳамда қон кетишини тўхтатишда (қон тупурганда, милқдан қон оққанда, сийдик ва гижжа ҳайдашда, оғриқ қолдиришда ишлатилади.**

1285. Анор шарбати ва қайнатиб қуюқлаштирилган суви қайси орган оғриғига даво бўлади? **Бош оғриғига.**

1286. Анор пўсти (қуруғи) ёки мевасидан колитлар ва эктероколитларда ичиладиган дори қандай тайёрланади? **20 г қуруқ анор пўсти ёки 50 г анор меваси устига 200 мл сув қуйилиб, паст оловда 30 дақиқа давомида қайнатилади, сузиб олиб, сувини овқатдан олдин икки ош қошиқдан кунига икки маҳал ичилади.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1287. Анор таркибида қандай витамин бор? **С витамини бор.**

1288. Антоциаклар нима қилиб қанд ва агликон-антоцианидга парчаланади? **Гидролизлашиб. Улар ўз навбатида керацианин, энин ва ботанииларга бўлинади.**

1289. Антоцианлар қайси суюқликда узлуксиз эрийди? **Сувда.**

1290. Антиоцианлар нима қилинса, тез бузилади? **Қиздирилса ёки қайнатилса.**

1291. Антоцианлар нима қилинса, ранги ва хусусиятини йўқотади? **Қиздирилса ёки қайнатилса.**

1292. Антоционлар ўсимликларнинг қаерларида кўпроқ бўлади? **Гули, меваси ва уруғларида.**

1293. Анбар мумсимон модда бўлиб, у қайси жониворнинг ичагида пайдо бўлади? Қаерда ишлатилади? **Кашолотнинг. Парфюмерияда.**

1294. Арпа донида қандай витаминлар бор? **В ва Е витаминлари.**

1295. Арника ўсимлигининг ивитмаси, қайнатмаси қандай касалликларга қарши ишлатилади? **Бачадондан қон кетишини тўхтатиш, бачадон мушакларининг тонусини, юрак фаолиятини кучайтириш, сафро тушириш ва оғриқ қолдириш учун ишлатилади.**

1296. Арпабодиён ўсимлиги меваси ва эфир мойидан тайёрланган препаратлар қандай восита сифатида қўлланилади? **Балғам кўчирувчи восита сифатида қўлланилади.**

1297. Арника ўсимлигининг ивитмаси, қайнатмаси тиббиётда қандай мақсадда ишлатилади? **Ивитмаси, қайнатмаси тиббиётда бачадондан қон кетишини тўхтатиш, бачадон мушакларининг тонусини, юрак фаолиятини кучайтириш, сафро тушириш ва оғриқ қолдириш учун ишлатилади.**

1298. Арслонқуйруқ ўсимлиги дамламаси қайси касалликларни даволашда қўлланилади? **Дамламаси юрак, гипертония, асаб касалликларини даволашда (тинчлантирувчи дори сифатида) қўлланилади.**

1299. Артишок ўсимлигидаги углеводлар таркибида қайси касалликлар учун фойдали бўлган қандай модда бор? **Диабет касалликлари учун фойдали бўлган инулин моддаси бор.**

1300. Архаршаир ўсимлигининг қуришиб янчилган илдизи халқ табобатида қандай мақсадда қўлланилади? **Яраларни даволашда қўлланилади.**

1301. Арча буғи билан қайси касалликларни даволаш мумкин? **Полиартрит, бел оғриғи, ревматизм касалликларини.**

1302. Арча қуббасининг доривор препаратлари тиббиётда қандай восита сифатида қўлланилади? **Сийдик ҳайдовчи ва сийдик йўллари дезинфекция қилувчи, балғам кўчирувчи ҳамда овқат ҳазминни яхшиловчи восита сифатида қўлланилади.**

1303. Арча баргидан олинган эфир мойи нимани даволашда ишлатилади? **Трихомонадли колитни даволашда.**

1304. Артериялар ҳар хил катталиқдаги қандай найчалардан иборат? **Цилиндрсимон эластик найчалардан иборат.**

1305. Артерия ва веналар қандай тармоқланади? **Турлича.**

1306. Артерия юрак пороклари қандай ўтади? **Цианоз билан (кўк типдаги пороклар) баъзилари цианозсиз (оқ типдаги пороклар) ўтади. Бу қоннинг катта ва кичик қон айланиши доираларини туташтирувчи ноўриқ тешиклар орқали қайси томонга оқиб ўтишига (иунг йўналишига), ўпка артериясидаги босимнинг кўтарилиши даражаси ва юрак мушаклари ҳолатига боғлиқ.**

1307. Асаб тизими қонда гормонлар миқдори ўзгариши ва юракнинг ўз-ўзини идора этиши ҳисобига қон айланишининг нимасини таъминлайди? **Регуляциясини.**

1308. Астрагал ўсимликларининг дамламасидан қайси касалликни даволашда фойдаланилади? **Гипертония касаллигини.**

1309. Асалга қориштирилган анор уруғлари қандай яраларга қўйилади? Қайси органлар оғриғига қарши ишлатилади? **Битавермайдиган яраларга қўйилади. Тиш ва қулоқ оғриғига қарши ишлатилади.**

1310. Асаби касал гўдакни тоғдаги салқин жойдан олинган қайси ўсимликни қайнатиб, сувида чўмилтириш керак? **Пичан (беда)ни.**

1311. Асаб бодига чалинган беморга, аввал оғриган жойларига

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

қайси ҳайвон ёғи суртиб, кейин офтобда ярим соат ётиш тавсия этилади? **Милтиқ мойи ёки қўй ёғи.**

1312. Атеросклероз нима натижасида келиб чиқадиган сурункали касаллик? Ёғсимон модда (липоид)лар алмашинуви бузилиб, уларнинг артерия ички қаватида тўпланиши ва бириктирувчи тўқиманинг ўсиб кетиши натижасида келиб чиқадиган сурункали касаллик.

1313. Атеросклерозда, асосан, қайси органлар зарарланади? Бош мия, юрак, буйрак ва оёқ томирлари зарарланади.

1314. Афсанак ўсимлигининг баъзи турларидан тиббиётда қандай дори сифатида фойдаланилади? Балғам кўчирувчи дори сифатида.

1315. Аччиқбодом мойи қайси касалликларга даво бўлади? Йўтал, истисқо, зотилжом ва буйрак касалликларига.

1316. Аччиқбутанинг илдизи қайнатмасидан халқ табобатида қайси касалликка қарши фойдаланилади? Бод касаллигига қарши.

1317. Аччиқмия ўсимлигидан олинадиган пахикарин алкалоиди тиббиётда қайси касалликларни даволашда кенг қўлланилади? Қон ва тери касалликларини даволашда.

1318. Аччиғўтдан нима сифатида фойдаланилади? Сурғи сифатида.

1319. Аччиқбодомни майдалаб, қайси ичимликка қўшиб юз ювилса, сепкил йўқолади? Шаробга.

1320. Ақоқие ўсимлиги Шарқ табобатида, жумладан, Ўрта Осиё табобатида жуда қадимдан нима сифатида ишлатилган? Дори сифатида.

1321. XVII асрда яшаб ўтган шифокорлар Камерари ва Боклар қайси ўсимликнинг сувдаги эритмасини сўзак касаллигини даволашда фойдаланишни тавсия қилишган? Бинафша ўсимлигининг.

1322. В, В₁ витаминлари одам организмида камайиб кетса, нима бўлади? Одам кўзлари ёшланаверади, камқонлик сезила бошлайди, киши дармонсизланади, лаблари бичилиб кетадиган бўлиб қолади, лаблар устида ажинлар пайдо бўлади.

1323. В, В₁, витаминлари нималарда бўлади? Тухум, қўй гўшти, хамиртуруш ва пишлоқда бўлади.

1324. В₆ ва бошқа В гуруҳига кирувчи витаминларнинг одам организмида камайиши қандай оқибатларга олиб келади? Одам юраги ўйнайдиган бўлиб қолади.

1325. В₆ ва бошқа В гуруҳига кирувчи витаминлар қайси сабзавотларда бўлади? Карам, сабзи, қовоқ, сузма, баликда бўлади.

1326. Бадан ўсимлиги илдизпоясидан нималар олинади ва қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? Илдизпоясидан олинadиган экстракт стоматит, колит, энтероколит ва гинекологик касалликларни даволашда ишлатилади.

1327. Баданда оқ доғи бўлган одам қайси жонивор гўштини еса касалдан фориг бўлади? Тошбақа гўштини.

1328. Баданда оқ доғи бўлган одам қайси жониворлар қонини аралаштириб, шу омехтани оқ доғ тушган жойларига суртса, шифо бўлади? Сичқон, қора ўрдак, қарға қонини.

1329. Балғам нима? Унинг вазифаси нимадан иборат? Балғам куюқ, шилимшиқ модда ёки ярим қон, етилмаган қон, инсон танасида ўз меъёрида бўлганида қонга айланади. Мияни озиклантиради, ҳамма аъзонинг қуришига йўл қўймайди.

1330. Балғам кўпинча қайси аъзо (орган)ларда йиғилади? Ўпка ва мияда.

1331. Бангидевона (ўзбекча) русча "дурман" сўзидан олинган бўлиб, қандай маънони билдиради? Алаҳсираш маъносини. Уни истеъмол қилганларда галлюцинация — безовталаниш кузатилади.

1332. Бангидевона ўсимлигининг дамлама ва қайнатмаси қандай касалликларда доривор восита сифатида қўлланилади? Асаб касаллигида тинчлантирувчи, нафас қисиши ҳамда ревматизмда, тиш, кўкрак ва бел оғригида оғриқ қолдирувчи, ухлатувчи, тинчлантирувчи восита сифатида қўлланилади.

1333. Бангидевона ўсимлиги барглари одамнинг қайси органи оғриганида қўйилади? Кўзи оғриганида.

1334. Бангидевона ўсимлигидан қайси касалликларга даво

ТАБОБАТДА КИМЕ ВА БИОЛОГИЯ

мақсадида фойдаланилади? Меъда-ичак йўллари, ўт пуфаги, сийдик чиқариш йўлларининг яллиғланиш касалликларига даво мақсадида фойдаланилади.

1335. Бангидевона ўсимлигини эшакмия ва белладонна баргларига қўшиб, қайси касалликка қарши фойдаланишади? Астма ҳуружини бартараф этиш учун ҳамда астмага қарши.

1336. Брадикардия қандай кишиларда кузатилади? Юрак ритмининг секинлашиши, юракнинг секин (бир дақиқада 60 марта ва ундан кам) уриши соғлом кишиларда ҳам кузатилади.

1337. Брадикардия қандай ҳолларда кузатилади? Юрак блокадаси натижасида, бўлма-қоринча ўтказувчанлиги органик бузилганда, миокард инфарктида ва юрак мушаклари яллиғланиб зарарланганда кузатилади.

1338. Баргизуб ўсимлиги баргидан тайёрланган экстракт қайси жароҳатларни даволашда ва яна қандай мақсадда ишлатилади? Баргидан тайёрланган экстракт лат еган, кесилган, кўкарган ва яллиғланган жароҳатларни даволашда ва қон кетишини тўхтатишда.

1339. Бақажўхоридан халқ табobatiда қандай ўсимлик сифатида фойдаланилади? Доривор ўсимлик сифатида.

1340. Белладонна ўсимлиги барги қайси касалликда ичиладиган астматол кукуни таркибига киради? Астма касаллигида.

1341. Белладонна ўсимлиги баргидан тайёрланган препаратлар (настойкалар) қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? Атропин алкалоиди оғриқни қолдирадиган, кўз гавҳарини кенгайтирадиган ва спазмага қарши дори сифатида, меъда, кўз касалликларини даволашда фойдаланилади.

1342. Беҳ ўти илдизидан тайёрланган экстракт модда халқ табobatiда қандай дори сифатида фойдаланилади? Йўтални қолдириб, балғам кўчирадиган ва жароҳатларни битирадиган дори сифатида қўлланади.

1343. Беҳи таркибида қандай витамин бор? С витамини.

1344. Беморга тутқаноқ тутган ва тутмаган вақтда ҳам қайси ўтни ҳидлатиш тавсия этилади? Ғазагўтни.

1345. Бинафша ўсимлигидан қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? **Рахит, ревматизм, подагра касалликларини.**

1346. Биринчи юрак қоринчаларининг ўзи бир суткада қанча МЖ иш бажаради? **17–18 МЖ. Бу 1 т юкни беш қаватли бинога чиқариб берган кўтарма краннинг бажарган ишига тенг.**

1347. Бир овқатланишда неча г ёнғоқ, пишлоқ, майиз истеъмол қилиш етарли? **30 г ёнғоқ, 20 г пишлоқ, 20 г майиз.**

1348. Биз истеъмол қилаётган сут организмга нимани ташийди? **Тўйинган ёғ (холестерин)ни.**

1349. Бош мия томирларида атеросклероик ўзгаришлар авжига чиққанда, қон айланишининг ўткир бузилишида қайси касаллик рўй беради? **Инсулт касаллиги.**

1350. Бодрезак ўсимлиги мевасидан халқ табобатида қандай мақсадда фойдаланилади? **Меъда ярасини даволашда.**

1351. Бодрезак ўсимлиги пўстлоғидан тайёрланган экстракт ва қайнатма қандай касалликка шифо бўлади? **Бачадондан қон кетишни тўхтатади.**

1352. Бодрезак ўсимлиги аёлларда пайдо бўладиган қандай оғриқни қолдиради? **Ҳайз кўрганда пайдо бўладиган оғриқни.**

1353. Бодом озуқа сифатидан ташқари яна қаерда ишлатилади? **Тиббиётда.**

1354. Бодрингда қандай витаминлар бор? **В гуруҳ витаминлари, С, Е, РР витаминлари бор.**

1355. Бозулбанг ўсимлиги пояси ва баргларида тайёрланган экстракт қаерда ишлатилади? **Тиббиётда.**

1356. Бозулбанг, бангидевона гуллари ва баргларида қандай витаминлар бор? **С, К витаминлари бор.**

1357. Болгариялик башоратчи Ванга қайси ўсимликни дамлаб бир ош қошиқдан наҳорда ичилса, гижжани тезда йўқотади, деган? **Ялпизни.**

1358. Болқурай ўсимлигидан тиббиётда қандай мақсадларда фойдаланилади? **Болғам кўчирувчи ва сийдик ҳайдовчи дори сифатида.**

1359. Болдирқора ўсимлиги поясидан тайёрланадиган порошок ва экстрактлар қандай мақсадда ишлатилади? **Сафро**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

ва сийдик ҳайдовчи, балғам кўчирувчи, кўкрак оғриқлари ва нафас қисилишини босувчи дори сифатида фойдаланилади.

1360. Болдирқора ўсимлиги баргидан тайёрланган экстракт ва қайнатма қайси касалликларни даволашда ишлатилади? Бадирқора меваси-чи? Баргидан тайёрланган экстракт ва қайнатма буйрак тоши касаллиги, ревматизм, подагра касалликларини даволашда, меваси эса авитаминоз касаллигида ишлатилади.

1361. Боржоқ гиёҳини чорва молларида нима мақсадда қўллашади? Гижжасини туширишда.

1362. Бошоғриқўти пояси, барги ва гулидан тайёрланадиган қайнатмадан халқ табобатида қайси касалликларни даволашда ва яна нимада фойдаланилади? Ошқозон, сил ва бавосил касалликларини даволашда ҳамда қонни тўхтатишда.

1363. Бриония ўсимлигидан халқ табобатида қандай касалликларни даволашда фойдаланилади? Оғриқ қолдирувчи, қон тўхтатувчи, сурги дори сифатида, йўтал ва яраларни даволашда.

1364. Брусника ўсимлиги баргидан тайёрланган экстракт ва қайнатма қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? Буйрак тоши касаллигини, ревматизм, подагра, меваси эса авитаминоз касаллигини даволашда фойдаланилади.

1365. Брусника ярим бутасининг меваси қайси касалликка ишлатилади? Авиитаминоз касаллигига.

1366. Булдуриқ ўтининг баргидан тайёрланган экстракт ва кукунлар қандай касалликларни даволашда ҳамда нима мақсадда ишлатилади? Сурункали нефритга, буйрак фаолиятининг сусайиши натижасида пайдо бўладиган шишларга, бавосилни даволашда ва ёш болаларни кўкракдан ажратишда она сутини камайитириш мақсадида ишлатилади.

1367. Бурган ўти баргидан тайёрланган қайнатма қандай касалликларни даволашда ишлатилади? Иштаҳани очини, ичакдаги бактерия ва гижжаларни ўлдиришда, кўтир каби баъзи тери касалликларини даволашда ишлатилади.

1368. Бутунги кунда қайси давлатда ҳар икки кишидан бири қаримасдан олдинроқ юрак хуружидан ўлмоқда? **АҚШда.**

1369. Буйраги оғриган киши эчки ўтини олиб, унга тенг миқдорда нима қўшиб истеъмол қилиши керак? **Шакар.**

1370. Бугдойиқ ўсимлиги илдизпояси қайнатмаси қандай дори сифатида ва қайси касалликларни даволашда ишлатилади? **Сийдик ҳайдовчи дори сифатида, пунингдек кўкрак қафаси ва жигар касалликларини даволашда ишлатилади.**

1371. Бўзач ўти қайси безлар функциясини кучайтиради? **Меъда ости безларининг.**

1372. Бўзач ўсимлиги гулларидан тайёрланган қайнатма қандай касалликларни даволашда ишлатилади? **Жигар касалликларини.**

1373. Бўзач ўсимлиги нимани ҳайдайди ва қайси безларнинг функциясини кучайтиради? **У сафрони ҳайдайди, меъда ости безларининг функциясини кучайтиради.**

1374. Бўзач ўсимлиги баргидан халқ табобатида қандай касалликларни даволашда фойдаланилади? **Меъда-ичак яраларини даволашда фойдаланилади.**

1375. Бўзчи ўсимлиги баргидан тайёрланган дорилар қандай яраларни даволашда ишлатилади? **Меъда-ичак яраларини даволашда ишлатилади.**

1376. Бўзчи ўсимлиги барги қадимдан халқ табобатида қандай касалланган жойларга боғланади? **Лат еган, кўкарган, кесилган, яллиғланган жойларга боғланади.**

1377. Бўйимодарон ўсимлиги таркибида қандай моддалар ва витаминлар бор? **Каротин, аччиқ моддалар, К ва С витаминлари бор.**

1378. Бўйимодарон ўсимлиги экстракти ва дамламаси қандай касалликларни даволашда ишлатилади? **Экстракти ва дамламаси меъда-ичак яраси касалликларини даволашда, ишгаҳа очиш ҳамда қон кетишини тўхтатишда ишлатилади.**

1379. Бўрибағир ўсимлигининг пишган меваси ва пўстлоғи қайнатмаси халқ табобатида қандай дори сифатида ишлатилади? **Қустирувчи ва сурғи дори сифатида ишлатилади.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1380. Бўрибағир ўсимлиги баргидан тайёрланган дамламадан қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? **Меъда-ичак яраларини даволашда, уруғининг шилимшиқ эритмаси эса кучсиз сурғи сифатида фойдаланилади.**

1381. Валериана сўзи лотинча қандай маънони англатади? **Соғ бўлинг, соғлом бўлинг, деган маънони.**

1382. Валериана ўсимлиги қандай ҳолларда қўлланилади? **Турли хил дамламалар, настойкалар, экстрактлар, таблеткалар ҳолида қўлланилади.**

1383. Валериана ўсимлигидан қандай дорилар тайёрланади? **Валеокардин, корвалол, валидол, валериана экстракти таблеткаси, дорилар.**

1384. Валериана ўсимлигидан тайёрланган дорилар қайси касалликларни даволашда қўлланилади? **Гипертония, яъни хафақон, юрак-қон томир, қалқонсимон без касалликларини даволашда.**

1385. Валериана ўсимлиги Европа фармакопоеясига қачон киритилган? **XVIII асрда.**

1386. Валериананинг, асосан нимаси доривор восита сифатида қўлланилади? **Илдизи, илдиз пўсти.**

1387. Вабо касалида нима даво сифатида асқотади? **Лимон, унинг шарбати.**

1388. Вақти-вақти билан қайси ўсимлик меваси еб турилса, кўричак бўлишнинг олди олинади? **Ёнғоқ еб турилса.**

1389. Вақти-вақти билан сийдик тута олмайдиган бола киндигига қайси ширинликни (нимани) қўйиш керак? **Асални.**

1390. Витаминлар инсоннинг қайси органлари учун доимий ва зарур компонентлардан ҳисобланади? **Тўқималари учун.**

1391. Витаминлар қайси жараёнда фаол иштирок этади? **Модда алмашинуви жараёнида.**

1392. Витаминлар инсон организмни нималардан ҳимоя қилиш қобилиятини оширади? **Касалликлардан.**

1393. Витаминлар қон томирларининг деворчаларида нима тўпланишига йўл қўймайди? **Холестерин тўпланишига.**

1394. Витаминлар нима таркибини доимий сақлаб туришда муҳим аҳамият касб этади? **Қон таркибини.**

1395. Веналар ҳам артериялар каби тузилган бўлиб, фақат уларнинг девори артерияларнинг деворига қараганда қандай бўлади? **Юпқа бўлади.**

1396. Веналар бўйлаб қон қайси органга қараб ҳаракат қилади? **Юракка.**

1397. Гармдори (қалампир) меваларида қандай витаминлар бор? **Р, В₁ ва В₂ витаминлари бор.**

1398. Гармдори (қалампир) барглари ва гулларида қандай витамин бор? **С витамини бор.**

1399. Гамамемис бутаси ёки дарахти барги ва пўстлогидан тайёрланган препаратлар қандай мақсадда қўлланилади? **Бавосил, бачадондан қон кетишини тўхтатиш мақсадида ишлатилади.**

1400. Гарниария ўсимлиги тиббиётда қандай аҳамиятга эга? **Истисқо ва буйрак касалликларида сийдик ҳайдаш мақсадида ишлатилади.**

1401. Геморрагик инсулт нима? **Мияга қон қуйилиши.**

1402. Гилос мевасида қандай витаминлар бор? **С, В, В₁, В₆ витаминлари бор.**

1403. Гликозалар қандай моддалардан ташкил топган? **Ўсимлик органларида энг кўп тўпланадиган жуда мураккаб тузилишга эга бўлган моддалардан.**

1404. Гликозидлар нималар таъсирида иккига парчаланади? **Намлик ва ферментлар таъсирида иккига парчаланади, яъни қандли гликозид ва қандсиз агликон компонентларга бўлинади.**

1405. Гликозидлар инсон организмига таъсир этиш хусусиятига қараб қандай гликозидларга бўлинади? **Юрак-қон томир тизимига таъсир этувчи, терлатувчи, аччиқ, сапонинли гликозидлар ва антрагликозидларга бўлинади.**

1406. Гликозидлардан тайёрланган дори-дармонлар билан қайси хасталиklar даволанади? **Атеросклероз хасталикларни.**

1407. Гнафамум ўсимлигининг ер устки қисмидан тайёрланган дамлама, экстракт ва мазъ қайси касалликларни

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

даволашда ишлатилади? Гипертония, меъда ва ўн икки бармоқли ичак яраси ҳамда бошқа яраларни даволашда фойдаланилади.

1408. Гулбанд ўсимлиги халқ табобатида қайси касалликка қарши ишлатилади? Дизентерияга қарши.

1409. Гулхайри ўсимлигидан нима тайёрланади? Дори тайёрланади.

1410. Гулхайри ўсимлигининг илдизидан тайёрланган суяқ экстракт қандай дори сифатида ишлатилади? Нафас йўллари касалликларида (айниқса, болаларда) балғам кўчириш, кўкракни юмшатиш учун ва яллиғланишга қарши, меъда-ичак касалликларида эса ўраб олувчи дори сифатида ишлатилади.

1411. Гулхайри ўсимлигининг қайси турлари доривор ўсимлик сифатида тиббиётда қадрланади? *A. officinalis* тури.

1412. Гуруч билан овқатланадиган қайси қушнинг тезаги сепкил ва доғга суртилса, даво бўлади? Майнанинг тезаги.

1413. Глютатион одам организмига қандай таъсир қилади? Ферментлар таъсирини кучайтириб, гемоглобиннинг тўқималарга кислород етказиб беришига таъсир кўрсатади.

1414. Д витамини қайси маҳсулотларда кўп бўлади? Сут маҳсулотларида.

1415. Дармона ўсимлигидаги эфир мойидан олинадиган гвайазумен қайси касалликларни даволашда ва қаерда фойдаланилади? Тўпгулининг дамламаси ҳамда сапонин гижжаларни туширишда, эфир мойи (дарминол) ҳар хил микробларни ўлдирувчи антисептик дори сифатида, ревматизм ва асаб касалликларини даволашда, шунингдек эфир мойидан олинадиган гвайзулен нафас қисиши, ревматизм, экзема каби касалликларни даволашда ва рентген нурларидан куйганда фойдаланилади.

1416. Дастарбош ўсимлиги тўпгулининг дамламаси ва кукуни қайси касалликларни даволашда ишлатилади? Гижжа ҳайданда, ангиохолит ва ичак касалликларини.

1417. Дигаленнеодан қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? Юрак касалликларини.

1418. Дигипурен қайси касалликлар билан оғриган беморларни даволашда қўлланилади? **Юрак касалликлари билан оғриган беморларни.**

1419. Диоскорид қайси ўсимлик ширасини Антик даврда кенг қўлланилганлиги ҳақида шундай ёзади. "У яраларни қуритади, буруштиради, чандиқларнинг битишини тезлаштиради, соч тўкилишининг олдини олади. Ўт ҳайдайди, сариқликни йўқотади, куйганда ва ўсмаларда кенг қўлланилади"? **Алоэ ўсимлиги ширасини.**

1420. Диастола нима? **Юрак мушаги деворининг бўшашишидан унинг бўшлиқлари кенгайиши ва қонга тўлиши.**

1421. Диастола юрак бўлмачаларида қанча, қоринчаларида эса, неча сония давом этади? **0,7 сония, 0,5 сония.**

1422. Диастолада юрак бўшашиши ва кенгайиши қайси тизим орқали бошқарилади? **Асаб тизими орқали.**

1423. Дрок ўсимлиги дамламаси ёки экстракти қандай дори сифатида қўлланилади? **Бронхит ва пневмонияда балғам кўчирувчи дори сифатида.**

1424. Дрок ўсимлиги қайнатмаси қандай дори сифатида ишлатилади? **Сурги дори сифатида.**

1425. Мутахассислар қонда ниманинг юқори бўлиши хавфлидир, дейдилар? **Холестериннинг юқори бўлишини.**

1426. Дунё бўйича қайси давлат халқи катта миқдорда ёғ истеъмол қилади? **АҚШ халқи.**

1427. Дунёда энг тўйинган ва энг оч қолган миллат қаерликлар? **Америкаликлар.**

1428. Дунёдаги барча дорихоналарда дори тайёрлашда қандай сувдан фойдаланилади? **Дистилланган сувдан.**

1429. Дуккакдошларнинг қайси заҳарли турлари инсектицид сифатида ишлатилади? **Деррис, лопхокарус.**

1430. Дўлана халқ табобатида қандай дори сифатида қўлланилади? **Ишгаҳа очувчи, ични қотирувчи дори сифатида.**

1431. Ерчай ўсимлигидан халқ табобатида қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? **Тиш**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

касалликларини даволаш ва оғриқни қолдиришда, дамлама ва экстракти меъда-ичак касалликларини даволашда фойдаланилади.

1432. Ерчай таркибида қандай витамин бор? **С витамини бор.**

1433. Ерқимизак барги қайси касалликни даволашда ишлатилади? **Цинк касаллигини.**

1434. Ерёнғоқ таркибида қандай витаминлар бор? **В, Е витаминлари бор.**

1435. Ер юзида учрайдиган ўсимликларнинг неча турида эфир мойлари борлиги аниқланган? **2500 та турида.**

1436. "Ейдиган овқатинг танга дори бўлиши керак" деган иборани ким айтган? **Гиппократ.**

1437. Европа тиббиётида нечанчи асрдан бошлаб парпи ўсимлиги, унинг тугунаги, барги ва гулларидан дори сифатида фойдаланилган? **XVIII асрдан.**

1438. Ёнғоқ баргининг кукуни, мевасининг пўсти қайси касалликларга даволовчи восита сифатида қўлланилади? **Қон тўхтатувчи ва битмас яраларни даволовчи восита сифатида қўлланилади.**

1439. Ёнғоқ баргида қандай витаминлар бор? **С, Р, В витаминлари бор.**

1440. Ёнғоқ мевасининг кўк пўстида қандай витамин бор? **С витамини бор.**

1441. Ёнғоқ мағзида қандай витаминлар бор? **С, Е, В витаминлари бор.**

1442. Ёнғоқнинг мевалари ёш гўралик маҳалида худди наъматак сингари қандай витаминга жуда бой бўлади? **С витаминига.**

1443. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг маълумотига кўра дунёда қанча одам камқонлик дардидан азоб чекмоқда? **2 млрд нафар одам.**

1444. Жаҳонда биринчи бор инсон юрагини қаерда, нечанчи йили алмаштиришга муваффақ бўлинган? **Натижада,**

дастлабки мижозларнинг умри неча кунгача узайган? Кейинги мижозларники-чи? **Жанубий Африка Республикасида яшовчи таниқли шифокор Кристиан Бернард 1968 йили Йохеннесбургда. 18–20 кунгача узайган. 18–22 йилгача узайган.**

1445. Жаҳонда қайси халқ таомлари ҳеч қандай туз қўшмаган ҳолда саримсоқ пиёз, кўзиқорин ва бошқа ўтли аралашмалар қўшиб тайёрланганда ажойиб мазага эгаллиги билан танилган? **Француз таомлари.**

1446. Жағ-жағ ўти таркибида қандай витаминлар бор? **C, B, витаминлари бор.**

1447. Жағ-жағ ўсимлиги дамламаси, суюқ экстракти қандай мақсадда ишлатилади? **Бачадондан қон кетишини тўхтатишда.**

1448. Жамбил ўсимлиги қандай касалликларни даволашда ва нимага қарши дори тайёрлашда қўлланилади? **Меъда-ичак касалликларини даволашда ва йўталга қарши дори тайёрлашда қўлланилади.**

1449. Жень-шень ўсимлиги илдизларидан тайёрланган настойка, кукун (порошок), суюқ экстракт қандай мақсадда ишлатилади? **Организмни қувватга киритиш учун ҳамда диабет, жинсий безлар гинофункцияси ва асаб касалликларини даволаш мақсадида ишлатилади.**

1450. Жень-шень одам саломатлигига қандай таъсир этади? **Жень-шень руҳий ва жисмоний толиқишда, жинсий заифликда катта ёрдам беради, балғам йиғилишининг олдини олади. Балғамнинг кўчишига ёрдам беради, овқат ҳазм бўлишини яхшилайдди, ҳансирашни камайтиради, тан ва руҳни бақувват қилади. Кайфиятни ва кўриш қобилиятини яхшилайдди. Кексаликнинг узок вақт давом этишини таъминлайди.**

1451. Жинсий безлар эҳтиёжи учун керак бўлган A, B, C, E витаминлари нималарда кўп бўлиб, уларни истеъмол қилиб туриш лозим? **Балиқ ёғида, картошкада, кўкатларда, сабзида, майизда, ёнғоқда, ловияда, тухум саригида, жигарда, карамда, помидорда, петрушкада кўп бўлиб, уларни истеъмол қилиб туриш лозим.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1452. Жинсий безлар танадаги неча аъзодан кўмак олади? Улар қайсилар? **Учга аъзодан. Улардан биринчиси — миёдан, иккинчиси — жигардан, учинчиси — юракдан.**

1453. Жинсий безларнинг эҳтиёжи учун қайси витаминлар керак? **А, В, С, Е витаминлари.**

1454. Жинсий безлар учун қисман қайси кимёвий элемент ва моддалар зарур? Булар нималарда кўп? **Темир, мис ва оқсил моддалари зарур. Булар: балиқ ёғида, картошкада, кўкатларда, сабзида, майизда, ёнғоқда, ловияда, тухум сариғида, жигарда, карамда, помидорда, петрушкада кўп.**

1455. Жигари касал одамга қайси ўсимлик меvasини сиқиб сувига қаттиқ нонни ботириб, еб туриш тавсия этилади? **Анорни.**

1456. Жигари касал одам ҳар кун қандай сувни бир идишга солиб, жигар жойлашган жойга қўйса, жигар ўз фаолиятини яхшилайди? **Иссиқ сувни.**

1457. Жуңгор кавраги ўсимлиги қандай ном билан ревматизм, асаб, йирингли яраларни даволашни тезлаштиради? **"Скипидар илдиэ" номи билан.**

1458. Жут ўсимлиги уруғидан қайси касалликларни даволашда ишлатиладиган гликозидлар олинади? **Юрак-қон томирлари касалликларини.**

1459. Жўка ўсимлигининг қуритилган барғи ва препаратлари қандай дори сифатида, шунингдек дамламаси нима учун ишлатилади? **Терлатувчи дори сифатида, дамламаси эса, оғиз чайқаш учун ишлатилади.**

1460. Замонавий табобатда анжир қандай касалликларда қўлланилади? **Юрак-томир тизими касалликлари, тромбозларда, камқонликда ва енгилгина сурғи сифатида қўлланилади.**

1461. Замонавий табобатда аломат чой ўсимлиги қайнатмаси ва суюк экстрактининг қандай таъсири борлиги исботланган? **Қон тўхтатувчи, сийдик ҳайдовчи таъсири борлиги.**

1462. Замонавий табобатда анжабор ўсимлигининг спиртда тайёрланган экстракти нималарга сезиларли таъсир кўрсатиши аниқланган? **Бир қанча турдаги бактерияларга, жумладан сил таёқчасига қарши сезиларли таъсир кўрсатиши аниқланган.**

1463. Зайтун мойи қаерларда ишлатилади? Тиббиётда баъзи касалликларни даволашда, сурги сифатида, озиқ-овқат саноатида, техникада, баъзи дори моддаларини эритувчи сифатида, шунингдек суртма дори, малҳамлар тайёрлашда ишлатилади.

1464. Зарқулоқ ўсимлиги тўпгулининг қайнатмаси халқ табobatiда қайси касалликларда ҳамда қандай дори сифатида ишлатилади? Кўкрак огриғи, нафас қисиши касалликларида ҳамда гижжа ва сийдик ҳайдовчи дори сифатида ишлатилади.

1465. Заҳарланишда, чаён, қорақурт, илон ва бошқа ҳашаротлар чаққанда, киши нимани мошдек қилиб ичиб туриши яхши шифо қилади? Мумиёни.

1466. Заҳарланишда қустириб бўлингандан кейин одам нимани 50—100 г дан ичиб туриши яхши шифо беради? Ўз пешоби (сийдиги)ни.

1467. Зиғир ўсимлиги ёғидан олинадиган ленитол препарати қайси касалликни даволашда ва унинг олдини олишда, яна қандай мақсадда ишлатилади? Атеросклероз касаллигини даволашда ва унинг олдини олишда ҳамда турли куйишларда куйган жойларига суртиш мақсадида қўлланилади.

1468. Зиғир ўсимлиги уругидан тайёрланган қайнатма халқ табobatiда қайси касалликларни даволашда қўлланилиб келинади? Гастрит, меъда яраси ва унинг бошқа касалликларини, ангина, йўтал, буйрак касалликларини даволашда қўлланилиб келинади. Шу қайнатмага сут қўшиб ўнка сили билан касалланган беморга берилади. Майдалаб эзилган ёки пишириб эзилган зиғир уруги чиқон ва шишларга қўйиб боғланади.

1469. Зирак ўсимлиги халқ табobatiда қаерларда ва қандай восита сифатида қўлланилади? Иситмани пасайтирувчи, ич кетишини тўхтатувчи ва юракни мустаҳкамловчи восита сифатида қўлланилади.

1470. Зирк ўсимлиги меваси қандай хусусиятга эга? Қонни тозалаш хусусиятига эга.

1471. Зоғоза ўсимлиги таркибидаги эфедрин қайси органлар фаолиятига қандай моддага ўхшаш таъсир кўрсатади? Юрак-қон томирлари фаолиятига адреналин моддасига ўхшаш таъсир кўрсатади.

1472. Зубтурум баргидан тайёрланадиган дамлама қайси

ТАБОБАТДА КИМЕ ВА БИОЛОГИЯ

касаллик, яраларни даволашда, уруғининг шилимшиқ эритмаси эса, қандай восита сифатида ишлатилади? Меъда-ичак яраларини даволашда, уруғининг шилимшиқ эритмаси эса кучсиз сурги сифатида ишлатилади.

1473. Зубтурум баргларида қандай витамин бор? С витамини бор.

1474. Зуфо ўсимлиги баргининг қайнатмаси халқ табobatiда қандай касалликларни даволашда қўлланилади? Иштаҳа очиш, йўтални босиш учун, шунингдек нафас йўллари ва меъда касалликларини даволашда.

1475. Ибн Сино индов ўсимлигини қандай восита сифатида қўллаган? Сийдик ҳайдовчи сифатида.

1476. Игир ўсимлиги дамламаси қандай тайёрланади? Қўйидагича тайёрланади: 15 г майдаланган илдизпоя устига 200 мл қайнатиб совитилган сув солиб, 8 соат қўйилади. Вақт-вақти билан аралаштириб турилади. Сузиб олиниб, овқатдан олдин 1 ош қошиқдан ичиш тавсия этилади.

1477. Игир ўти ёш болалардаги қайси касалликларни даволашда қўлланилади? Диатезни ва ошқозон шираси пасайган яра касалликларини даволашда қўлланилади.

1478. Илмий табобатда зигир мойидан қандай мақсадда фойдаланилади? Ичак шиллиқ пардаси шамоллаганда, организм заҳарланганда, терида шамоллаш бўлганда, зигирнинг қайноқ сувда иврилган уруғидан, зигир мойидан атеросклерозга қарши "Линетол" препарати тайёрлашда фойдаланилади.

1479. Илмий табобатда саллагул илдизидан тайёрланган эритма қайси касалликларни даволашда тавсия қилинади? Уйқусизликка ва ҳар хил асаб касалликларини даволашда тавсия қилинади.

1480. Илмий тиббиётда қайси моддалардан дорин-дармонлар кўпроқ қўлланилади? Кверпетин ва рутин моддаларидан тайёрланадиган дорин-дармонлар.

1481. Илончўп ўсимлиги халқ табobatiда нималарни даволаш учун ишлатилади? Қуритилмаган баргини эзиб, яраларни даволаш учун ишлатилади.

1482. Илон чаққан жойга дарҳол нимани суриш керак?
Саримсоқ палласини.

1483. Илон чаққан кишига қайси қуш ёғи тавсия этилади?
Лайлак ёғи.

1484. Илон чаққан жойга қандай рангдаги хўрознинг сафроси суртилса, заҳарни кесади? **Оқ хўрознинг.**

1485. Инсон организмида Н витамини камайиб кетса, нима бўлади? **Организмнинг ёғ безлари хасталикка чалиниб фаолияти бузилади, сочлар тез оқаради ва тез тўкилиб кетади.**

1486. Инсон танасидаги суюқликлар қандай кўринишларга эга? **Қон, балғам, сафрo, савдо кўринишларга эга.**

1487. Илмий тиббиётда кверцетин, рутин моддаларидан тайёрланадиган дорилар қайси хасталикларга қарши ишлатилади? **Юрак қон-томир, қон кетиш, ошқозон яраси, қон босимининг ошиши каби хасталикларга қарши.**

1488. Исириқ нима яхшилайди, қайси аъзолар мускулларини бўшаштиради? **Нафас олишни яхшилайди, ичак, бачадон, юрак мускулларини.**

1489. Инсон танасидаги иссиқ мижозли аъзолар қайсилар? **Жигар, ўпка, гўшт, мушаклар, талоқ, буйраклар, қон томирлари ва кафт териси.**

1490. Инсон танасидаги совуқ аъзолар нималар? **Тери, бошмия, орқамия, пардалар, пайлар, ёғ, мўй, суяк, тоғай, бойлоқ, асаб, чарви мойи ва балғам.**

1491. Инсон танасидаги энг ҳўл нарсалар нималар ва қайси аъзолар? **Балғам, қон, ёғ, чарви, бошмия, орқамия, сийна, мойяклар гўшти, ўпка, жигар, талоқ, буйраклар, мушаклар ва тери.**

1492. Инсон организми учун керакли бўлган витаминлар қайсилар? **А, В, В₁, В₂, В₆, В₁₂, С, Д, Е, РР, К, Н витаминлари.**

1493. Инсон танасида неча хил суюқлик мавжуд? **Тўрт хил.**

1494. Инсон организмида витаминлар етишмаса, қандай касалликлар вужудга келади? **Турли хил витаминоз касалликлари.**

1495. Инсон ичадиган суюқликлар ичида энг тозаси нима? **Дистилланган сув.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1496. Нечанчи йилда, қайси инглиз физиологи томонидан қон айланиш даражасининг кашф этилиши тиббиётда буюк кашфиёт бўлган? **Вильям Гарбей** томонидан 1628 йилда.

1497. Инсульт нима? Мияда қон айланишининг тўсатдан бузилиб, мия тўқимасининг зарарланиши ва фаолиятининг издан чиқиши.

1498. Инсултнинг қандай хиллари мавжуд? **Геморрагик инсулт, ишемик инсулт, тромботик инфаркт, эмболик инсулт.**

1499. Ишемик инсулт нима натижасида рўй беради? **Ишемия (камқонлик) натижасида рўй беради.**

1500. Ичакларида оғриқ сезган одам ниманинг пўстини хом ҳолида истеъмол қилса, оғриқ қолади? **Ошқовоқнинг пўстини.**

1501. Индов ўсимлиги уруғидан табобатда қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? **Иштаҳани очиш ва яраларни (мой путирипи) даволашда фойдаланилади.**

1502. Индов ўсимлиги Абу Али ибн Сино томонидан нимани ҳайдовчи дори сифатида қўллаган? **Сийдик ҳайдовчи.**

1503. Ипекакуана деган дорининг кичик дозаси қандай безлар функциясини кучайтиради? **Бронхиал безлар функциясини.**

1504. Ипекакуана ўсимлиги қандай дори сифатида ишлатилади? **Балғам кўчирувчи дори сифатида ишлатилади.**

1505. Ипекакуана ўсимлигининг қуритилган илдизидан ипекакуана деган қандай дори тайёрланади? **Қустирувчи дори.**

1506. Исирик табобатда қадимдан қайси касалликларни даволашда дори сифатида ишлатилиб келинган? **Тутқаноқ, томоқ оғриғи, захми даволашда, сийдик ҳайдовчи, терлатувчи дори сифатида ишлатилиб келинган.**

1507. Исирик ўсимлиги уруғи, зиғир ёки кунжут уруғи қайнатмаси билан қайси касалликларни даволайди? **Астма, нафас қисиши ва ревматизмни даволайди.**

1508. Исирик ўсимлиги уруғи, зиғир ёки кунжут уруғи қандай восита сифатида қўлланилади? **Тинчлавтирувчи, сафро ва сийдик ҳайдовчи ҳамда терлатувчи восита сифатида.**

1509. Исириқ ўсимлигидан олинган гармин алкалоидлари тузлари қайси касалликларнинг асоратларини тугатишда иштирок этади? **Паралич ва паркинсон касалликларининг асоратларини тугатишда.**

1510. Исириқ ўсимлиги шираси қайси касалликларни даволайди? **Сийдикни ҳайдайди, ҳайзни тезлатади. Бундан ташқари, талоқ, ичак, бавосил касалликларини даволайди.**

1511. Исириқ ўсимлигидан олинган дероксипечаник гидрохлорид препарати қайси тизим ва аъзолар фаолиятини яхшилайдиган? **Марказий асаб тизими ҳамда ошқозон-ичак фаолиятини.**

1512. Исириқ ўсимлигининг ер устки қисмидан тайёрланган чой қайси касалликларда ичилади? Нималар шамоллаганда оғиз чайилади? **Неврастенияда, тутқаноқда, захмда, буйрак касалликларида. Милklar шамоллаганда.**

1513. Исириқ ўсимлиги қайнатмаси ва дамламаси қандай хусусият ва хоссаларга эга? **Бактерияларни қириш хусусиятига, гармин алкалоиди марказий асаб тизимини қўзғатувчи, қон босимини пасайтирувчи хоссаларга эга.**

1514. Исмалоқ ўсимлигининг ер устки қисмларида қандай витаминлар бор? **C, B₁ ва B₂ витаминлари.**

1515. Исмалоқ ўсимлигининг ер устки қисмларида қайси моддалар ва кислоталар топилган? **Каротин, қанд, оқсил ва бошқа моддалар ҳамда органик кислоталар топилган.**

1516. Исмалоқ ўсимлиги баргидан гидролизлаб олинган махсус оқсил модда тиббиётда қандай восита сифатида ишлатилади? **Меъда ости беzi фаолиятини кучайтирувчи восита сифатида.**

1517. Исмалоқ халқ табобатида қандай дори сифатида ва қайси касалликларга қарши қўлланилади? **Сийдик ҳайдовчи дори сифатида ҳамда камқонлик, рахит касалликларига қарши қўлланилади.**

1518. Истод ўсимлиги препаратлари қандай мақсадда ишлатилади? **Балғам кўчириш мақсадида.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1519. Ителчек ўсимлиги таркибидаги анабазиндан олинадиган метилабазин қандай дори сифатида қўлланилади? **Нафас марказини кўзгатувчи дори сифатида.**

1520. Итқовун ўсимлиги илдизи қайнатмаси қайси касалликларни даволашда ишлатилади? **Истисқо, сарик касалликларни, оғиздаги шишларни даволашда ишлатилади.**

1521. Итқучала ўсимлигининг туганаклари халқ табобатида қайси касалликка қарши ишлатилади? **Бод касаллигига.**

1522. Иттиканак ўсимлиги табобатда қайси касалликни даволашда қўлланилади? **Болаларнинг диатез касаллигини даволашда.**

1523. Итсигак, булдуруқ ўсимлигининг қайси қисмларида қандай алкалоидлар бор? **Барча қисмларида анабазин, афиллин, афиллидин, лупинин каби алкалоидлар мавжуд.**

1524. Итсигак ўсимлиги шохчаларида нималар бор? **Органик кислоталар, углеводлар ва бошқа моддалар бўлади.**

1525. Итузум ўсимлигида нималар бор? **Гликоалкалоидлар: салаисин, сапонин, аскорбинат кислота, лимон кислота, каротин, стероид сапонинлар мавжуд.**

1526. Ичкиликбозликни даволаш мақсадида қайси ўсимликни 4:1 нисбатда гулрайхон ўсимлиги билан дамлаб ичилади? **Шувоқ ўсимлигини.**

1527. Иффат ниманинг оқибати? **Мўътадил даражадаги шаҳват қувватининг.**

1528. Йўталдан қийналган одамга нимани қайнатиб, қайнатмасини сутга омикта қилиб, уни хуфтондан кейин ухлашдан олдин ичиш тавсия этилади? **Бугдойни.**

1529. К витамин нималарда кўп бўлади? **Пиёз, қовоқ, кўк нўхат, ловия, жигар ва тухумда.**

1530. Капиллярлардан қон нималарга йиғилади? **Веналарга йиғилади.**

1531. Катта ёшдаги одам организмидаги 5–6 л қон қанча вақтда организмни тўлиқ бир марта айланиб чиқади? **Бир дақиқада.**

1532. Канадалик қайси мутахассис – доктор ким С витаминининг фаолиятини ўрганувчи лаборатория

текшируви натижасида чекилган бир донa сигарет организмдаги С витаминининг бир донa апельсиндагичалигини йўқ қилади, деган хулосага келган? **Мақлормик.**

1533. Карам баргларида қандай витаминлар бор? **С, Р, В₁, В₂, В₆, К витаминлари бор.**

1534. Карам сувида меъда ярасига даво бўладиган қандай витаминлар бор? **U витаминлари.**

1535. Қарафс баргларида қандай витаминлар бор? **В₁, С витаминлари.**

1536. Картошка таркибида қандай витаминлар бор? **В, В₁, РР, С витаминлари.**

1537. Каврак ўсимлигидан олинган моддалар қандай хусусиятларга эга? **Қон тўхтатувчи антисептик, тонусни оширувчи, яраларни битирувчи, ҳомилани туширувчи хусусиятларга эга.**

1538. Ковул, кавар, итқовун илдизларида ва ер устки қисмида қандай витамин бор? **С витамини бор.**

1539. Ковул, кавар, итқовун гулларининг гунчаларида қандай витаминлар бор? **С, Е витаминлари бор.**

1540. Ковул ўсимлиги гулларининг шираси нималарни даволайди? **Яраларни.**

1541. Ковул ўсимлиги гунчаларидан тайёрланган кукун қандай касалликларга даво? **Жигар ва талоқ касалликларига.**

1542. Ковул ўсимлиги илдизидан тайёрланган ванна қайси касалликларга даво? **Паралич ва ревматизмга.**

1543. Ковул ўсимлиги меваси билан қайси касалликларни даволаш мумкин? **Жигар, юрак, ўпка ва талоқ ишини мустаҳкамлаш, улардан қандли диабет, буқоқ ва ангинани даволаш мумкин.**

1544. Ковул ўсимлиги меваси қандай хусусиятларга эга? **Гуҷжа ҳайдаш, ични юмшатиш хусусиятларига.**

1545. Ковул ўсимлиги мевасидан тайёрланган консерва ёрдамида қайси касалликни даволаш мумкин? **Базедов касаллигини.**

1546. Ковул ўсимлиги нимага қарши хусусиятларга эга? **Аллергияга қарши.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1547. Ковул ўсимлиги кукуни қайси яраларда синалган? Қийин битадиган яраларда.

1548. Ковул ўсимлигидан маҳаллий табиблар қайси касалликларни даволашда фойдаланишганлар? **Жигар касалликларини, асаб чарчаганда, бруцеллезда, сариқ касалликларини даволашда.**

1549. Ковул-жайра бодринг ўсимлигидан ким хавфли яралар, шол, тиш оғриғи, талоқ, мускул касалликларини даволашда фойдаланган? **Абу Али ибн Сино.**

1550. Коронар касалликлари америкаликларда хитойликларга қараганда неча баробар (марта) кўп? **Ўн баробар (марта).**

1551. Калий ацетат эритмаси тиббиётда қандай дори сифатида ишлатилади? **Сийдик ҳайдовчи дори сифатида.**

1552. Камед-смола халқ табobatiда нималарни даволашда, илмий тиббиётда эса қандай малҳам тайёрлашда ишлатилади? **Турли жароҳатларни даволашда, илмий тиббиётда қонни тўхтатувчи малҳам тайёрлашда ишлатилади.**

1553. Кампирчопон ўти отларда қандай касалликни кўзғатади? **Сўйлиқ касаллигини кўзғатади.**

1554. Кардамон ўсимлиги қайси касалликларни даволашда қўлланилади? **Нафас қисиш, бош оғриғи ва бошқа касалликларни даволашда.**

1555. Каркидон илон заҳридан қаерда фойдаланилади? **Тиббиётда.**

1556. Кардиосклероз (миокардиосклероз) нима? **Юрак мушакларининг қон билан етарли таъминланмаслиги ёки яллиғланиши сабабли унда бириктирувчи тўқима (чандиқ) ҳосил бўлиши.**

1557. Карлови-Вар тузи қандай касалликларга буюрилади? **Жигарнинг баъзи касалликларини, сурункали гастрит, меъданинг яра касаллигида буюрилади ва сурги ўрнида ичилади.**

1558. Кедрнинг игнабаргларида қайси касалликка қарши концентрат тайёрланади? **Цинк касаллигига қарши.**

1559. Келинтили ўсимлиги препаратлари қандай дори сифатида ишлатилади? **Сурги ва қон оқишини тўхтатувчи дори сифатида ишлатилади.**

1560. Келлин таблеткаси қандай касалликларни даволашда ишлатилади? **Бронхиал астма, кўкйўтал ҳамда меъда-ичак, сийдик йўллари спазмини даволашда.**

1561. Кийикпанжа ўсимлигининг қуритилган пояси ва баргларида тайёрланган талқон халқ табobatiда нималарни даволашда ишлатилади? **Турли хил жароҳатларни даволашда.**

1562. Кийикўтидан тиббиётда нима олинади? **Ментол олинади.**

1563. Ким алоэни "узоқ умр кўриш эликсири" таркибига киритган? **Гален.**

1564. Ким анор шарбатини ошқозон оғриғида, мева пўстини ич кетишида ва яраларни даволашда ишлатган? Ичбуруғ ва турли жароҳатларга даво қилиш учун анор меваларини буюрган? **Гиппократ.**

1565. Ким арча мевасини асал билан аралаштириб терининг шилинган жойларини ҳамда йирингли яраларни даволашда ишлатган? **Абу Али ибн Сино.**

1566. Ким бангидевона ўсимлигини кишиларни соқовлантирувчи захар деб таърифлайди ва меваси мия ҳамда юракнинг ишдан чиқаришсини ёзади? **Абу Али ибн Сино.**

1567. Ким бангидевона ўсимлигининг қайнатма ва дамламасини кўз касалликларида ҳамда йўталга қарши дори ўрнида ишлатган? **Абу Али ибн Сино.**

1568. Ким валериана (асорун)дан фикрларни бошқарувчи дори сифатида фойдаланган? **Диоскорид.**

1569. Ким дўлана меваси буруштирувчи хусусиятга эга ва ўт суюқлиги ажралишини камайтиришини айтган? **Абу Али ибн Сино.**

1570. Ким ёнғоқни парҳез овқат сифатида тавсия қилган? **Гиппократ.**

1571. Ким зиғир ўсимлиги уруғи сийдик пуфағи яраси ва буйракни даволашини ёзган? **Абу Али ибн Сино.**

1572. Ким зирк юрак, жигар, меъдани мустаҳкамлайди, иситмани туширади, иштаҳани очади деб таъкидлаган? **Абу Али ибн Сино.**

1573. Ким игир ўсимлигини ошқозон, жигар касалликларида тозаловчи, сийдик ҳайдовчи дори сифатида тавсия этган? **Абу Али ибн Сино.**

1574. Ким исириқ бўғим огригида, асаб касалликларида фойда беришини ёзган? **Абу Али ибн Сино.**

1575. Ким исириқ ўсимлигидан кўз хиралиги касаллигида фойдаланган? **Диоскорид.**

1576. Ким қоқи ўти билан сепкилни ҳамда жигар касалликларида пайдо бўладиган доғларни даволашни тавсия этган? **Теофраст.**

1577. Ким қоқи ўтни "сути" кўздаги "оқ доғни" йўқотишда, қоринга сув йиғилганда, чаён чаққанда фойдали эканлигини айтган ва амалда қўллаган? **Абу Али ибн Сино.**

1578. Ким пиёз ширасини юмшоқ сурги сифатида аёлларда тўхтаб қолган ҳайзни келтириш мақсадида қўллаган? **Абу Али ибн Сино.**

1579. Ким саллагул, оғма саллагул ўсимлиги илдизининг асалли сувдаги эритмаси босинқираш ва турли васвасалардан озод этади деб ёзган? **Абу Али ибн Сино.**

1580. Ким тол ўсимлиги ширасидан танадаги барча шишлар сўрилишининг тезлаштирилишини баён қилган? **Абу Али ибн Сино.**

1581. Ким "Истеъмол қилинаётган таомингиз дори вазифасини ўтасин" ёки "Дардингиз таомдан иборат бўлсин" деган? **Гиппократ.**

1582. Ким биринчи бўлиб юрак томирларга қон ҳайдашини ва бу қон бутун гавдага тарқалишини, веналар ва тўқималарга бориши ҳамда веналар орқали орқага қайтиб, юракнинг ўнг бўлмасига қуйилишини аниқлаб берган? **Инглиз физиологи Вильям Гарбей.**

1583. Ким петрушкадан эзиб олинган шарбатни ари чаққан жойга суриб яхши натижалар олган? **Абу Али ибн Сино.**

1584. Ким отқулоқ баргини яхшилаб эзиб янгилигича ари чаққан жойга суртган, баргнинг шираси ари захрини сўриб,

огриқни қолдирган, шишнинг олдини олган? **Абу Али ибн Сино.**

1585. Ким инсон танасидаги ва юзидаги доғларни кетказиш учун пиёзнинг уруғини ишлатган? Қандай қилиб? **Абу Али ибн Сино.** Пиёз уруғини янчиб, ун қилиб хамирга қориб доғли жойга суртиб, доғни кетказган.

1586. Ким, ниманинг меваси мағзини қовуриб майдалаб, киндик устига сепилса, ичак огриқларини босади ва ич кетишини тўхтатади, деган? **Абу Али ибн Сино, ёнғоқ мағзи.**

1587. Ким итузумни эзиб ширасини олиб, кўзга суртма қилиб суртиб, кўз қувватини оширган? **Абу Али ибн Сино.**

1588. Кимки аёл сутини нимага аралаштириб, қовоғи остига суртса, кўз огриқларидан халос бўлади? **Шакарга аралаштириб.**

1589. Кимки қайси ҳайвоннинг қуритилган ўт пуфагидан суртма тайёрлаб, қовоқларига суртса, кўз касалликларидан фориғ бўлади? **Таканинг.**

1590. Ким ўз асарларида валериана (асорун) мия фаоллигини мустаҳкамлайди деб ёзган? **Абу Али ибн Сино.**

1591. Кимларга оқ тут ич қотишининг олдини олиш, бавосилни даволаш учун унинг мевасини ҳар куни наҳорда ва кун давомида 3—4 марта овқатдан олдин истеъмол қилиш тавсия этилган? **Қарияларга.**

1592. Ким "пиёз шираси жароҳатларга, оёқдаги ёрилган жойларга товуқ ёғи билан бирга суртилса, яхши ёрдам беради, муртак безларининг яллиғланишига, томоққа пиёз шираси билан аралаштирилган асал суртилса, кони фойда" деб айтган? **Абу Али ибн Сино.**

1593. Кимнинг ёзишича, қоқи ўти эмизакли оналар сутини кўпайтириш, қон тўпланишини камайтириш хусусиятига эга ҳамда унинг "сутидан" фойдаланиб, сўгалларни, қадоқларни, хуснбузарларни, сепкил ва теридаги доғларни йўқотиш мумкин экан? **Муҳаммад Ҳусайн Шерозий (XVIII аср)нинг.**

1594. Кимнинг таъкидлашича, "алоз ошқозон учун бўшаштирувчи таъсирга эга"? **Абу Али ибн Синонинг.**

1595. Қайси ҳакимнинг фикрича, игир ўсимлигининг шираси

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

"кўзга оқ тушганда, шоҳ парда қалинлашганда" яхши ёрдам беради? **Абу Али ибн Синонинг.**

1596. Кладония ўсимлиги қаерда ишлатилади? **Тиббиётда.**

1597. Клюква ўсимлиги қайси безларнинг секретини кучайтиради? **Меъда-ичак йўли безларининг.**

1598. Клюква ўсимлиги меваси ва экстракти қаерларда ишлатилади? **Меваси ва экстракти ҳароратни пасайтириш, шинга қарши, антибиотик ва сульфатиламидларнинг таъсирини кучайтириш учун ҳамда совуқ ичимлик сифатида ишлатилади.**

1599. Клюква ўсимлигидан тиббиётда қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? **Меъда-ичак йўли безларининг сёкретини кучайтириб, секретини пасайишидан келиб чиққан гастритни даволашда.**

1600. Каврак ўсимлиги илдизидан олинадиган елим (смола)дан қайси касалликларга қарши дори тайёрланади? **Астма ва баъзи асаб касалликларига қарши.**

1601. Каврак ўсимликларида олинган моддалардан қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? **Астма, сил, диарея, вабо, қандли диабет, ревматизм, сўзак, жигар касалликлари, паралич, гастрит, атеросклероз, хавфли ўсма, тиш оғриғи, йирингли жараларни даволашда фойдаланилади.**

1602. Каврак, сассиқ каврак ўсимлиги илдизларида қандай модда бор? **Крахмал моддаси.**

1603. Каврак ўсимлиги илдизидаги қатрон моддасидан нималар ажратиб олинади? **Ферулат кислота, карон спиртлар ва буларнинг ферул эфирлари ҳамда кумарин-умбеллферон.**

1604. Кука бутаси баргини маҳаллий халқ нима мақсадда дамлаб ичишади? **Организм қувватини ошириш мақсадида.**

1605. Долчин ўсимлиги билан анжирдан тайёрланган боғлам кишини нимадан сақлайди? **Чаён чақишидан сақлайди.**

1606. Крахмал организмни нима қилади? **Тегиклаштиради, қувватини оширади.**

1607. Крахмалдан илмий тиббиётда қайси касалликларни даволашда қўлланиладиган дори-дармонлар тайёрланади? **Ошқозон-ичак ҳамда тери касалликларини.**

1608. Кучала ўсимлиги туганагидан тайёрланган талқон халқ табобатида қайси касалликларни даволашда қўлланилади? Янчилган туганагини унга қориб қайси кемирувчиларни заҳарлайдиган хўрак тайёрланади? Илон ва чаён чаққанда, кунжут мойига қорилган талқонидан пиширилган нон бавосилни, асалга қорилган кучала талқони эса песни даволашда қўлланилади. Сичқон, каламушни.

1609. Кун ярмида уйку ва дам олиш тана ва юракнинг соғлом бўлишида муҳим роль ўйнайди деган, ғоя қайси мамлакатларда федерал қонун билан тасдиқланган? Мексика, Жанубий Америка, Испания ва Францияда. Барча корхоналар соат 12⁰⁰ дан 14⁰⁰ гача ёпилади.

1610. Кумарин моддалар қайси нурларга нисбатан организмнинг сезувчанлик хусусиятини оширади, қон томирларини кенгайтиради? Ультрабинафша нурларга нисбатан.

1611. Киши шамоллаб қаттиқ йўталса, эрталаблари тоифи майизини қайси ўсимлик ёғида қовуриб ейиши керак? Бинафша ўсимлиги ёғида.

1612. Киши танаси ташқи муҳит билан моддалар алмашинуви тўхтаб қолса, нима бўлади? Организм ҳаёти сўнади, у ўлади.

1613. Кўк қурбақа қони нималарга даво? Доғ ва сепкилга.

1614. Кўзнинг оқига қарши пиёз уруғи нима билан аралаштирилиб кунига 2 мартадан томизилса, оқни даф қилади? Асал билан.

1615. Кўз нури қочган бўлса, унда таомларга нима қўшиб, истеъмол қилиш керак? Асл зира.

1616. Кўз нури қочган бўлса, қандай таомларни истеъмол қилиш мумкин эмас? Тузи кўп бўлган (шўр) таомларни.

1617. Кўзга оқ тушганидан қийналган киши қайси жонивор зардобини оловда қуришиб, кейин сурма қўйгандай кўзига суртиши керак? Типратикон зардобини.

1618. Кўзга оқ тушса, лолақизғалдоқни қайси ширинлик сувига аралаштириб, кўзга малҳам сифатида суртилади? Асал сувига.

1619. Кўзтикан дамламаси халқ табобатида қайси касалликни даволашда ишлатилади? Истисқо касаллигини даволашда.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1620. Кўк чой қайси касалликларга даво? Қон босими ошганда, саратон касалликларига даво.

1621. Кўкмараз баргининг қайнатмаси халқ табобатида нимага қарши ишлатилади? Ичбуруғга қарши.

1622. Кўкнори кўсагидан қайси дорилар олинади? Морфин, кодеин, папаверин.

1623. Кўктикан ўсимлиги илдизининг дамламаси халқ табобатида қайси касалликларни даволашда, ер устки қисми нима мақсадда ишлатилади? Истисқо касаллиги, бавосил, турли шиш ва бошқа касалликларни даволашда, ер устки қисми камқонликда ишлатилади.

1624. Кўкйўталга қайси ҳайвоннинг кўз қорачиғини қайнатиб, қуришиб, кейин уни шакар билан бирга истеъмол қилиш фойда беради? Қўйнинг кўзи қорачиғини.

1625. Кўкйўтал одам қайси ҳайвоннинг думба ёғини сутда қайнатиб, сирка билан истеъмол қилиши лозим? Қўйнинг.

1626. Кўпчилик халқларда нима абадий ҳаёт, ўлимни енгиш тимсоли ҳисобланади? Арча.

1627. Кўпайган сафрони бадандан ҳайдаш ва сўндириш учун, энг аввало, нима қилиш керак? Сурги, маккан сано ичиб, тозалаш керак.

1628. Кўп яшаш учун нима қилиш керак? Оз ейиш керак.

1629. Кўпинча синтетик асаб таъсирида юрак асаб тугунчаларининг фаоллиги ошишида нима пайдо бўлади? Тахикардия.

1630. Кўпинча юрак ўйнаши қандай ҳолларда қайд қилинади? Умумий неврозларда, климактерия даврида, шаронг ўзгаришига мослашувнинг издан чиқиши ва ҳоказо ҳолларда қайд қилинади.

1631. Кунжут мой таркибида қандай витамин бор? Е витамини.

1632. Лавлагги таркибида қандай витаминлар бор? Е, С, В₁, В₂, В₆ витаминлари.

1633. Лагохилуснинг табобатда нималаридан фойдаланилади? Дамламаси ва настойкасида фойдаланилади.

1634. Лайлактумшўқ ўтидан табобатда қандай мақсадда фойдаланилади? Ички аъзолардан қон кетишини тўхтатишда.

1635. Ламинариясимон сувўтлардан тайёрланган препаратлар қандай дори сифатида ҳамда қайси касалликларни даволашда ишлатилади? Сурги дори сифатида ҳамда буқоқ, артериосклероз касалликларини даволашда ишлатилади.

1636. Левкант ўсимлиги халқ табобатида қандай мақсадда қўлланилади? Иштаҳа очиш мақсадида.

1637. Лимон меваларида қандай витаминлар бор? А, В₁, В₂, В₁₂ витаминлари.

1638. Лимонўтда қандай витамин бор? С витамини.

1639. Лимонўти настойкаси ва кукуни қандай воситалар сифатида ишлатилади? Настойкаси ва кукуни ақлий ҳамда жисмоний чарчаганда, меҳнат қилиш ва кўриш қобилияти сусайганда марказий асаб тизими фаолиятини кучайтирувчи, организм тонусини кўтарувчи, шунингдек юрак-томир тизими ва нафасни яхшиловчи воситалар сифатида ишлатилади.

1640. Липария ўсимлиги суюқ экстракти нима сифатида ҳамда қайси касалликда қўлланилади? Сурги сифатида ҳамда бавосил касаллигида қўлланилади.

1641. Лигнин моддаси халқ табобатида қайси касалликни даволашда қўлланилади? Болаларнинг диатез касаллигини даволашда қўлланилади.

1642. Лимфа қачон савдога айланади? Танадаги хужайралар қондан озикани олиб, янги хужайра туғилишида қон озгина куйиб, лимфа савдога айланади ва ҳазм жараёнини тезлаштиради, меъда шу вақтда ортиқча озиқа талаб қилишини таъминлайди.

1643. Лимфа тизими нималар мажмуи? Лимфа томирлари, лимфа тугунлари ва лимфа тўқималари мажмуи.

1644. Лишайниклардан нималарга қарши доривор препаратлар олинади? Микробларга қарши доривор препаратлар.

1645. Ловия кўзоқларида қандай витаминлар бор? В гуруҳ витаминлари билан бирга Е витамини ҳам бор.

1646. Маврак ўсимлиги барги халқ табобатида қайси касалликларни даволашда қўлланилади? Қувватлантирувчи,

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

овқат ҳазмини яхшиловчи дори сифатида ҳамда юрак ва буйрак касалликларини даволашда қўлланилади.

1647. Маврак ўсимлигининг қуритилган баргидан тайёрланган дамлама қандай мақсадда ишлатилади? Нафас йўллари шамоллаганда ҳамда яллиғланган оғиз ва томоқ чайниш мақсадида ишлатилади.

1648. Магний элементи одамнинг қандай қон босимини пасайтиради? Артериал қон босимини.

1649. Магнолия ўсимлиги баргидан тайёрланган суюқ экстракт қандай мақсадда қўлланилади? Қон босимини пасайтириш мақсадида қўлланилади.

1650. Майдаланган пиёз бошидан қайси яраларни даволашда фойдаланилади? Қийин битадиган ва йирингли яраларни даволашда.

1651. Майдаланган пиёз олма ва асал билан аралаштирилиб, нималарга даво қилинади? Йўтал ва томоқ оғриғига даво қилинади.

1652. Маймунжон меваларида қандай витаминлар бор? В гуруҳ витаминлари бор.

1653. Маккажўхори попугида қандай витаминлар бор? С ва К витаминлари бор.

1654. Маккажўхори оналик гули устунчасининг дамламаси халқ табобатида қайси дори ўрнида ва қандай восита сифатида қўлланилади? Буйрак, қовуқ ва сийдик йўлларида тош бўлганида ҳамда бошқа касалликларида, сийдик ҳайдовчи, ўт пуфаги, ўт йўллари, сариқ ва жигарнинг бошқа касалликларида, ўт ҳайдовчи дори ўрнида, турли хил қон кетишларда, қон кетишни тўхтатувчи восита сифатида қўлланилади.

1655. Маккажўхори попугида нималар бор? Сингостерол, стигмастерол, эфир мойи, ёғли мой, елимсимон моддалар, гликозид, сапонин, С ва К витаминлари, алкалоид юклари, флавоноидлар, органик кислоталар, микроэлементлар ва бошқа моддалар бор.

1656. Маккажўхори донида нималар бор? Крахмал, ёғли мой,

пентозанлар, бир қанча витаминлар, никотин кислота, биотин, каротиноидлар, флавоноидлар ва бошқа моддалар бор.

1657. Маълум бўлишича, нима шарбати янгилигида инсон организмида вабо, саратон (рак) хужайраларини ўсимтага, чиришга айлантирадиган заҳарли канцероген моддаларини йўқотиб юбора оладиган хусусиятга эга? **Лимон шарбати.**

1658. Малина меваларида нималар бор? Қанд моддалари (глюкоза, сахароза, фруктоза ва бошқ.), органик кислоталар (лимон, олма кислоталар, салицилат кислота ва бошқ.) бўёқ моддалари, эфир мойлари (малинанинг ўзига хос хушбўй ҳиди кўпроқ, шу эфир мойларига боғлиқ), В, С витаминлари, ошловчи моддалар бор.

1659. Марганец элементи қайси касалликни даволашда муҳим аҳамиятга эга? **Қандли диабет касаллигини даволашда.**

1660. Маржондарахт гулларининг қайнатмасидан қаерларда фойдаланилади? Терлатувчи, сийдик ҳайдовчи, буруштирувчи сифатида ва оғизни чайниш учун фойдаланилади.

1661. Маҳаллий халқ қандай мақсадда кўка баргини дамлаб ичишади? **Организм қувватини ошириш мақсадида.**

1662. Милкларни мустаҳкамлаш учун қайси ўсимлик тиш пастасига қўшилади? **Игир ўсимлиги.**

1663. Милкдан қон кетса, қайси ўсимлик пўстлоғи, уруғининг дамламаси билан фарғара қилиш керак? **Анор пўстлоғи, уруғининг.**

1664. Мингдевона барги экстракти ва уруғининг мойидан қандай мақсадда фойдаланилади? **Барг экстракти ва уруғининг мойи бод, невралгия касалликларида оғриқ қолдирувчи дори сифатида фойдаланилади.**

1665. Мингдевона баргидан қандай кукун тайёрлашда фойдаланилади? **Астма касаллигида чекиладиган астматол кукун тайёрлашда фойдаланилади.**

1666. Мингдевона, шайтонкоса ўсимлиги баргларида жуда заҳарли қандай алкалоидлар бор? **Гиосциалин, атропин, скопаламин алкалоидлари бор.**

1667. Мингдевона ўсимлиги баргларида алкалоидлардан

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

ташқари яна қандай моддалар бор? Бир қанча гликозидлар, рутин ва бошқа флавоноидлар.

1668. Мижоз нима? Инсон баданида унсурларнинг бир-бирига таъсири, маълум бир чегарага етганда пайдо бўлган кайфият.

1669. Мижоз нечта турга бўлинади? Улар қайсилар? Тўртга турга. Улар: иссиқ, совуқ, ҳўл ва қуруқ.

1670. Миокардит нима? Юрак мушаклари (миокард)нинг яллиғланиши.

1671. Миокард инфарктининг асосий белгилари нима? Кўкрак қафасининг маркази (тўш орқаси) гижимлаб, ачишиб оғрийди ва у кўпинча юқорига, ўнгга, чап қўлга ёки иккала қўлга, орқага, пастки жағ соҳасига тарқалиб, ҳаво етишмайди.

1672. Моралқулоқ ўсимлиги ем-хашакка аралашса, ҳайвонларнинг қайси тизимини фалажлайди? Асаб тизимини фалажлайди.

1673. Мойчечак ўсимлиги гулларида нималар бор? 0,8 фоизгача кўк рангли эфир мойи бор, эфир мойининг таркибига хамазулен, терпен, секвитерпен, спиртлар, кадинен, шунингдек каприлат, нонилат ва изовалерианат кислоталар бор. Эфир мойидан ташқари, гулларида кверциметрин, прохамазулен, лактонлар, умбеллиферан, герниарин, диоксикумарин, триакантан, никотинет кислота, холин, финтостерин, салицилат кислота, аскорбинат кислота, каротин, шилимшиқ моддалар ва елим ажратиб олинган.

1674. Мушукўтдан тиббиётда қандай мақсадда фойдаланилади? Турли касалликларни даволаш мақсадида фойдаланилади.

1675. Мумиё таркибида қанча кимёвий элемент ва қандай моддалар бор? Мумиё қанча касалликка даво? Одамнинг қайси аъзоси оғриғида мумиёдан 0,2—0,5 г эрталаб ва кечқурун сут, асал билан ичиб туриш тавсия этилади? 28 та кимёвий элемент, шунингдек аминокислота, бир қатор витаминлар, эфир мойлари, асалари захари ва бошқа моддалар бор. Юздан ортиқ касалликка даво. Томоқ оғриғида.

1676. Малина меваларида қандай витаминлар бор? С, В витаминлари.

1677. Н витамини нималарда кўп бўлади? Бўлка нон, гуручли овқатлар, жўхори гўжа ва жигарда кўп бўлади.

1678. Наъматак, итбурун меваларида қандай витаминлар бор? С, В, К, Р витаминлари.

1679. Наврўзгул ўсимлиги илдизи ва илдизпояси қайнатмаси қайси касалликда балғам қўчирувчи сифатида, баргининг дамламаси нимада қўлланилади? Бронхит касаллигида, авитаминозда қўлланилади.

1680. Нафас олиш йўллари касалликларида ва организм қувватини ошириш учун овқатдан олдин ҳар кун ич бир чой қошиқдан ичиладиган алоэ дориси қандай тайёрланади? 1,5 кг стимулланган алоэ шираси, 1,25 кг тоза асал ва 3,5 л "Кагор" виноси олиниб, шиша идишларга солинади ва қоронғида 5 кеча-кундуз (сутка) сақланиб, ҳар кун ич бир чой қошиқдан овқатдан олдин ичилади.

1681. Неча г қаймоқ баданимизнинг суткалик қувват олишини таъминлайди? Нима учун? 100 г. Чунки қаймоқда юқорида таъкидлаб ўтилган витаминларнинг ҳаммаси мавжуд.

1682. Неврозлар туфайли юрак-асаб тизими фаолияти бузилганда қандай оғриқ сезгилари пайдо бўлади? Аритмиялар билан бирга юрак зирқиллайдиган, санчадиган, жизиллайдиган оғриқ сезгилари пайдо бўлади.

1683. Никель элементи одамнинг қайси аъзоларида учрайди? Жигар, буйрак, меъда ости бези, гипофиз, тери ва кўзда учрайди.

1684. Нилуфар ўсимлигининг гул дамламаси сургини дори сифатида қайси касалликларни даволашда ишлатилади? Сарик касаллигини, уйқусизликни, шунингдек илдизпоясининг дамламаси буйрак, ўт пуфаги, турли йирингли яраларни даволашда ва соч тўкилишини даволашда ишлатилади.

1685. Нилуфар, оқ нилуфар ўсимлиги илдизи қайси аъзо оғриғига даво? Тиш оғриғига.

1686. Ниманинг хом эти экзема бўлган жойга суртилса, фойда беради? Ошқовоқнинг.

1687. Нима учун молдованлар дўланани қаҳр-ғазаб манбаи деб ҳисоблашганлар? Чунки улар оёқда пайдо бўладиган барча йиринг ва шишларнинг сабабчиси дўлана деб ҳисоблашганлар.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1688. Нима учун толларнинг ёш новдаларидан баъзи касалликларни даволашда фойдаланилади? **Чунки толларнинг ёш новдалари катта миқдорда С витаминини сақлагани учун.**

1689. Нима қон алмашувини, мушаклар қобилиятини оширади, тишни тозалайди, милкни мустаҳкамлайди? **Асалари муми.**

1690. Нима тана ҳароратининг турғунлигини сақлашда муҳим аҳамиятга эга? **Қон.**

1691. Нима учун одам организмида қон ҳужайралари тўхтовсиз емирилишига қарамай, уларнинг миқдори деярли ўзгармайди? **Организмда қоннинг узлуксиз равишда ҳосил бўлиши туфайли.**

1692. Нима сабабдан веналарнинг деворлари артерияларникига қараганда анчагина юпқа бўлади? **Чунки веналарда қон босими катта эмас.**

1693. Нима учун юрак пороги билан оғриган бемор кўп йиллар давомида касаллигини сезмай, ўзини яхши ҳис қилиб, одатда ишини бажариб юравериши мумкин? **Чунки бунга сабаб юракнинг катта захира (резерв) имкониятларга эга эканлиги, шу боис мавжуд порок юрак тегишли камераларининг зўр бериб ишлаши ҳисобига сезилмайди.**

1694. Нима учун одам организми ноорганик моддаларни ҳазм қила олмайди? **Чунки ноорганик моддалар фаол эмас.**

1695. Нимада ёғ ва холестерин йўқ? **Сабзавотда.**

1696. Нима буйракларга, сийдик қопчасига, юракка, артерияга, веналарга, қон айланиш тизимига жуда катта зарар келтириб, у организмда сув ушлаб туришга мажбур қилиб, ошиқча халталар ҳосил қилади? **Туз.**

1697. Нима юракка захар қатори таъсир кўрсатиб, асабларнинг қўзғалувчанлигини оширади? **Туз.**

1698. Нима ошқозондан суюқликни ва ичакларни доимо безовта қилиб туради? **Туз.**

1699. Нима саратон (рак) кушандаси? **Лимон.**

1700. Нима вабо касалининг ривожланишини тўхтатиб қўяди? **Лимон.**

1701. Нимани сиқиб сувидан танадаги ва юздаги доғ ёки

яралардан қолган жойларга суртилса, уларни кетказади?
Бақлажонни сиқиб.

1702. Нокда қандай витаминлар бор? **Е, С, Р, В витаминлари.**

1703. Нӯхотда қандай витаминлар бор? **В гуруҳ витаминлари ҳамда Е витамини.**

1704. Оддий силибум ўсимлиги меваларида қандай витамин бор? **К витамини.**

1705. Одамнинг бир суткада неча г ёғ ва оқсил истеъмол қилишининг энг кам меъёри неча г эканлиги аниқланган? **50 г ёғ, 50 г оқсил.**

1706. Одамнинг қайси аъзоси қайнаганда олма, нок, сабзини истеъмол қилиш керак? **Жигилдони.**

1707. Одам танаси аъзоларига таъсир этувчи минглаб омиллар ичида нима катта аҳамиятга эга? **Овқатланиш.**

1708. Одамнинг тинч ҳолатида юрак бир дақиқада неча л қонни ҳайдайди? **5,5 л қонни.**

1709. Одам зўр бериб жисмоний ҳаракат қилганда бир дақиқада неча л қонни ҳайдайди? **30 л қонни.**

1710. Одамда асосий қон яратувчи аъзо нима? **Кўмик.**

1711. Одамнинг қайси аъзосида қизил қон таначалари (эритроцитлар), оқ қон таначалари (донали лейкоцитлар), қон пластинкалари (тромбоцитлар) ва айрим донсиз оқ қон таначалари (минфоцитлар) шаклланади? **Кўмикда.**

1712. Одамнинг лимфа тизимида неча л лимфа бўлади? **1–2 л.**

1713. Одамнинг қон босими 120 мм симоб устунидан юқори бўлса, нима бўлади? **Одам гипертония (хафақон) касаллиги билан оғриган бўлади.**

1714. Одамнинг қон босими 120 мм симоб устунидан паст бўлса, нима бўлади? **Одам гипотония касаллиги билан оғриган бўлади.**

1715. Одам танасида қанча мускул мавжуд? **600 дан ортиқ.**

1716. Одам қон босими ошишининг биринчи сабабчиси нима? **Ош тузи.**

1717. Одам танаси куйганда дарҳол қайси жониворнинг қорнини ёриб қўйиш керак? **Қурбақанинг.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1718. Одам танаси куйганда қайси жониворнинг ёғи суртилса, доғдан асар қолмайди? **Ҳознинг ёғи.**

1719. Одам баданига оқ доғ тушганда қайси жонивор тухумини от тезагига кўмиб, қирқ кун сақлаш, кейин оқ доғ тушган жойларга суртиш ижобий натижа беради? **Лайлак тухумини.**

1720. Озарбайжонда эчки толининг эркакгуллари билан қайси касалликларни даволайдилар? **Юрак касалликларини.**

1721. Олма таркибида қандай модда ва кислоталар бор? **Глюкоза, сахароза, фруктоза деб аталувчи қанд моддалари, органик кислоталар, энг муҳими пектин моддаси бор.**

1722. Олма таркибида қайси микроэлементлар бор? **Темир, мис, калий, марганец, кобальт микроэлементи.**

1723. Олма қандай касалликларни даволайди? **Қон ҳаракатини мувофиқлаштиради, артериосклерозни (парিশонхотирликни) даволайди, мия чарчаганда уни даволаб, тетик қилади, ичбуруғ касаллигини даволайди, иситмани туширади, холестеринни эритиб чиқаради, шунингдек кўп касалликларнинг олдини олади.**

1724. Олма ҳар 2 соатда бир донга истеъмол қилинса нима бўлади? **Сийдикни ҳайдайди, қон айланишини яхшилайди, қон босими баланд бўлса пасайтиради, паст бўлса нормаллаштиради.**

1725. Олма сиркасида қанча элемент ва бирикмалар мавжуд бўлиб, улар орасида қайси фермент ошқозон-ичакда овқат ҳазм қилиш жараёнида асосий роль ўйнайди? **20 га яқин, пектин ферменти.**

1726. Олма таркибида қандай витаминлар бор? **V_1 , V_2 , C, PP витаминлари.**

1727. Озиқанинг энг муҳим элементларидан бири қайси моддалар? **Юрак соғлом ва кучли бўлиши учун қандай моддалар керак? Оксил моддалар. Оксил моддалар керак.**

1728. Олмада ноёб қандай кислота бор? **У нималарга қирон келтиради? Қайси касалликларни даволайди? Фолат кислота. Микробларга. а) қон ҳаракатини мувофиқлаштиради; б) артериосклерозни даволайди; в) мия чарчаганда уни даволаб, тетик қилади; г) ичбуруғ касалини даволайди; д) иситмани туширади; е) холестеринни эритиб чиқаради.**

1729. Олма истеъмол қилинганда қайси касалликларни даволайди? **Юрак, қон-томир ва меъда касалликларини даволайди.**

1730. Олимларнинг аниқлашларича, одам қони қайси вақтда қуюқлашади? Соат 14⁰⁰ дан 20⁰⁰ гача. Шу боис кечки овқатдан иложи борича воз кечиш керак.

1731. Олхўри меваларида қандай витаминлар бор? **С, В, В₂, Е, РР витаминлари.**

1732. Олчада қандай витаминлар бор? **В гуруҳ витаминлари ҳамда Е, Р витаминлари.**

1733. Органик кислоталар ўсимликнинг қаерида учрайди? **Ҳужайра ширасида.**

1734. Организм тирикчилигини нима белгилайди? **Моддалар алмашинуви.**

1735. Организмда органик кислоталар қайси жараёнида иштирок этади? **Модда алмашинувида.**

1736. Органик кислоталар шира ишлаб чиқарадиган безларнинг нимасини оширади? **Ишчанлигини.**

1737. Органик кислоталар қандай хусусиятга эга? **Бактерицидлик хусусиятга эга бўлганлиги боис турли микробларни қириб ташлайди.**

1738. Организмда содир бўладиган кимёвий реакциялар нималар иштирокида ўтади? **Ферментлар иштирокида.**

1739. Органлардан ўтадиган қон миқдорини қайси қон томирлари тақсимлайди? **Артериолалар тақсимлайди.**

1740. Орттирилган юрак пороклари қандай нуқсон ва камчиликлар? **Юрак клапан (қопқоқ)лари ва юракнинг йирик томирларида орттирилган нуқсон ва камчиликлар.**

1741. Органик моддалардан нечтаси инсон организмнинг асосини ташкил этади? **16 таси.**

1742. Отқулоқ ўсимлигининг илдиэпоэси ва илдиэларида қандай витамин бор? **К витамини.**

1743. Ошқозонда ел (дам) бўлса, қайси ўтни ичиш фойдали? **Лимонўтини.**

1744. Оқ каррак баргларида қандай витамин бор? **К витамини.**

1757. Нарпи ўсимлигининг қайси турлари тиббиётда ишлатилади? Қорақўл нарписи ва жунғор нарписи турлари.

1758. Пиёз баргларида олинадиган галанталин глюколоидининг қайси тузи тиббиётда қайси касалликларни даволашда қўлланилади? Бромгидрат тузи тиббиётда асаб бузилиши ва бошқа касалликларни даволашда қўлланилади.

1759. Пиёз шираси билан қайси касалликларни даволаш мумкин? Қулоқдан йиринг оқишини, йирингли яраларни, ангинани, бош оғриғини (бурун ва қулоқ тозаллигини) ва кўзга оқ тушишини даволаш мумкин.

1760. Пиёз шираси қандай дори сифатида қўлланилади? Сийдик ҳайдовчи дори сифатида қўлланилади.

1761. Пиёздан қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? Яраларни, шамоллашни, цинк ва жигар, буйрак касалликларини даволашда фойдаланилади.

1762. Пиёздан қандай дори тайёрлаш ва ундан фойдаланиш мумкин? 1) настойка тайёрлаш учун ярим л спиртга ёки ароққа тозаланган ва майдаланган пиёздан 40 г солиб, 7 кун давомида қуйиб қўйилади, сўнгра докада сизиб олинади ва юқорида айтилган касалликларни даволаш учун ҳар куни 2—3 маҳал бир чой қошиқ настойкага 3 ош қошиқ сув қўшиб ичилади;

2) 2 дона ўртача пиёзни майда тўғраб, оғзи ёпиладиган идишдаги 1 стакан сутга солиб қайнатилади ва 4 соат қўйилади, сўнгра докада сузилади ва йўталга даво қилинади. Бунинг учун ҳар 2—3 соатда қайнатмадан 2—3 қошиқдан истеъмол қилинади;

3) тозаланган ва кўрга қўйилиб пиширилган пиёз бошини оғриқ қолдириш ва чипқоннинг етилишини (пишишини) тезлатиш учун унга қўйиб боғланади.

1763. Пиёзнинг спиртли настойкаси билан қайси касалликларни даволаш мумкин? Атеросклероз, ичак касалликлари ҳамда гипотония касалликларининг бошланғич турини даволаш мумкин.

1764. Писта (хандон писта) баргларида қандай витамин бор? С витамини.

1765. Подофилл ўсимлиги препаратларида нима сифатида фойдаланилади? Балғам кўчирувчи сифатида фойдаланилади.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1745. Оқ тут баргларида қандай витаминлар бор? В гуруҳ витаминлари ҳамда С витамини.

1746. Оққалдирмоқ, кўка баргларида қандай витамин бор? С витамини.

1747. Оқ бриония ўсимлигидан халқ табобатида қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? **Оғриқ қолдирувчи, қон тўхтатувчи, сурги дори сифатида, йўтал ва яра касалликларини даволашда фойдаланилади.**

1748. Оқ каррак ўсимлигидан халқ табобатида қандай мақсадда фойдаланилади? **Қайнатмасидан йирингли яраларни, бачадон раки ва ёмон (хавфли) шишларни даволашда ҳамда қон кетишини тўхтатувчи восита сифатида.**

1749. Оққурай илдизи ва мевасидан олинадиган псорален препарати қайси касалликни даволашда ишлатилади? **Пес касаллигини.**

1750. Оқсилсиз азотли моддалар ўз таркибида нималарни сақлайди? **Нуклеин кислотаси, аммиак тузлари, нитратлар, баъзи витаминлар ва гликозидларни сақлайди.**

1751. Оқсиллар қайси фермент таъсирида аминокислоталарга парчаланади? **Протеолит ферменти таъсирида.**

1752. Оқма ярага қайси жонивор қосасини куйдириб, кулини гул ёғи билан қўшиб суртилса, яра 3–4 кунда тузалади? **Тошбақа қосасини.**

1753. Парпи ўсимлиги туганаги дамламасидан халқ табобатида қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? **Ўпка сили, радикулит, бод ва бошқа шамоллаш касалликларини, баъзан рак касалликларини ҳам даволашда фойдаланилади.**

1754. Парпи ўсимлиги туганаги настойкасидан қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? **Радикулит, невралгия ва шамоллаш касалликларини.**

1755. Парпи ўсимлигидан нимага қарши қўлланиладиган аллапенин дори олинади? **Аритмияга қарши.**

1756. Парпи ўсимлигидан олинган алкалоидлар қайси марказни фалажлаб, тананинг тиришишига сабаб бўлади? **Нафас олиш марказини.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1766. Плаун споралари қандай дорилар тайёрлашда ишлатилади? Хаб дорилари тайёрлашда ишлатилади.

1767. Полисахаридлар қандай тузилишга эга? Мураккаб тузилишга эга.

1768. Полисахаридлар нималар йиғиндисидан ташкил топади? Углеводлар йиғиндисидан.

1769. Перикардит нима? Юрак халтаси (перикард)нинг яллиғланиши.

1770. Перикардит қайси юқумли касалликлар натижасида келиб чиқади? Ўткир перикардит кўпинча ревматизм, шунингдек ўпканинг крупоз яллиғланиши, грипп, ангина, сепсис каби юқумли касалликлар натижасида келиб чиқади.

1771. Пешоби тутилган киши қайси жониворнинг ички аъзоларини пишириб тановул қилса, даво бўлади? Типратиконнинг.

1772. Пешоби тутилган киши қайси жониворнинг панжаларини пишириб еса яхши даво? Хўрознинг панжаларини.

1773. Пульснинг тўсатдан тезлашиб, бир дақиқада 160–300 мартага етиши нима дейилади? Пароксизмал тахикардия дейилади.

1774. РР витамини нималарда бўлади? Карам, пиёз, қовоқ, кўк нўхат, ловия, кўкатларда.

1775. Райхоннинг ер устки қисмларида қандай витаминлар бор? Р, С, А витаминлари бор.

1776. Раувольфия ўсимлигидан қайси касалликларни даволашда ишлатиладиган алкалоид резерин моддаси олинади? Гипертония ва асаб касалликларини даволашда.

1777. Ренорит кавраги илдизидан тайёрланган экстракт қайси касалликнинг ўсишига қаршилик кўрсатади? Ўсманинг.

1778. Рододендрон ўсимлиги баргининг дамламаси халқ табобатида қайси касалликларда дори сифатида қўлланилади? Бод, юрак касалликларида ҳамда сийдик ҳайдовчи дори сифатида қўлланилади.

1779. Розмарин ўсимлиги дамламаси қандай дори сифатида

ишлатилади? Дамламаси гинекологик касалликларида ҳамда ўт хайдовчи ва қувватлантирувчи дори сифатида фойдаланилади.

1780. Розмарин ўсимлигидан тайёрланган ванна қандай беморларга буюрилади? Бод касаллиги ҳамда нямоллаган ва неврит билан оғриган беморларга розмаринли ванна буюрилади.

1781. Розмарин ўсимлигидан олинган эфир мойидан тайёрланган маз қайси касалликда ишлатилади? Бод касаллигида.

1782. Рус табobatiда қоқи ўтидан қандай восита сифатида фойдаланишган? Иштаҳа очувчи, сурги, балғам кўчирувчи, тинчлантирувчи, ухлатувчи дори сифатида фойдаланишган.

1783. Рус халқ табobatiда қоқи ўтини нима деб аташган? Ҳаёт элексири деб аташган.

1784. Рус халқ табobatiда арчанинг куббаси, уруғи кул ва кукун ҳолида ҳамда настойка ҳолида қайси касалликлар билан оғриган беморларга қўлланган? Йўтал, дамқисма, ошқозон-ичак касалликлари билан оғриган беморларга.

1785. Рух элементи одам организмига озиқ-овқатлар билан тушгач, қайси органда сўрилади? Ингичка ичакнинг юқори қисмларида сўрилади.

1786. Рўян ўсимлиги илдизидан тайёрланган препаратлар қандай касалликларни даволашда қўлланилади? Сийдик ҳайдаш, буйракдаги тошларни қисман эртиш ҳамда подагра касалликларини даволаш мақсадида қўлланилади.

1787. Сабзавотларнинг муҳим физиологик хусусиятлари нимадан иборат? Иштаҳани кўзғатишдан, бошқа маҳсулотларнинг ҳазм бўлишини яхшилашдан иборат.

1788. Сабзининг илдиз меваларида қандай витаминлар бор? К, В₁, В₂, РР, С витаминлари бор.

1789. Савдо деб нимага аталади? Сувсимон суюқлик бўлиб, қоннинг чўкмаси ёки қуйқасига айтилади.

1790. Савдо тананинг нимасини таъминлаб туради? Тириклигини.

1791. Савдо кўпинча одамнинг қайси аъзоларида йиғилади? Суякда, терида, миёда, гўшт ораллигида, тана ичидаги аъзоларда йиғилади.

1792. Савринжон ўсимлигида тиббиётда қандай касалликларни даволашда ишлатиладиган колхамин моддаси бор? Подагра, шунингдек баъзи қон касалликлари ва бир қанча хавфли ўсмалар касалликларини даволашда.

1793. Саллагул ўсимлиги қайси оғриқларда қўлланилади? Бачадон, буйрак, сийдик пуфаги оғриқларида қўлланилади.

1794. Саломалайкум ўти илдизпоясидан тайёрланган дәмлама халқ табобатида қандай дори сифатида ишлатилади? Терлатувчи ва сийдик ҳайдовчи дори сифатида ишлатилади.

1795. Самбитгул ўсимлиги пўстлоғи ва баргларида қайси касалликларда ишлатиладиган қандай моддалар бор? Юрак касалликларида ишлатиладиган нерпин, нермонтин, слеандрин ва бошқа гликозид моддалар бор.

1796. Санчикўтнинг экстрактлари қандай хусусиятларга эга? Қонни тўхтатиш ва қон босимини кўтариш хусусиятларига эга.

1797. Сапота дарахтининг уруғидан олинган мой қаерда ишлатилади? Тиббиётда ишлатилади.

1798. Сапонинлар қандай хусусиятга эга? Кўпирувчи хусусиятга эга.

1799. Сапонинлар қайси гуруҳга киради? Гликозидлар гуруҳига киради.

1800. Сапонинлар қизил қон таначалари (эритроцит)ларга қандай таъсир кўрсатади? Парчалайди, яъни гемолизлайди.

1801. Сапонинлардан тайёрланган дори-дармонлар табобатда қандай мақсадларда ишлатилади? Балғам кўчириш, сийдик ҳайдаш мақсадларида ишлатилади.

1802. Саримсоқ қайнатмаси қандай таъсирга эга? Иштаҳа очувчи, овқат ҳазмини яхшиловчи, сийдик ҳайдовчи, антисептик ва оғриқ қолдирувчи таъсирга эга.

1803. Саримсоқ настойкаси қайси касалликларни даволаш учун ишлатилади? Атеросклероз, гипертония, ўпка сили, колит, йирингли яралар, гинекология амалиётида трихоминозли колитни даволаш учун ишлатилади.

1804. Сарик чой, дала чой, сарик пойча ўтида қандай витамин бор? С ва РР витаминлари бор.

1805. Сариқ чойдан халқ табобатида қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? **Меъда касалликларини даволашда фойдаланилади.**

1806. Сариқлик ниманинг оқибати? **Сафронинг.**

1807. Сариқ касаллиги безовта қилган киши қайси жониворнинг пешобидан ҳар куни қандга аралаштириб, қирқ мисқол ичса, у бутунлай дарддан фориғ бўлади? **Туянинг пешобидан.**

1808. Сариқ касаллигига чалинган кишига қайси ўсимлик барги дамлаб ичирилади? **Қорақант ўсимлиги барги.**

1809. Сариқ касали билан оғриган беморга ниманинг шарбатига қаттиқ нонни ботириб едириш керак? **Анор шарбатига.**

1810. Сариқ касални даволаб, жигардаги тиқилмаларни кеткизишда қайси ўсимлик баргини дамлаб ичиш тавсия этилади? **Турп баргини.**

1811. Саратон (рак)нинг кушандаси нима? **Лимон.**

1812. Сассапариль лианалар қаерда ишлатилади? **Тиббиётда ишлатилади.**

1813. Сассиқматал ўсимлигидан тайёрланадиган дорилар тиббиётда қайси орган касалликларини даволашда ишлатилади? **Юрак касалликларини даволашда.**

1814. Сассиқалаф, зангпоя баргларида қандай витамин бор? **С витамини бор.**

1815. Сафро нима? Бу хил суяқлик қоннинг кўпиги ёки қоннинг қуйқаси.

1816. Сафронинг вазифаси нимадан иборат? **Нормал ҳолда қонга латифлик келтиради, ўпка озикланишида иштирок этади, яъни ичакнинг ичини ювиб туради.**

1817. Сафро одамнинг қайси аъзоларида йиғилади? **Жигари ва ўпкасида.**

1818. Сачратқи, талха, ҳандоба ўсимлиги илдизларида қандай витаминлар бор? **В ва С витаминлари бор.**

1819. Сачратқи ўсимлигидан халқ табобатида қандай

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

касалликларни даволашда фойдаланилади? Ҳар хил сувли яралар, ич кетиш ва бошқа касалликларни даволашда фойдаланилади.

1820. Секрет пасайишидан келиб чиққан қандай касалликни даволашда седана ўсимлигидан фойдаланилади? Гастритни даволашда.

1821. Седана уруғлари таркибида қандай витамин бор? С витамини бор.

1822. Семизлик қандай мижоз оқибати? Совуқ мижоз оқибати.

1823. Соч-соқоли чиқмаган киши қайси жониворнинг ўтини суртиши керак? Қуённинг ўтини.

1824. Сут эмизувчи ҳайвонлар ва одам эмбрионида қайси аъзолар қон яратувчи аъзолар ҳисобланади? Сариқлик халғаси ва жигар.

1825. Соғлом кишида қон босими неча мм. симоб устунига тенг? 120 мм симоб устунига.

1826. Систола нима? Юрак бўлмачалари ва қоринчалари қисқаришида қоннинг артерияларга ҳайдалиши.

1827. Сурункали перикардитга қайси касаллик сабаб бўлади? Сил касаллиги.

1828. Сурункали йўталга қайнатиш нима? Турни.

1829. Стенокардиянинг асосий белгиси нима? Юрак ишемик касаллигининг кенг тарқалган шакли бўлиб, кўкрак соҳасида тўсатдан пайдо бўладиган гижимловчи оғриқ унинг асосий белгиси.

1830. Стенокардияда оғриқ қаерда сезилиши мумкин? Тўш орқасида бўлиб, кўпинча тўш суягидан чапроқда юрак соҳасида ҳам сезилиши мумкин.

1831. Стенокардияда тўсатдан тутган оғриқ қанча вақт давом этади? Бир неча дақиқадан ярим соатгача давом этади.

1832. Соғлом юрак асоси нима? Уйқу.

1833. С витаминининг асосий функциялари нимадан иборат? Цинк касалини тузатибгина қолмасдан, балки у энг ингичка қон капиллярларига қон етказиб берувчи, танани қон билан

таъминлаб турувчи, томирлар жароҳатланганда қонни тўхтатувчи функциялардан иборат.

1834. Саломатлик манбаи нима? У қардан олинади? Тоза қон. У табиий тоза овқат, тоза сув ва тоза ҳаводан олинади.

1835. Соғлом юрак сири нима? Қоннинг яхши айланиши.

1836. Сутни меъёридан ортиқча истеъмол қилиш одамни нимага олиб келиши эҳтимоли борлиги аниқланган? Атеросклерозга олиб келиш.

1837. Сигирқуйруқ, қуёнқуйруқ ўсимлигининг ер устки қисмида қандай витамин бор? С витамини бор.

1838. Сигирқуйруқ ўсимлиги баргидан тайёрланган қайнатма халқ табobatiда қандай дори сифатида ишлатилади? Жароҳатларни битирувчи дори сифатида.

1839. Сигирқуйруқдошлар, сигирқуйруқгулдиларнинг қайсилари тиббиётда ишлатилади? Ангишвонагул, сигирқуйруқ ва бошқалар.

1840. Сирка дарахти халқ табobatiда қандай мақсадда фойдаланилади? Оғиз ва милк жароҳатлари, томоқ оғриғида.

1841. Сиртлон ўсимлиги илдизидан тайёрланадиган талқон ёки сувдаги эритмаси халқ табobatiда қайси касалликларни даволашда қўлланилади? Яраларни, айрим ич касалликларини, бод ва тери касалликларини даволашда қўлланилади.

1842. Сохта каштан дарахти пўстлогининг дамламасидан тайёрланадиган экстракт қайси касалликларни даволашда ишлатилади? Бавосил, тромбофлебит, атеросклероз ва бошқа касалликларни даволашда ишлатилади.

1843. Сувзамчи ўти пояси ва барги қайнатмасидан қайси касалликларни битирувчи дори сифатида фойдаланилади? Бавосилда қон кетишини тўхтатувчи ва жароҳатларни битирувчи дори сифатида.

1844. Сувқалампир, сувамчи ўти таркибида қандай витаминлар бор? С ва К витаминлари бор.

1845. Сувқалампир ўсимлиги халқ табobatiда қадимдан нима сифатида ишлатилади? Доривор ўсимлик сифатида ишлатилади.

1846. Сувпиёз ўсимлиги илдизпоясидан тайёрланадиган

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

қайнатмадан халқ табобатида қандай мақсадда фойдаланилади? Ич сурувчи, сийдик ҳайдовчи дори сифатида фойдаланилади.

1847. Сузма (чаққи)дан ҳар куни 100 г истеъмол қилган киши қайси касалликларга учрамайди? Атеросклероз, юрак ва жигар касалликларига учрамайди.

1848. Сумбулсоч ўсимлиги қадимда қаерда ишлатилган? Халқ табобатида ишлатилган.

1849. Сўғалли ва тукли қайин барглари, куртаклари қаерда қўлланилади? Тиббиётда қўлланилади.

1850. Таннид моддалари ўсимлик тўқималари ўлгандан сўнг қаерларга шимилади? Хужайра деворчаларига шимилади.

1851. Таннид моддалари илмий тиббиётда қандай модда сифатида ишлатилади? Ошқозон-ичак касалликларининг олдини олувчи бактерицидди модда сифатида ишлатилади.

1852. Тана ва юздаги доғни кетказиш, рангни чиройли қилиш учун нўхат, илитилган тухум, гўшт сели ва хушбўй шароб истеъмол қилишдан ташқари қайси ўсимлик мевасини ейиш тавсия қилинади? Анжирни ейиш тавсия қилинади.

1853. Талқон нимага қориштириб истеъмол қилинса, ичбуруққа яхши даво қилиб, ич кетишини тўхтатади? Қатикқа.

1854. Тарвуз этида қандай витаминлар бор? В₁, В₆ ва РР витаминлари бор.

1855. Тахикардия қанча вақт давом этиши мумкин? Бир неча дақиқадан бир неча кунгача.

1856. Қайси терапевт олим уйқусизлик, неврозлар ва гипертония касаллигининг бошланғич босқичларида асаб тизимини тинчлантирадиган, ундаги кўзғалиш жараёнларини меъёр (норма)лаштирадиган ўсимликлар мавжуд эканлигини, унинг ичида энг кўп қўлланиладигани доривор валериана, яъни асорун эканлигини айтган? А. Л. Мясников.

1857. Теридаги қора доғлар ниманинг бузилганини кўрсатадиган аломат? Қоннинг бузилишини.

1858. Қайси ҳаким анорнинг барча турлари, ҳатто нордони ҳам тозаловчи, буруштирувчи хусусиятга эга эканлигини айтган? Абу Али ибн Сино.

1859. Тиббиётда "марганцовка" деб аталувчи калий перманганат қандай мақсадларда фойдаланилади? Антисептик восита бўлиб, яраларни ювишда, куйган жойларни қотиришда, ошқозон-ичакларнинг фосфор, алкалоидлар, цианид тузлари билан заҳарланганда ювишда фойдаланилади.

1860. Тиббиётда ишлатиладиган кобальтли магнитлар қайси аъзо хасталикларига яқиндан ёрдам беради? Юрак хасталикларига.

1861. Тиббиётда сурма элементининг кўпчилик бирикмалари нима сифатида қўлланилади? Дори сифатида қўлланилади.

1862. Тиббиётда черника ўсимлигининг қуритилган меваси қандай восита сифатида қўлланилади? Ички қотирувчи восита сифатида қўлланилади.

1863. Ялпиз баргларида тайёрланган настойка қандай восита сифатида ишлатилади? Кўнгил айниганда ва ўт ҳайдовчи восита сифатида ишлатилади.

1864. Тибет ва хитойлик шифокорлар парпи ўсимлигининг ўта заҳарлилигини ҳисобга олиб, унга узоқ вақт ўта мураккаб қандай ишлов беришган? Шифокорлар парпи туганакларини етти кун чучук сувга солиб қўйишган. Кейин қирқ дақиқа қайнаб турган сувга солишган ва 24 соат давомида сувга солиб қўйишгандан сўнг, нўсти арчилиб, бўлақларга бўлиниб, яна беш сутка давомида сувга солиб қўйилган. Фақат тўртинчи кунда суви алмаштирилган. Шундан сўнггина туганак бўлақлари 12 соат давомида бутланиб пиширилади ва аланга ёрдамида қуритилади. Парпи ўсимлигининг дамламасини тайёрлаш учун у 2 соат қайнатилади ва шундан кейин бoshқа дорилар таркибига киритилади.

1865. Тизимгул ўти пояси ва баргларида тайёрланган қайнатма халқ табobatiда қандай касалликларни даволашда ишлатилади? Ҳар хил шишлар ва турли касалликларни даволашда ишлатилади.

1866. Тирик организмда крахмал моддасидан қандай модда ҳосил бўлади? Глюкоза моддаси ҳосил бўлади.

1867. Томирлар гармоқданишининг икки хил шаклини ким кашф этган? Машҳур рус анатом олими В. Н. Шевкуненко.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1868. Томоқ касалида, айниқса томоқ бўғилганда, қайси хайвон сути билан кунига 3–4 маҳал фар-фара қилинса, кишининг овози ўз ҳолига қайтади? Муолажани неча кун такрорлаш керак? Қўй сути билан. 10–15 кун.

1869. Тоғолча меваларининг этида қандай витамин ва провитамин бор? С витамини ва А провитамини бор.

1870. Тоғ турбиди ўти баъзи туманларда нима сабабдан "куйдирги" деб номланади? Нима учун? Тоғ турбидининг ҳамма турлари одам терисига теккан жойини куйдиради ва бир неча соатдан сўнг ўша ерини қизартириб, ярага айлантиради. Чунки у куйдириш хусусиятига эга.

1871. Тоғ эчкиси қумолоғининг куйдирилгани қайси касалликка ишлатилади? "Тулки касаллиги"га.

1872. Тожиклар зиркдан "Қиёми зирк"ни қачон, қандай тайёрлайдилар? "Қиёми зирк" қандай касалликда ва қачон истеъмол қилинади? Зирк илдири тозаланиб, қозонга солиниб сувда қайнатилади. Қайнатиш сувнинг бешдан бир қисми қолгунча давом эттирилади. Сўнгра эритмага озгина қурт солиб, яна қайнатилади. Қайнатма қуюқ ҳолга келгач, қозондан қозонга олинади. Ушбу қуюқ масса "Қиёми зирк" деб аталади ва қуёшда қуригилади. Шу модда суяк синганда, пай чўзилганда нўхатдек бўлагини озгина доғланган мол ёғи билан қўшиб, кечқурун ётиш олдида истеъмол қилинади.

1873. Тошбақатол ўсимлиги пояси ва баргларида тайёрланган қайнатма ҳамда дамламалар қайси касалликларни даволашда қўлланилади? Тиш оғриғи ва турли тери касалликларини даволашда қўлланилади.

1874. Тромботик инсулт қандай келиб чиқади? Мия томирларида тромб (лахта) тикилишидан келиб чиқади.

1875. Туз оқибатида одам организми қайси элементдан маҳрум бўлади? Кальций элементидан.

1876. Тузнинг ажойиб ўринбосарлари нима? Денгиз ўтлари.

1877. Туз ўрнини босувчи яна нималар бор? Оддий саримсоқ қиймаси, лимон соки.

1878. Турп илдимевасида қандай витаминлар бор? А, В, С витаминлари.

1879. Туркменистон халқ табобатида қуритилган анжир барглари ва илдизидан тайёрланган қайнатма қайси касалликларга буюрилади? Меъда-ичак йўлининг иши бузилган маҳалларда ва камқонликда буюрилади.

1880. Тутдан қайси касалликларда парҳез озиқа ва шифобахш модда сифатида фойдаланилади? У сурункали гепатитда, холециститда, безгакда, ошқозон-ичак касалликларида.

1881. Тутнинг меваси, аталаси ва шираси сочдаги нимани кетказди? Бунинг учун атала докага суркалиб, неча соат давомида бошга боғланади? Қазғоқни. 8 соат давомида.

1882. Тутқаноғи бор киши қайси ҳайвон териси устига ўтирса, тутқаноқ тутиши тўхтайдими? Ит териси устига ўтирса.

1883. Туғма юрак пороклари қандай келиб чиқади? Ҳомиладор юраги ва юрак йирик томирларининг эмбрионал ривожланиши даврида ҳомиланинг нотурғун ривожланиши натижасида келиб чиқади.

1884. Туғма юрак порокларига нималар сабаб бўлади? Ҳомиладорликнинг илк даврида она организмнинг заҳарланиши, баъзи касалликлар, масалан, қизилча билан оғриш, ионлаштирувчи нурларнинг биологик таъсири ва ҳоказо сабаб бўлади.

1885. Туғма юрак порокларининг кўп учрайдиган турлари қайсилар? Катта ва кичик қон айланиш доиралари ўртасида ҳар хил комбинациядаги антролол йўллар бўлиши, юракнинг йирик томирлари, масалан, ўпка артерияси ва аортада торайган ёки битиб қолган жойлар бўлиши ёки шу томирларнинг нотўғри жойлашуви, аралаш тинч пороклар, юрак бўлмача (камера)лар сони ва тузилишига онд нуқсонлар бўлиши мумкин.

1886. Тўпгули ўсимлигининг дамламаси ҳамда сантонин нималарни туширишда фойда беради? Гиҷжаларни тушуришда.

1887. Укроп пояси ва баргларида қандай витаминлар бор? В₁, В₂, В₆ витаминлари бор.

1888. Узум таркибида қандай витаминлар бор? В ва С витаминлари бор.

1889. Узоқ умр кўриш учун киши асосий қайси безларининг яхши фаолият кўрсатишларини таъминлаши керак? Жинсий ва ошқозон ости безларининг яхши фаолият кўрсатишларини.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1890. Фалажга, бодга чалинган кишилар қайси ўсимлик қайнатилган сувга тушса, шифо топади? **Исириқ қайнатилган сувга тушса, шифо топади.**

1891. Фасодли ярага қаттиқ нон билан қайси ҳайвон ёғидан олинган жиззани янчиб, эзиб ярага малҳам сифатида қўйилса, уни тез кунда тuzатади? **Қўй ёғидан.**

1892. Фармакологин қўшилган исириқдан олинган дезоксипеганик гидрохлорид препаратни тиббиёт амалиётида қайси касалликларда кенг қўллаш тавсия этилади? **Радикулит, шол касалликларида, бош миёга қон қўйилганда кенг қўллаш тавсия этилади.**

1893. Ферментлар ўсимликнинг қаерида пайдо бўлади? **Ўсимлик тўқималарида пайдо бўлади.**

1894. Ферментлар деярли қандай моддалардан ҳосил бўлади? **Оқсил моддалардан.**

1895. Ферментлар маълум моддаларнинг реакцияга киришишини тезлаштиришда қандай ролни бажаради? **Катализаторлик ролини бажаради.**

1896. Ферментлар таъсир кўрсатадиган ҳарорат неча °C дан юқори бўлмаслиги лозим? **40 °C дан.**

1897. Флавоноидлар қандай таъсирга эга? **Спазмолитик (сицимин) ва балғам кўчирувчи (ташлатув)чи таъсирга эга.**

1898. Флавоноидлар қандай жароҳатларни даволашда юқори самара беради? **Яллиғланиш ҳамда ўн икки бармоқли ичак жароҳатларини даволашда.**

1899. Фторуроцил, фторафур каби препаратлар ёмон оқибатли қайси касалликда ишлатилади? **Ўсимталар касаллигида ишлатилади.**

1900. Фурокумаринлар қайси хасталикларни даволашда қўлланиладиган препаратлар ишлаб чиқаришда асосий хом ашё манбаларидан ҳисобланади? **Тери хасталикларини даволашда.**

1901. Хаб бул-мулук ўсимлиги тиббиётда нима сифатида ишлатилади? **Сурги сифатида ишлатилади.**

1902. Халқ табобатида тайёрланган майиз дамламаси одамнинг қайси аъзосини бўшатиш хусусиятига эга? **Ошқозонни.**

1903. Халқ табобатида қайси ўсимлик илдизи қуритиб, талқон қилиб, узум сиркасига аралаштириб, тутқаноғи бор кишига хидлатиш тавсия этилади? **Момнинг илдизини.**

1904. Халқ табобатида қичима касалига дучор бўлган беморга нима тавсия этилади? **Ўз сийдигини ичиш.**

1905. Халқ табобатида аломат чой ўсимлигининг ер остки қисмлари ва қуруқ ўгидан тайёрланган қайнатмалар қандай мақсадда ишлатилади? **Меъда-ичак касалликлари, ревматизм, ичак касалликлари, иситма, истисқо маҳалида буруштирувчи ва сийдик ҳайдовчи восита тариқасида, шунингдек оғизни чайиш учун (стоматит, гингивитда) ишлатилади.**

1906. Халқ табобатида анжабор, еркўноқ ўгидан тайёрланган гален препаратлари қандай касалликларда қўлланилади? **Сийдик ва ўт-тош касаллигида, энтеритлар, колитлар, стоматитлар, фурункулёзларда, шунингдек турли ички органлардан қон кетаётган пайтда қўлланилади.**

1907. Халқ табобатида анжир барги қаерларда ишлатилади? **Узум ва меваларни қуритишда ишқор сифатида, "сутн" тери касалликларини (кал, сўгал, темиратки), чаён ва ари чаққан жойларни даволашда ишлатилади.**

1908. Халқ табобатида анор пўсти, гулининг дамламасидан қандай модда сифатида фойдаланилади? **Анор пўстидан буруштирувчи, гулнинг дамламасидан эса яраларнинг битишини тезлаштирувчи модда сифатида фойдаланилади.**

1909. Халқ табобатида бангидевона ўсимлигининг барча турлари қандай восита сифатида қадимдан ишлатилиб келинади? **Неврозлар, психозлар ва невралгияларда, ревматизм касалликларида оғриқни қолдирадиган, ухлатадиган, тинчлантирадиган восита сифатида қадимдан ишлатилиб келинади.**

1910. Халқ табобатида бинафша ўсимлиги нимани тозаловчи восита сифатида ишлатилади? **Қонни тозаловчи восита сифатида ишлатилади.**

1911. Халқ табобатида бўрибағир ўсимлиги қандай

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

касалликларни даволашда ишлатилади? Меъда, ичак касалликларида ва қон аралаш ич кетганда ишлатилади.

1912. Халқ табобатида дўлана ўсимлиги меваси қандай касалликларга нисбатан қўлланилади? Юрак уриши тезлашишида, уйқусизликда.

1913. Халқ табобатида дўлана меваси қандай мақсадларда қўлланилади? Иштаҳа очиш, овқат ҳазм қилиш учун ҳамда истисқо, қипча ва бошқа касалликларни даволашда қўлланилади.

1914. Халқ табобатида жумрут ўсимлиги меваси ва пўстлогининг қайнатмаси нима сифатида ишлатилади? Қустирувчи дори, сурги сифатида ишлатилади.

1915. Халқ табобатида зиғир ўсимлиги мойидан қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? Қабзиятнинг 1 стакан уруғ эритмасидан уйқу олдида ичиш тавсия қилинади. Ич кетишни тўхтатишда зиғир ёки дамламаси клизма қилинади, ловия кепачи, черника ўсимлиги барглари, сули сомони ва зиғир мойи дамламаси қандли диабет касалини даволашда қўлланилади. Бунинг учун 2 стакан аралашмани 3 стакан сувга солиб, 10 дақиқа давомида дамланади, сўнгра совитилиб, чорак стакандан кунига 3 марта ичилади.

1916. Халқ табобатида зира ўсимлиги қайси касалликларни даволашда, қандай дори сифатида ишлатилади? Меъда касалликларини даволашда, сийдик ҳайдовчи дори сифатида ишлатилади.

1917. Халқ табобатида испара ўсимлигининг пояси ва барглари қайнатмаси қайси касалликларни даволашда ишлатилади? Турли шишларни, кули эса кўпроқ экземани даволашда ишлатилади.

1918. Халқ табобатида қайси касалликларни даволашда испара ўсимлигидан фойдаланилади? Яра ва чипқонларни даволашда фойдаланилади.

1919. Халқ табобатида қайси ўсимликдан тайёрланган ваннадан ревматизмни даволашда фойдаланилади? Бу қандай амалга оширилади? Исирик ўсимлигидан. Бунинг учун 100 г исирик 10 л сувга солиниб, 15–20 дақиқа ёпиқ идишда

қайнатилади, ҳар 2 кунда 10–15 дақиқа ванна қабул қилиш воситасида амалга оширилади.

1920. Халқ табobatiда қоратерак ўсимлигининг барг куртагидан тайёрланган дамлама қандай восита? Ҳароратни пасайтирувчи, юрак фаолиятини яхшиловчи восита.

1921. Халқ табobatiда моралқулоқ ўсимлигининг қайнатмаси қандай касалликларни даволашда, қандай муолажа сифатида қўлланилади? Йирингли яраларни, бачадон раки ва ёмон шишларни даволашда ҳамда қон кетишини тўхтатувчи дори сифатида қўлланилади.

1922. Халқ табobatiда пиёз билан қайси касалликлар даволанади? Турли яралар, чипқон, цинк ва бошқа касалликлар.

1923. Халқ табobatiда саллагул ўсимлигидан қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? Ошқозон яраси касаллигида, ошқозон шираси пасайганда, қон тўхтатувчи восита сифатида, подагра, тутқаноқ, ревматизм ва шол касалликларини даволашда фойдаланилади.

1924. Халқ табobatiда саримсоқ пиёзбошидан қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? Йўтал, нафас қисиши, нафас йўллариининг бошқа касалликлари, меъда, ичак, безгак ва бошқа касалликларни даволашда фойдаланилади.

1925. Халқ табobatiда толдан қандай мақсадда фойдаланишган? Иситма туширувчи, безгак касаллигига қарши восита сифатида фойдаланишган.

1926. Халқ табobatiда тутнинг турли навлари меваси қандай мақсадда қўлланилади? Овқат ҳазм қилиш фаолиятини ва қон ҳосил бўлишини яхшилаш мақсадида қўлланилади.

1927. Халқ табobatiда шотара ўтидан тайёрланган дамлама қайси касалликларда қўлланилади? Сарик ва турли тери касалликларида қўлланилади.

1928. Халқ табobatiда шувоқ ўсимлигидан қайси касалликларни даволашда дори сифатида фойдаланилади? Ошқозон-ичак, ўт ҳайдовчи, сийдик ҳайдовчи, оғриқ қолдирувчи, тинчлантирувчи, гижжа ҳайдовчи дори сифатида фойдаланилади.

1929. Хинин моддаси тиббиётда қандай мақсадларда

ишлатилади? Хинин бачадон мушакларини кўзгатади, бачадон қисқаришини кучайтиради, юрак мушаклари кўзгалувчанлигини камайтиради. Безгакка қарши модда сифатида ишлатилади.

1930. Хинин моддаси ҳалқ табобатида қайси касалликларни даволашда қўлланилади? Тери касалликларини даволашда қўлланилади.

1931. Хитойликлар буқоқ касаллигини нима билан даволаганлар? Денгиз булути (сувўти)нинг кули (таркибида 8,5 фоизгача йод) билан даволаганлар.

1932. Хитойликларнинг асосий овқати нима? Гуруч ва сувда қайнатиб енгил пиширилган сабзавот.

1933. Хурмо меваларида қандай витамин бор? С витамини бор.

1934. Чайналган буғдой қайси касалга қўйилса, уни тез пиширади? Чипқонга қўйилса.

1935. Чап қўлдаги томирлар ўнг қўл томирларига ёки бир кишининг қўлидаги томирлар иккинчи кишиникига нима қилмайди? Ўхшамайди.

1936. Чаканда, маймунжон меваларида қандай витаминлар бор? В₁, В₂, С, Е витаминлари.

1937. Чаканда ёғидан қайси касалликларга шифо бўладиган дорилар тайёрланади? Чаканда ёғидан битиши қийин бўлган яраларга, куйган ва совуқ урган териларга, меъда яраларига шифо бўладиган дорилар тайёрланади.

1938. Чекиш натижасида келиб чиқадиган жаллод — касаллик нима? Ўпка эмфиземаси.

1939. Черника ўсимлигининг тиббиётда қуритилган меваси қандай восита бўлади? Ични қотирувчи восита бўлади.

1940. Чипқон ҳали қаттиқ бўлса, қайси паррандалар ахлатини аралаштириб ва унга ёғ қўшиб малҳам қилинса, чипқон пишади? Чумчуқ ва товуқ ахлатини.

1941. Читранги ўсимлигининг ер остки қисмидан нимани даволашда ишлатиладиган глюкозидлар-эримизин, эризимозид олинади? Юрак-қон томирларини.

1942. Чилонжийда мевасида қандай витамин бор? С витамини бор.

1943. Чорва молларини яйловга чўпон қайси дарахт новдалари билан ҳайдаган? Чўпон молларни турли касалликлардан қайси ўсимлик асрайди деб ҳисоблаган? **Арчанинг. Арча ўсимлиги.**

1944. Чойда қандай заҳарли моддалар бор? Қонингизни қайси ичимлик билан заҳарламанг? **Кофеин, коденн заҳарли моддалар бор. Чой билан заҳарламанг.**

1945. Шафтоли мевасида қандай витамин бор? **С витамини бор.**

1946. Шабкўрлик азобини тортаётган киши кўзига кашничи билан қайси ўсимлик қайнатмасидан қўйса, дарддан халос бўлади? **Мойчечак қайнатмасидан қўйса.**

1947. Шабкўрлик билан оғриган бемор учун қайси парранда гўшти шифобахш неъмат ҳисобланади? **Каклик гўшти.**

1948. Шиш одамнинг чотида бўлса, қайси сабзаёт уруғини қўйиб боғласа ёки осиб қўйса, елларни ҳайдайди ва одам чотидаги шишларни йўқотади? **Шолғом уруғини.**

1949. Шишган юзни қайси ҳайвон сути билан чаймоқ керак? **Туя сути билан.**

1950. Шеролғин ўсимлигининг халқ табobatiда ер устки қисми қайси касалликларни даволашда қўлланилади? **Иштаҳа очиш, овқат ҳазм қилиш учун ҳамда истисқо, цинк ва бошқа касалликларни даволашда қўлланилади.**

1951. Шеролғин ўсимлигининг суюқ экстракти қайси касалликни даволашда ишлатилади? **Сурункали гастритни.**

1952. Шеролғин қандай таъсирга эга? **Гижжани ҳайдаш таъсирга.**

1953. Шимолий Америка ҳиндулари қандай беморларни арчазорларга жойлаштиришганлар ва улар тўлиқ соғаймагунларигача у ердан чиқаришмаганлар? **Сил касалларни.**

1954. Ширин анор қайси аъзони тозалайди? **Нордони эса қайси касалликларда фойда беради? Ичми тозалайди. Меъда касалликларида, иситмани туширишда фойда беради.**

1955. Ширинмия ёки қизилмия илдизидан тайёрланган куюқ

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

экстракт шарбат ва порошоклар қандай мақсадда қўлланилади? **Балғам қўчирувчи, сурги сифатида қўлланилади.**

1956. Шифокор олимларнинг фикрига кўра мўътадил артериал қон босими 16 ёшдан 30 ёшгача (I), 30 ёшдан 39 ёшгача (II), 40 ёшдан 59 ёшгача (III), 60 ёшдан 69 ёшгача (IV) неча мм сим. устунига тенг бўлади? **120/75–130/80 мм симоб устунига (I), 130/80 мм симоб устунига (II), 130/90 мм симоб устунига (III), 140/90–150/90 мм симоб устунига (IV) тенг бўлади.**

1957. Шолғом шарбатининг нима билан аралашмаси йўтал қолдирувчи восита ҳисобланади? **Шакар ёки асал билан аралашмаси.**

1958. Шотара ўтида қандай витаминлар бор? **C ва K витаминлари бор.**

1959. Шотут баргларида қандай витамин бор? **C витамини.**

1960. Шотут меваси, унинг шираси ва қоқиси халқ табobatiда қайси касалликларни даволашда қўлланилади? **Қандли диабет ва қон босими касалликларини даволашда.**

1961. Шувокнинг ер устки қисмидан тайёрланган дамламаси халқ табobatiда қайси касалликларни даволашда ишлатилади? **Тутқаноқ, менингит, ўпка сили ва асаб касалликларини даволашда ишлатилади.**

1962. Шувок ўсимлиги қайси касалликда дизенфекцияловчи восита сифатида қўлланилади? **Вабо касаллигида.**

1963. Шўра ўсимлигидан ажратиб олинган сальсолин алкалоиди қайси касалликларда қўлланилади? **Гипертония касаллиги ва мия томирлари спазмида қўлланилади.**

1964. Эски шохни ёқиб, кули гўдак нимаси билан аралаштирилиб ярага қўйилса, тезда тузалади? **Сийдиги билан.**

1965. Эфир мойлари қандай органик моддалар йиғиндиси? **Ўсимликларнинг ҳамма органларида тўпланадиган бир қанча моддаларнинг мураккаб бирикмаларида ҳосил бўлган, гепетик жиҳатдан ўзаро узвий боғланган, учувчанлик хусусиятига эга бўлган органик моддалар йиғиндиси.**

1966. Эндокардит нима? **Юрак ички қаватининг яллиғланиши.**

1967. Эндокардит — юрак ички пардаси (эндокард)нинг яллиғланиши кўпинча қайси касаллик оқибатида келиб чиқади? **Ревматизм оқибатида.**

1968. Эндокардит ревматизмдан ташқари яна қайси касалликлар натижасида юзага келади? **Сифилис, захм, сил, миокард инфаркти натижасида.**

1969. Эмбомик инсульт нима натижасида содир бўлади? **Мия томирларига эмбол (қон оқимиға тушган ёки четдан кирган ва қон томириға тикилиб қолиши мумкин бўлган бирор модда, зарра, ҳаво ва ҳоказо) тикилиши натижасида содир бўлади.**

1970. Қаерлик ошпазлар овқатға умуман туз қўшишмайди? **Франциялик ошпазлар.**

1971. Эвгенол ўсимлиги қандай касалликларни даволашда, эфир мойи эса қайси саноатда ишлатилади? **Тиш касалликларини даволашда, упа-элик саноатида ишлатилади.**

1972. Эман дарахти илдизининг пўсти рус табобатида қандай ҳолларда қўлланилади? **Ич кетишда, ички ва ташқи қон кетишида, цинк, рахит ҳамда оғир металл тузлари ва қўзиқоринлардан захарланганда қўлланилади.**

1973. Эрон шувоғи ўсимлиги ўти ва баргларида қандай витамин бор? **С витамини бор.**

1974. Юрак фаолияти нима туфайли доимо ҳаракатда? **Қон туфайли.**

1975. Юракка қон нималардан оқиб келади? **Веналардан.**

1976. Юрак-томир тизимининг тузилиши ҳақидаги ҳозирги замон тушунчаси вужудға келишида қайси олим томонидан капиллярларнинг кашф қилиниши охирги тафсилот бўлган? **Италиялик олим М. Мальиғи томонидан 1661 йилда.**

1977. Юрак деворлари неча қаватдан иборат? **Уч қаватдан.**

1978. Юракнинг қандай қисмлари кўкрак қафасининг чап ва ўнг томонларида жойлашган? **Катта қисми чап томонда, кичик қисми ўнг томонда.**

1979. Юракка марказдан қочувчи неча жуфт асаб тодалари келади? **Икки жуфт.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

1980. Юрак қисқаришидаги нормал ритм бузилиши нима?
Юрак аритмиялари.

1981. Юрак қисқариши ритмининг тезлашиши юрак мушакларида қандай жараёнларнинг бузилишига олиб келади?
Модда алмашинуви ва қон айланишининг бузилишига.

1982. Юракнинг миокардит, склероз каби касалликлари ёки юракнинг асаб тизими томонидан бошқарилишининг бузилиши қайси касалликка сабаб бўлиши мумкин? **Юрак аритмиясига.**

1983. Юрак ўйнаши нима, унинг пайдо бўлишида нималар сабаб бўлади? **Юракнинг тез ёки кучайган қисқаришларини ҳис этиш — соғлом кишиларда юрак ўйнашининг пайдо бўлишига юрак фаолиятини бошқарувчи асаб аппарати қўзғалувчанлигининг зўр бериб жисмоний иш қилиш, иссиқ ҳаво таъсир этиши, тамаки, алкоголь, аччиқ чой, кофе ва бошқаларни истеъмол қилиш оқибатида ўзгариши сабаб бўлади.**

1984. Юрак ўйнаши касаллиги қайси касалликлар оқибатида юзага келади? **Юрак ўйнаши, юрак-томир тизими касалликлари (юракнинг ишемик касаллиги, гипертония, юрак пороклари, миокардитлар)да бошқа органлар ва тизимларининг оғир касалликлари билан давом этувчи ҳолатларда, иситма касалликлари ва бошқаларда юзага келади.**

1985. Юрак ва ундан бошланадиган томирларнинг анатомик тузилишидаги турғун камчилик, нуқсонлар, нормал қон оқимиға нима халақит беради? **Юрак пороклари.**

1986. Юрак пороклари неча турга бўлинади? Улар қайсилар? **Иккита турга. Улар: туғма ва орттирилган юрак пороклари.**

1987. Юрак пороклари қандай текширув услублари ёрдамида аниқланади? **Перкуссия, аускультация, рентген, фонокардиография ва бошқа текширув услублари ёрдамида аниқланади.**

1988. Юрак чап қоринчасининг ўткир етишмовчилиги оқибатида тўсатдан нафас қисилиши, бўғилиш хуружи нима? **Юрак астмаси.**

1989. Юрак астмаси қайси касалликлар оқибатида юзага келиши мумкин? Гипертония касаллиги, юрак тонус томирлари етишмовчилиги, кардиосклероз, миокард инфаркти, юрак (аорта ва митрал) порокларида, буйрак яллиғланиши (нефрит)да, юрак ишемик касаллиги ва бошқа касалликлар оқибатида юзага келиши мумкин.

1990. Юрак астмаси қанча вақт давом этиши мумкин? Бир неча дақиқадан бир неча соатгача.

1991. Юрак астмаси кўпинча қачон хуруж қилади? Тунда.

1992. Юрак астмасининг оғирроқ ҳолларида нима пайдо бўлади? Ўпка шиши пайдо бўлади.

1993. Юрак астмаси хуружга нималар олиб келади? Жисмоний зўриқиш, қаттиқ ҳаяжонланиш ёки ортиқроқ овқат еб қўйиш, кучли йўтал тутниши ва ҳоказолар.

1994. Юрак астмаси аломат(белги)лари нималардан иборат? Кўпинча қон аралаш суяқ балғам ташлайди, пульс тезлашади, ўлиб қолаётгандек ваҳимага тушади.

1995. Юрак астмасининг давоси нима? Томир кенгайтирувчи, юрак фаолиятини кучайтирувчи, сийдик ҳайдовчи доридармонлар, кислород ва ҳоказо буюрилади, парҳез тавсия этилади.

1996. Юрак фаолияти циклини нима ташкил этади? Систоланинг диастола билан изчил алмашилиб туриши.

1997. Юракнинг ишемик касаллиги нима оқибатида вужудга келади? Юрак мушакларининг қон билан етарли таъминланмаслиги оқибатида вужудга келади.

1998. Юракнинг ишемик касаллиги, асосан, нималар туфайли келиб чиқади? Асосан, юрак тонус артерияларининг атеросклеротик ўзгаришларга учраши, спазми, шунингдек улар бўшлиғида қоннинг (ивиб) лахта бўлиб чўкиши (тромбоз) ва бошқалар туфайли келиб чиқади.

1999. Юракнинг ишемик касаллигига қайси касалликлар киради? Стенокардия, миокард инфаркти, атеросклеротик кардиосклероз киради.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

2000. Юракнинг навбатдан ташқари қўшимча қисқариши нима? **Пароксизмал систолия.**

2001. Юрак уришининг тўсатдан тезлашуви нима? **Пароксизмал тахикардия.**

2002. Юракнинг ҳар хил вақт оралиғида нотўғри қисқариши нима? **Тебранувчи аритмия.**

2003. Юрак халтасида нима бор-йўқлигига қараб перекардитнинг куруқ ва экссудатли хиллари фарқ қилинади? **Суюқлик.**

2004. Юракка нима дам беради? **Очлик.**

2005. Юракнинг душмани нима? **Тамаки.**

2006. Юракнинг яхши ишлаши учун қонда қайси кимёвий элемент меъёрида бўлиши керак? **Кальций элементи.**

2007. Юрак-қон томир тизимига таъсир этувчи гликозидлар бошқа моддалардан фарқли ўлароқ ўз таъсирини тўғридан-тўғри қайси аъзога ўтказди? **Юракка.**

2008. Юрак-буйрак касалликларининг микроблари қайси ўсимликка бардош беролмайди? **Исириққа.**

2009. Юзда доғ бўлса, ҳар куни қайси модда цетронини сут билан суртиш юзни тозалаб тиниқ қилади? **Крахмал моддаси.**

2010. Ялпизда қандай витамин бор? **С витамини бор.**

2011. Янтоқ илдизларида қандай витамин бор? **С витамини бор.**

2012. Янтоқ ер устки қисмида қандай витаминлар бор? **К витамини ва В гуруҳ витаминлари бор.**

2013. Янтоқ шоҳлари ва тиканларида қандай витаминлар бор? **С ва К витаминлари бор.**

2014. Яснотка ўсимлиги қаерда қўлланилади? **Халқ табobatiда.**

2015. Яра ёки жароҳатга қайси қуш мияси суртилса, тузалиб кетади? **Чумчуқ мияси.**

2016. Ўзбекистонда доривор ўсимликларнинг неча тури мавжуд? **577 та тури.**

2017. Ўпка артерияси неча тармоққа бўлинади? Шу тармоқлар бўйлаб нима ўпкага қараб йўналади? **Икки тармоққа бўлинади. Қон.**

2018. Ўпка касалликларида, овоз йўқолганда, нафас йўлларидаги хасталикларни даволаш учун нима истеъмол қилинса, ижобий натижа беради? **Шолғом истеъмол қилинса.**

2019. Ўпка капиллярларида вена қон нимага айланади? **Артериал қонга.**

2020. Ўрта асрларда қоқиўти мойидан қайси касалликларни даволашда фойдаланилган? **Яраларни, куйган жойларни, тери касалликларини даволашда фойдаланилган.**

2021. Ўрта асрларда игир ўсимлигидан нима сифатида фойдаланилган? Қандай яраларга майдалаб сепишган? **Дизенфекцияловчи дори сифатида фойдаланилган. Тошмали тиф, вабо, грипп касалликларининг олдини олиш учун уни чайнашган, йиринглаган яраларга майдалаб сепишган.**

2022. Ўрта асрларда қайси ўсимликнинг турли қисмларидан тайёрланган қайнатма билан меъдани, яраларни, сўғални, қадокни даволаганлар, соч ўстиришда фойдаланганлар? **Тол ўсимлигининг қайнатмаси билан.**

2023. Ўрта асрларда саллагул ўсимлиги қайси касалликларни даволашда истеъмол қилинган? **Буйрак, жигар, талоқ ва бачадон касалликларини даволашда истеъмол қилинган.**

2024. Ўрта асрларда шувоқ ўсимлиги билан қайси касалликларни даволаганлар? **Ошқозон-ичак касалликларини.**

2025. Ўрта Осиёда каврак ўсимликлари халқ табobatiда қайси касалликларда ишлатилади? **Асафитида жигар хасталикларида, ошқозон-ичак, тери, неврозларида ишлатилади.**

2026. Ўрик, зардоли таркибида қандай витаминлар бор? **А ва С витаминлари бор.**

2027. Ўсимликлардан қайсилари шифобахшлиги билан одам умрига умр қўшади? **Боригул, қорақобуқ (омонқора), санчикўт, эрмон, сириқ сингари санаб ниҳоясига етиб бўлмайдиган ўсимликлар.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

2028. Ўсимликлардан олинган фитонцидлар тиббиётда нима сифатида ишлатилади? **Антибиотиклар сифатида ишлатилади.**

2029. Ўсимлик мойлари қон ҳамда қон томирчалари деворидаги қайси моддани эритиш хусусиятига эга? **Холестерин моддасини эритиш хусусиятига эга.**

2030. Қандай мижозлар оралиқ мижозлар? **Хўл-иссиқ, хўл-совуқ, қуруқ-иссиқ, қуруқ-совуқ мижозлар оралиқ мижозлар.**

2031. Қизиллик ниманинг оқибати? **Қоннинг оқибати.**

2032. Қайси флавоноидлар капилляр томирларни мустаҳкамлаш ҳамда қон томир деворчаларини зичлаштириш қобилиятига эга? **Руцин ва кверцетик флавоноидлар.**

2033. Қандай гликозидлар ошқозон-ичак йўллариининг иш қобилиятини оширади? **Аччиқ гликозидлар.**

2034. Қандай гликозидлар иштаҳани очади ва овқат ҳазм бўлишини яхшилайдми? **Аччиқ гликозидлар.**

2035. Қайси пантотенат витаминлар қайнаган сувда тез парчаланади ва шифобахшлик хусусиятини йўқотади? **С, Р, В₁, В₂, В₆, Н ва бошқа пантотенат витаминлар.**

2036. Қайси витаминлар қайнаган сувда тез парчаланмайди ёки бузилмайди? **А, К, Д, Е витаминлари.**

2037. Қайси витаминлар ёғларда парчаланиб, таъсир қувватини йўқотади? **А, К, Д, Е витаминлари.**

2038. Қайси витаминлар кислород таъсирида бузилади? **А, С, В витаминлари.**

2039. Қадимги табобатда эти узишган жойга шишларни юмшатиб, захарини оладиган қайси суюқликни босиш тавсия этилган? **Пешобни босиш.**

2040. Қайси витамин таъсирга чидамлироқ? **В₂ витамини.**

2041. Қандай кислоталар иштаҳани очади, овқат ҳазм қилишни яхшилайдми? **Органик кислоталар.**

2042. Қон томирлари нечага бўлинади? Улар қайсилар? **Тўртга бўлинади. Улар: артериялар, артериолалар, капиллярлар ва веналарга бўлинади.**

2043. Қайси томирлар қонни юракдан тўқималарга етказиб беради? **Артериялар.**

2044. Қайси рус физиологи артериолаларни қон айланиш тизимининг "жўмраги" деб атаган эди? **Н. М. Сеченов.**

2045. Қайси юнон шифокори юракнинг ўнг ярим қисми ва веналарда тўқ қизил қон, юракнинг чап ярми ҳамда артерияларда эса лола (оч) ранг қон бўлишини аниқлаган? **Гален.**

2046. Қон айланиш вақти катта қон айланиш доирасида ўрта ҳисобда неча сонияни, кичик қон айланиш доирасида неча сонияни ташкил этади? **22 сонияни, 5—6 сонияни ташкил этади.**

2047. Қонда нималар борлиги учун у ҳимоя функциясини бажаради? **Антителалар, антитоксин ва лизин, шунингдек лейкоцитлар борлиги учун.**

2048. Қон яратувчи аъзоларга яна қайси аъзолар киради? **Лимфа тугунлар, талоқ, айрисимон без қон яратувчи органларга киради.**

2049. Қоннинг организмда ҳаракатланиши нима дейилади? **Қон айланиши дейилади.**

2050. Қон ўпка капиллярлари орқали оқиб ўтаётганда ҳаво таркибидаги кислород эритроцитларнинг гемоглобини билан қўшилиб, нима ҳосил қилади? **Беқарор бирикма ҳосил қилади.**

2051. Қон кислород билан тўйиниш вақтида, ўзидаги қандай моддани ўпкани тўлдириб турувчи ҳавога беради? **Карбонат ангидриди.**

2052. Қайси касалликларда тахикардия пайдо бўлади? **Тирсотоксикоз, сил, анемия, невротенияда тахикардия пайдо бўлади.**

2053. Қандай касалликлар брадикардияга сабаб бўлади? **Баъзи токсикозлар (сарик касаллиги, уремия), юқумли касалликлар.**

2054. Қандай асаблар диастолани тезлаштиради? **Симпатик асаблар.**

2055. Қон босими хасталиги неча босқичга бўлинади? **Уч босқичга.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

2056. Қон босими хасталигининг биринчи босқичи қандай кечади? Артериал босим қандай бўлади? Беморнинг юрак соҳасида оғриқ сезилиб, бош оғриғи, бош айланиши, уйқусизлик, салга жаҳл чиқиши, терлаш, оёқ-қўларининг увишиши, қулоқ шанғиллаши каби нохуш ҳолатлар безовта қилади. Бу босқичда артериал босим вақти-вақти билан қўғарилиб туради.

2057. Қон босими хасталигининг иккинчи босқичида қон босими қандай бўлади? Қон босими турғун ва доимий бўлади.

2058. Қон босими хасталигининг иккинчи босқичида нималар кузатилади? Бош оғриғи зўрайиб, бош айланади, уйқуси бузилиб тез чарчайди, меҳнат қобилияти пасаяди, юрак сиқилиши ва юракни ғижимловчи оғриқдан кўз атрофининг қоронғилашиши ва бошқалар кузатилади.

2059. Қон босими хасталигининг учинчи босқичида қандай ўзгаришлар бўлади? Деярли барча аъзо ва тўқималарда склеротик ўзгаришлар бўлади.

2060. Қон босими хасталигининг учинчи босқичида, қайси аъзоларда қандай ўзгаришлар ривожланиб кетади? Юрак, буйрак ва бош миёда склеротик ўзгаришлар жараёни жуда ривожланиб кетади.

2061. Қон босими хасталигининг учинчи босқичида қон босими неча мм симоб устунига тенг бўлади? 200/130, 250/130 мм симоб устунига тенг бўлади.

2062. Қон босими хасталигининг учинчи босқичида одам организмида қандай жараён бузилади? Қон айланиш жараёни.

2063. Қон босими хасталигининг учинчи босқичида одам бошида қандай ўзгариш содир бўлади? Бош оғриғи зўрайиб, бош айланади.

2064. Қон босими хасталигининг учинчи босқичида одам хотираси нима бўлади? Пасаяди.

2065. Қон босими хасталигининг учинчи босқичида одам буйраклари фаолиятида қандай ўзгариш содир бўлади? Буйрақлар фаолияти бузилади.

2066. Қоннинг асосий вазифаси нималардан иборат? **Тўқималарни кислород ва керакли озиқалар билан таъминлаш.**

2067. Қайси давлат халқи қонида холестериннинг юқорилиги бўйича дунёда биринчи ўринда? **АҚШ халқи.**

2068. Қайси давлатни дунёнинг коронар касалликлари эпидемияси ўчоғи, дейишади? **АҚШ ни.**

2069. Қонда холестерин миқдори неча бирликдан ошиб кетмаслиги керак? **200 бирликдан.**

2070. Қондаги холестерин миқдорини пасайтиришнинг энг осон ва енгил усули нима? **Очлик усули.**

2071. Қондаги холестерин миқдори неча бирликдан неча бирликкача бўлиши нормал ҳолат ҳисобланади? **120 бирликдан 180 бирликкача бўлиши нормал ҳолат ҳисобланади.**

2072. Қон нимадан иборат? **Миллиардлаб митти тўқимачалардан иборат.**

2073. Қондаги кўнил таначалар ҳар неча кунда янгиланиб турилади? Бу жараён қанча вақт давом этади? **28 кунда. Бешикдаги даврдан то ўлгунича.**

2074. Қайси давлатда вояга етмаганларнинг қарийб 50 фоизи қандайдир даражада ўпка эмфиземасига чалинган? **АҚШ да.**

2075. Қайси витамин табиатдаги соғломлаштирувчи асосий элементлардан бири? **С витамини.**

2076. Қаҳва (кофе) юрак учун жуда кучли салбий таъсир қилувчи нима? **Стимулятор.**

2077. Қаҳвада юракнинг тез уришига мажбур қиладиган, керагидан ортиқ безовта қиладиган қандай модда бор? **Наркотик — кофен моддаси бор. Бундан ташқари, қаҳвада смола ва бошқа юрак-қон томирлари деворларига ёпишиб қолувчи захарли моддалар ҳам бор.**

2078. Қандай моддалар буйрак, ўт пуфакчасида тошларни, артерия ва венада ҳамда организмнинг бошқа жойларида кислотали кристалларни ҳосил қилади? **Ноорганик моддалар.**

2079. Қаерлик таниқли шифокор биринчи бўлиб, "дегенерация" сўзини ишлатган? Бу сўз нималарга тааллуқли?

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

Канадалик таниқли шифокор Вильям Ослер. Қон томирларига тааллуқли.

2080. Қайнатиб пиширилган шолғомни қайси касалликнинг бошланиш пайтида мунтазам истеъмол қилиб турилса, касалга даво бўлиб, ижобий натижа беради? **Аллергия касаллигининг.**

2081. Қайси мева билан ичилган чой одам аъзоларини мустаҳкамлайди, иштаҳани кўзғатади, одамни бардам қилади, кайфиятини кўтаради? **Олма билан ичилган чой.**

2082. Қайси ўсимлик мевасини сутда қайнатиб ейилса, йўтал йўқолади? **Анжирни.**

2083. Қайси ўсимликни қайнатиб ва унга ўчоқ қурумани кўшиб темирatkига суртилса, шифо бўлади? **Тамакини.**

2084. Қайси ўсимлик барги чайнаб ейилса, жигардаги тиқилмаларни очади ҳамда меъда оғригини қолдиради? **Сабур ўсимлиги барги.**

2085. Қайси ўсимлик уруғи дамлаб ичилса, меъдани юмшатади, жигар тиқилмасини очади? **Турп ўсимлиги уруғи.**

2086. Қайси ўсимлик дамламаси ҳиқичоқни тўхтатади? **Равоч ўсимлиги дамламаси.**

2087. Кўл-оёқ шишганда, сиркалаб қўйилган қайси ўсимлик суртилса, тез шифо қилади? **Кашнич ўсимлиги суртилса.**

2088. Қайси ўсимлик уруғини майдалаб, сиркага қўшиб, юздаги доғларга суртилса, доғлар тез кунда йўқолади? **Турп уруғини.**

2089. Қайси ўсимлик меваси терига қараб ҳайдаладиган суюқ қон пайдо қилади, шу сабабли киши танаси ва рангини тиниқ қилади ҳамда семиртиради? **Анжир.**

2090. Қора доғлар кўпинча қандай аёлларда учрайди? Бу қора доғларни кетказиш учун кўпроқ нималар истеъмол қилиш керак? **Ҳомиладор аёлларда. Редиска, сут.**

2091. Қайси ўсимлик мевасини қирғичдан ўтказиб, сиқиб олинган шарбатдан 2—3 културм ичилса, жигилдон қайнашини таққа тўхтатади? **Сабзини.**

2092. Қайси қуш ёғи билан сигир ёғини тенгма тенг оғирликда аралаштириб заҳарланган одамга берилса, тез таъсир қилиб, заҳарни қайтаради? **Лайлак ёғи билан.**

2093. Қутурган ит тишлаган жойга нима қўйилса, шифо қилади? **Анжирнинг хоми ёки янги узиб олинган япроғи қўйилса.**

2094. Қандай парҳез ичбуруғ (қон аралаш ич кетганда) ва ичак пардаси яллиғланганда яхши фойда беради? **Олмали парҳез.**

2095. Қайси ўсимлик уруғи ҳар куни ейилса, тандан эски йўтал қувилади? **Кунжут уруғи.**

2096. Қайси ўсимликнинг қуритилмаганини эзиб шираси олиниб, бу ширани асал билан аралаштириб, кўзга суртилса, кўз гавҳарининг хиралашишига (катарактага) даво ва энг яхши шифо қилади? **Совуқўти ўсимлигининг.**

2097. Қайси ўсимликни сиқиб, суви кўзга томизилса, кўзни ўтқир (равшан) қилади? **Равоч ўсимлигини.**

2098. Қайси жонивор ёғи кўзнинг сурункали қичишига даво? **Куён ёғи.**

2099. Қайси жонивор териси кўзга қўйилса, унда кўз нигоҳи тиниқлашади? **Илон териси.**

2100. Қашқарбеда, сариқ беда ўтларида қандай витаминлар бор? **С ва Е витаминлари.**

2101. Қандай касалликлар билан оғриган одамларга анжир ейиш тўғри келмайди? **Қандли диабет билан оғриган касалларга ва ўтқир меъда-ичак касалликлари билан оғриган одамларга.**

2102. Қандай касалликларда анжир мураббоси чой билан ичилади? **Ангина ва юқори нафас йўллариининг яллиғланиш касалликларида.**

2103. Қадимги ҳакимларнинг фикрига қараганда, анжир қандай маҳалларда одамга фойдали? **Одам дармонсизланиб юрадиган маҳалда, юраги ўйнаганида, кўкраги оғриганида, шунингдек бронхмал астма ва йўтал маҳалида фойдали. Буйрак ва қовоқ фаоллятини жойига келтириб, одамнинг рангини тиниқлаштиради.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

2104. Қайси мамлакат аҳолиси петрушкани мардлик гиёҳи деб таърифлашган? **Мисрликлар.**

2105. Қизил дўлана, зардак дўлана таркибида қандай витаминлар бор? **С ва Р витаминлари.**

2106. Қаерда жангчиларга уруш олдидан петрушка беришган? Нима учун? **Қадимги Румда. Чунки унда қатор витаминлар билан бирга инсонга жасурлик берувчи апсол мавжуд.**

2107. Қандай киши ҳамиша соғлом ва бақувват бўлади? **Серҳаракат киши.**

2108. Қандай кишилар узоқ умр кўришдан маҳрум бўладилар? **Нимжон, нўноқ, дангаса, жаҳлдор, бадфёъл ва заҳматни яхши кўрмайдиган бахил, кибрли кишилар.**

2109. Қайиннинг қайси турлари барглари ва куртаклари тиббиётда қўлланилади? **Сўгалли ва тукли қайинларнинг барглари ҳамда куртаклари.**

2110. Қадимдан қайси ўсимлик турли тери шамоллаш касалликларида, безгак ва қонда ишлатилади? **Исирик ўсимлиги.**

2111. Қайси жониворнинг тезаги сепкил ва доғга суртилса, шифо бўлади? **Чигиртканинг тезаги.**

2112. Қайси кемирувчининг тезаги "тулки касаллиги"да ишлатилади? **Каламушнинг тезаги.**

2113. Қайси қушнинг тезаги рангни гўзал қиладиган дорилардан ҳисобланади? **Каптарнинг.**

2114. Қайси парранданинг ёғи рангни тоза қилади? **Ўрдакнинг ёғи.**

2115. Қайси йиртқич ҳайвоннинг қони иссиқ ҳолда суртилса, доғ ва сепкилга фойдали? **Айиқ қони.**

2116. Қайси парранданинг қони сийнани ўз ҳолида сақлайди? **Кўршапалак қони.**

2117. Қайси жонивор зайтун ёғида бир оз туз билан қайнатиб истеъмол қилинса, мохов касаллигига ва газандаларнинг чақишига қарши даво бўлади? **Курбақа.**

2118. Қайси ҳайвоннинг тезағи ичилганда нуқтали қонталаш ва сепкилга фойда қилиб, сўғалларни туширади? **Туянинг тезағи.**

2119. Қайси ҳайвоннинг сийдиги сўғалларга қарши ишлатилади? **Итнинг сийдиги.**

2120. Қайси парранда ёғи қиз бола сийнасининг катта бўлишига йўл қўймайди? **Кўршапалак ёғи.**

2121. Қайси ҳайвоннинг куйдирилган тўпиғи песга суртилса, фойда қилади? **Чўчқанинг.**

2122. Қайси жонивор чаққан жойга дарҳол саримсоқ палласини суртиш керак? **Илон чаққан жойга.**

2123. Қайси жонивор чаққан жойга оқ хўрознинг сафроси суртилса, захрини кесали? **Илон чаққан жойга.**

2124. Қайси жонивор чаққан кишига лайлак ёғи тавсия этилади? **Илон чаққан кишига.**

2125. Қайси жонивор ёғи кўзнинг сурункали қичишига даво? **Қуён ёғи.**

2126. Қайси ҳайвоннинг ўт пуфагини жийда баргига ўраб, тумор қилиб юрган ҳар бир одам фарзанд кўради? **Сигирнинг.**

2127. Қайси ҳайвон юрагини тановул қилган бепушг аёл фарзанд кўради? **Хачир юрагини.**

2128. Қайси ҳайвоннинг ўпкасини сепкиллик юзга суртилса, у сепкилни йўқ қилади? **Эчкининг ўпкасини.**

2129. Қайси ҳайвоннинг қони иссиқ бўлиб, сепкил ва доғни тозалайди? **Денгиз кўёничининг қони.**

2130. Қайси жониворнинг кули қайнатилган асал билан қўшилса, оёқларнинг совуқдан ёрилганига яхши дори бўлади? **Дарё қисқичбақасининг кули.**

2131. Қайси жониворни янчиб талқони зарур аъзога боғланса, баданга кирган тикан ва ўқларни тортиб чиқаради ҳамда сўғални кўчиради? **Геккон калтакесагини.**

2132. Қайси жониворни ўлдириб, сўнгра уни қуришиб зайтун ёғи билан ишлатилса, калнинг сочини ўстиради? **Геккон калтакесагини.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

2133. Қайси ҳайвонда юриш эрлик қувватини оширади? **Отда юриш.**

2134. Қайси жонивор гўшти 5–6 марта қайнатиб ейилса, эски бош оғриғи қийнаётган бемор дардига шифо бўлади? **Типратикон гўштини.**

2135. Қайси жониворни қуритиб, туйиб алоэ билан тенг миқдорда аралаштириб, бавосил ярасига 5–8 марта қўйилса, касаллик йўқ бўлади? **Зулуки.**

2136. Қайси жонивор қанотининг пати куйдирилиб, кули теридаги ярага сепилса, тез тузалади? **Товуқ қанотининг пати.**

2137. Қайси парранда тухуми, зарафан (шафран), қуритилган кашничдан (ҳаммасидан бир дирҳамдан) малҳам дори тайёрлаб, ярага суртилса, яра уч кунда тузалади? **Товуқ тухуми.**

2138. Қайси аъзо ярасига гулхайри барги ивитиб боғланса, ярани тез қайтаради, шишларни шимдиради, оғриқни босади? **Сийна ярасига.**

2139. Қайси ҳайвон сафросини қайнатилган сув билан омикта қилиб, қулоққа томизилса, карликни даволайди? **Ҳўкиз сафросини.**

2140. Қайси касал билан оғриган одамга денгиз пиёзи сиқиб шарбати ичирилади? **Мохов касали билан оғриган одамга.**

2141. Қайси ўсимлик сариқ касални даволайди, меъдани мустаҳкамлайди? **Ялпиз ўсимлиги.**

2142. Қайси жониворнинг куйдирилгани тишларни тозалайди, нуқтали қизил қонталаш ва сепкилни кеткизади? **Денгиз қисқичбақасининг куйдирилгани.**

2143. Қайси жониворнинг тезаги сепкил ва қизил нуқтали қонталашга фойда қилади? **Варан тезаги.**

2144. Қайси жониворнинг гўшти, чарвиси (ёғи) аёлларни жуда семиртиради? **Вараннинг гўшти, чарвиси.**

2145. Қайси ўсимлик уруғи асал билан қўшиб милкка суртилса милкни мустаҳкам қилади? **Анор уруғи.**

2146. Қайси ўсимлик мевасининг сути, шунингдек унинг

қайнатилгани тарқалиши қийин бўлган шишларга, қулғунага ва ҳўппоз (катта чипқон)га фойдали? **Анжирнинг сути.**

2147. Қайси ўсимлик барги ва шохлари қуришдан илгари озгина фурсат боғлаб қўйилса, пес, тирноқлардаги оқ доғларни кетказади ва "тулки қасаллиги"ни тузатади? **Айиқтовон ўсимлиги барги ва шохлари.**

2148. Қайси мева уруғининг дамламаси нафас йўлларининг яллиғланишида даво сифатида ишлатилади? **Ўрик уруғининг.**

2149. Қайси ҳайвоннинг ўтини олиб шаробга аралаштириб, хамир қорилади. Бу дори офтоб (куёш)да қурилади. Сўнгра буни аралашган сирка билан юмшатиб, қон оқаётган бавосилга суртилса, қонни шу заҳотиёқ тўхтатади ва яхши шифо бўлади? **Жайроннинг ўтини.**

2150. Қайси ўт жигарни мустаҳкамлайди, пешоб ҳайлаш хусусиятига эга? **Кийик ўти.**

2151. Қайси ўсимлик буйракдаги тошни майдалайди ва сийишни осонлаштиради? **Тоғ петрушкаси.**

2152. Қайси ҳаким буйраги оғриган киши эчки ўтини олиб, унга тенг миқдорда шакар қўшиб истеъмол қилсин, деган? **Жолинус ҳаким.**

2153. Қайси заҳарли ўсимликлар инсон саломатлиги эғови? **Кампирчопон, қўқмараз ўсимликлари.**

2154. Қайси сабзавотни сувга солиб қайнатиб, уни асал билан қўшиб еб турилса, қонни тозалайди? **Сабзини.**

2155. Қайси ўсимликдан тайёрланган тиндирма қон босими ошиб кетган беморларга ичиш буюрилади? **Черкез ўсимлигидан.**

2156. Қайси ўсимлик ични суради, сийдикни ҳайдайди ва тошни майдалайди? **Етмак ўсимлиги.**

2157. Қайси касалликларда модда алмашишини яхшилаш мақсадида исиріқ ўсимлигидан ванна қилинади? **Тери касалликларида.**

2158. Қайси аъзо қон айланиш тизимининг маркази ҳисобланади? **Юрак.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

2159. Қайси ўсимлик меваси мағзи инсон миясининг қиёфасига ўхшатилади? **Ёнғоқ ўсимлиги меваси.**

2160. Қайси рус ёзувчиси Сахалинда бир гуруҳ одамлар парпи ўсимлиги билан озиқланган чўчқа "жигарини" истеъмол қилишганида уларнинг заҳарланиб ўлганликларини ёзган? **А. П. Чехов.**

2161. Қайси суяқлик одам организмда қон билан тўқималар ўртасида моддалар алмашинувини таъминлайди? **Лимфа.**

2162. Қайси ўсимлик яллиғланишларни даволашда, сийдикни ҳайдаш ва модда алмашинувини яхшилашда ишлатилади? **Қуш тили ўсимлиги.**

2163. Қайси ўсимликдан гижжаларга қарши курашда ҳамда ухлатувчи восита сифатида фойдаланганлар? **Исириқдан.**

2164. Қайси ўсимликдан семизликни даволашда фойдаланилади? **Шувоқ ўсимлигидан.**

2165. Қайси ўсимликнинг илдизи туйилиб, асалга аралаштирилиб, 40 кун давомида бир қошиқдан ичилса, одамнинг қуввати ортади, эркаклик хусусияти кучаяди? **Сунбил ўсимлигининг илдизи.**

2166. Қайси ўсимликнинг пўстлогидан гижжа ҳайдовчи пельтерин танат ва экстракт тайёрланади? **Анорнинг пўстлогидан.**

2167. Қайси ўт барги шираси камқонликда, қувватсизликда, кўкрак оғриғида ишлатилади? **Қоқи ўти барги шираси.**

2168. Қайси ўт барги ва илдизидан тайёрланадиган дамлама халқ табобатида буйрак касалликларида, сийдик ҳайдовчи, жигар ва ўт пуфаги касалликларида ўт ҳайдовчи, иштаҳа очувчи, қон тозаловчи ҳамда сурғи воситаси сифатида қўлланилади? **Қоқи ўти барги.**

2169. Қайси ўтнинг яшил барглари чаён чаққан жойга боғланганда, касалнинг тезда тузалишига ёрдам беради? **Қоқи ўтининг.**

2170. Қайси ўсимлик фикрлаш рамзи ҳисобланган (нечанчи асрларда)? **Бинафша ўсимлиги (XVI асрларда).**

2171. Қайси техника экинларидан доривор ўсимлик сифатида фойдаланилади? **Рўян ва кўкноридан.**

2172. Қайси ҳайвон валериана ўсимлиги ҳидини узоқдан сезиб, уни топиб, ерни ковлаб, иллизини топиб ғажиган ва "кўзғалган" ёки эркаланган ҳолатга келган? **Мушук.**

2173. Қайси хорижий давлатда камқонликни, стриокилиозни, тери касалликларини даволашда қоқи ўтидан фойдаланилади? **Болгарияда.**

2174. Қайси хорижий давлатларда буйрак тоши, ўт тоши касалликларини даволашда қоқи ўтидан фойдаланилган? **Германия ва Польшада.**

2175. Қайси подшо оёғидаги чипқонни қуриган пиёзни қўйиб даволаган? **Иван Грозний.**

2176. Қайси ёзувчининг "Том Сойер" асарида Том, Питер номли қайси жониворга валериана (асорун) дамламаси берилганлиги ва дамламани ичгандан сўнг ўша жониворнинг кулгули ҳолатга тушгани тасвирланган? **Марк Твеннинг, мушукка.**

2177. Қайси хорижий давлатларда анор пўсти гижжага қарши ишлатилган? **Қадимги Греция, Италия, Ҳиндистон ва Арманистонда.**

2178. Қандай (аччиқ, ширин) бодом ейилса, одамни семиртиради? **Ширин бодом.**

2179. Қандай беморларга розмаринли ванна буюрилади? **Шамоллаган ва неврит билан огриган беморларга.**

2180. Қалдирмоқ ўсимлиги баргларида тайёрланган настойка қандай мақсадда қўлланилади? **Нафас йўллари шамоллаганда қўлланилади.**

2181. "Қиёми зирк"дан нўхатдек катталиклда олиб, бир пиёла сутга эритиб, қайси касалликларда фойдаланилади? **Радикулит, ревматизм, ич қотиш (колит) ва ошқозон-ичак касалликларида фойдаланилади.**

2182. Қимиз қандай витаминларга бой? **В гуруҳига кирувчи витаминларга.**

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

2183. Қирқбўғим ўтида қандай витамин бор? **С витамини.**

2184. Қичитқи ўтида қандай витаминлар бор? **В, К ва С витаминлари.**

2185. Қовоқ уруғларида қандай витаминлар бор? **А, В, В₁, В₂, С витаминлари.**

2186. Ковул меваларида қандай витаминлар бор? **С, Е, В₆, В₁₅, В₁, В₂ витаминлари.**

2187. Қорағат, қора смородина меваларида қандай витаминлар бор? **В₁, В₂, С ва Р витаминлари.**

2188. Қоқи ўт, момақаймоқ ўтининг тўпгуллари ва баргларида қандай витаминлар бор? **В₂ ва С витаминлари.**

2189. Қоқи ўти баргларида қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? **Жигар касалликларини, овқат ҳазм қилишни яхшилашда фойдаланилади.**

2190. Қоқи ўтидан тайёрланган салат қайси хасталикларда ўтказувчи восита сифатида яхши ёрдам беради? **Жигар хасталикларида.**

2191. Қон босими баланд бўлганда, асаблар қақшаганда нимани илиқ сувда эритиб ичиш яхши фойда беради? **Хамиртурушни.**

2192. Қалдирамоқ ўсимлиги баргларида тайёрланган настойка қаерда қўлланилади? **Нафас йўллари шамоллаганда қўлланилади.**

2193. Қора андиз ўсимлиги илдизпоясининг қайнатмаси қандай дори сифатида ишлатилади? **Балғам кўчирувчи дори сифатида.**

2194. Қора зирк ва қизил зирк халқ табобатида қаерларда қўлланилади? **Халқ табобатида иситмани пасайтирувчи, ич кетишини тўхтатувчи ва юракни мустаҳкамловчи восита сифатида қўлланилади.**

2195. Қоратикан ўсимлиги илдизи ва барги қандай дори сифатида ишлатилади? **Сийдик ҳайдовчи дори сифатида ишлатилади.**

2196. Қора шувоқ ўсимлигидан халқ табobatiда қайси касалликларга дори сифатида фойдаланилган? **Асаб касалликларида тинчлантирувчи дори сифатида, тутқаноқ касалликларида — илдиэларида, баргларида — оғриқ қолдирувчи, ошқозон-ичак фаолиятини яхшиловчи дори сифатида фойдаланилган.**

2197. Қора шувоқ ўсимлиги қайси касалликда истеъмол қилинган? **Сил касаллигида қувватни оширувчи дори сифатида унинг илдиэларида тайёрланган дамлама оқ вино ва асал билан аралаштириб истеъмол қилинган.**

2198. Қоратеракнинг барг куртагидан тайёрланган дамлама нимани пасайтирувчи қайси аъзо фаолиятини яхшиловчи восита? **Ҳароратни пасайтирувчи, юрак фаолиятини яхшиловчи.**

2199. Қоратикан бутасининг илдиэи ва барги қандай дори сифатида ишлатилади? **Сийдик ҳайдовчи дори сифатида.**

2200. Қуруқ анжир мевасидан қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? **Тутқаноқ, мохов, лишай касалликларини даволашда фойдаланилади.**

2201. Қулоғи оғриётган кишининг қулоғига қайси ҳайвон пешобидан уч томчи томизилса, оғриқни қолдиради? **Сигир пешобидан.**

2202. Қулоқда йиринг бўлса, қайси ўсимлик мевасининг шираси, айниқса баргининг шираси қулоққа томизилса, тезда йиринг кетиб, тузалади? **Ёнғоқ мевасининг.**

2203. Қулупнай (ер тут) меваларида қандай витамин бор? **С витамини.**

2204. Қушқўнмас, сариқ гул ўсимлигида қандай витамин бор? **С витамини.**

2205. Фижмалос ўсимлиги таркибида қандай моддалар бор? **Гелестрин, лаэиокарбин ва бошқа алколоидлар.**

2206. Ғўза илдиэлари пўсти, яъни пўстлоғида қандай витаминлар бор? **С ва К витаминлари.**

2207. Ҳозирги кунда дунё бўйича қайси давлатда яшовчи

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

одамларда холестерин миқдори энг юқори? Бу миқдор неча бирликка тенг? **АҚШ да. 230—240 бирликка тенг.**

2208. Ҳақиқий хитойликлар ресторанда хўррандага нима келтиришмайди? **Нон ёки гўшт келтиришмайди.**

2209. Ҳар йили қанча америкалик асаб касалликлари шифохонасига тушади? **Ярим миллион нафардан кўпроқ америкаликлар.**

2210. Ҳар қайси оёқда нечтадан суяк бор? **25 тадан.**

2211. Ҳар кимнинг юзида сепкил бўлса, қайси жониворнинг қонини суртса, йўқ қилади? **Товушқон (ёввойи қуён)нинг қонини.**

2212. Ҳар қандай ярага, жароҳатга қайси ҳайвон тезаги ва латта кулига озгина турп уруғининг майдалаб қўйиб боғланса, тезда тузалади? **Эшак тезаги.**

2213. Ҳиқичоқда қайси ўт дамлаб ичилса, уни тўхтатади? **Лимонўт.**

2214. Ҳар кимсани илон ёки чаён чақса, қайси ҳайвон боласининг гўштини боғласа, даф бўлади? **Эчки боласининг.**

2215. Ҳозирги вақтда валериана (асорун)нинг "совуқ" усулда тайёрланган дориси кенг қўлланилади. Бу дори қандай тайёрланади? **Валериана (асорун) ўсимлиги илдизи яхшилаб ювилади, қуритилиб майдаланади. Майдаланган илдизидан бир ош қошиғида олиб, устига қайнатиб совитилган бир стакан сув солинади ва 24 соат тиндирилади, сўнгра докада сузиб олиниб, кунига 3—4 марта бир ош қошиғида ичилади. Шунинг ҳам эътиборга олиш керакки, валериананинг таъсири мунтазам қабул қилинганда яхши билинади.**

2216. Ҳозирги вақтда парпи ўсимлигининг илдизидан қайси касалликларни даволашда фойдаланилади? **Асаб касалликларини, бош оғриғини даволашда.**

2217. Ҳозирги замон табобатида жень-шенъ ўсимлиги дамламаси, қайнатмаси қайси касалликларни даволашда қўлланилади? **Организм ўта чарчаганда, камқонликда, меҳнат**

қобилияти пасайганда, диабет, сил каби касалликларда организм кучини оширишда, тез чарчаш, толиқиш каби ҳолатларда, юрак-қон томир касалликларида, қон босимини оширишда кенг қўлланилади.

2218. Замонавий табобатда эман дарахтининг ёш новдалари пўсти қайси касалликларни даволашда қўлланилади? Оғиз бўшлиғи касалликларида, чайқаш учун ва куйишни даволашда қўлланилади. Бунни тайёрлаш қуйидагича. Бунинг учун 2 ош қошиқ пўстлоқ устига 1 стакан қайнатган сув солиб, ярим соат сув җаммомида қайнатилиб, дамлама тайёрланади. Иссиқ ҳолида сузиб олинади.

2219. Ҳозирги замон тиббиётида қора шувоқ ўсимлиги қандай касалликларни даволашда қўлланилади? Гинекологик касалликларни даволашда.

2220. Пиёздан тайёрланган дорилар қайси касалликларда қўлланилади? Ошқозон-ичак касалликларида, ишгаҳани очувчи восита сифатида, гипертония ва атеросклероз касалликларида, гинекологик касалликларда қўлланилади.

2221. Ҳозирги илмий табобатда қайси ўсимликдан бачадондан қон кетишини тўхтатишда, сийдик ҳайдовчи дори сифатида фойдаланилади? Қуш тили ўсимлигидан.

2222. Ҳозирги замон эман дарахтининг ёш новдалари пўсти қайси касалликларни даволашда қўлланилади? Оғиз бўшлиғи касалликларида, оғизни чайқаш, куйишни даволашда.

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

ДОРИЛАРНИНГ ЎЗБЕКЧА-АРАБЧА-РУСЧА НОМЛАНИШИ

А		
Абу Жаҳр тарвузи	Ханзал	Клюквинт
Айиктовон	Кабикаж	Люттик
Алп гунафшаси	Фукломинус	Пикламен
Анзиратқўшқўр	Анзарут	Камедь растения
Арпаболён	Оқзира	Розёнаж, фендель
Асорун	Асорун	Копытень
Афё плоии		Гадюка
Б		
Балозур	Балозур	Анакардиум аптечный
Болдиргон	Сассик коврак	
Бон дарахти	Бон	Бан или моринга безкрылая
Боқила	Боқило	Бобы конские
Бушана	Парпи	
Бунк	Бунк	Наскафтон диоскорида
Бўйимоларон	Қайеум	Тысячелетник сантилиновый
В		
Варан	Варан	Варан
Г		
Газакўт	Сазоб	Рута
Геккон калтакесаги	Сом абрас	Яшерца геккон
Гентиана изданзи	Жантиёна	Горечавка
Глет	Қўйдирилган қўронши	
Гулхайри	Хитмий	Алтей
Д		
Дарахт пўкаги	Горикун	Агарик
Дармана	Ших	Польнь шитварная
Денгиз кўлиги	Забал ул — бахр	"Морская пена", алкион
		Диоскорида
Дорчин, долчин	Дорсиний	Корица китайская
Е		
Етмак	Кундус	Качин
Ё		
Ёввойи занжабил	Зурубод	Дикий имбирь
Ёввойи ясмиқ	Кирслита	Вика чеченикообразная
Ж		
Жинтак	Харнуб	Рожковое дерево, парегразские рожки
Жумрут	Авсаж	Крушина
З		
Заъфарон	Заъфарон	Шафран
Зарних	Зарних	Мышьак

И		
Ипир	Бажа	Аир
Индон, таратизак	Хурф	Кресс посевной
Иссон, хиссон	Зурф ёбие	Иссон
Итқовун	Ковул	
К		
Камфара	Кофур	
Камгастак	Махуаб	Вишня магалебская
Кангар	Харшаф	Артишок
Касило	Батун манбаларла долчин деб кўрсатилган	
Кир, чирк	Васах	Грязевик /налет/
Ковул, итқовун	Кабар	Каперсы
Конфит	Момирон	Чистотел большой
Кундул елими	Кундул	Лилии
Кунор дарахти	Сидр	Ююба
Л		
Лапан	Лопан	Лалия
Лакк	Лакк	Шеллак, лак
Ликий шираси	Хураз	Сок липы
Лимонфут	Бодранжбня	Мелисса лекарственная
Ложуварл	Лодуварл	Ляпис, лазурь
Люпин, "Миср боқилаши"	Турмус	Люпин
М		
Маккан сано	Сано маккий	Сенна александрийская
Малобатр	Содаж	Малобатр
Марказит, пирит	Моркашисо	Марказит, пирит
Марсин, мирта	Ос	Мирт
Маска ёг (сариг'т)	Зубд	Масло сливочное
Махсар	Хомеловун	Сафлор
Минглевона, эшакмия	Банж	Белена
Мотариюн	Мотариюн	Валериана
Момкалдиноқ	Алусан	Бурачок
Муррий	Муррий (мураккаб дори бўлиб, энг яхши муррий ёзда арпа унidan, қўлятиз, туз, укроп, петрушка уруғи, долчин, қаранфил ва бошқа дорилар аралаштирилиб тайёрланади).	
Мугос	Мугос	Мугас
Н		
Нашоста	Нашо	Крахмал
Нил усмтиги	Нил	Индиго красильное
О		
Охартун	Тирноқгул	
Озолаарак	Озад дарахт	Мелия ацедарах
Омида	Асиах	Миробаланы эмблические
Оқ харбақ	Харбақ абиэ	Чемница белая
П		
Парли, бувана	Биш	Аконит, борец
Пион гул, саллагул	Фовоние	Пион лекарственный
Пирит	Марказит	

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

Р		
Ротисенаж	Санавабар едимӣ	
Рӯди	Фувват ус — саббогин	Марена красильная
С		
Сабр ёки сабир, алоз	Сабир	Сабур, алоз
Санавабар	Санавабар	Пиния
Т		
Танакор, бурак	Бурак	Сода природная
Тирноқгул, оғаргун	Оғаргун	Ноголки
Тоғжамбил	Ҳомбо	Тимьян
У		
Уд	Уд	Алойное дерево
Ушар	Ушар	Асклепиада
Ф		
Филзаҳра	Ликний — филзаҳраж	Ликний
Ҷ		
Ҷаёлут, филгӯш (фил кулоқ)	Дуф	Аронник
Ш		
Шамбала, сариқ	Хулба	Пажитник сенный
Ифғичқа		
Шакулус	Шакулус	Шукудис
Шоҳтара	Шоҳтараж	Дымянка
Э		
Эрман	Асфантин	Полынь горькая
Эрон қапраги	Сакбинаж	Сагапен
Эшак қолуси	Абу ҳаззо	Боловик красильный
Эшакмия	Минглевона	
Ю		
Юлгун, тубулгу	Тарфо	Тамарикс, гребенщик
Я		
Ясмин	Ёсамин	Жасмин
Ясемиқ	Алас	Чечевича
Ү		
Үсма, дил Үсмалиги	Васма	Вайда и индиго
Үт	Марора	Желчь
Қ		
Қатамбирмунчоқ	Қараңфул	Гвоздичное дерево
Қириш		Смола
Қичитқилут, гезинда	Анжура	Кричива
Ғ		
Ғофит	Ғофит	Посконник канопляновидный
Ҳ		
Ҳабб уз — далам	Ҳабб уз — далам	Ҳуфа
Ҳабб ул — мулук	Ҳабб ус	Салотин
Ҳабб ус — салотин	Ҳабб ул — мулук — далам	Кротон
Ҳаб, ҳаблорн	Ҳабб	Пиллюля, лекарство
Ҳалыла	Халылаж	Миробаланы
Ҳил	Қоқила	Кардамон

17. Муҳаммад С. Юрак — бир умр керак. —Т.: Юрист-Медиа маркази, 2011.

18. Мухторов М. Шифобахш ўсимликлар билан даволаш. — Қарши: Насаф, 2009.

19. Набиев М. Шифобахш гиёҳлар. —Т.: Фан, 1980.

20. Набиев М., Шальнев В., Иброҳимов А. Шифобахш неъматлар. —Т.: Меҳнат, 1959.

21. Нуриллаев Ю. Лекарственные растения. — Душанбе: Маориф, 1989.

22. Пратов Ў., Тўхтаев А., Азимова Ф. Ботаника. 5-синф. —Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2011.

23. Поль Б. Юрак. Дорисиз даволаш усули. —Т.: Зиё, 2009.

24. Раҳманкулов У. и др. Псоралея костянковая лекарственное растение. —Т.: Фан, 1948.

25. Саҳобиддинов С. С. Ўсимликлар систематикаси. —Т.: Ўқитувчи, 1966.

26. Тўрақулов Ё. Х., Ғофуров А. Т., Ҳамидов Ж. А. ва бошқалар. Умумий биология. 10–11-синфлар. —Т.: "Шарқ" НМК, 1995.

27. Кьосев П. А. Полный справочник лекарственных растений, —М.: ЭКСМО, 2004.

28. Холматов Х.Х., Хабибов З.Х. Ўзбекистоннинг шифобахш ўсимликлари. —Т.: Медицина, 1976.

29. Хертцка Г., Стрелов В. Современная энциклопедия народной медицины. 10000 рецептов и советов. Природные лекарственные средства. —М.: Аквариум, 1990.

30. Холматов Х. Х. и др. Основные лекарственные растения Средней Азии. —Т.: Медицина, 1984.

31. Ходжаев К., Холматов Х. Х. Культура лекарственных растений в Узбекистане. —Т.: Фан, 1965.

32. Ходжиметов М. Дикорастущие лекарственные растения Таджикистана. — Душанбе, 1988.

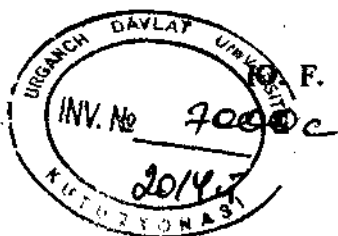
33. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. I жилд. —Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2000.

34. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. II жилд. —Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2001.

35. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. III жилд. —Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2002.
36. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. IV жилд. —Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2002.
37. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. V жилд. —Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2003.
38. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. VI жилд. —Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2003.
39. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. VII жилд. —Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2004.
40. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. VIII жилд. —Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2004.
41. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. IX жилд. —Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2005.
42. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. X жилд. —Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2005.
43. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. XI жилд. —Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2005.
44. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. XII жилд. —Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2005.

М У Н Д А Р И Ж А

1. Кириш	3
2. Маслаҳат ва тавсиялар	6
3. Соғлиқнинг ўн сири	82
4. Ўлчов бирликлари	82
5. Сирли рақамлар	83
6. Туғилган кун рақами	84
7. Туғилган ой рақами	89
8. Туғилган йил рақами	92
9. Кимё ўзга фанлар хизматида	100
10. Дориларнинг ўзбекча-арабча-русча номланиши	273
11. Фойдаланилган адабиётлар	276

Ф. МАҲМУДОВ

ТАБОБАТДА КИМЁ ВА БИОЛОГИЯ

(қизиқарли савол-жавоблар ва маълумотлар)

Масъул муҳар.: Шукур Жабборов
Муҳаррир: Алишер Нарзуллаев
Тех. муҳар: Наргиза Содиқова
Дизайнер: Расул Ташматов
Оператор: Нигора Муҳитдинова

Теришга берилди 09.09.2013. Босишга рухсат этилди
28.10.2013. Қоғоз бичими 60x84 1/16. Vitec Times UZ
гарнитураси. Шартли босма табағи 17,5. Нашр босма
табағи 17,5. Адади 2 000 нусха. Булортма №135.

Нашриёт лицензияси: АИ №183. 08.12.10.

«Dizayn-Press» МЧЖ нашриёти босмахонасида чоп этилди.
100100. Тошкент шаҳри, Бобур кўчаси, 22 уй.
Тел.: 280-58-01, факс: 255-34-28. Dizaynpress@mail.ru

7000

ISBN 978-9943-20-135-4

«DIZAYN - PRESS»